

ΚΕΝΤΡΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ
ΔΙΚΑΙΟΥ

ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗ ΚΑΙ ΔΗΜΗΤΡΗ ΤΣΑΤΣΟΥ

Παραδοτέο 1.5.

Σχολικά πιλοτικά προγράμματα

Έργο

«Εκπόνηση επιμορφωτικού εκπαιδευτικού ενημερωτικού υλικού και προγράμματος σπουδών επιμόρφωσης»

που εντάσσεται στις Πράξεις «Ανάπτυξη και Λειτουργία Δικτύου Πρόληψης και Αντιμετώπισης των Φαινομένων Σχολικής Βίας και Εκφοβισμού», των Αξόνων Προτεραιότητας 1 & 2 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», το οποίο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ).

Αθήνα, Φεβρουάριος 2015

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή	5
1. Σχολικό πιλοτικό πρόγραμμα 1	7
Σενάριο διδασκαλίας για τους κανόνες συμπεριφοράς στο νηπιαγωγείο	
2. Σχολικό πιλοτικό πρόγραμμα 2	19
Σενάριο διδασκαλίας για τη διαφορετικότητα μέσα από διαθεματική προσέγγιση για τις Α' και Β' τάξεις του δημοτικού σχολείου	
3. Σχολικό πιλοτικό πρόγραμμα 3	38
Σενάριο διδασκαλίας για την ανάπτυξη δεξιοτήτων επίλυσης συγκρούσεων για τις Γ' και Δ' τάξεις του δημοτικού σχολείου	
4. Σχολικό πιλοτικό πρόγραμμα 4	51
Σενάριο διδασκαλίας για τα δικαιώματα του παιδιού για τις Ε' και Στ' τάξεις του δημοτικού σχολείου	
5. Σχολικό πιλοτικό πρόγραμμα 5	67
Σενάριο διδασκαλίας για τη σχολική βία και εκφοβισμό για τη Β' Γυμνασίου	
6. Σχολικό πιλοτικό πρόγραμμα 6	96
Σενάριο διδασκαλίας για την αναγνώριση και το σεβασμό δικαιωμάτων και υποχρεώσεων για τη Γ' Γυμνασίου	
7. Σχολικό πιλοτικό πρόγραμμα 7	107
Σενάριο διδασκαλίας με θέμα τον εκφοβισμό για την Α' Γυμνασίου	
8. Σχολικό πιλοτικό πρόγραμμα 8	134
Σενάριο διδασκαλίας με θέμα τη διαφορετικότητα για την Α' Λυκείου	
9. Σχολικό πιλοτικό πρόγραμμα 9	160
Σενάριο διδασκαλίας με θέμα την παγκοσμιοποίηση, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το ρατσιστικό εκφοβισμό για τη Β' Λυκείου	
10. Σχολικό πιλοτικό πρόγραμμα 10	187
Σενάριο διδασκαλίας με θέμα τον σεξουαλικό εκφοβισμό για τη Γ' Λυκείου	

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το φαινόμενο της σχολικής βίας και του εκφοβισμού λαμβάνει ανησυχητικές διαστάσεις και έχει αρνητικές συνέπειες τόσο στην ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών όσο και στη διαδικασία μάθησης. Το έργο «Εκπόνηση επιμορφωτικού εκπαιδευτικού ενημερωτικού υλικού και προγράμματος σπουδών επιμόρφωσης» αποσκοπεί στον σχεδιασμό και στην ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού σε έντυπη και σε ψηφιακή μορφή που θα χρησιμοποιηθεί για την επιμόρφωση και την ενημέρωση στελεχών εκπαίδευσης, εκπαιδευτικών, γονέων, μαθητών και γενικότερα του κοινωνικού συνόλου σε θέματα που αφορούν στη διάγνωση, πρόληψη και αντιμετώπιση της σχολικής βίας και εκφοβισμού, στη διενέργεια προγράμματος επιμόρφωσης στελεχών εκπαίδευσης και εκπαιδευτικών, στον σχεδιασμό και στην ανάπτυξη μεθοδολογίας και εργαλείων για την εκτίμηση του φαινομένου στα ελληνικά σχολεία και τη χρησιμοποίησή τους για τη διενέργεια έρευνας και την εκπόνηση μελέτης και εντάσσεται στην πράξη «Ανάπτυξη και Λειτουργία Δικτύου Πρόληψης και Αντιμετώπισης των Φαινομένων Σχολικής Βίας και Εκφοβισμού» που σχεδίασε το Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση».

Η Πράξη «Ανάπτυξη και Λειτουργία Δικτύου Πρόληψης και Αντιμετώπισης των Φαινομένων Σχολικής Βίας και Εκφοβισμού – ΑΠ1, ΑΠ2 & ΑΠ3» του Ε.Π. «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» συγχρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους και υλοποιήθηκε από την Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Εκπαιδευτικών Δράσεων (ΕΥΕ ΕΔ) του Υπουργείου Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων σε σύμπραξη με το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».

Στόχος της Πράξης είναι η συγκρότηση μιας υποστηρικτικής δομής - δικτύου για την προώθηση εξειδικευμένων δράσεων πρόληψης, ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης στη σχολική βία και τον εκφοβισμό, την εκπόνηση ψηφιακού και έντυπου εκπαιδευτικού υλικού, την επιμόρφωση εκπαιδευτικών και στελεχών της Εκπαίδευσης, την ενημέρωση μαθητών και γονέων πάνω στο θέμα καθώς και τη ανάδειξη καλών πρακτικών.

Το έργο «Εκπόνηση επιμορφωτικού εκπαιδευτικού ενημερωτικού υλικού και προγράμματος σπουδών επιμόρφωσης» υλοποιείται από το Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου – Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου από τον Νοέμβριο του 2014 – Ιούνιο 2015.

Το Παραδοτέο 1.5. με τίτλο «Σχολικά Πιλοτικά Προγράμματα» περιλαμβάνει δέκα σχέδια σχολικών πιλοτικών προγραμμάτων – διδακτικών σεναρίων που προορίζονται

για να υλοποιηθούν στις σχολικές μονάδες της χώρας, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Το Παραδοτέο εγκρίθηκε από την Κεντρική Επιστημονική Επιτροπή των Πράξεων και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Βασικός στόχος των σχολικών πιλοτικών προγραμμάτων είναι να ενισχύσουν την απόκτηση κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων των μαθητών, καθώς και τη διαμόρφωση στάσεων και αντιλήψεων ζωής που προωθούν τον σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, στη διαφορετικότητα, στη δικαιοσύνη, στην προσωπική και κοινωνική ενδυνάμωση και ανάπτυξη, στην κοινωνική συμμετοχή, στην αλληλεγγύη, στη δημιουργική αλληλεπίδραση, στη μοναδικότητα και διαφορετικότητα των ατόμων και ομάδων και στην υποστήριξη ευάλωτων κοινωνικά ομάδων. Τα σχέδια σχολικών πιλοτικών προγραμμάτων εστιάζουν, κατά κύριο λόγο, σε δεξιότητες ζωής και βασίζονται σε σημαντικό βαθμό στη μεθοδολογία της βιωματικής μάθησης.

Τα σχέδια πιλοτικών προγραμμάτων που περιλαμβάνονται στο παρόν Παραδοτέο καλύπτουν όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης και συγκεκριμένα αφορούν: στο νηπιαγωγείο (ένα πιλοτικό πρόγραμμα), στο δημοτικό σχολείο (τρία προγράμματα), στο γυμνάσιο (τρία προγράμματα) και στο λύκειο (τρία προγράμματα).

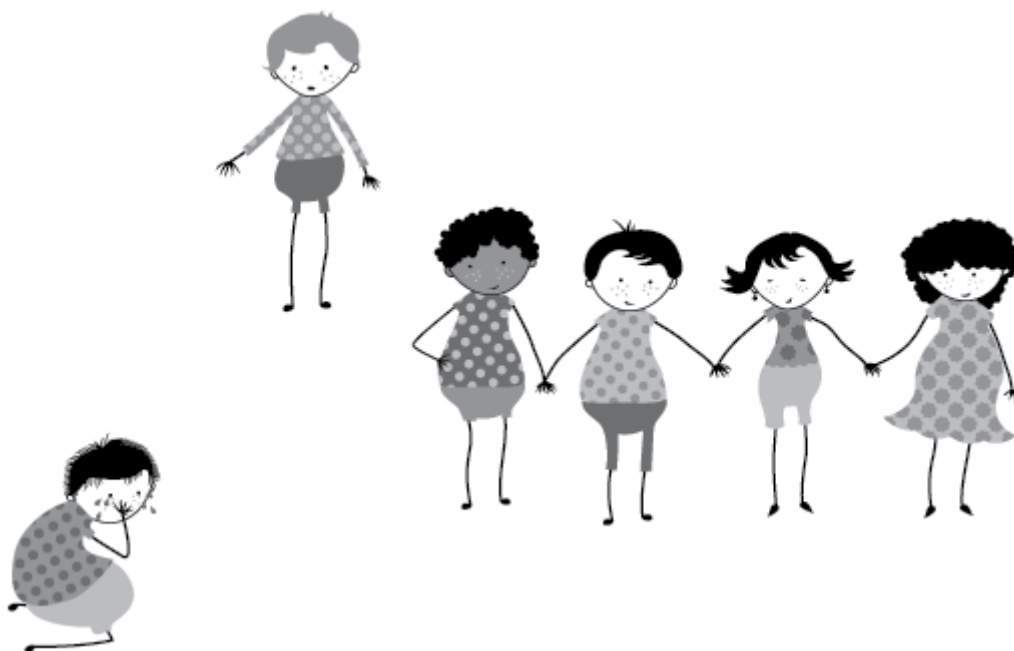
Το περιεχόμενο των πιλοτικών προγραμμάτων διαρθρώνεται στις ακόλουθες ενότητες: α) ταυτότητα σεναρίου/σχεδίου διδασκαλίας (τίτλος, γνωστικό αντικείμενο, συμβατότητα με το πρόγραμμα σπουδών, δεδομένα και προϋποθέσεις για την υλοποίηση, σκοποί και στόχοι, εργαλεία για τη διδασκαλία και εκτιμώμενη διάρκεια), β) ανάπτυξη σεναρίου/σχεδίου διδασκαλίας (περιγραφή διδακτικής διαδικασίας, δραστηριοτήτων κ.λπ.) και γ) αξιολόγηση, βιβλιογραφία και φύλλα εργασίας. Τα σενάρια συνοδεύονται από σαφείς οδηγίες για την εφαρμογή και την ανάπτυξή τους από τους εκπαιδευτικούς, με παραπομπές σε προτεινόμενο υποστηρικτικό υλικό και φύλλα εργασίας. Οι περισσότερες δραστηριότητες είναι αυτόνομες ή μια από την άλλη. Αυτό δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να επιλέξει τη δική του διδακτική διαδρομή μέσα από το κάθε σχέδιο μαθήματος.

Επιστημονικά Υπεύθυνοι για το Παραδοτέο: Ζαχαρούλα Σμυρναίου, Επίκουρη Καθηγήτρια ΕΚΠΑ, Ιωάννης Δημάκος, Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών.

Σχολικό πιλοτικό πρόγραμμα 1

Τίτλος: Η μικρή Ελένη

Ηλικιακή ομάδα: Νηπιαγωγείο

Πηγή: Μικρή Πυξίδα, Compasito, Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για Παιδιά, Συμβούλιο της Ευρώπης

1. ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

1.1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ – ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Τίτλος: «Η Μικρή Ελένη»

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές:

Γνωστικό αντικείμενο: Αγωγή Υγείας

Ιδιαίτερη περιοχή του γνωστικού αντικείμενου: Μαθαίνουμε κανόνες καλής συμπεριφοράς, δέσιμο ομάδων, ακολουθούμε κανόνες, για να παίξουμε ομαδικά παιχνίδια.

Συμβατότητα με Α.Π.Σ. και Δ.Ε.Π.Π.Σ.:

Στο ΔΕΠΠΣ για το γνωστικό αντικείμενο «Αγωγή Υγείας» αναφέρεται ότι μέσα από τέτοιου είδους δραστηριότητες στην Αγωγή υγείας συμβάλλουμε στην αναβάθμιση της σχολικής ζωής και στη σύνδεση με την κοινωνική πραγματικότητα.

Δεδομένα & Προϋποθέσεις:

Γενικά:

- ✓ Η τάξη αποτελείται από 16 έως 20 μαθητές.
- ✓ Γίνεται προσπάθεια για διαμόρφωση ομάδων, αλλά εξαρτάται από τη δυναμική της τάξης.

Προαπαιτούμενες γνώσεις των μαθητών

Στο νηπιαγωγείο είναι σημαντικό να τεθούν οι βάσεις για ζητήματα που αφορούν στην κοινωνικοποίηση των νέων μαθητών και στην κοινωνική τους ένταξη και ζωή σε ευρύτερα σύνολα και πλαίσια, όπως το σχολείο. Αν και το πρώτο κοινωνικό σύνολο είναι η οικογένεια και εντός της οικογένειας τίθενται τα όρια και τα κίνητρα συμπεριφοράς για κάθε παιδί, το νηπιαγωγείο καλείται να «διδάξει» και να μορφοποιήσει αποδεκτές μορφές συμπεριφοράς. Αυτές οι συμπεριφορές δεν είναι δεδομένες ούτε και συμβατές με τα οικογενειακά πρότυπα πολλών μαθητών. Για παράδειγμα, συμπεριφορές όπως: «έρχομαι στην ώρα μου», «περιμένω τη σειρά μου», «πλένω τα χέρια μου», «καλύπτω τη μύτη και το στόμα μου, όταν βήχω», «δεν κοροϊδεύω τους άλλους» δεν είναι δεδομένες για πολλούς μαθητές. Επομένως, προϋπάρχουσα γνώση στο ζήτημα που καλύπτει το συγκεκριμένο σενάριο υπάρχει, αλλά δεν είναι συστηματική ούτε δομημένη με τον ίδιο τρόπο για όλα τα νήπια. Έτσι,

καθίσταται επιτακτική, ίσως, η διαμόρφωση κανόνων με απλό, κατανοητό, αλλά και ευχάριστο τρόπο για τα νήπια.

Οργάνωση τάξης

- ✓ Οι χώροι του νηπιαγωγείου κατανέμονται σε γωνιές δραστηριοτήτων (επομένως, είναι εφικτή η υλοποίηση παράλληλων δραστηριοτήτων σε περίπτωση που υπάρχει διαθέσιμο προσωπικό, π.χ., δεύτερη εκπαιδευτικός, φοιτητές πρακτικής άσκησης, εκπαιδευτικοί παράλληλης στήριξης μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες). Παράλληλα, υπάρχουν και χώροι για την ολομέλεια της τάξης, αλλά και χώροι με τα υλικά για τις εικαστικές δραστηριότητες, αλλά και ένας κύκλος με καρέκλες-παγκάκια για την αφήγηση ιστοριών, αλλά και δραματοποιήσεων στις ώρες του θεατρικού παιχνιδιού.

Σκοποί και Στόχοι:

Επιλέγουμε από το Αναλυτικό Πρόγραμμα στον τομέα της Αγωγής υγείας το σημείο το οποίο σημειώνεται ότι μέσα από τέτοιου είδους δραστηριότητες στην Αγωγή Υγείας συμβάλλουμε στην αναβάθμιση της σχολικής ζωής και στη σύνδεση με την κοινωνική πραγματικότητα.

Το συγκεκριμένο σενάριο καλύπτει τα εξής σημεία :

- Να κατανοούν ότι ο καθένας τους είναι μοναδικός
- Να αναπτύξουν διαπροσωπικές σχέσεις
- Να διαχωρίζουν τον εαυτό τους και τη σχέση τους με τους άλλους
- Να αναπτύσσουν αυτοεκτίμηση
- Να αναγνωρίζουν και κατανοούν τα συναισθήματα μέσα από μια βιωματική προσέγγιση
- Να σκεφτούν οι μαθητές σε ποια άλλα σημεία του σώματος μπορεί κάποιος άλλος άνθρωπος να είναι διαφορετικός σε σχέση με τους ίδιους
- Να χρησιμοποιούν εύστοχα τον προφορικό λόγο τους, προκειμένου να στηρίξουν τη γνώμη τους μέσα στο εκάστοτε πλαίσιο επικοινωνίας.

Στη συγκεκριμένη διδακτική ενότητα:

- Οι μαθητές μαθαίνουν να εκφέρουν τη γνώμη τους, γνώσεις, εμπειρίες, σκέφτονται, προβληματίζονται
- Τα παιδιά μαθαίνουν να χρησιμοποιούν ολοένα αυξανόμενο λεξιλόγιο
- Στις δραματοποιήσεις και στα παιχνίδια ρόλων προσαρμόζουν τα λεγόμενα στην εκάστοτε περίπτωση επικοινωνίας.

Γενικοί σκοποί:

- Να μάθουν τα νήπια να φέρονται με αποδεκτό τρόπο
- Να καλύπτουν βασικές τους ανάγκες

- Να ξέρουν τί δεν πρέπει να κάνουν (δεν παραβιάζω κανόνες, σέβομαι τον άλλο, δε χτυπώ, δε σπρώχνω, δε φωνάζω κ.λπ.).

Ειδικότεροι στόχοι:

Μέσα από τη διδακτική αυτή προσέγγιση επιδιώκεται οι μαθητές:

ΓΝΩΣΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **αναγνωρίσουν και κατανοήσουν** τη σωστή συμπεριφορά και ό,τι αυτή συνεπάγεται και όσο είναι αυτό δυνατόν
2. Να **ασκηθούν** στο να εντοπίζουν από το παραμύθι ευαισθητοποίησης την εκάστοτε συμπεριφορά που μας ενδιαφέρει
3. Να **κατανοήσουν** τα διαφορετικά συναισθήματα που μπορεί να βιώνουν οι ίδιοι, αλλά και οι συμμαθητές τους
4. Να **αναγνωρίσουν** πως υπάρχουν και δυσάρεστα (αρνητικά) συναισθήματα και μπορεί αυτό να συμβεί σε αυτούς και στους συμμαθητές τους
5. Να **κατανοήσουν** πως δεν είμαστε όλοι ίδιοι, αλλά μπορούμε να είμαστε μαζί, φίλοι.

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **νιώθουν** αγάπη προς τον συμμαθητή τους και τη συμμαθήτριά τους, τη δασκάλα τους και να φέρονται καλά σ' αυτόν, αυτήν
2. Να **αισθάνονται συνυπεύθυνοι** για τη συμπεριφορά, όχι μόνο τη δική τους, αλλά και των συμμαθητών/συμμαθητριών τους.

ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **ορίσουν** κανόνες για την τάξη, τους οποίους οφείλουν να τηρούν
2. Να **εμπλακούν ενεργά, ζωγραφίζοντας** τους κανόνες
3. Να **συμμετέχουν** σε δραματοποιήσεις.

Εργαλεία για τη διδασκαλία:

- ❖ Παραμύθια
- ❖ Ταινίες
- ❖ Φύλλα εργασίας
- ❖ Laptop
- ❖ Χαρτόνι
- ❖ Ομαδικά Παιχνίδια

Εκτιμώμενη διάρκεια:

Η συγκεκριμένη διδακτική παρέμβαση είναι σχεδιασμένη να υλοποιηθεί σε 10 τουλάχιστον διδακτικές ώρες.

1.2. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ – ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

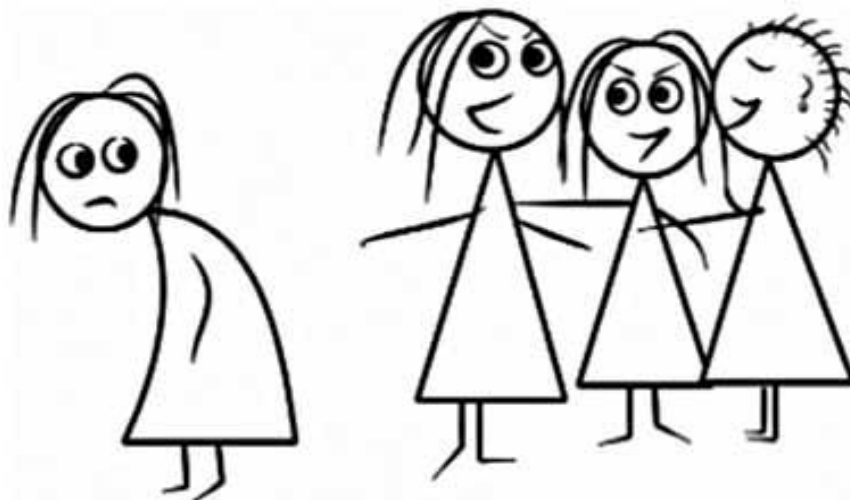
Περιγραφή της διδακτικής διαδικασίας:

➤ 1^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ: Δραστηριότητα Διερεύνησης Συναισθημάτων

Ξεκίνημα για το σενάριο αυτό μπορεί να προκύψει ανά πάσα στιγμή που κάποιο παιδί «τσακωθεί» μ' ένα άλλο. Μπορεί, πάλι, να χρησιμοποιήσουμε ένα όμορφο παραμύθι το οποίο αναφέρεται σ' ένα παιδί το οποίο δεν έχει «σωστή» συμπεριφορά και με κατάλληλες στοχευμένες ερωτήσεις να φτάσουμε στο σημείο που επιθυμούμε, προκειμένου να μιλήσουμε για τη σωστή συμπεριφορά και τί τελικά σημαίνει. Τί αποδεχόμαστε και τί όχι.

Εναλλακτικά, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το γνωστό ομαδικό παιχνίδι «Η Μικρή Ελένη». Η ηρωίδα (η μικρή Ελένη) που δεν την παίζουν οι φίλες της νιώθει άσχημα και εκφράζει τα συναισθήματά της. Τα νήπια απαντούν σε ερωτήσεις της νηπιαγωγού, όπως: «Πώς αισθάνεται η μικρή Ελένη;». «Γιατί δεν την παίζουν;». «Θα θέλατε να είστε στη θέση της;». «Πώς θα αισθανόσαστε εσείς;».

➤ 2^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ: Συνέχεια με την ίδια Δραστηριότητα Διερεύνησης Συναισθημάτων

Πηγή Φωτογραφίας: Συμβίωση: Σχέδιο Δράσης για την προώθηση της ανεκτικότητας και την πρόληψη του ρατσισμού στο σχολείο, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες

Περιγράψτε την εικόνα που βλέπετε

Κατά τη διάρκεια της 2^{ης} διδακτικής ώρας, τα νήπια θα πάρουν φύλλο εργασίας με τη συγκεκριμένη εικόνα και θα συζητήσουν τί νιώθουν, βλέποντας την εικόνα αυτή.

Στη συνέχεια θα ζωγραφίσουν τους δικούς τους φίλους και συμμαθητές/συμμαθήτριες και το έργο τους θα μπει στον χώρο έκθεσης των εργασιών τους.

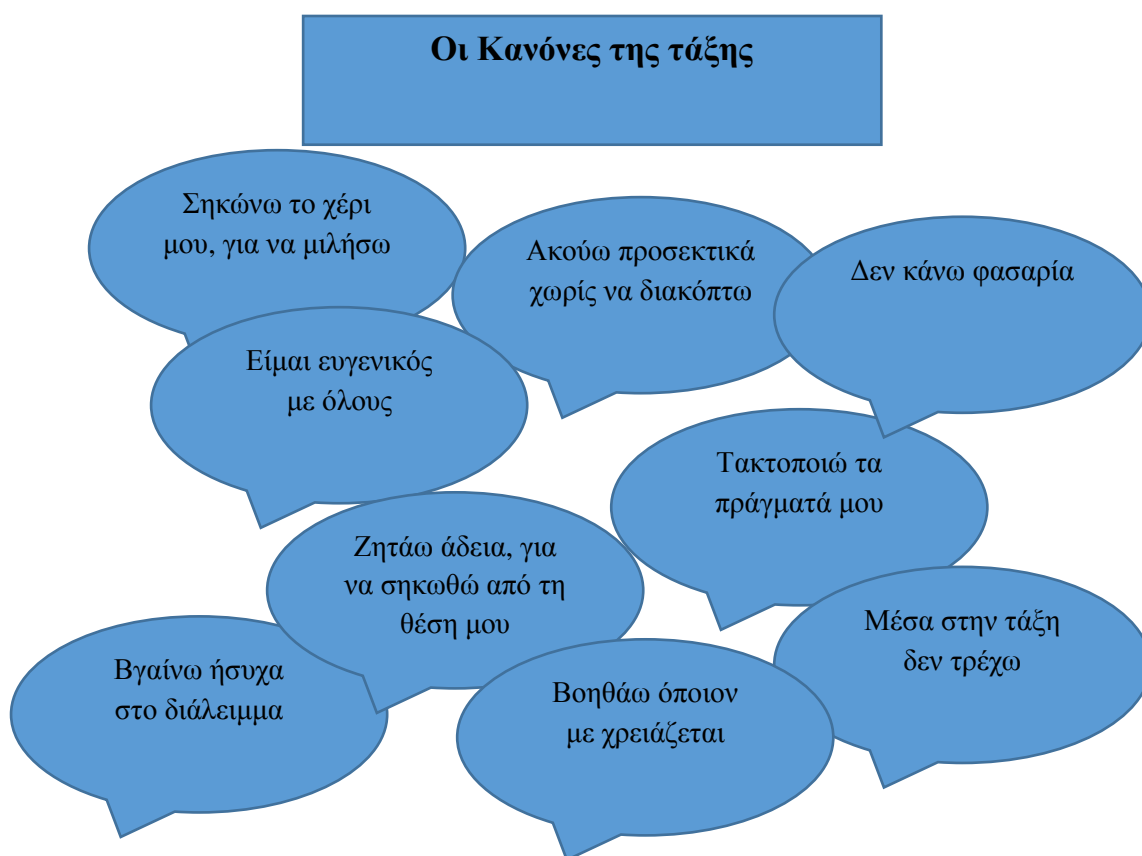
Ενδεικτικά, η νηπιαγωγός μπορεί να χρησιμοποιήσει τις παρακάτω ερωτήσεις για τη συζήτηση – ανάλυση του μηνύματος της εικόνας:

- 1) Τί φαντάζεστε ότι αισθάνονται τόσο το μοναχικό άτομο όσο και η ομάδα των τριών ατόμων της εικόνας;
- 2) Πώς θα αισθανόσαστε εσείς σε αυτήν την περίπτωση;
- 3) Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι ανάγκες του ατόμου ή των ατόμων στη συγκεκριμένη εικόνα;
- 4) Ποιες ανάγκες πιστεύετε ότι θα είχατε εσείς σ' αυτήν την περίπτωση;
- 5) Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι επιθυμίες του ατόμου ή των ατόμων στη συγκεκριμένη εικόνα;
- 6) Με ποιον τρόπο πιστεύετε ότι το άτομο ή τα άτομα της εικόνας εκφράζουν τις επιθυμίες τους;

➤ 3^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ: Κανόνες της τάξης

Την 3^η διδακτική ώρα διηγούμαστε στα παιδιά μια ιστορία στην οποία εμφανίζεται ένας παππούς βάτραχος. Λόγω ηλικίας, ο βάτραχος ξέρει να διηγηθεί πολλές και ωραίες ιστορίες. Οι ιστορίες έχουν μέσα ζωάκια, κάτι που αρέσει στα παιδιά. Μπορεί η ιστορία να δομηθεί σε μικρά κομμάτια από τις εμπειρίες του βατράχου οι οποίες ενέχουν διάφορες μορφές καλής συμπεριφοράς ή το αντίθετο Δεν είναι τυχαία η επιλογή του βατράχου, επειδή είναι ένα ζωάκι που πηδάει εδώ και εκεί μπορεί και τα θέματα που μας λέει να φαίνονται ασύνδετα, αλλά είναι στοχευμένα.

Στο τέλος της 3^{ης} ώρας, η νηπιαγωγός τοποθετεί τους κανόνες συμπεριφοράς της τάξης.

Στην ίδια ώρα (ή μπορεί να επεκταθεί σε δίωρο) οι μαθητές ζωγραφίζουν τους κανόνες από τις ιστορίες του γέρου βατράχου και δομείται μια αφίσα από τα χεράκια τους. Το κάθε νήπιο ζωγραφίζει με τον δικό του τρόπο και ο κάθε εκπαιδευτικός προσεγγίζει την ίδια δραστηριότητα διαφορετικά.

Μπορεί, ακόμη, η ίδια αυτή δραστηριότητα, που εδώ εμφανίζεται ως 3^η διδακτική ώρα, να καλύψει με δραστηριότητες μια ολόκληρη εβδομάδα. Μπορεί να γίνουν κατασκευές με τους ήρωες από τις ιστορίες, δραματοποιήσεις, παράλληλα μικρά βίντεο με το ίδιο θέμα.

Εναλλακτική 3^η Διδακτική Ώρα

Δραματοποίηση της Ιστορίας των Κανόνων (με πρωταγωνίστρια τη σοφή κουκουβάγια). Στην εναλλακτική αυτή προσέγγιση, οι μαθητές, αφού έχουν συζητήσει τους κανόνες, «παίζουν» τον κάθε κανόνα μέσα στην τάξη. Έτσι, είναι σαν να ασκούνται στην εφαρμογή των κανόνων.

➤ **4^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ: Το συμβόλαιο της τάξης**

Άλλη καλή προσέγγιση είναι και το συμβόλαιο όπου όλα τα παιδιά βάζουν την «υπογραφή» τους, τη ζωγραφιά τους, την παλάμη τους. Έχοντας κουβεντιάσει τους κανόνες της τάξης, έχοντας δραματοποιήσει τους ίδιους κανόνες της τάξης, και έχοντας ζωγραφίσει τους κανόνες, τα παιδιά προχωρούν ένα βήμα και δημιουργούν τα ίδια το δικό τους συμβόλαιο καλής συμπεριφοράς.

➤ **5^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ: Ομαδική Δραστηριότητα «Η Τυφλόμυγα»**

Στη διάρκεια αυτής της διδακτικής ώρας, τα παιδιά παίζουν το γνωστό παιχνίδι «τυφλόμυγα». Τα παιδιά, με αφορμή το παιχνίδι, ασκούνται στην αντίληψη των χαρακτηριστικών των άλλων συμμαθητών τους. Τους γνωρίζουν ως «διαφορετικούς», ως «μοναδικούς» άλλους (υφή μαλλιών, χαρακτηριστικά προσώπου κ.λπ.).

Μετά την ολοκλήρωση του παιχνιδιού, η νηπιαγωγός θα μπορούσε, με τη βοήθεια των παρακάτω ερωτήσεων, να ξεκινήσει συζήτηση για τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ των παιδιών:

1. Γιατί το κάναμε αυτό το παιχνίδι;
2. Πώς κατάλαβες ότι ήταν ο ... τάδε συμμαθητής/συμμαθήτριά σου, όταν τον/την έπιασες;
3. Μπορούσες να καταλάβεις το χρώμα των μαλλιών του/της; Το χρώμα των ματιών του/της;
4. Τί πιστεύεις ότι θα γινόταν, αν ήμαστε όλοι ίδιοι;

➤ **6^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ: Ζωγραφίζω τα συναισθήματα**

Στην 6^η Διδακτική ώρα τα παιδιά ζωγραφίζουν συναισθήματα θετικά, όπως χαρά, ευτυχία, ικανοποίηση και αρνητικά, όπως πόνος, θλίψη, αγωνία, φόβος

Συζητούν τα διάφορα συναισθήματα και τα δραματοποιούν σε μικρά σκετσάκια.

Εδώ μπορούμε να συνεχίσουμε και με πρόσθετη δραστηριότητα αναγνώρισης και κατονομασίας των συναισθημάτων. Η νηπιαγωγός έχει ετοιμάσει εικόνες με πρόσωπα ανθρώπων σε διαφορετικές συναισθηματικές καταστάσεις. Επιλέγει μια εικόνα και τη δείχνει στα παιδιά που προσπαθούν ν' αναγνωρίσουν το συναίσθημα και να το ονομάσουν. Επίσης, μπορούν και να περιγράψουν (λεκτικά) ή να ζωγραφίσουν, αποδίδοντας με τον δικό τους τρόπο το συγκεκριμένο συναίσθημα.

➤ **7^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ: Ανάγνωση παραμυθιού εναισθητοποίησης «Ο τρυφερούλης Μικροφτερούλης»**

Στην ώρα αυτή, τα νήπια ακούν τη νηπιαγωγό να διηγείται το παραμύθι «Ο Τρυφερούλης Μικροφτερούλης».

Στη συνέχεια την ώρα της επεξεργασίας του παραμυθιού, τα παιδιά μπορούν να ζωγραφίσουν κάτι από το παραμύθι ή να δραματοποιήσουν σκηνές του.

Εναλλακτικά (αλλά απαιτείται περισσότερη ώρα) τα παιδιά μπορούν να δουν αποσπάσματα από την ταινία «Αναζητώντας τον Νέμο» και να συζητήσουν στη συνέχεια για τη διαφορετικότητα.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι προτεινόμενες δραστηριότητες ανά στόχο.

Πίνακας: Προτεινόμενες Δραστηριότητες ανά Στόχο

Στόχοι		Δραστηριότητες	Εκτιμώμενος χρόνος (διδασκτικές ώρες)
Γνωστικοί	<p>1. Να μάθουν τη σωστή συμπεριφορά και ό,τι αυτή συνεπάγεται και όσο είναι αυτό δυνατόν.</p> <p>2. Να ασκηθούν να εντοπίζουν από το παραμύθι ευαισθητοποίησης την εκάστοτε συμπεριφορά που μας ενδιαφέρει.</p> <p>3. Να κατανοήσουν τα διαφορετικά συναισθήματα που μπορεί να βιώνουν οι ίδιοι, αλλά και οι συμμαθητές τους.</p> <p>4. Ν' αναγνωρίσουν πως υπάρχουν και δυσάρεστα (αρνητικά) συναισθήματα και μπορεί αυτό να συμβεί σ' αυτούς και στους συμμαθητές τους.</p>	<p>Γ1: Ο γέρο Βάτραχος, η σοφή κουκουβάγια</p> <p>Γ2: Ανάγνωση του παραμυθιού Τρυφερούλης Μικροφτερούλης (συζήτηση, δραματοποίηση αφίσα με τον δικό μας Μικροφτερούλη, όπως τον φανταζόμαστε).</p> <p>Γ3: Προβολή βίντεο με αποσπάσματα από την ταινία «Αναζητώντας τον Νέμο» και συζήτηση στοχευμένη για τη διαφορετικότητα και για την έκφραση δυσάρεστων συναισθημάτων που αφορούν στην απώλεια αγαπημένων προσώπων.</p> <p>Το παραπάνω συνδυάζεται διαθεματικά με την εικαστική και θεατρική αγωγή (ζωγραφίες και θεατρικό παιχνίδι).</p> <p>Γ4: Σε συνέχεια του Γ3 και χτίζοντας πάνω στις γνώσεις που απέκτησαν οι μαθητές, μπορεί να εφαρμοστεί η δραστηριότητα αναγνώρισης και κατονομασίας συναισθημάτων.</p>	<p>Γ1: 4 ώρες</p> <p>Γ2: 3 ώρες</p> <p>Γ2: 4 ώρες</p> <p>Γ4: 1 ώρα</p>
Συναισθηματικοί	<p>1) Να νιώθουν αγάπη προς τον συμμαθητή τους, τη δασκάλα τους και να φέρονται καλά σ' αυτόν, αυτήν.</p> <p>2) Να αισθάνονται συνυπεύθυνοι για τη</p>	<p>Σ1: Μαθαίνουμε για την αγάπη, (α) για τους γονείς, (β) αδέρφια, (γ) παπούδες και λοιπά μέλη της οικογένειας, (δ) δασκάλα – τάξη.</p> <p>1) Κατασκευάζουμε</p>	<p>Σ1: 4 ώρες</p> <p>Σ2: 2 ώρες</p>

	<p>συμπεριφορά όχι μόνο τη δική τους, αλλά και των συμμαθητών τους.</p>	<p>χειροτεχνίες, για να δείξουμε την αγάπη μας. 2) Υλοποιούμε εκδήλωση αγάπης – εορτή για γονείς, παππούδες κ.λπ. 3) Δημιουργούμε ψηφιακό υλικό (βίντεο, e-book) με τις εκδηλώσεις και με θέμα την «αγάπη» Σ2: 1) Βιωματικές ασκήσεις – σενάρια θεατρικού παιχνιδιού.</p>	
Ψυχοκινη- τικοί	<p>1. Να ορίσουν κανόνες για την τάξη, τους οποίους οφείλουν να τηρούν. 2. Να εμπλακούν ενεργά, ζωγραφίζοντας τους κανόνες. 3. Να συμμετέχουν σε δραματοποιήσεις..</p>	<p>Ψ1: Σ’ αυτό το σημείο, οι μαθητές ζωγραφίζουν τους κανόνες και η εκπαιδευτικός τους αναρτά σε εμφανές σημείο στην τάξη. Ψ2: Δραστηριότητες θεατρικού παιχνιδιού για δέσιμο ομάδας και ανάδυση συναισθημάτων</p>	<p>Ψ1: 2 ώρες Ψ2: 2 ώρες</p>

1.3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Αξιολόγηση μαθητών

Η αξιολόγηση των μαθητών σε επίπεδο συμπεριφοράς θα γίνει από τη νηπιαγωγό και θα αφορά στον βαθμό που τα νήπια ακολουθούν πιστά τους κανόνες συμπεριφοράς και το συμβόλαιο που έφτιαξαν.

Επίσης, η αξιολόγηση των νηπίων θα γίνει μέσα από τις ζωγραφιές τους και από τον βαθμό ικανοποίησης που θα δηλώσουν τα ίδια τα νήπια για τις δραστηριότητες αυτές.

Αναστοχασμός και Αυτοαξιολόγηση εκπαιδευτικού

Ο/Η εκπαιδευτικός, πριν ξεκινήσει την εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου, έχει κάνει μια σύντομη καταγραφή συμπεριφοράς των μαθητών στην τάξη. Η καταγραφή αυτή είναι καθολική (και αφορά σε όλη την τάξη).

Μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, ο/η εκπαιδευτικός καταγράφει εκ νέου τη συμπεριφορά είτε όλης της τάξης είτε των επιλεγμένων μαθητών (όπως είχαν αξιολογηθεί πριν από την εφαρμογή του προγράμματος) και υπολογίζει τη βελτίωση στη συμπεριφορά των μαθητών.

Σχολικό πιλοτικό πρόγραμμα 2

Τίτλος: «Όλοι μια αμυγδαλιά» Διαφορετικότητα

Ηλικιακή ομάδα: Α' & Β' Δημοτικού

2. ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ Α΄ ΚΑΙ Β΄ ΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

2.1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ – ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Τίτλος: «Όλοι μια αμυγδαλιά» Διαφορετικότητα

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές:

Γνωστικό αντικείμενο: Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος

Ιδιαίτερη περιοχή του γνωστικού αντικείμενου: Ενδεικτικά, η ενότητα 3 *Μια παράσταση στην πλατεία*, το μάθημα: Μύτη σα σαλάμι (για την Α΄ Τάξη). Για την Β΄ τάξη, συνεργασία με την Α΄ τάξη σε πολιτιστικό πρόγραμμα με θέμα «Λαϊκή Παράδοση – Θέατρο Σκιών – Καραγκιόζης».

Διαθεματική προσέγγιση: Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος, Αισθητική Αγωγή

Ευέλικτη Ζώνη: Το συγκεκριμένο σενάριο διδασκαλίας θα υλοποιηθεί σε διδακτικές ώρες της Ευέλικτης Ζώνης σε αλληλεπίδραση με το μάθημα της Γλώσσας, αλλά και της Μελέτης Περιβάλλοντος, καθώς και της αισθητικής αγωγής στην ίδια διδακτική εβδομάδα.

Συμβατότητα με Α.Π.Σ. και Δ.Ε.Π.Π.Σ.:

Το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών στην πρώτη και στη δεύτερα τάξη του Δημοτικού σχολείου για το γλωσσικό μάθημα, εκτός των στόχων για την εκμάθηση εκφοράς και γραφής των γραμμάτων, εμπλέκει και θεματικές περιοχές, όπως αυτή της διαφορετικότητας, ακόμη και στην πρώτη τάξη του Δημοτικού, μέσα στο ίδιο το κείμενο της γλώσσας που είναι για ανάγνωση.

Ωστόσο, υπάρχει δυνατότητα στις ώρες της Ευέλικτης Ζώνης για διερεύνηση θεματικών, όπως της διαφορετικότητας, μέσα από βιωματικές προσεγγίσεις και, γενικότερα, από καινοτόμες διδακτικές μεθόδους. Ένα καλά σχεδιασμένο σενάριο διδασκαλίας στην Ευέλικτη Ζώνη μπορεί να δώσει ιδιαίτερα οφέλη στην ομάδα της τάξης και αυτό, διότι δεν υπάρχει η δέσμευση της ύλης του βιβλίου.

Ακόμη και για μια μικρή σε ηλικία μαθητών τάξη, όπως η πρώτη Δημοτικού, θεωρείται σημαντική η αναφορά για το άλλο, το «διαφορετικό» σε αρκετά σημεία του βιβλίου, ενώ αναφέρονται και λογοτεχνικά βιβλία τα οποία ενέχουν το θέμα αυτό. Ενδεικτικά αναφέρονται τα έργα: Ο Έλμερ το ελεφαντάκι, ο Κόρακας και ο Γλάρος που αφορούν στη διαφορετικότητα.

Και οι δυο τάξεις (Α' και Β' Δημοτικού) παρακολουθούν θεατρική παράσταση του Καραγκιόζη. Αν υπάρχει δυνατότητα, τα παιδιά και των δυο τάξεων θα ήταν καλό να επισκεφθούν ένα τοπικό εργαστήριο – θέατρο σκιών και να γνωρίσουν από κοντά τους ήρωες και τις φιγούρες αυτής της μορφής τέχνης. Εναλλακτικά, αν στην περιοχή που ζουν οι μαθητές ΔΕΝ υπάρχει θέατρο σκιών ή λαογραφικό μουσείο, μια διαδικτυακή αναζήτηση μπορεί να αποδώσει παρόμοια αποτελέσματα.

Είναι σημαντικό τα παιδιά να προβληματίζονται για τον διπλανό τους, τον συμμαθητή τους. Είναι, επιπλέον, σπουδαίο να ξέρουν πώς θα ήταν καλό να συμπεριφέρονται, όταν νομίζουν, διαπιστώνουν πως ο άλλος έχει χαρακτηριστικά που δεν μοιάζουν με τα δικά τους. Μαθαίνουν μέσα από μια βιωματική προσέγγιση να σέβονται τον συμμαθητή τους, να τον γνωρίζουν.

Το συγκεκριμένο σενάριο, επεκτεινόμενο στην ώρα της Ευέλικτης Ζώνης, καλύπτει τα εξής σημεία :

- Να εντοπίζουν οι μαθητές πού είναι διαφορετικός ο Μορφονιός έναντι των άλλων
- Να προβληματίζονται, γιατί αυτός λέει ότι είναι όμορφος και οι «άλλοι» γελούν μαζί του. *Μύτη σα σαλάμι λέει ο Καραγκιόζης στον Μορφονιό*
- Να στέκονται κριτικά, όσο αυτό είναι δυνατόν λόγω της ηλικίας τους, σε σχέση με τον λόγο για τον οποίο ο Καραγκιόζης λέει ό,τι λέει
- Να σκεφτούν οι μαθητές σε ποια άλλα σημεία του σώματος μπορεί κάποιος άνθρωπος να είναι «διαφορετικός», να είναι μοναδικός σε σχέση με αυτούς
- Να προβληματιστούν αν είναι «διαφορετικός» ο αλλοδαπός συμμαθητής τους και γιατί, με απώτερο στόχο αργότερα να κατακτηθεί ο σεβασμός προς τον άλλο
- Να σκέφτονται αν είναι «διαφορετικός» αυτός που η οικογενειακή του κατάσταση δεν είναι ίδια με τη δική τους
- Να χρησιμοποιούν εύστοχα τον προφορικό λόγο τους, προκειμένου να στηρίξουν τη γνώμη τους μέσα στο εκάστοτε πλαίσιο επικοινωνίας.

Στη συγκεκριμένη διδακτική ενότητα οι μαθητές εκφέρουν γνώμη, γνώσεις, εμπειρίες, σκέφτονται, προβληματίζονται και διαμορφώνουν, ήδη από την πρώτη τάξη του Δημοτικού, στάση απέναντι στη διαφορετικότητα, στη μοναδικότητα του κάθε ατόμου. Όσον αφορά τους ειδικούς σκοπούς για το Δημοτικό, που περιγράφονται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας (<http://www.pi-schools.gr/programs/depps/>), μεταξύ άλλων, αναφέρεται ότι επιδιώκουμε:

(1) Τα παιδιά να χρησιμοποιούν ολοένα αυξανόμενο λεξιλόγιο.

(2) Στις δραματοποιήσεις και στα παιχνίδια ρόλων να προσαρμόζουν τα λεγόμενα, τα μη λεκτικά-γλωσσικά μέσα και την όλη συμπεριφορά τους.

(3) Τα παιδιά στην πρώτη τάξη πρέπει ν' αναπτύξουν δεξιότητες επικοινωνίας.

(4) Ανάπτυξη δεξιοτήτων παραγωγής και κατανόησης προφορικού λόγου.

(5) Προκαλούμε στην τάξη πραγματικές καταστάσεις επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης.

Στην υπο-ενότητα της λογοτεχνίας αναφέρεται ότι οι μαθητές διευρύνουν τις προσωπικές τους εμπειρίες με τη «συμπάθεια» προς τον άνθρωπο.

Στους ειδικούς στόχους αναφέρεται ότι αποκτούν οι μαθητές τις βάσεις για κριτική γλωσσική επίγνωση, ώστε να μπορούν ν' αξιολογούν αντικειμενικά τα μηνύματα.

Στο Α.Π.Σ. για την ενότητα 3 του βιβλίου της Νεοελληνικής Γλώσσας Α' Δημοτικού, δεν υπάρχουν αναφορές για την ετερότητα και γι' αυτόν τον λόγο θα πρέπει να δομηθεί το σενάριο αυτό για τις ώρες της Ευέλικτη Ζώνης. Κι αυτό, διότι στις δύο διδακτικές ώρες της Γλώσσας γίνεται η εκμάθηση του νέου γράμματος και δραστηριότητες ανάγνωσης. Είναι, όμως, καλό να γίνει μια προσπάθεια επέκτασης στην ώρα της Ευέλικτης Ζώνης με αφορμή από το μάθημα της Γλώσσας.

Δεδομένα & Προϋποθέσεις:

Γενικά :

- ✓ Η τάξη αποτελείται από περίπου 20-22 μαθητές.
- ✓ Ακολουθείται η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση.
- ✓ Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι μη κατευθυντικός, συνεργατικός.
- ✓ Παγκόσμια ημέρα ατόμων με αναπηρία, 3 Δεκεμβρίου. Έχει προηγηθεί η ημέρα αυτή στην οποία έχουν γίνει δράσεις στην τάξη, αλλά και διαδραστικά έχουν γίνει δραστηριότητες οι οποίες έχουν ως στόχο την ευαισθητοποίηση των μαθητών.
- ✓ Παράλληλα με το πρόγραμμα που υλοποιείται στην τάξη με ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων, γίνεται εστίαση αυτές τις μέρες με κείμενα από τη σύγχρονη Λογοτεχνία που αναφέρονται στη διαφορετικότητα. Παραδείγματος χάριν, αναφέρονται ενδεικτικά τα βιβλία: Μάνου Κοντολέων, *Η ιστορία του σκύλου ... θα δείξει*, (μιλάει για ποικίλες μορφές ετερότητας), Χανς Κρίστιαν Άντερσεν, *Το ασχημόπαπο*.

Προαπαιτούμενες γνώσεις των μαθητών

- ✓ Οι μαθητές γνωρίζουν και είναι εξοικειωμένοι με τη δραματοποίηση και με τις κατασκευές.
- ✓ Οι μαθητές έχουν μάθει να συνεργάζονται σε ομαδικές (ή δυαδικές) δραστηριότητες.

Οργάνωση τάξης

- ✓ Η διάταξη των θρανίων είναι σε 4 ομάδες των 6 καθισμάτων. Αυτή η διάταξη διευκολύνει στην πρώτη τάξη και ο εκπαιδευτικός μπορεί και είναι συνεργάτης - βοηθός σε ομάδες που το έχουν ανάγκη.

Σκοποί και Στόχοι

Γενικοί Σκοποί:

- Να διασαφηνίσουν ορισμένες έννοιες οι οποίες σχετίζονται με τη διαφορετικότητα (π.χ. ετερότητα, μοναδικότητα)
- Να μπορούν ν' αναγνωρίσουν τη διαφορετικότητα (δηλαδή, εκείνα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που καθιστούν κάθε άτομο ξεχωριστό και μοναδικό)
- Να σέβονται κάθε συμμαθητή τους και κατ' επέκταση κάθε συνάνθρωπό τους
- Να αρχίσουν να δουλεύουν σε ομάδες και να συμμετέχουν ενεργά στα θεατρικά παιχνίδια ρόλων, στάσεων και συμπεριφορών
- Να περιμένουν τον άλλο να μιλήσει και να εκφέρει ελεύθερα τη γνώμη του
- Να σκέφτονται σε συγκεκριμένο πλαίσιο επικοινωνίας, θέτοντας σε εφαρμογή τις ιδέες τους με τρόπο ευχάριστο και εποικοδομητικό.

Ειδικότεροι στόχοι :

Μέσα από τη διδακτική αυτή προσέγγιση επιδιώκεται οι μαθητές:

ΓΝΩΣΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **κατανοήσουν** την έννοια της μοναδικότητας του κάθε ανθρώπου
2. Να **διακρίνουν** τα χαρακτηριστικά του ατόμου που κάνουν κάθε άνθρωπο μοναδικό και τα χαρακτηριστικά που μπορεί να είναι «κοινά»
3. Να **εξοικειωθούν με τρόπους προσέγγισης**, αλλά και επικοινωνίας με παιδιά με ειδικές ανάγκες ή με παιδιά από διαφορετικές χώρες.

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **μπουν στη θέση** του ατόμου που θεωρούν ότι δεν είναι ίδιο με αυτούς, να σκεφτούν πώς μπορεί να νιώθει, αν το αντιμετωπίζουν ως «διαφορετικό»
2. Να **συμμετέχουν** στις δραστηριότητες που σχετίζονται με την ετερότητα, τη μοναδικότητα του κάθε ατόμου
3. Να **συνεργάζονται** αποτελεσματικά για την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων
4. Να **επαναπροσδιορίσουν** και ν' **αξιολογήσουν** τη σημασία της έννοιας της «διαφορετικότητας», της «μοναδικότητας» στην καθημερινή μας ζωή μέσα από στοχευμένες δραστηριότητες
5. Να **ευαισθητοποιήσουν** την τοπική κοινωνία, (γονείς, παππούδες) για το θέμα αυτό, παρουσιάζοντας σε ειδική εκδήλωση τις εργασίες τους ή και κάποιο δρώμενο.

ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **εμπλακούν** οι ίδιοι παίζοντας ρόλους των διαφόρων εκφάνσεων της μοναδικότητας του κάθε ατόμου
2. Να **φτιάξουν κανόνες** για την τάξη, τους οποίους οφείλουν να τηρούν
3. Να **δραστηριοποιηθούν** πάνω στο θέμα και **να κατασκευάσουν** αφίσες ευαισθητοποίησης
4. Να **συμμετέχουν** σε σχετικές δράσεις.

Εργαλεία για τη διδασκαλία:

- ❖ Φωτογραφίες
- ❖ Ταινίες
- ❖ Φύλλα εργασίας
- ❖ Προβολέας
- ❖ Πίνακας
- ❖ Laptop
- ❖ Χαρτόνι

Εκτιμώμενη διάρκεια :

Το συγκεκριμένο σενάριο διδασκαλίας υλοποιείται σε 4 διδακτικές ώρες στην Ευέλικτη Ζώνη, ενώ την ίδια εβδομάδα έχουν γίνει παράλληλα και αντίστοιχες με το θέμα ενότητες στη Γλώσσα, στη Μελέτη Περιβάλλοντος, αλλά και στην αισθητική αγωγή.

2.2. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ – ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Περιγραφή της διδακτικής διαδικασίας:

- **1^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ :** Εννοιολογική διασάφηση

Πορεία διδασκαλίας:

Αφόρμηση – (Σύνδεση) – Προσφορά – Επεξεργασία – Αξιολόγηση

Αφόρμηση: Ένα καλό ξεκίνημα για τις πρώτες τάξεις του Δημοτικού είναι, ίσως, μια εικόνα ή ένα μικρό βίντεο, προκειμένου να ενεργοποιήσουμε σκέψεις, ιδέες των μαθητών και να κεντρίσουμε το ενδιαφέρον της τάξης.

Η θεματική μας είναι «Διαφορετικότητα και Θέατρο Σκιών». Ο ίδιος ο Καραγκιόζης είναι κι αυτός διαφορετικός απ’ όσους εμφανίζονται στον μπερντέ. Είναι μόνος του, οικονομικά σε δυσχερή θέση, αλλά ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει η φιγούρα του Μορφονιού, η οποία θα αναλυθεί.

Έχει, δηλαδή, (στην πρώτη Δημοτικού) προηγηθεί το μάθημα στη Γλώσσα και έχουν γίνει κάποιες αναφορές για τη διαφορετικότητα στο πρώτο δίωρο του Γλωσσικού μαθήματος και τώρα στο δίωρο της Ευέλικτης Ζώνης γίνεται εστιασμένη και στοχευμένη διδακτική προσέγγιση προκειμένου να αποσαφηνιστεί ο όρος. (Στη δευτέρα Δημοτικού μπορούν να μιλήσουν για τον Καραγκιόζη, να δουν κάποια παράσταση κ.λπ.)

Σύνδεση: Συνδέεται η διδακτική ώρα της Ευέλικτης Ζώνης με το μάθημα της Γλώσσας που έχει διδαχθεί τις πρώτες ώρες. Η αφόρμηση είναι βιωματική, διότι ο/η εκπαιδευτικός δείχνει στα παιδιά ένα βίντεο μ’ ένα τραγούδι («Μήνυμα ζωής») που δημιουργήθηκε από το 1^ο Ειδικό Σχολείο Κωφών Πάτρας σε συνεργασία με το 26^ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών και με γνωστούς τοπικούς καλλιτέχνες. Το βίντεο υπάρχει διαθέσιμο στη διαδικτυακή διεύθυνση:

<https://www.youtube.com/watch?v=9UcpgtA7BpY>

Προσφορά: Αφού παρουσιαστεί το συγκεκριμένο βίντεο, ενδιαφέρει κυρίως η ανάπτυξη του προφορικού λόγου των μαθητών, αλλά και ο προβληματισμός τους που έχει προκληθεί απ’ αυτό το βίντεο.

Επεξεργασία: Μ’ ένα χαρτόνι δημιουργούμε, αντλώντας ιδέες μέσα από τις ομάδες, ένα πλάνο που ενέχει τις μορφές διαφορετικότητας, το οποίο αποτελεί και το pre test διερεύνησης της προϋπάρχουσας γνώσης των μαθητών. Κάνουμε έναν κύκλο στη

μέση και στις ακτίνες γράφουμε μορφές που αναφέρουν τα παιδιά, στοιχεία και χαρακτηριστικά που καθιστούν τον κάθε άνθρωπο μοναδικό.

Αξιολόγηση: Στη συνέχεια στην ίδια διδακτική ώρα γίνεται μία προσπάθεια να ζωγραφίσουν τα παιδιά τις μορφές, τα στοιχεία, τα χαρακτηριστικά που είναι γραμμένα από τα ίδια, επιλέγοντας κάθε ομάδα ένα από αυτά και λέγοντας και τον λόγο που τους οδήγησε στη συγκεκριμένη επιλογή.

Σ' αυτό το σημείο αρχίζει η νέα γνώση να εμπλουτίζεται μέσα από την ομάδα, αλλά και με την βοήθεια του εκπαιδευτικού.

Δεν μπορεί να υπάρξει καλύτερος τρόπος αξιολόγησης-επέκτασης της γνώσης από τη ζωγραφιά, τουλάχιστον για τους πρώτους μήνες. Παράλληλα, ο εκπαιδευτικός, ως «γραφέας» των σκέψεων των μαθητών, αποτυπώνει σε χαρτί τις ιδέες τους και τις συνδιαμορφώνουν στο τελικό προϊόν τους, την ομαδική αφίσα της κάθε ομάδας, που παρουσιάζει μια από τις μορφές «διαφορετικότητας» που εντοπίστηκαν από την πρώτη δραστηριότητα.

Δεν έχει επιλεγεί τυχαία για τις δύο πρώτες τάξεις του Δημοτικού η έννοια της διαφορετικότητας. Η τελευταία αποτελεί στοιχείο της καθημερινότητάς μας. Η διαφορετικότητα είναι η ρίζα και του εκφοβισμού που εμφανίζεται ίσως πιο έντονα σε μεγαλύτερες κυρίως τάξεις, καθώς τα άτομα που «διαφέρουν» σε κάτι γίνονται στόχος των ατόμων που εκφοβίζουν. Αν οι μαθητές δουν τη διαφορετικότητα, τη μοναδικότητα που έχει το κάθε άτομο ως θετικό στοιχείο, πιθανόν ν' αναθεωρήσουν την προηγούμενη αρνητική τους συμπεριφορά.

Πιο αναλυτικά και με συσχέτιση στόχων-δραστηριοτήτων:

Δεν υπάρχει λόγος να γίνονται δραστηριότητες, αν δε συνδέονται-αλληλεπιδρούν με τους στόχους. Είναι σαν να χτίζει κανείς στην άμμο.

Την πρώτη διδακτική ώρα γίνεται παρουσίαση του βίντεο και διαλογική συζήτηση, που στόχο έχει τη δημιουργία του εννοιολογικού χάρτη με την ανάδυση της προϋπάρχουσας γνώσης των μαθητών, αλλά και αυτής που αντλήθηκε από το βίντεο ευαισθητοποίησης - παρακίνησης.

Στο τραγούδι αυτό παιδιά κωφά τραγουδούν στη νοηματική γλώσσα και τραγουδά μαζί τους ένας ερμηνευτής ένα τραγούδι του οποίου τα νοήματά σχετίζονται με τη διαφορετικότητα.

Η ερώτηση, λοιπόν, που θα τεθεί αμέσως μετά την προβολή - άκουσμα του τραγουδιού είναι: «*Πώς νιώσατε;*»

Συνεχίζοντας, εκπαιδευτικός και μαθητές θα προσπαθήσουν όλοι μαζί να βρουν τις μορφές που μπορεί να αναδεικνύουν τη μοναδικότητα του κάθε ατόμου, εκτός του ότι μπορεί να μην ακούει, μπορεί να μην περπατάει, να μην μπορεί να επικοινωνεί.

Η συζήτηση επεκτείνεται σε παραδείγματα που αυθόρμητα θα πουν μαθητές των τάξεων.

Μέσα από τη διαδικασία αυτή θα εξαχθούν κάποια συμπεράσματα και θα βρουν οι μαθητές γνώρισμα και χαρακτηριστικά που κάνουν τον κάθε άνθρωπο μοναδικό.

Αν οι μαθητές μάθουν να δέχονται το «διαφορετικό», να φέρονται σωστά, να συμβιώνουν, για παράδειγμα, αρμονικά με τον αλλοδαπό συμμαθητή τους, τότε αυτοί οι μαθητές είναι λιγότερο πιθανόν να εμφανίσουν επιθετική συμπεριφορά, «εκφοβισμό» στο μέλλον. Γιατί αυτός που αποδέχεται τον άλλον, αποδέχεται και τον εαυτό του.

➤ **2^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ: Δραστηριότητες «Η μηλιά» και «η ανθρωποσειρά»**

Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός δείχνει μια εικόνα με δύο δίδυμα παιδιά και ρωτά αν βλέπουν κάποια διαφορά.

Μετά γίνεται η δραστηριότητα με τη μηλιά και τις ζωγραφίες από τα μήλα των παιδιών. *Πώς και το κάθε παιδί ζωγράφισε κάτι διαφορετικό;*

Πιο αναλυτικά: Ο/η εκπαιδευτικός δίνει στα παιδιά ένα φύλλο εργασίας και ζητά από απ' αυτά να ζωγραφίσουν ένα μήλο και να το βάψουν με τα αγαπημένα τους χρώματα. Ο στόχος της συγκεκριμένης δραστηριότητας είναι να διαπιστώσουν οι μαθητές/μαθήτριες, όταν δουν ολοκληρωμένη την ομαδική τους αφίσα, ότι καθένας απ' αυτούς έχει φτιάξει κάτι διαφορετικό, γιατί είναι διαφορετικός/ή και σκέφτηκε την ίδια δραστηριότητα αλλιώς.

Στη συνέχεια ακούν το τραγούδι «Αν όλα τα παιδιά της γης» και ο/η εκπαιδευτικός έχει ετοιμάσει ένα ακόμη φύλλο εργασίας με το σχέδιο ενός ανθρώπου και ζητά να ζωγραφίσουν τα παιδιά τον εαυτό τους. Έτσι, τοποθετώντας σε χαρτί τύπου κανσόν τις συγκεκριμένες ζωγραφίες των μαθητών επιτυγχάνεται και πάλι να διαφαίνεται η μοναδικότητα του κάθε ατόμου.

➤ **3^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ : Παιχνίδι ρόλων**

Βιωματικό παιχνίδι ρόλων

Κατά την τρίτη διδακτική ώρα θα πραγματοποιηθεί ένα παιχνίδι ρόλων, στο οποίο θα συμμετέχουν όλοι οι μαθητές της τάξης. Οι ρόλοι θα μοιραστούν από τον δάσκαλο/τη δασκάλα:

Οι μαθητές όπως είναι στις ομάδες των 6 παιδιών ετοιμάζουν μια δραματοποίηση η οποία ακολουθεί ένα σενάριο. Κάποιο από τα παιδιά δείχνει μια μορφή διαφορετικότητας και τα άλλα τα μισά συμπεριφέρονται σωστά και με σεβασμό στη διαφορετικότητα και τα άλλα όχι.

- **4^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ : Οργάνωση εκστρατείας: Δημιουργούμε αφίσες και διοργανώνουμε μια εκδήλωση με θέμα τη διαφορετικότητα, καλώντας έναν ειδικό να μιλήσει με απλό και κατανοητό τρόπο, αλλά και τα παιδιά, δίνοντας με τον δικό τους όμορφο τρόπο το μήνυμά τους μ' ένα ποίημα το οποίο έχουν δραματοποιήσει αυτή τη διδακτική ώρα.**

Η έναρξη της τέταρτης διδακτικής ώρας γίνεται με τις σκέψεις των παιδιών για την αφίσα που θέλουν να ετοιμάσουν, όσον αφορά στο περιεχόμενό της, αλλά και στο εικαστικό κομμάτι, αυτό των ζωγραφιών που θα φτιάξουν.

Αυτές ενδεικτικά είναι :

- ❖ Όλοι μια αμυγδαλιά. Η επιλογή του τίτλου δεν είναι τυχαία, διότι η αμυγδαλιά είναι ένα δέντρο που, αντίθετα με τ' άλλα, ανθίζει στην καρδιά του χειμώνα.
- ❖ Σεβόμαστε το συμμαθητή μας και τη διαφορετικότητά του.

- ❖ Δε γράφουμε ούτε λέμε άσχημα και προσβλητικά πράγματα για ένα συμμαθητή μας.
- ❖ Δε βρίζουμε ούτε προσβάλλουμε τους συμμαθητές μας.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι προτεινόμενες δραστηριότητες ανά στόχο.

Πίνακας: Προτεινόμενες Δραστηριότητες ανά Στόχο

Τύπος	Στόχος	Δραστηριότητα	Εκτιμώμενος χρόνος (διδασκτικές ώρες)
Γνωστικοί	<p>1) Να μάθουν την έννοια της μοναδικότητας του κάθε ανθρώπου.</p> <p>2) Να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά του ατόμου που κάνουν κάθε άνθρωπο μοναδικό και τα χαρακτηριστικά που μπορεί να είναι «κοινά».</p> <p>3) Να μάθουν τρόπους προσέγγισης, αλλά και επικοινωνίας με παιδιά με ειδικές ανάγκες ή με παιδιά από διαφορετικές χώρες.</p>	<p>Γ1: Με αφορμή τον Καραγκιόζη και τους άλλους ήρωες του θεάτρου σκιών, εστιασμένη προσέγγιση στα χαρακτηριστικά που μπορεί να κάνουν μοναδικό τον κάθε άνθρωπο. Να μιλήσουν και να συζητήσουν για τους ήρωες και τα χαρακτηριστικά τους.</p> <p>Γ2: Παρουσίαση βίντεο τραγουδιού στη νοηματική γλώσσα, παράλληλα με την ερμηνεία του από καλλιτέχνες. Διαλογική συζήτηση, που στόχο έχει τη δημιουργία του εννοιολογικού χάρτη.</p> <p>Κύκλος με αχτίνες (μορφές διαφορετικότητας, στοιχεία που κάνουν τον κάθε άνθρωπο ξεχωριστό).</p> <p>Συζήτηση για τις μορφές ετερότητας του κάθε ατόμου.</p> <p>Ζωγραφίζει και χρωματίζει ο καθένας το δικό του μήλο.</p> <p>Ζωγραφίζει το κάθε παιδί τον εαυτό του.</p> <p>Γ3: Να γενικεύσουν και να συζητήσουν για άλλες μορφές όπως οι ΕΕΑ ή/και οι αναπηρίες ή και οι</p>	Όλες οι προτεινόμενες δραστηριότητες απαιτούν περίπου 1 μία ώρα η καθεμία

		περιπτώσεις συμμαθητών τους που έρχονται από άλλες χώρες.	
Συναι- σθηματι κοί	<p>1) Να μπουν στη θέση του ατόμου που θεωρούν ότι δεν είναι ίδιο με αυτούς, να σκεφτούν πώς μπορεί να νιώθει, αν το αντιμετωπίζουν ως «διαφορετικό».</p> <p>2) Να συμμετέχουν στις δραστηριότητες που σχετίζονται με την ετερότητα, τη μοναδικότητα του κάθε ατόμου.</p> <p>3) Να επαναπροσδιορίσουν και ν' αξιολογήσουν τη σημασία της έννοιας της «διαφορετικότητας», της «μοναδικότητας» στην καθημερινή μας ζωή μέσα από στοχευμένες δραστηριότητες.</p> <p>4) Να ευαισθητοποιήσουν την τοπική κοινωνία, (γονείς, παππούδες) για το θέμα αυτό, παρουσιάζοντας σε ειδική εκδήλωση τις εργασίες τους ή και κάποιο δρώμενο.</p>	<p>Σ1: Βιωματικό παιχνίδι ρόλων.</p> <p>Σ2. Επισκεπτόμαστε ένα ειδικό σχολείο και κάνουμε παρέα με τους μαθητές του.</p> <p>Σ3. Δίνουμε την ευκαιρία για ομαδική συζήτηση στην τάξη για τη διαφορετικότητα με αφορμή το Σ1.</p> <p>Σ4: Διοργάνωση εκδήλωσης με θέμα τη «διαφορετικότητα».</p> <p>Σε σχολική εορτή καλούμε τους μαθητές του ειδικού σχολείου και τους τιμούμε ως επίσημους καλεσμένους.</p>	Όλες οι προτεινόμενες δραστηριότητες απαιτούν περίπου 1 μία ώρα η καθε μία
Ψυχο- κινητικοί	<p>1) Να εμπλακούν οι ίδιοι παίζοντας ρόλους των διαφόρων εκφάνσεων της μοναδικότητας του κάθε ατόμου.</p> <p>2) Να φτιάξουν κανόνες για την τάξη, τους οποίους οφείλουν να τηρούν.</p> <p>3) Να δραστηριοποιηθούν πάνω στο θέμα και να</p>	<p>Ψ1: Κάνουμε παιχνίδια ρόλων και παίζουμε σενάρια με μαθητές και μαθήτριες / παιδιά, στα οποία αποδίδουμε διαφορετικά – μοναδικά χαρακτηριστικά.</p> <p>Ψ2. Συζητάμε και υπογράφουμε συμβόλαιο για τους κανόνες συμπεριφοράς μας προς τον συμμαθητή/συμμαθήτριά μας.</p> <p>Ψ3: Οργάνωση εκστρατείας, δημιουργία αφίσας.</p>	Όλες οι προτεινόμενες δραστηριότητες απαιτούν περίπου 1 μία ώρα η καθε μία

	κατασκευάσουν αφίσες ευαισθητοποίησης. 4) Να συμμετέχουν σε σχετικές δράσεις.	Ψ4: Εκδήλωση για τη «μοναδικότητα» του κάθε ατόμου.	
--	--	---	--

2.3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Αξιολόγηση μαθητών

Η αξιολόγηση της προϋπάρχουσας γνώσης έχει γίνει, όταν τα παιδιά μέσα από τις ομάδες δημιούργησαν τους αρχικούς εννοιολογικούς χάρτες. Ακολούθησαν δραστηριότητες που τα ευαισθητοποίησαν, τα κινητοποίησαν και τώρα στη δημιουργία της αφίσας της εκδήλωσης ευαισθητοποίησης ζωγραφίζουν ελεύθερα τη διαφορετικότητα και έτσι διαφαίνεται στον εκπαιδευτικό η νέα γνώση που έχουν αποκομίσει. Μετά την ολοκλήρωση της ζωγραφιάς, ο εκπαιδευτικός από κάθε μαθητή παίρνει μια μικρή συνέντευξη του τύπου «Τί έχεις ζωγραφίσει εδώ;» όπως φαίνεται στο Φύλλο Εργασίας #4 (Έχει συγκεκριμένο πλαίσιο προκειμένου να δομηθεί η αφίσα με οριοθετημένες ζωγραφιές).

Λόγω του νεαρού της ηλικίας των μαθητών, η αξιολόγηση δεν μπορεί ν' ακολουθήσει την «κλασσική» μέθοδο με τη χρήση ενός ερωτηματολογίου, διότι οι μαθητές της Α' τάξης ακόμα είναι στη διαδικασία κατάκτησης της γλώσσας και της πρώτης ανάγνωσης. Προτείνεται λοιπόν, ένα διατομικό φύλλο εργασίας για τη συμπλήρωση του οποίου συνεργάζονται ζευγάρια μαθητών (ένας από την Α' και ένας από τη Β' τάξη).

Διαδικτυογραφία

Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας για το Δημοτικό (<http://www.pi-schools.gr/programs/depps/>)

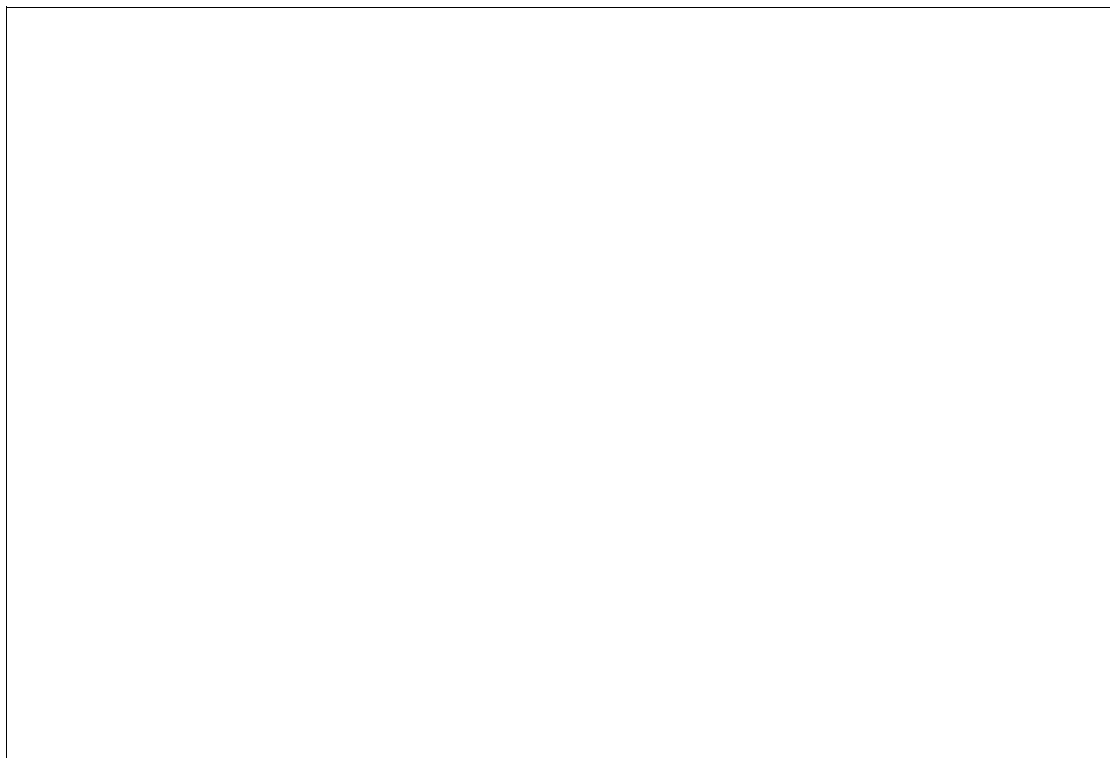
Βίντεο «Μήνυμα ζωής» 1^ο Ειδικό Σχολείο Κωφών Πάτρας σε συνεργασία με το 26^ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών
<https://www.youtube.com/watch?v=9UcpgtA7BpY>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1 :

Γράψε μορφές διαφορετικότητας.

Κύκλος με ακτίνες!!!!

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2 :

ΟΔΗΓΙΕΣ: Ζωγράφισε ένα μήλο, όπως εσύ το φαντάζεσαι.

Ζωγραφιά μήλου!!!!

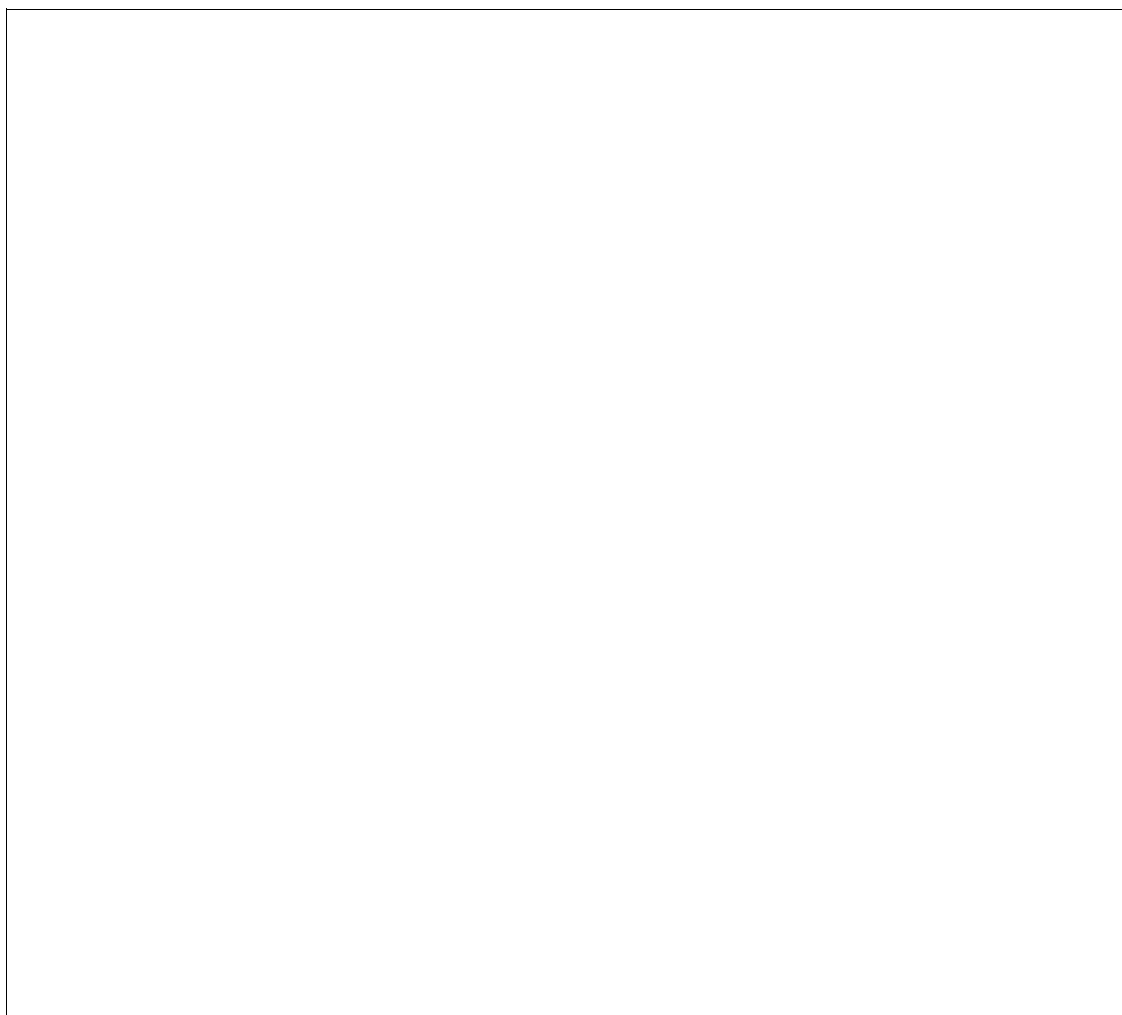
ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3 :

Οδηγίες: Ζωγράφισε έναν άνθρωπο, όπως εσύ τον φαντάζεσαι.

Ζωγραφιά ανθρώπου

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4 :

Ζωγραφίζω τη διαφορετικότητα για την αφίσα

Φύλλο Εργασίας 5

Όνομα Ομάδας: _____

1) Πώς νιώσατε (γράψτε και ζωγραφίστε), όταν είδατε το βίντεο με τους μαθητές από το σχολείο κωφών;

.....
.....
.....
.....
.....

2) Τί κοινό έχουν ο Καραγκιόζης, ο Έλμερ και το ασχημόπαπο;

.....
.....
.....
.....

3) Μπορείτε να βρείτε περιπτώσεις όπως του Έλμερ στον πραγματικό κόσμο;

.....
.....
.....

Σχολικό πιλοτικό πρόγραμμα 3

Τίτλος: «Φοβάμαι και προσπαθώ»

Ηλικιακή ομάδα: Γ'– Δ' Τάξεις Δημοτικού

Πηγή: Μικρή Πυξίδα, Compasito, Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για Παιδιά, Συμβούλιο της Ευρώπης

3. ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ Γ΄ και Δ΄ ΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

3.1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ – ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Τίτλος: «Φοβάμαι και προσπαθώ»

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές: Γλώσσα (Ανάπτυξη Πλαισίων Επικοινωνίας),
Μελέτη Περιβάλλοντος, Ευέλικτη Ζώνη

Γνωστικό αντικείμενο: Μελέτη Περιβάλλοντος

Ιδιαίτερη περιοχή του γνωστικού αντικειμένου: Σχολική Ζωή, Αλληλεπίδραση με τους
Συμμαθητές στη Σχολική Κοινότητα

Συμβατότητα με Α.Π.Σ. και Δ.Ε.Π.Π.Σ.:

Στο ΔΕΠΠΣ για το μάθημα «Μελέτη Περιβάλλοντος» σημειώνονται κάποιοι
συγκεκριμένοι στόχοι για την Γ΄ και Δ΄ τάξη του Δημοτικού. Αναλυτικότερα, μεταξύ
άλλων αναφέρονται:

Γ΄ Τάξη:

- Να διακρίνουν τους διάφορους τρόπους επικοινωνίας μεταξύ ανθρώπων,
καθώς και την εξέλιξη τους στον χρόνο.
- Να μπορούν να εκφράζονται, αξιοποιώντας όλα τα μέσα επικοινωνίας.
- Να ευαισθητοποιηθούν απέναντι στα άτομα που για διάφορους λόγους
αντιμετωπίζουν προβλήματα επικοινωνίας

Δ΄ Τάξη (Η επικοινωνία εξειδικεύεται περισσότερο στο κομμάτι της επικοινωνίας
μέσω διαδικτύου):

- Να έλθουν σε επαφή με τις νέες τεχνολογίες επικοινωνίας (διαδίκτυο,
καλωδιακή τηλεόραση) και να προβληματιστούν για τις συνέπειές τους στη
ζωή τους.

Η αναγκαιότητά του συγκεκριμένου σεναρίου στηρίζεται στο γεγονός πως αυξάνεται
ο αριθμός των περιστατικών σχολικής βίας και εκφοβισμού στη σχολική κοινότητα.
Από την άλλη, είναι αδιαμφισβήτητη η απαίτηση των εκπαιδευτικών για ενίσχυση σε
θέματα που αφορούν στην αντιμετώπιση ολοένα και περισσότερων μαθητών με
παραβατική συμπεριφορά, αλλά και γενικότερα προβλήματα ενδοσχολικής
συμπεριφοράς. Επίσης, από την διερεύνηση του ΔΕΠΠΣ γίνεται εμφανές πως δεν
υπάρχει ειδική μνεία για το συγκεκριμένο ζήτημα.

Βέβαια, υπάρχει και η Ευέλικτη Ζώνη του Προγράμματος, στην οποία ο εκπαιδευτικός έχει την δυνατότητα (αλλά και οφείλει) να συμπεριλάβει τέτοιου είδους δραστηριότητες, με σκοπό την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των μαθητών της τάξης του.

Συμβατότητα με το σχολικό εγχειρίδιο και το βιβλίο του εκπαιδευτικού: Δεν προκύπτει συμβατότητα με υπάρχοντα στοιχεία του εγχειριδίου και του βιβλίου του εκπαιδευτικού. Ωστόσο, αξιοποιείται η Ευέλικτη Ζώνη.

Λεδομένα & Προϋποθέσεις

Γενικά: Όπως προαναφέρθηκε, ο αριθμός των διενέξεων αυξάνεται και οι μαθητές πρέπει να γνωρίζουν πώς ν' αντιμετωπίζουν και να επιλύουν συγκρούσεις με ειρηνικό τρόπο.

Προαπαιτούμενες γνώσεις των μαθητών:

Είναι επιθυμητό οι ομάδες να έχουν ήδη συμμετάσχει σε ομαδικά προγράμματα και να έχουν συνεργαστεί μεταξύ τους. Ωστόσο, για το συγκεκριμένο πρόγραμμα οι ομάδες μπορούν να δομηθούν με τη βοήθεια του κοινωνιογράμματος.

Οργάνωση τάξης:

Προτείνεται η οργάνωση της τάξης σε ομάδες.

Σκοποί και Στόχοι:

Το συγκεκριμένο σενάριο καλύπτει τους εξής στόχους ανά κατηγορία:

ΓΝΩΣΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **μάθουν να λειτουργούν** μέσα σε πλαίσιο ομάδας
2. Να **μάθουν τρόπους** σωστής και αποδεκτής συμπεριφοράς
3. Να **γνωρίσουν τύπους του διαφορετικού**, του άλλου (τον «Άλλον» γενικότερα οριζόμενο ως ετερότητα)
4. Να **κατανοήσουν και να είναι σε θέση να κρίνουν** (μέσα από ποικίλα κειμενικά είδη) συμπεριφορές, διαφορετικότητα, σχολικό εκφοβισμό
5. Να **καταλάβουν** τί σημαίνει σύγκρουση

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **συνεργάζονται** ομαλά μέσα στην ομάδα
2. Να **εκφράσουν** δύσκολα συναισθήματα (με μείζονα ρόλο στη σύγκρουση), όπως τον θυμό.

ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ (ΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΩΝ)

1. Ν' **αναλαμβάνουν δράση**, όταν εντοπίζουν περιστατικά παραβατικών συμπεριφορών, σχολικής βίας και εκφοβισμού
2. Να **μπορούν να παρεμβαίνουν**, προτείνοντας λύσεις σε περιστατικά συγκρούσεων.

Εργαλεία για τη διδασκαλία

- ❖ Βασική γραφική ύλη (μαρκαδόροι, μελάνια, κηρομπογιές, πινέλα)
- ❖ Χαρτόνια
- ❖ Υπολογιστής
- ❖ Διαδίκτυο

Εκτιμώμενη Διάρκεια:

Συνολικά τέσσερις (4) ώρες. Ωστόσο, οι προτεινόμενες δραστηριότητες ανά στόχο μπορούν να υλοποιηθούν σε περισσότερες ώρες, δίνοντας στον εκπαιδευτικό τη δυνατότητα να επιλέξει ποιες δραστηριότητες θα συμπεριλάβει στο δικό του σενάριο διδασκαλίας.

3.2. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ – ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Περιγραφή της διδακτικής διαδικασίας

➤ **1^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ**

Δραστηριότητα «Ετικέτες με ζώα»

Πρόκειται για μια ευχάριστη δραστηριότητα «δεσίματος» της ομάδας. Ο δάσκαλος/η δασκάλα της τάξης έχει προετοιμάσει κάρτες με εικόνες ζώων εις διπλούν. Οι μαθητές/μαθήτριες επιλέγουν από μία κάρτα και αρχίζουν ένας - ένας να μιμούνται τους ήχους και τις κινήσεις του ζώου που αναγράφεται στην κάρτα που έχουν. Οι υπόλοιποι συμμαθητές/-τριες προσπαθούν να μαντέψουν το ζώο, ώστε να δημιουργηθούν τα ζευγάρια των μαθητών/μαθητριών που έχουν την ίδια κάρτα. Στο τέλος της δραστηριότητας, οι μαθητές/μαθήτριες αναλύουν τη σημασία της δραστηριότητας αυτής, μαθαίνουν την αξία της συνεργασίας και, σε συνδυασμό με τις αρχικές οδηγίες του δασκάλου/της δασκάλας, δεσμεύονται να δουλέψουν συνεργατικά στο πλαίσιο του προγράμματος.

➤ 2η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ

Δραστηριότητα «Παρεξήγηση Φίλων»

Τα παιδιά παίρνουν στα χέρια τους το σχετικό φυλλάδιο που περιγράφει τη σύγκρουση μεταξύ δύο καλών φίλων (η κάποιο άλλο παρόμοιο φυλλάδιο που μπορεί να ετοιμάσει ο/η εκπαιδευτικός).

Το κάθε παιδί απαντάει στο ερώτημα «Σκέψου, τί μπορεί να έγινε;» και αναλύει τη συγκεκριμένη περίπτωση σύγκρουσης. Μετά το κάθε παιδί μοιράζεται τις απαντήσεις με τα υπόλοιπα. Ακολουθεί συζήτηση που αποσκοπεί στο να καταλάβουν οι μαθητές/μαθήτριες πως πίσω από κάθε σύγκρουση υπάρχουν κάποιοι εσωτερικοί παράγοντες, αιτίες, ανάγκες που οδηγούν στη σύγκρουση. Παράλληλα, ενθαρρύνονται οι μαθητές/μαθήτριες ν' αναφέρουν και κάποιες δικές τους εμπειρίες που βίωσαν εντός και εκτός σχολείου και που τους έφεραν σε κατάσταση σύγκρουσης με φίλους, συμμαθητές, δικά τους πρόσωπα.

➤ 3η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ

Δραστηριότητα «Όλα έγιναν στο πρώτο διάλειμμα»

Στο μάθημα αυτό, η τάξη θα ασχοληθεί με τη δραστηριότητα «Όλα έγιναν στο πρώτο διάλειμμα».

Ο σκοπός της δραστηριότητας αυτής είναι να αντιληφθούν τα παιδιά τα διάφορα συναισθήματα και, χρησιμοποιώντας το παράδειγμα της δραστηριότητας, να ονομάσουν τα διάφορα συναισθήματα που βιώνουν οι συμμετέχοντες στο παράδειγμα. Θ' ακολουθήσει συζήτηση σχετικά με τα συναισθήματα, την ποιότητά τους (θετικά ή αρνητικά) και τί μπορεί να κάνει ο κάθε μαθητής/μαθήτρια, όταν βιώσει παρόμοια συναισθήματα. Αντίγραφο της φωτογραφίας (ενδεικτικά) για τη δραστηριότητα στο Παράρτημα, στο τέλος του σεναρίου.

➤ 4η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ

Δραστηριότητα Επίλυσης Συγκρούσεων

Οι μαθητές/μαθήτριες μπορούν να χωριστούν σε ομάδες και, στη συνέχεια, θα χωριστούν πάλι σε μικρότερες ομάδες και θα προσπαθήσουν να βρουν τρόπους επίλυσης μιας υποθετικής σύγκρουσης. Απώτερος στόχος είναι η επιλογή εκείνης

της αντίδρασης που είναι η ορθότερη και η πιο συμφέρουσα για όλους τους πρωταγωνιστές της υποθετικής σύγκρουσης.

Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει προτεινόμενες δραστηριότητες ανά στόχο.

Πίνακας: Προτεινόμενες Δραστηριότητες ανά Στόχο

Τύπος	Στόχος	Δραστηριότητα	Εκτιμώμενος χρόνος (διδασκτικές ώρες)
Γνωστικοί	1) Να μάθουν να λειτουργούν μέσα σε πλαίσιο ομάδας. 2) Να μάθουν τρόπους σωστής και αποδεκτής συμπεριφοράς. 3) Να γνωρίσουν τύπους του διαφορετικού, του άλλου (το άλλο γενικότερα οριζόμενο ως ετερότητα). 4) Να κατανοήσουν και να είναι σε θέση να κρίνουν (μέσα από ποικίλα κειμενικά είδη) συμπεριφορές, διαφορετικότητα, σχολικό εκφοβισμό. 5) Να γνωρίσουν τί σημαίνει «σύγκρουση»	Γ1: Κοινωνιόγραμμα και ετικέτες με ζώα (περιγράφεται αναλυτικά στη συνέχεια). Γ2: Στην ώρα της Γλώσσας, διδάσκεται στοχευμένο κείμενο με θέμα «αποδεκτοί τρόποι συμπεριφοράς» Γ3: Στη σύγχρονη λογοτεχνία για νέους, υπάρχουν διαθέσιμα αποσπάσματα κειμένων υψηλής ποιότητας στα οποία παρουσιάζεται ο «άλλος». Ενδεικτικά, αναφέρεται το έργο του Μάνου Κοντολέων: «Μια ιστορία του Φιοντόρ» και «Ανίσχυρος Άγγελος». Διαβάζουμε τα κείμενα, ευαισθητοποιούμε τους μαθητές και αναγνωρίζουμε τύπους ετερότητας και παραβατικής συμπεριφοράς. Γ4. Όπως και στο Γ3, αλλά με τη χρήση διαδικτύου, πολυμέσων, εφημερίδων οι μαθητές αναζητούν, αναγνωρίζουν και κρίνουν μορφές συμπεριφοράς. Π.χ., ένα ενημερωτικό δημοσιογραφικό κείμενο προβάλλει ένα περιστατικό βίας. Πώς θα γραφόταν το ίδιο το περιστατικό από το θύμα; Γ5: Δραστηριότητα «Η παρεξήγηση των δύο φίλων»	5 ώρες
Συναισθηματικοί	1) Να συνεργάζονται ομαλά μέσα στην ομάδα 2) Να εκφράσουν	Σ1: Δραστηριότητες για το δέσιμο της ομάδας. Υπάρχει πλειάδα δραστηριοτήτων γνωριμίας και εμπιστοσύνης μεταξύ μελών ομάδας.	2 ώρες

	δύσκολα συναισθήματα, όπως ο θυμός.	Ενδεικτικά, (α) σε κύκλο καθιστά οι μαθητές πιάνονται χέρι-χέρι και στέλνουν «κύματα» ηλεκτρικού ρεύματος ή χτυπάνε παλαμάκια σε σειρά, (β) σε κύκλο όρθιοι και στο κέντρο ένας συμμαθητής με κλειστά μάτια και οι υπόλοιποι τον καθοδηγούν. Σ2: Δραστηριότητα «Όλα έγιναν στο πρώτο διάλειμμα»	
Ψυχο-κινητικοί	1) Να αναλαμβάνουν δράση όταν εντοπίζουν περιστατικά παραβατικών συμπεριφορών, σχολικής βίας και εκφοβισμού. 2) Να μπορούν να παρεμβαίνουν προτείνοντας λύσεις σε περιστατικά συγκρούσεων.	Ψ1: Ομάδα εθελοντών παρατηρητών βίας. Η ομάδα αυτή αποτελείται από μαθητές που σκοπό έχουν να παρεμβαίνουν προληπτικά και να αποτρέπουν την εκδήλωση συμπεριφορών βίας και εκφοβισμού. Ψ2: Ομάδα συνοδοιπόρων (big brother). Μεγαλύτεροι σε ηλικία και τάξη μαθητές φροντίζουν την ένταξη των νέων μαθητών του σχολείου στην αρχή του σχολικού έτους και στη συνέχεια ευαισθητοποιούνται για την ομαλή συμμετοχή τους.	2 ώρες

3.3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Αξιολόγηση μαθητών

Η αξιολόγηση των μαθητών στο προτεινόμενο σενάριο διδασκαλίας θα γίνει με τη βοήθεια φύλλου εργασίας στο οποίο θα ζητηθεί από τους μαθητές/μαθήτριες να δημιουργήσουν ένα κείμενο στο οποίο θα αναπτύξουν τι τους άρεσε περισσότερο από τις δραστηριότητες που υλοποιήθηκαν. Το φύλλο εργασίας - αξιολόγησης βρίσκεται στο παράρτημα.

Αναστοχασμός και Αυτοαξιολόγηση εκπαιδευτικού

Ο/η εκπαιδευτικός, πριν ξεκινήσει την εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου, έχει κάνει μια σύντομη καταγραφή συμπεριφοράς των μαθητών στην τάξη. Η καταγραφή αυτή μπορεί να είναι καθολική (και ν' αφορά σε όλη την τάξη) ή επιλεκτική και να στοχεύει σε συγκεκριμένους μαθητές/μαθήτριες με αυξημένα προβλήματα συμπεριφοράς.

Την καταγραφή μπορεί να κάνει και ο/η εκπαιδευτικός της παράλληλης στήριξης, αν διατίθεται στη συγκεκριμένη σχολική τάξη.

Μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, ο/η εκπαιδευτικός καταγράφει εκ νέου τη συμπεριφορά είτε όλης της τάξης είτε των επιλεγμένων μαθητών/μαθητριών (όπως είχαν αξιολογηθεί πριν από την εφαρμογή του προγράμματος) και υπολογίζει τη βελτίωση στη συμπεριφορά των μαθητών/μαθητριών.

Διαδικτυογραφία

Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες (Νοέμβριος 2014) Συμβίωση:
Σχέδιο Δράσης για την προώθηση της ανεκτικότητας και την πρόληψη του
ρατσισμού στο σχολείο
[http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/education_symbiosis/Symbiosis
_project_manual_final.pdf](http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/education_symbiosis/Symbiosis_project_manual_final.pdf)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Η Παρεξήγηση των δύο Φίλων – Φύλλο Εργασίας (ενδεικτικά)

Ο Ιάσοντας και ο Ντίνος
είναι αχώριστοι φίλοι!
Δυστυχώς σήμερα στο
σχολείο έχουν τσακωθεί.
Όλο το απόγευμα
στριφογύριζε στο μυαλό
τους ο καυγάς. Πράγματι,
είναι πολύ λυπημένοι!

**Σκέψου τι μπορεί να έγινε και πώς μπορούν οι
δύο καλοί φίλοι να τα ξαναβρούν:**

Η παρεξήγηση:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Η λύση:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Όνοματεπώνυμο: Τάξη: Ημερομηνία:

Όλα έγιναν στο πρώτο διάλειμμα – Φύλλο Δραστηριότητας (ενδεικτικά)

Όλα έγιναν στο Α' διάλειμμα. Κανείς δεν φανταζόταν ότι θα γινόταν αυτό που έγινε! Θυμάμαι ότι παίζαμε μια χαρά και ξαφνικά...

ο Ηλίας έσπρωξε τον Ευγένιο και αυτός χτύπησε!!!

Ο Κώστας, ένας φίλος του Ηλία, που ήταν μπροστά και είδε τη φάση ένωσε

.....

.....

.....

Ο δάσκαλος μόλις ενημερώθηκε για το περιστατικό ένωσε

.....

.....

.....

Οι γονείς του Ηλία όταν έμαθαν για το τι έγινε στο σχολείο ένωσαν

.....

.....

.....

ΑΝΤΩΝΗΣ ΖΑΡΙΝΤΑΣ

Οι γονείς του Ευγένιου από την πρώτη στιγμή που έμαθαν τι έπαθε το παιδί τους ένωσαν

.....

.....

.....

Τελικά

.....

.....

.....

THE (HAPPY) END

Δραστηριότητα Επίλυσης Σύγκρουσης – Φύλλο εργασίας

1) Αφορμή: Μια σύγκρουση μεταξύ δυο φίλων. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί και το σενάριο της πρώτης δραστηριότητας.

2) Οι μαθητές παίρνουν στα χέρια τους το παρακάτω φυλλάδιο και αποτυπώνουν βήμα-βήμα τη διαδικασία επίλυσης της σύγκρουσης (Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες (Νοέμβριος 2014) Συμβίωση: Σχέδιο Δράσης για την προώθηση της ανεκτικότητας και την πρόληψη του ρατσισμού στο σχολείο

http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/education_symbiosis/Symbiosis_project_manual_final.pdf

Έντυπο για μαθητές: «Επίλυση συγκρούσεων σε έξι βήματα»

1. Εντοπίστε ανάγκες: «Τι χρειάζεσαι (τι ακριβώς θέλεις);»	Καθένας που έχει εμπλακεί στη σύγκρουση θα πρέπει να απαντήσει στην ερώτηση χωρίς να κατηγορεί ή να αποδίδει ευθύνες στον άλλον.
2. Ορίστε το πρόβλημα: «Ποιο πιστεύεις ότι είναι το πρόβλημα σε αυτήν την περίπτωση;»	Ολόκληρη η τάξη μπορεί να βοηθήσει για να βρεθεί μια απάντηση που να ικανοποιεί τις ανάγκες αυτών που εμπλέκονται. Κάθε πλευρά της σύγκρουσης θα πρέπει να μπορεί να δεχτεί τον ορισμό του προβλήματος.
3. Αναζητήστε κάποιες λύσεις: «Ποιος πιστεύεις ότι θα ήταν ένας πιθανός τρόπος για να λυθεί το πρόβλημα;»	Η ολομέλεια μπορεί να συνεισφέρει με απαντήσεις. Αυτές μπορούν να καταγραφούν, χωρίς σχολιασμό ή κριτική (καταιγισμός ιδεών). Ο στόχος σε αυτό το στάδιο είναι να παραγάγουμε όσες λύσεις είναι δυνατόν.
4. Αξιολογήστε τις λύσεις: «Θα ήσουν ευχαριστημένος με αυτήν τη λύση;»	Κάθε πλευρά της σύγκρουσης εξετάζει τις εναλλακτικές, εξηγώντας ποιες μπορεί να είναι αποδεκτές και ποιες όχι.
5. Αποφασίστε ποια λύση είναι η καλύτερη: «Θα δεχόσουν αυτή τη λύση, θα επιλυόταν το πρόβλημα;»	Πρέπει να είναι ξεκάθαρο ότι και οι δυο πλευρές αποδέχονται τη λύση. Πρέπει να επιβραβευθεί η προσπάθεια και των δυο στην εξεύρεση μιας λύσης.
6. Ελέγξε πώς θα εφαρμοστεί η λύση: «Ας μιλήσουμε άλλη μια φορά όλοι μαζί για την κατάσταση και ας σιγουρευτούμε ότι αυτό το πρόβλημα έχει πράγματι επιλυθεί.»	Θα πρέπει να σχεδιαστεί ένα πλάνο για την αξιολόγηση της λύσης. Αναλόγως με την ηλικία των ανειπάδων, η αξιολόγηση αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί μερικά λεπτά, μερικές ώρες ή μια μέρα μετά τη σύγκρουση.

Φύλλο Εργασίας – Αξιολόγησης

Όνομα:

Ερώτηση 1: Γράψε τί σου άρεσε περισσότερο από τη διαδικασία που παρακολούθησες.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ερώτηση 2: Γράψε τί δε σου άρεσε από τη διαδικασία που παρακολούθησες.

.....
.....
.....
.....
.....

Ερώτηση 3: Πόσο εύκολες ή δύσκολες σου φάνηκαν οι δραστηριότητες που ολοκλήρωσες;

Εύκολες

.....
.....
.....
.....

Δύσκολες

.....
.....
.....
.....

Σχολικό πιλοτικό πρόγραμμα 4

Τίτλος: «Graffiti με τα δικαιώματα»

Ηλικιακή ομάδα: Ε' – ΣΤ' Δημοτικού

Η φωτογραφία είναι από το blog του 6^{ου} Δημοτικού Σχολείου Πατρών (δημοσιεύεται κατόπιν άδειας του σχολείου) και αφορά στη δραστηριότητα «Ασφάλεια στο Διαδίκτυο» που υλοποιήθηκε το Μάιο 2014

4. ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ Ε΄ ΚΑΙ ΣΤ΄ ΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

4.1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ – ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Τίτλος: «Graffiti με τα δικαιώματα»

Στο παρόν σενάριο διδασκαλίας περιγράφεται μια διδακτική προσέγγιση στην οποία μαθητές των Ε΄ και Στ΄ τάξεων του Δημοτικού εμπλέκονται ενεργά στη διερεύνηση του πληροφοριακού υλικού για τα δικαιώματα του παιδιού, στη διαμόρφωση του πλαισίου δραστηριοτήτων, καθώς και στην τελική δραστηριότητα ευαισθητοποίησης των μαθητών των άλλων τάξεων της σχολικής μονάδας. Η συγκεκριμένη διδακτική προσέγγιση αποτελεί επέκταση του μαθήματος για τα δικαιώματα του ανθρώπου που υπάρχει στο μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής.

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές:

Γνωστικό αντικείμενο: Κοινωνική και πολιτική Αγωγή

Δεδομένα & Προϋποθέσεις:

Γενικά :

- ✓ Ακολουθείται η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση.
- ✓ Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι μη κατευθυντικός, συνεργατικός.

Προαπαιτούμενες γνώσεις των μαθητών

- ✓ Οι μαθητές στην Πέμπτη και την Έκτη Δημοτικού έχουν κριτική ικανότητα και, μέσα από δραστηριότητες, μπορούν να την αναπτύξουν καλύτερα.

Οργάνωση τάξης

- ✓ Η διάταξη των θρανίων είναι σε πέντε ομάδες των 5 μαθητών (για τάξη 25 μαθητών) ή σε ομαδική διάταξη των 4 ή 5 μαθητών ανά ομάδα.

Σκοποί και Στόχοι:

Σκοπός της διδακτική προσέγγισης είναι η περιγραφή ενός διαφορετικού μαθήματος κοινωνικής και πολιτικής αγωγής. Αυτή η διαφορετική διδακτική προσέγγιση αποσκοπεί στην ενεργό εμπλοκή των ίδιων των μαθητών και στοχεύει στο να κατανοήσουν οι μαθητές ορισμένα από τα δικαιώματά τους, να τα αναλύσουν και, τέλος, να τα παρουσιάσουν στη σχολική κοινότητα μέσα από ομάδες εργασίας που καλύπτουν με graffiti τους κοινόχρηστους χώρους της σχολικής μονάδας,

αξιοποιώντας τις ιδιαίτερες ικανότητες κάποιων μαθητών στη ζωγραφική, άλλων στην οργάνωση του υλικού και των ομάδων και άλλων στα graffiti.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα σε μία εποχή διαφοροποιήσεων, διακρίσεων και διαρκών πολιτισμικών ανακατανομών θεωρούνται ένα ζήτημα το οποίο αποτελεί καθημερινή πρόκληση για τις κυβερνήσεις των χωρών. Πιο συγκεκριμένα, τα δικαιώματα του παιδιού αποτελούν μέλημα περισσότερο των εκπαιδευτικών, διότι ένα από αυτά το υπηρετούν οι τελευταίοι, ενώ φροντίζουν το να διασφαλίζονται και άλλα εξίσου σημαντικά από τα δικαιώματα. Το δημοτικό σχολείο αποτελεί, ίσως, τον πρώτο σταθμό της μαθητικής διαδρομής των μαθητών και είναι αυτός ο σταθμός που μπορεί να συμβάλει στη διαμόρφωση συμπεριφορών, αξιών και στάσεων για τη ζωή τους. Ο μαθητής στο δημοτικό σχολείο, παράλληλα με τη μάθηση, κοινωνικοποιείται μέσα από την αλληλεπίδραση με τους συμμαθητές του.

Ένα από τα μαθήματα που συμβάλλουν στην κοινωνικοποίηση του παιδιού είναι αυτό της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, το οποίο μπορεί κάλλιστα να αποτελέσει τη βάση στο να τεθούν και να διαμορφωθούν οι προϋποθέσεις για την ανάπτυξη ομαδικού πνεύματος και συνεργασίας στην τάξη. Είναι το μάθημα στο οποίο οι μαθητές μαθαίνουν και αντιλαμβάνονται τί μέχρι τότε κάνουν στις κοινωνικές τους δραστηριότητες. Ειδικά στο θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής μπορεί να αποτελέσει ένα εφελτήριο για περισσότερη διερεύνηση του ζητήματος. Οι μαθητές στις τελευταίες τάξεις του Δημοτικού έχουν την κριτική σκέψη πιο αναπτυγμένη σε σχέση με τους μικρότερους συμμαθητές τους. Σε λίγο καιρό θα είναι στο Γυμνάσιο και ήδη από το δημοτικό ανατρέχουν στο διαδίκτυο, ψάχνουν σε εγκυκλοπαίδειες και διαμορφώνουν κριτική στάση απέναντι στο πληροφοριακό υλικό που τους δίνεται.

- Οι μαθητές θ' αντιληφθούν ότι η πολυπολιτισμικότητα επηρεάζει την κοινωνία μας και ότι η αναγνώριση και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελούν προϋπόθεση για την αρμονική συμβίωση¹
- Οι μαθητές μαθαίνουν για τα δικαιώματα
- Γνωστοποίηση των δικαιωμάτων και στην τοπική κοινωνία.

Διαπιστώνεται ότι, προκειμένου να υπάρξει αναγνώριση και σεβασμός για τα ανθρώπινα δικαιώματα, θα πρέπει να τα μελετήσουν οι μαθητές, να τα μάθουν και μετά να αντιληφθούν την σημαντικότητά τους για τη ζωή τους, αλλά και να νιώσουν ότι τα δικαιώματα είναι η προϋπόθεση για την αρμονική συμβίωσή τους με τους άλλους ανθρώπους.

Στόχοι της διδακτικής προσέγγισης

Κύριος στόχος της διδακτικής προσέγγισης είναι να υιοθετήσουν οι μαθητές μια κουλτούρα σεβασμού στον συνάνθρωπο. Μια στάση αποδοχής του άλλου δομείται

¹ http://www.pi-schools.gr/download/programs/depps/10deppsaps_kpa.pdf

μέσα από διάφορες τεχνικές, όπως είναι τα παιχνίδια ρόλων, το θεατρικό παιχνίδι, η μελέτη πληροφοριακών κειμένων για τα δικαιώματα του ανθρώπου, αλλά και περιπτώσεις όπου αυτά καταπατώνται και με ποιον τρόπο.

Γενικοί σκοποί:

- Να **διασαφηνίσουν** τα παιδιά ορισμένες έννοιες οι οποίες σχετίζονται με τα δικαιώματα
- Να **προβληματιστούν** για τα παιδιά τα οποία δεν μπορούν να ικανοποιήσουν βασικές τους ανάγκες και δικαιώματα
- Να **περιμένουν** τον άλλο να μιλήσει και να εκφέρει ελεύθερα τη γνώμη του
- Να **σκέφτονται** σε συγκεκριμένο πλαίσιο επικοινωνίας, θέτοντας σ' εφαρμογή τις ιδέες τους με τρόπο ευχάριστο και εποικοδομητικό.

Ειδικότεροι στόχοι:

Μέσα από τη διδακτική αυτή προσέγγιση επιδιώκεται οι μαθητές:

ΓΝΩΣΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **αναγνωρίσουν** τα δικαιώματά τους
2. Να **μπορέσουν να διακρίνουν** από την πληθώρα των πληροφοριών εκείνα που είναι σχετιζόμενα με το θέμα
3. Και από αυτά **να κρίνουν** ποια είναι καλό να τα συμπεριλάβουν στην αφίσα που θα ετοιμάσουν
4. Να **συγκεκριμενοποιήσουν** ποια δικαιώματα θα παρουσιάσουν ως πιο σημαντικά.

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **αναπτύξουν** οι μαθητές μια στάση αμοιβαιότητας και σεβασμού για τις ανάγκες και τα δικαιώματα των συμμαθητών τους
2. Να **αισθάνονται** σεβασμό στην προσωπικότητα του άλλου
3. Να **διασφαλίσουν** τον διάλογο και την αποδοχή του άλλου
4. Να **συνεργάζονται** αποτελεσματικά για την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων
5. Να **ευαισθητοποιήσουν** την τοπική κοινωνία για το θέμα αυτό δημιουργώντας σχετική αφίσα και graffiti στους κοινόχρηστους χώρους της σχολικής μονάδας.

ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **νιώσουν υπεύθυνοι** για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των συμμαθητών τους
2. Να **προτείνουν λύσεις** και να **βοηθούν** στην υλοποίησή τους
3. Να **αναλάβουν δράση**, για να βρουν τρόπους υλοποίησης των σκέψεών τους για την προστασία των δικαιωμάτων (π.χ. γράμμα στη διεύθυνση, για να επιτρέψει την επεξεργασία του τοίχου).

Εργαλεία για τη διδασκαλία:

- ❖ Φωτογραφίες
- ❖ Πρόσβαση στο διαδίκτυο στο εργαστήριο υπολογιστών
- ❖ Φύλλα εργασίας
- ❖ Προβολέας
- ❖ Πίνακας
- ❖ Laptop
- ❖ Χαρτόνια
- ❖ Κόλλα, μαρκαδόροι, ψαλίδια
- ❖ Χρώματα για τον τοίχο

Εκτιμώμενη διάρκεια:

Το σενάριο υλοποιείται σε 6 διδακτικές ώρες στην ώρα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, εφόσον τον Μάιο η ύλη έχει καλυφθεί στο μεγαλύτερο μέρος της κι έτσι, οι μαθητές/μαθήτριες έχουν την ευκαιρία να οργανώσουν κάτι πιο βιωματικό και να αναλάβουν δράση.

Το σενάριο αυτό μπορεί να υλοποιηθεί σε κοινές διδακτικές ώρες με συνδιδασκαλία και των δύο τάξεων ή τμημάτων από τις δύο τάξεις.

Τρόπος πραγματοποίησης: Για να γίνει κάτι τέτοιο, θα πρέπει μέσα από βιωματικά παιχνίδια ρόλων, αλλά και διαλογική συζήτηση οι μαθητές/μαθήτριες να επεξεργαστούν τα δικαιώματα και να δουν τί σημαίνει, για παράδειγμα, το δικαίωμα στην εκπαίδευση και πώς διαφοροποιείται ανά χώρα.

Μέσα από τη διερεύνηση της βιβλιογραφίας, αλλά και στο κέντρο υπολογιστών οι μαθητές μαθαίνουν για τους διεθνείς οργανισμούς συνεργασίας και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Να σημειωθούν ενδεικτικά κάποιοι τέτοιοι οργανισμοί και οργανώσεις:

1. **Διεθνής Αμνηστία**, <http://www.amnesty.org>
2. **Το Ταμείο Υπεράσπισης Παιδιών (CDF)**, οργανισμός που προασπίζεται το δικαίωμα όλων των παιδιών στο παιχνίδι, <http://www.childrensdefense.org>
3. **Κέντρο Δράσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα**. Το Κέντρο Δράσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα χρησιμοποιεί τις τέχνες και τις τεχνολογίες, για να καινοτομήσει, να δημιουργήσει και ν' αναπτύξει νέες στρατηγικές για να σταματήσει τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, <http://www.humanrightsactioncenter.org>
4. **Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**, <http://www.hrw.org>
5. **Ανθρώπινα Δικαιώματα Χωρίς Σύνορα (HRWF)**, <http://www.hrwf.net>

Επιπλέον, παρατίθενται τα ονόματα και οι δικτυακοί τόποι ορισμένων Διεθνών Οργανισμών για τα ανθρώπινα δικαιώματα:

1. **Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα** (<http://www.ohchr.org>). Σκοπός του Γραφείου είναι να βοηθήσει τον κόσμο στη συνειδητοποίηση των δικαιωμάτων του και την προάσπισή τους.
2. **Το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**. Πρόκειται για ένα διακυβερνητικό σώμα με μέλη από 47 κράτη, που έχει σκοπό να προωθεί και να προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα σ' όλον τον κόσμο.
3. **Ο Εκπαιδευτικός Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών, UNESCO** (<http://www.unesco.org>).
4. **Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες**, (<http://www.unhcr.org>).

Σχεδιασμός του συγκεκριμένου σεναρίου διδασκαλίας

Για την υλοποίηση του συγκεκριμένου σεναρίου διδασκαλίας μπορούμε να ακολουθήσουμε τα 7 βήματα που προτείνει η Διεθνής Αμνηστία.

Διδακτικές προσεγγίσεις για τα δικαιώματα του παιδιού αναπτύσσονται απ' όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και, μάλιστα, η Διεθνής Αμνηστία έχει αναρτήσει μια προσέγγιση 7 βημάτων για τη διαμόρφωση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος² για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Πιο συγκεκριμένα, τα βήματα είναι τα ακόλουθα:

1. **Οργάνωση της τάξης:** Αν και το σενάριο απευθύνεται σε μεγάλες τάξεις (με άλλα λόγια, τάξεις στις οποίες οι μαθητές είναι κοντά στην κατανόηση αφηρημένων εννοιών και κριτικής σκέψης), η οργάνωση της τάξης βασίζεται στη διδασκαλία και στην ανάπτυξη μιας ατμόσφαιρας σεβασμού του άλλου, ελεύθερης επικοινωνίας και διαλόγου.
2. **Ανάπτυξη εμπιστοσύνης και σεβασμού:** Χτίζοντας πάνω στην ατμόσφαιρα κατανόησης, επικοινωνίας και διαλόγου με όλους, η τάξη μαθαίνει να σέβεται και να εμπιστεύεται τον άλλο. Ο κάθε μαθητής/μαθήτρια έχει τη θέση του στην ομάδα, κανείς δεν απομονώνεται και δεν έχει πρόβλημα να εκφράσει ελεύθερα τις απόψεις του και τα συναισθήματά του.
3. **Η εμπειρία της ανθρώπινης ζεστασιάς:** Βασική προϋπόθεση κι αυτή (όπως και οι προηγούμενες δύο) της συμβουλευτικής επικοινωνίας. Σύμφωνα με τον συμβουλευτικό ψυχολόγο Carl Rogers, η τάξη μαθαίνει να μοιράζεται τις εμπειρίες των μελών της, να έχει μια ειλικρινή και άνευ όρων και θερμή επικοινωνία μεταξύ των μελών της.
4. **Η κοινωνική δικαιοσύνη στην τάξη:** Οι μαθητές (σε συνεργασία με τον/την εκπαιδευτικό τους) επεξεργάζονται και διαμορφώνουν ένα συμβόλαιο, έναν ρυθμιστικό κανονισμό για τη λειτουργία της τάξης, την έκφραση των απόψεων των μαθητών, την ελεύθερη έκφραση και ομιλία των μαθητών, τον σεβασμό στις απόψεις των άλλων.

² <http://www.amnesty.org.gr/how-to-start-a-training-program-for-human-rights-in-my-class> Αντλήθηκε 25/09/2014

5. **Οι επιθετικοί προσδιορισμοί:** Σκοπός αυτού του βήματος είναι να εστιάσει στην ατομικότητα και τη διαφορετικότητα του καθενός. Όλοι οι μαθητές/μαθήτριες, ως ξεχωριστές και αυθύπαρκτες προσωπικότητες έχουν τα δικά τους προβλήματα, τα δικά τους συναισθήματα και μπορούν να τα εκφράσουν ελεύθερα και χωρίς φόβο, σύμφωνα και με τα προηγούμενα βήματα του εν λόγω σχεδίου. Οι μαθητές/μαθήτριες κατανοούν πως σε μια δημοκρατική, ελεύθερη, ανοικτή κοινότητα δεν χωράνε προκαταλήψεις και αντιπαραθέσεις. Όλοι διαφορετικοί, αλλά όλοι ίσοι.
6. **Αξιοποίηση των καθημερινών προβλημάτων της τάξης:** Παρ' όλες τις προσπάθειες που γίνονται, κρίσεις και συγκρούσεις θα υπάρχουν πάντοτε. Επομένως, και με βάση τα προηγούμενα βήματα, αν συμβεί κάτι που ξεφεύγει από τα όσα έχει συμφωνήσει η κοινότητα, τότε μπορεί η ίδια η κοινότητα (με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού) ν' αντιμετωπίσει το πρόβλημα αυτό χωρίς λεκτικές αντιπαραθέσεις, καβγάδες ή εκδήλωση άλλων παραβατικών μορφών συμπεριφοράς. Στο πλαίσιο αυτό, η κοινότητα θ' ακολουθήσει συγκεκριμένα βήματα για την επίλυση συγκρούσεων: ακρόαση όλων των απόψεων με σεβασμό, κατανόηση των συνεπειών, προτάσεις συμβιβασμού, επιλογή προτιμότερης λύσης.
7. **Αποφασιστική αντιμετώπιση συμπεριφορών διάκρισης:** Το βήμα αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για το πρόγραμμα. Αναγνωρίζεται πως ορισμένες συμπεριφορές που εκδηλώνουν οι μαθητές/μαθήτριες εις βάρος «διαφορετικών» συμμαθητών τους (π.χ., ενός αλλοδαπού μαθητή, ενός μαθητή με αναπηρία) δεν μπορούν να γίνουν αποδεκτές, αλλά θα πρέπει να κατακρίνονται, να διορθώνονται και να μην επαναλαμβάνονται. Ο/η εκπαιδευτικός έχει διπλή αποστολή: να βοηθήσει τον μαθητή αποδέκτη της συμπεριφοράς να εκδηλώσει τον θυμό του, τον φόβο του ή ό,τι άλλο νιώθει. Παράλληλα, πρέπει να εξηγήσει και να βοηθήσει τον μαθητή που εκδηλώνει αυτήν την συμπεριφορά ν' αλλάξει και να κατανοήσει το λάθος της συμπεριφοράς του.

Για την καλύτερη διοργάνωση και βελτιστοποίηση των πιθανοτήτων επιτυχίας του παρόντος σεναρίου, προτείνεται η αξιοποίηση των ωρών της «Ευέλικτης Ζώνης» από την αρχή της σχολικής χρονιάς (και όχι μόνον κατά τους μήνες, Απρίλιο & Μάιο, που θα υλοποιείται το πρόγραμμα) και η πραγματοποίηση διαφόρων δραστηριοτήτων, όπως: θεατρικό παιχνίδι, δραστηριότητες ενδυνάμωσης ομάδας, ψυχοεκπαιδευτικές ομάδες κ.λπ.

Η Διεθνής Αμνηστία συγκεκριμενοποιεί τους στόχους ανά βαθμίδα που πρέπει να θέσει ο εκάστοτε εκπαιδευτικός, προκειμένου να υλοποιήσει ένα πρόγραμμα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και σημειώνει ότι (ιδιαίτερα στο νηπιαγωγείο και στο Δημοτικό) αυτό που προέχει είναι ν' αναπτυχθεί ανάμεσα στους μαθητές μια κουλτούρα σεβασμού των δικαιωμάτων. Και επισημαίνει ότι στόχος για το Δημοτικό είναι η υιοθέτηση στάσεων και δεξιοτήτων, ενώ η κατάκτηση γνωστικών δεξιοτήτων πάνω στα δικαιώματα μπορεί να γίνει σε μεγαλύτερες τάξεις.

Πρακτική εφαρμογή

Όπως αναφέρθηκε ήδη προηγουμένως, η συγκεκριμένη διδακτική προσέγγιση μπορεί να εφαρμοστεί προς το τέλος της άνοιξης (Απρίλιος – Μάιος) στις δύο τελευταίες τάξεις του Δημοτικού, Ε' και Στ' τάξη. Η επιλογή του συγκεκριμένου χρόνου γίνεται λόγω των εξωτερικών εργασιών (graffiti) στους κοινόχρηστους χώρους του σχολείου, καθώς κάτι τέτοιο θα ήταν δύσκολο να γίνει τους χειμερινούς μήνες.

Αφορμή είναι το μάθημα για τα δικαιώματα του παιδιού που υπάρχει στο μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής. Μετά τη διδασκαλία του μαθήματος, οι ομάδες κρίνουν και επεξεργάζονται κάποιο από τα δικαιώματά τους. Ένα παιδί γράφει το εκάστοτε μήνυμα-δικαίωμα, άλλο ζωγραφίζει, άλλο αιτιολογεί-παρουσιάζει την επιλογή του μηνύματος, αλλά και τί είναι ζωγραφισμένο και παρουσιάζει το συγκεκριμένο δικαίωμα.

Στη συνέχεια, γίνεται ερευνητική μελέτη του θέματος των δικαιωμάτων του παιδιού από το διαδίκτυο και την τοπική βιβλιοθήκη. Οι μαθητές συνδιαλέγονται και επιλέγουν τα δικαιώματα που τα παιδιά θεωρούν πιο σημαντικά, αλλά και πιο ζωτικής σημασίας για τα ίδια.

Πριν από την τελική δραστηριότητα, δημιουργείται μια αφίσα γνωστοποίησης των δικαιωμάτων του παιδιού με ζωγραφιές από τους ίδιους τους μαθητές/μαθήτριες.

Αναρτάται νωρίτερα και τα παιδιά νιώθουν ότι συμβάλλουν στην ευαισθητοποίηση των συμμαθητών τους. Τέλος, μια Παρασκευή του Μαΐου γίνεται το γκράφιτι από τους μαθητές με τα δικαιώματα του παιδιού, με επιδίωξη να δημιουργήσουν στο σχολείο που αφήνουν κάτι όμορφο, αλλά και μ' ένα ουσιαστικής σημασίας νόημα.

Εναλλακτικά, σε περίπτωση που το σχολείο δεν υποστηρίζει την επιλογή του γκράφιτι θα μπορούσε να δημιουργηθεί από τα παιδιά ένα πανό (ή μια μεγάλη αφίσα).

4.2. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ – ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Περιγραφή της διδακτικής διαδικασίας:

- **1^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ :** Διδασκαλία του μαθήματος της Κοινωνικής Αγωγής που αναφέρεται στα δικαιώματα

Πορεία διδασκαλίας:

Αφόρμηση – (Σύνδεση) – Προσφορά – Επεξεργασία – Αξιολόγηση

Αφόρμηση: Ένα καλό ξεκίνημα για τις τάξεις που συμμετέχουν στο πρόγραμμα είναι να τεθεί μια προβληματική στα παιδιά πάνω στο θέμα και τα ίδια να προσπαθήσουν να δομήσουν τις σκέψεις τους, έτσι ώστε ν' απαντήσουν.

Αφόρμηση για το μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής είναι ένα απόκομμα εφημερίδας στο οποίο παρουσιάζεται ένα παιδί το οποίο βρέθηκε στο δρόμο και οι αρχές έκαναν τις απαραίτητες προσπάθειες για το ίδιο και ειδικές ενέργειες για τους γονείς του.

Τα παιδιά στις ομάδες εξετάζουν το κείμενο και συνδιαλέγονται, προκειμένου να αποσαφηνίσουν ποια από τα δικαιώματα έχει χάσει το παιδί αυτό. Είναι η πρώτη προσέγγιση του θέματος και γι' αυτόν τον λόγο τα παιδιά θα εντοπίσουν κάποια από τα δικαιώματα. Στόχος είναι η ενεργοποίηση, ο προβληματισμός των μαθητών/μαθητριών.

Σύνδεση: Συνδέεται η διδακτική ώρα του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής με την καθημερινή ζωή.

Προσφορά: Αξιοποιούνται οι ιδέες των μαθητών/μαθητριών από την πρώτη δραστηριότητα και μελετώνται οι σελίδες του σχετικού μαθήματος.

Δεν αναλύονται εδώ ο τρόπος διδακτικής προσέγγισης του μαθήματος, κάτι που υπάρχει στο βιβλίο του εκπαιδευτικού αναλυτικά.

Επεξεργασία: Μετά την επεξεργασία του μαθήματος, δομείται ο εννοιολογικός χάρτης των δικαιωμάτων με καταγραφή των δικαιωμάτων, αλλά και με επικέντρωση σε όποια από τα δικαιώματα θα αναλυθούν στη συνέχεια από τα παιδιά.

Αξιολόγηση – επέκταση: Ανάθεση γι' αναζήτηση περισσότερων πληροφοριών σχετικά με τα δικαιώματα, αλλά και προετοιμασία για την επίσκεψη στο κέντρο υπολογιστών του σχολείου, αλλά και στη βιβλιοθήκη.

➤ **2^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ : Εργαστήριο υπολογιστών-συλλογή πληροφοριών**

Σ' αυτή τη διδακτική ώρα τα παιδιά χρησιμοποιούν το διαδίκτυο και εντοπίζουν στοιχεία για τα δικαιώματα. Τους επισημαίνεται ότι είναι σημαντικό να σημειώνουν την ιστοσελίδα άντλησης των πληροφοριών και δίνονται κατευθυντήριες οδηγίες για πιο εύκολη αναζήτηση. Τα παιδιά συνεργάζονται και ανά 2-3 σε πέντε ομάδες εξάγουν τις πληροφορίες που χρειάζονται.

Για παράδειγμα, ο/η εκπαιδευτικός (σε συνεργασία με τον/την υπεύθυνο/-η του εργαστηρίου Η/Υ του σχολείου, αν υπάρχει) δίνουν οδηγίες στους μαθητές/μαθήτριες να ψάξουν για το λήμμα «Ανθρώπινα Δικαιώματα» στο διαδίκτυο. Μπορούν, επίσης, να δώσουν ενδεικτικά και τις διευθύνσεις μίας ή και περισσότερων διεθνών οργανώσεων, για να ξεκινήσουν τα παιδιά τη δική τους αναζήτηση στο διαδίκτυο. Βασικό στοιχείο στο σημείο αυτό είναι και η κριτική αξιολόγηση των πληροφοριών που βρίσκουν τα παιδιά. Μ' άλλα λόγια, δεν επαρκεί η ανεύρεση πληροφοριών από το διαδίκτυο. Πρέπει οι μαθητές/μαθήτριες (αρχικά σε συνεργασία με τον/την εκπαιδευτικό τους, αργότερα μόνοι τους) να μπορούν να κρίνουν την αξιοπιστία και εγκυρότητα των πληροφοριών που βρίσκουν.

➤ **3^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ: Δημιουργία αφίσας με τα δικαιώματα που έχουν επιλέξει.**

Ετοιμάζεται ένα φύλλο εργασίας με τη ζωγραφιά των δικαιωμάτων. Τα παιδιά δημιουργούν την αφίσα και η ομαδική αφίσα θα έχει ολοκληρωθεί την τρίτη διδακτική ώρα.

➤ **4^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ: Επιστολή προς τη διεύθυνση**

Σε αυτή τη διδακτική ώρα γίνονται οι ενέργειες προκειμένου να σταλεί η επιστολή των μαθητών/μαθητριών για την παραχώρηση του τοίχου και τις επόμενες ενέργειες ανάρτησης της αφίσας ευαισθητοποίηση και το φεστιβάλ με τη δημιουργία των Graffiti.

➤ **5-6^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ: Πραγματοποίηση του εικαστικού φεστιβάλ**

Αυτές τις δύο διδακτικές ώρες θα πραγματοποιηθεί το εικαστικό φεστιβάλ, με τη δημιουργία των graffiti με τα δικαιώματα που υπάρχουν στην ήδη αναρτημένη αφίσα.

Εναλλακτικά, σε περίπτωση που δεν είναι εφικτό το graffiti, θα μπορούσαν τα παιδιά να φτιάξουν ένα μεγάλο πανό...

4.3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Αξιολόγηση μαθητών

Το Φύλλο Εργασίας 1 (που βρίσκεται στο Παράρτημα) θα δοθεί πριν και μετά την εφαρμογή του σχεδίου. Σκοπός της διαδικασίας αυτής είναι η αντικειμενική αξιολόγηση της επίτευξης των στόχων του σεναρίου. Έμαθαν κάτι για τα ανθρώπινα δικαιώματα οι μαθητές/μαθήτριες; Είναι σε θέση να καταγράψουν, εντοπίσουν, αναγνωρίσουν αρκετά από τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Η καταγραφή των αποτελεσμάτων από την φάση πριν από την παρέμβαση (pre-test) θα βοηθήσει τον/την εκπαιδευτικό να εντοπίσει ποια από τα ανθρώπινα δικαιώματα γνωρίζουν ήδη οι μαθητές πριν από την υλοποίηση του προγράμματος. Επομένως, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να ορίσει τις ομάδες των μαθητών και να θέσει τις κατάλληλες δραστηριότητες, ώστε η κάθε ομάδα να μπορέσει να εργαστεί στον τομέα εκείνο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον οποίο, ενδεχομένως, υστερεί.

Στο τέλος του προγράμματος, δίνοντας το ίδιο φύλλο εργασίας (post-test) διαφαίνεται ο εμπλουτισμός των γνώσεων των μαθητών/μαθητριών. Γενικότερα, ο στόχος του προγράμματος είναι ο σεβασμός του άλλου. Ωστόσο, αν και το συγκεκριμένο δεν είναι μετρήσιμο, η κατάκτηση του σεβασμού, η αναγνώριση της διαφορετικότητας θα φανεί στην πορεία του προγράμματος. Η εφαρμογή ενός διαφορετικού και μακροσκελούς φύλλου εργασίας – αξιολόγησης με πολλές ερωτήσεις θα δημιουργούσε ένα αίσθημα «διαγωνίσματος» στους μαθητές, κάτι που δεν είναι στους στόχους του παρόντος σεναρίου.

Στην τελευταία δραστηριότητα οι μαθητές είναι συντονιστές της προσπάθειας, βάζουν, καθαρίζουν τον χώρο, τον φροντίζουν, ορίζουν αρχηγούς και ζωγράφους. Μέσα από την προσέγγιση δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στη διαμόρφωση των ομάδων, των συνεργασιών. Αναδύονται οι αρχηγοί των ομάδων, οργανώνονται οι ομάδες με σχεδιασμό των δραστηριοτήτων, κυρίως από τους ίδιους τους μαθητές/μαθήτριες, ακολουθώντας πρότυπα συμβατά με την ηλικία τους και το επίπεδο γνωστικής και συναισθηματικής τους ανάπτυξης.

Με το τέλος της διδακτικής προσέγγισης, παιδιά τα οποία λόγω των δυσκολιών, ενδεχομένως, σε μαθησιακό επίπεδο είναι ίσως στο περιθώριο κερδίζουν τον σεβασμό των υπολοίπων, διότι, για παράδειγμα, είναι πιο ικανοί στα graffiti ή στη ζωγραφική απεικόνιση των δικαιωμάτων. Όλα λύνονται από την ομάδα. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι μη κατευθυντικός.

Διαδικτυογραφία

Ανθρώπινα Δικαιώματα Χωρίς Σύνορα (HRWF), <http://www.hrwf.net>

Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, <http://www.ohchr.org>

Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή του Οργανισμού Ήνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, <http://www.unhcr.org>

Διεθνής Αμνηστία, <http://www.amnesty.org>

Διεθνής Αμνηστία, *Πώς να ξεκινήσω ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην τάξη μου* <http://www.amnesty.org.gr/how-to-start-a-training-program-for-human-rights-in-my-class>

Εκπαιδευτικός Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών, UNESCO <http://www.unesco.org>

Κέντρο Δράσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, <http://www.humanrightsactioncenter.org>

Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, <http://www.hrw.org>

Το Ταμείο Υπεράσπισης Παιδιών (CDF), <http://www.childrensdefense.org>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1 : Pre –test & Post - test

ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Γράφω όσα περισσότερα δικαιώματα του παιδιού γνωρίζω.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Γνωρίζεις περιπτώσεις στις οποίες καταπατώνται τα ανθρώπινα δικαιώματα και ποιες είναι αυτές οι περιπτώσεις;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

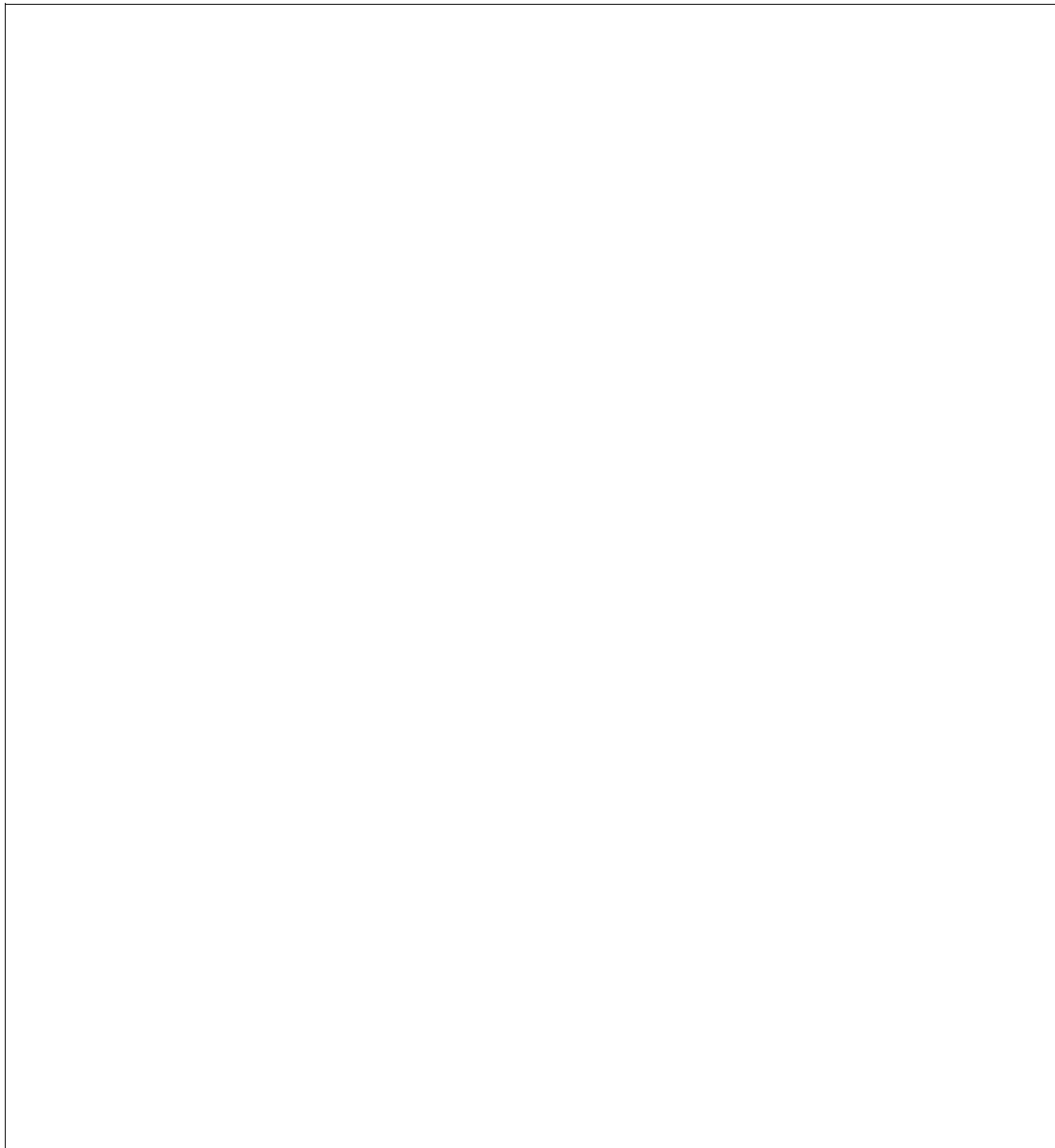
ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2 : **ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ**

Ψάχνω στο διαδίκτυο για τα δικαιώματα του παιδιού

Επιλέγω ποιο από αυτά θέλω να ζωγραφίσω και γιατί

.....
.....
.....

Το ζωγραφίζω στο συγκεκριμένο πλαίσιο.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3 :

ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Γράφω μια επιστολή στη διεύθυνση του σχολείου, ζητώντας να επιτρέψει να χρησιμοποιήσουμε έναν τοίχο του σχολείου μας, προκειμένου να ζωγραφίσουμε τα δικαιώματα που έχουμε ζωγραφίσει ήδη στην αφίσα ευαισθητοποίησης.

Αξιότιμη κυρία Διευθύντρια,

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Σχολικό πιλοτικό πρόγραμμα 5

Τίτλος: «-Μα, μια πλάκα κάναμε μόνο ... Δεν ξέραμε ότι θα συνέβαιναν όλα αυτά...»

Β' Γυμνασίου

5. ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ ΓΙΑ ΤΗ Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

5.1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ – ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Τίτλος: « - Μα, μια πλάκα κάναμε μόνο ... Δεν ξέραμε ότι θα συνέβαιναν όλα αυτά...»

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές:

Γνωστικό αντικείμενο : Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου

Ιδιαίτερη περιοχή του γνωστικού αντικείμενου : Ενότητα 8 «Συζητώντας για σύγχρονα κοινωνικά θέματα» (θα μπορούσε να λειτουργήσει ως αφορμή, προκειμένου να εφαρμοστεί το σενάριο).

Πεδίο εφαρμογής: Θα μπορούσε να εφαρμοστεί στο πλαίσιο της Σχολικής και Κοινωνικής Ζωής.

Μέσα από το παιχνίδι ρόλων που αξιοποιείται ως τεχνική στο σενάριο, τα παιδιά συνειδητοποιούν τη σημασία του να είναι κανείς καλός ακροατής, για να μπορεί να συμμετέχει και ο ίδιος στη συνέχεια στη διαδικασία, απαντώντας, καταρρίπτοντας ή συμφωνώντας με τις θέσεις του συμμαθητή του, τεκμηριώνοντας τη θέση του με επιχειρήματα. Επιπλέον, μέσα από δραστηριότητες, όπως η οργάνωση μιας εκστρατείας με στόχο την αντιμετώπιση του bullying, δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να δημιουργήσουν, ν' αξιοποιήσουν το ταλέντο ή τη φαντασία τους, σε συνάφεια πάντα με την εργασία που τους έχει ανατεθεί, να συνεργαστούν, να περάσουν όμορφα. Η συμμετοχή σε δραστηριότητες, η συνεργασία και η εξοικείωση με τον προφορικό λόγο οπλίζουν τα παιδιά με δυνάμεις, όπως επιμονή σ' ένα έργο, βελτιωμένη αυτοεικόνα, αποτελεσματική επικοινωνία, δημιουργική έκφραση κ.ο.κ.

Δεδομένα & Προϋποθέσεις:

Γενικά:

- ✓ Όταν τα παιδιά δουλεύουν συνεργατικά, ο εκπαιδευτικός δεν έχει απαίτηση για απόλυτη ησυχία, αλλιώς δεν έχει νόημα η ομαδοσυνεργατική διαδικασία.
- ✓ Ο/η εκπαιδευτικός κινείται μέσα στην τάξη και ανάμεσα στα θρανία. ΔΕΝ μένει στάσιμος/η στην έδρα.
- ✓ Έξι Μαρτίου είναι η Πανελλήνια Ημέρα κατά της σχολικής βίας και του εκφοβισμού³. Οπότε, το συγκεκριμένο σενάριο προτείνεται να πραγματοποιηθεί αρχές Φεβρουαρίου, ώστε η εκστρατεία που θα λάβει χώρα στο τέλος της διαδικασίας από τους ίδιους τους μαθητές να συμπίπτει με αυτή την ημέρα.

Οργάνωση τάξης

³ www.sansimera.gr

- ✓ Η διάταξη των θρανίων είναι σε μορφή 2 Π, δηλαδή το ένα Π αποτελείται περίπου από 16 παιδιά και το άλλο Π, που βρίσκεται στο εσωτερικό του προηγούμενου Π, αποτελείται από περίπου 8 παιδιά. Η διάταξη αυτή πρόκειται ν' αλλάξει κατά τη διάρκεια της δραματοποίησης, για να εξυπηρετήσει τους σκοπούς του παιχνιδιού.

Σκοποί και Στόχοι:

Γενικοί σκοποί:

- Ν' αναγνωρίσουν οι μαθητές το φαινόμενο του εκφοβισμού ως ένα από τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα, το οποίο είναι σε έξαρση τα τελευταία χρόνια στο σχολείο.
- Να διασαφηνίσουν ορισμένες έννοιες οι οποίες αφορούν στον εκφοβισμό και να εξοικειωθούν με την ιδέα της διαφορετικότητας.
- Να προβληματιστούν και ν' αποκτήσουν ενσυναίσθηση για τα παιδιά τα οποία υφίστανται εκφοβισμό, σκεπτόμενοι ότι και οι ίδιοι μπορεί να βρεθούν κάποια στιγμή στη θέση τους.
- Να καλλιεργήσουν συλλογικό πνεύμα και να συμμετέχουν ενεργά στο παιχνίδι ρόλων.
- Να εκφράζονται ελεύθερα, να σκέφτονται δημιουργικά και να θέτουν σε εφαρμογή τις ιδέες τους με τρόπο ευχάριστο και εποικοδομητικό.
- Να συνεργάζονται οι μαθητές μεταξύ τους σε θετικό κλίμα μέσα στην τάξη.

Ειδικότεροι στόχοι:

Οι μαθητές, κατά τη διάρκεια της διδακτικής διαδικασίας, αλλά και μετά το πέρας της διδασκαλίας, θα είναι σε θέση:

ΓΝΩΣΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **ορίσουν** την έννοια του εκφοβισμού
2. Να **προσδιορίσουν** τις μορφές που μπορεί να πάρει ο εκφοβισμός
3. Να **διακρίνουν** τα χαρακτηριστικά του ατόμου που εκφοβίζει και του ατόμου που εκφοβίζεται
4. Να **αξιολογήσουν** τον ρόλο των παρατηρητών
5. Να **επιχειρηματολογούν** για τις αποφάσεις τους κατά η διάρκεια της δραματοποίησης
6. Να **προτείνουν** λύσεις, οι οποίες θα συμβάλλουν στην άμβλυνση της βίαιης συμπεριφοράς στο σχολείο.

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **τοποθετήσουν** τον εαυτό τους στη θέση των ατόμων που βιώνουν εκφοβισμό

2. Να **συμμετέχουν** στη διαδικασία της δραματοποίησης και ν' ακολουθούν τις οδηγίες που δίνονται για τον κάθε ρόλο, αναδεικνύοντας, ωστόσο, το δικό τους προσωπικό ύφος
3. Να **συνεργάζονται** αποτελεσματικά για την οργάνωση της εκστρατείας κατά του σχολικού εκφοβισμού
4. Να **επαναπροσδιορίσουν** και να αξιολογήσουν τη σημασία της διαφορετικότητας στην καθημερινή μας ζωή μέσα από δραστηριότητες
5. Να **παρουσιάσουν** τις εργασίες τους σ' όλο το σχολείο, ώστε να ευαισθητοποιήσουν και να κινητοποιήσουν τους υπόλοιπους μαθητές του σχολείου
6. Να **εξοικειωθούν** με παιδαγωγικές τεχνικές, οι οποίες συμβάλλουν στην έκφραση συναισθημάτων, όπως τη δραματοποίηση και τις κατασκευές.

ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Ν' **ανταλλάξουν** απόψεις και να κρίνουν το φαινόμενο του εκφοβισμού μέσα από τη διαδικασία της δραματοποίησης, με το να γίνουν οι ίδιοι δικαστές και δικηγόροι ενός φαινομένου εκφοβισμού, το οποίο θα παρακολουθήσουν από την ταινία «Disconnect»
2. Να **φτιάξουν** κανόνες για την τάξη, τους οποίους οφείλουν να τηρούν
3. Ν' **αναλάβουν** να πραγματοποιήσουν μια εκστρατεία με θέμα τον σχολικό εκφοβισμό, με στόχο την ενημέρωση και των υπόλοιπων μαθητών του σχολείου
4. Να **δημιουργήσουν** 3 αφίσες, οι οποίες θα περιλαμβάνουν οδηγίες και ένα σύνθημα κατατεθέν, διαφορετικό για τον κάθε ρόλο που αναλαμβάνει κάποιος κατά τη διάρκεια μιας πράξης εκφοβισμού (άτομο που εκφοβίζεται, άτομο που εκφοβίζει, παρατηρητής).
5. Να **κατασκευάσουν** από χαρτόνι τα «γυαλιά της διαφορετικότητας», τα οποία θα φορέσουν οι ίδιοι και θα μοιράσουν και στους υπόλοιπους μαθητές του σχολείου, για να τα φορούν όλοι την ημέρα της εκδήλωσης.

Εργαλεία για τη διδασκαλία:

- ❖ Φωτογραφίες
- ❖ Ταινίες
- ❖ Φύλλα εργασίας
- ❖ Προβολέας
- ❖ Πίνακας
- ❖ Laptop
- ❖ Χαρτόνι

Εκτιμώμενη διάρκεια:

Η συγκεκριμένη διδακτική παρέμβαση είναι σχεδιασμένη να υλοποιηθεί σε τουλάχιστον 4 διδακτικές ώρες.

5.2. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ – ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Περιγραφή της διδακτικής διαδικασίας:

➤ **1^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ: Εννοιολογική διασάφηση**

Πορεία διδασκαλίας:

Αφόρμηση – (Σύνδεση) – Προσφορά – Επεξεργασία – Αξιολόγηση

Η αφόρμηση είναι το πρώτο στάδιο της διδασκαλίας και ιδιαίτερα βασικό, προκειμένου να προκληθεί ενδιαφέρον στους μαθητές και να εμπλακούν ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία. Για τον λόγο αυτόν, είναι και απαραίτητη η δημιουργία καλού ψυχολογικού κλίματος στην τάξη. Η αφόρμηση, ανάλογα με την αξιοποίηση ή όχι στοιχείων που υπάρχουν στο σχολικό εγχειρίδιο, διακρίνεται σε ενδοκειμενική και εξωκειμενική. Στην πρώτη διδακτική ώρα προτείνεται η αξιοποίηση εξωκειμενικής αφόρμησης, δηλαδή υλικού που δεν έχει αντληθεί από το σχολικό εγχειρίδιο, καθώς το συγκεκριμένο σενάριο προβλέπει την παρουσίαση ενός βίντεο. Ακόμη, η αφόρμηση, ανάλογα με το περιεχόμενό της, διακρίνεται σε πληροφοριακή-γνωστική, βιωματική και εναλλακτική. Στο συγκεκριμένο σενάριο γίνεται χρήση του τύπου αφόρμησης πληροφοριακή-γνωστική, εφόσον οι μαθητές καλούνται να παρακολουθήσουν μια ταινία μικρού μήκους σχετική με το υπό διερεύνηση θέμα.

Έχοντας κάνει τη διασύνδεση με τα διάφορα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα, θα ακολουθήσουν τα στάδια της προσφοράς και επεξεργασίας. Κατά την πρώτη διδακτική ώρα, ανατρέποντας τον καθιερωμένο τρόπο προσφοράς, η οποία γίνεται συνήθως μέσα από ένα κείμενο, θα χρησιμοποιηθεί αντίστοιχα ένα βίντεο, το οποίο θα προβληθεί κατά την αφόρμηση, με σκοπό να γίνει αντικείμενο επεξεργασίας, αλλά και περαιτέρω διερεύνησης και εμπάθυνσης. Μέσα απ' αυτό το βίντεο θα επιχειρηθεί να αποδώσουν οι ίδιοι οι μαθητές τον ορισμό του σχολικού εκφοβισμού και στη συνέχεια να επεκταθούν γύρω από τα θέματα που τον αφορούν (μορφές, ρόλοι κ.λπ.).

Η αξιολόγηση είναι το τελευταίο στάδιο της πενταμερούς πορείας και αφορά στην αξιολόγηση της νέας γνώσης. Τα παιδιά αξιολογούν αυτό το οποίο έμαθαν, πόσο το κατανόησαν, πόσο χρήσιμη είναι αυτή η νέα γνώση για τους ίδιους. Ως αξιολόγηση θα τεθεί ένα ερώτημα προς τους μαθητές, με σκοπό να συνειδητοποιήσουν ότι η διαφορετικότητα αποτελεί στοιχείο της καθημερινότητάς μας. Θα υπάρξει μια προεργασία με εικόνες, προκειμένου να τους παρακινήσει να σκεφτούν ξανά το θέμα της διαφορετικότητας και να το δουν από άλλη οπτική. Η διαφορετικότητα είναι η ρίζα του εκφοβισμού, καθώς τα άτομα που διαφέρουν σε κάτι γίνονται στόχος των ατόμων που εκφοβίζουν. Αν οι μαθητές δουν τη διαφορετικότητα ως θετικό στοιχείο,

πιθανόν να αναθεωρήσουν την προηγούμενη αρνητική τους συμπεριφορά. Η συγκεκριμένη αξιολόγηση απευθύνεται στο συναίσθημα του μαθητή, κάτι που θα πρέπει να μας ενδιαφέρει εξίσου πολύ, πέρα από την κατάκτηση γνώσεων από τους μαθητές.

Συγκεκριμένα :

Κατά την έναρξη του μαθήματος τα παιδιά θα παρακολουθήσουν την ταινία μικρού μήκους «Red – A Feeln Original Short Film» (<https://www.youtube.com/watch?v=jL9CSuKfe0M>).

Στην ταινία αυτή προβάλλεται ένα κλασικό παράδειγμα εκφοβισμού, αλλά και ένας τρόπος με τον οποίο μπορούμε να τον αντιμετωπίσουμε και, ταυτόχρονα, να δηλώσουμε τη συμπαράστασή μας στο άτομο που βιώνει εκφοβισμό. Η ταινία αυτή διαρκεί περίπου 2,5 λεπτά. Ένα παιδί, λοιπόν, υφίσταται επανειλημμένα εκφοβισμό από τρία μεγαλύτερα παιδιά, επειδή έχει κάτι «διαφορετικό»: είναι κοκκινομάλλης. Ένας μαθητής από μεγαλύτερη τάξη παρατηρεί την κατάσταση. Την επόμενη μέρα, όταν τα παιδιά αυτά προσπαθούν να τον πειράξουν ξανά, παρατηρούν πιο πίσω ένα μεγαλύτερο παιδί (τον παρατηρητή της προηγούμενης ημέρας) που έχει βάνει τα μαλλιά του κόκκινα και τους κοιτάζει επίμονα. Τα τρία παιδιά, μη θέλοντας να διαπληκτιστούν μαζί του, αφήνουν ήσυχο το μικρό κοκκινομάλλη και φεύγουν. Το συγκεκριμένο βίντεο μπορεί εύκολα να φέρει στην επιφάνεια συναισθήματα των παιδιών για όλους τους συμμετέχοντες (θύτης, θύμα, παρατηρητής). Στο σημείο αυτό θα πρέπει να δοθεί χρόνος σε όλους τους μαθητές, προκειμένου να εκφράσουν τα συναισθήματά τους «Πώς νιώσανε».

Βασιζόμενοι στο βίντεο, το οποίο καθιστά σαφές πότε κάποιος υφίσταται εκφοβισμό, και με στοχευμένες ερωτήσεις, οι μαθητές θα εξάγουν συλλογικά τον ορισμό για το bullying. «*Η συνεχής εκούσια επιθετική συμπεριφορά από ένα ή περισσότερα άτομα προς κάποιο πιο αδύναμο άτομο με σκοπό την πρόκληση φόβου και άγχους ή ακόμα με σκοπό να το βλάψουν*»⁴, τον οποίο θα σημειώσουν οι μαθητές στο Φύλλο Εργασίας 1.

Βάσει του Φύλλου Εργασίας 1, οι μαθητές, δουλεύοντας συνεργατικά, θα προσπαθήσουν να βρουν τις διαφορετικές μορφές που μπορεί να πάρει ο εκφοβισμός, τις οποίες και θα συμπληρώσουν στο Φύλλο Εργασίας. Οι μορφές εκφοβισμού⁵ είναι οι εξής:

- Σωματική βία (χτυπήματα, κλωτσιές, σπρωξίματα ή με το αναγκάζεις κάποιον να κάνει κάτι παρά τη θέλησή του, αρπαγή ή καταστροφή προσωπικών αντικειμένων άλλου).

⁴ <http://www.education.vic.gov.au/about/programs/bullystoppers/Pages/what.aspx>

⁵ <http://www.education.vic.gov.au/about/programs/bullystoppers/Pages/what.aspx>

- Λεκτική βία (προφορικές ή γραπτές βρισιές, προσβολές, ειρωνεία, σαρκασμός, συνεχείς και επίμονες απειλές).
- Διαδικτυακός εκφοβισμός (διάδοση ψευδούς φήμης, απειλές, κοινοποίηση αστείων εις βάρος ενός ατόμου, φωτογραφίες του θύματος με άσεμνα σχόλια ή επεξεργασμένες με ντροπιαστικό το αποτέλεσμα).
- Φυλετική διάκριση, ομοφοβία και επιθετικότητα σε καθετί διαφορετικό.
- Σεξουαλική παρενόχληση.

Ήδη οι δύο πρώτες μορφές εκφοβισμού διακρίνονται και στο βίντεο που προβλήθηκε στην αρχή του μαθήματος. Όσο για τις υπόλοιπες μορφές εκφοβισμού, ίσως να έχουν ακούσει κάτι ή να τους είναι γνωστές από προσωπική εμπειρία, ακόμα κι αν αυτό σημαίνει ότι βρίσκονταν στη θέση του παρατηρητή.

Προχωρώντας στην επεξεργασία του θέματος, πρέπει να γίνει κατανοητό ότι σε μια πράξη εκφοβισμού δεν υπάρχουν μόνο δύο πλευρές. Έτσι, λοιπόν, έχουμε το άτομο που εκφοβίζει, το άτομο που εκφοβίζεται και τον παρατηρητή. Και εδώ με ερωτήσεις-αναφορές στο βίντεο οι μαθητές θα πρέπει οι ίδιοι να εξάγουν τους τρεις αυτούς ρόλους «Πόσα άτομα είδατε στην ταινία; Ποιος ρόλος συνέβαλε στο να ανατραπεί η κατάσταση;» Οι μαθητές συμπληρώνουν στο Φύλλο Εργασίας 1 τους τρεις αυτούς ρόλους. Καλό είναι ν' αποφεύγονται οι όροι θύτης – θύμα, διότι στιγματίζουν τα παιδιά, κάτι που πρέπει να εξηγήσουμε και στους ίδιους τους μαθητές. Ως πιο δόκιμοι όροι συστήνονται «ο μαθητής που ασκεί εκφοβισμό» και «ο μαθητής που δέχεται εκφοβισμό».

Στη συνέχεια, οι μαθητές θα εμπλακούν σε ενέργειες που στόχο έχουν να δείξουν την ομορφιά της διαφορετικότητας. Άλλωστε, η ρίζα του «κακού» που απαντά στο όνομα «εκφοβισμός» είναι η μη αποδοχή της διαφορετικότητας, της μοναδικότητας του κάθε ατόμου. Αυτό πρέπει, αρχικά, να δουλέψουν οι εκπαιδευτικοί με τους μαθητές. Εν συνεχεία προβάλλονται οι ακόλουθες εικόνες και αναφέρονται κάποιες προτεινόμενες συνοδευτικές ερωτήσεις που μπορεί να θέσει ο εκπαιδευτικός:

Τίθεται η ερώτηση: «Τί παρατηρείτε;» Μα είναι ολοφάνερο. Όλοι θα σκεφτούν να απαντήσουν ότι πρόκειται για λουλούδια. «Ποια λουλούδια βλέπετε; Τί χρώματα έχουν; Μπορείτε να μου πείτε και άλλα είδη λουλουδιών;»

Στη συνέχεια δείχνετε την εξής εικόνα :

«Εδώ τί έχουμε; Είναι όλα ίδια;» Σ' αυτή την εικόνα βλέπουμε λουλούδια ενός είδους. Ωστόσο, δεν είναι ούτε αυτά όλα ίδια, παρόλο που πρόκειται για τριαντάφυλλα.

«Τί δείχνει η εικόνα αυτή; Πόσα φρούτα διακρίνετε; Σε τί διαφέρουν μεταξύ τους;»

«Τί διαφορές παρατηρείτε; (τόσο ηλικιακά, όσο και ως προς το φύλο και το χρώμα του δέρματος και των μαλλιών, το ντύσιμο κ.λπ.) Είναι κανείς απ' αυτούς τους ανθρώπους ίδιος με κάποιον άλλον στη φωτογραφία αυτή;».

«Κοιτάζτε το διπλανό σας και πείτε μου μία ομοιότητα και μία διαφορά». Αφού τα παιδιά απαντήσουν και σ' αυτή την ερώτηση, ο εκπαιδευτικός μπορεί να συνοψίσει τα συμπεράσματα των μαθητών αναφέροντας (ενδεικτικά): «Βλέπουμε ότι οι διαφορές στην εξωτερική εμφάνιση είναι πάρα πολλές. Σίγουρα είναι πολλές οι διαφορές και στον εσωτερικό κόσμο του καθενός, αλλά ποιος μπορεί να ξέρει βλέποντας απλά μια εικόνα; Δεν μπορεί κανείς να κρίνει κάποιον, αν δεν τον γνωρίσει πρώτα. Πρέπει, λοιπόν, να θυμόμαστε ότι είμαστε όλοι άνθρωποι και οφείλουμε να σεβόμαστε τον συνάνθρωπό μας, ο οποίος έχει στη ζωή τα ίδια δικαιώματα μ' εμάς. Θα σας άρεσε ένας κόσμος όπου όλοι οι άνθρωποι θα ήταν ίδιοι; (δείχνετε την τελευταία εικόνα)»

«Θα είχε κάποιο ενδιαφέρον; Μαθαίνουμε, λοιπόν, να εκτιμάμε τη διαφορετικότητα και όχι να την πολεμάμε».

Τέλος, ανατίθεται στους μαθητές μια εργασία για το σπίτι, η οποία υπάρχει στο Φύλλο Εργασίας 2: «Γράψε κάποια στοιχεία του χαρακτήρα ή της εμφάνισής σου που μοιάζουν και κάποια άλλα στοιχεία που διαφέρουν από αυτά που έχει ένας φίλος-η σου.» Στόχος της εργασίας είναι να προβληματιστούν οι μαθητές πάνω στα ζητήματα που θίχθηκαν κατά τη διάρκεια αυτής της διδακτικής ώρας με το ν' αναγνωρίσουν τη σημασία της διαφορετικότητας στη ζωή μας.

Επιπλέον, ανατίθεται στους μαθητές να ενημερωθούν για την ταινία «Disconnect»⁶ (ενδεχομένως να την παρακολουθήσουν, αν ενδιαφέρονται, στο σπίτι τους μόνοι τους ή σε ομάδες συμμαθητών) και να επικεντρωθούν στην ιστορία του Ben και του Jason, την οποία θα επεξεργαστούν στο επόμενο μάθημα.

Ο Ben αποτελεί θύμα δικτυακού εκφοβισμού. Ο Jason, με τη βοήθεια μιας φίλης, πείθουν τον Ben να τους στείλει, σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης, μια τολμηρή του φωτογραφία, την οποία, στη συνέχεια, δείχνουν στους συμμαθητές τους και

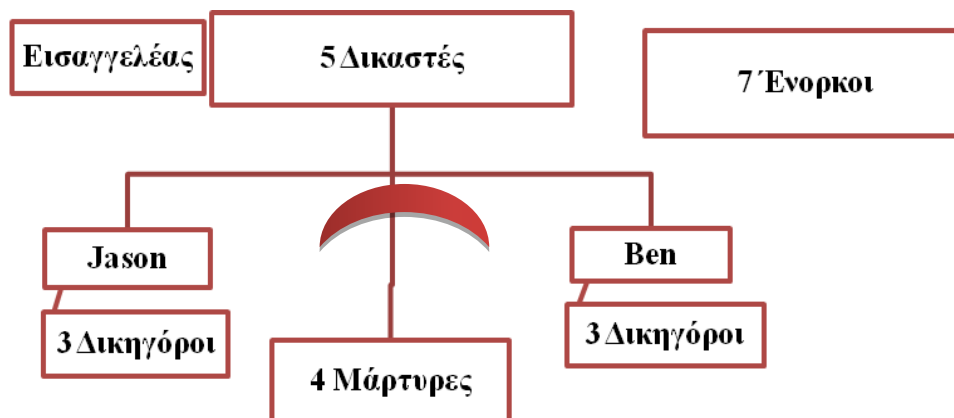
⁶ Πληροφορίες για την ταινία στον σύνδεσμο http://en.wikipedia.org/wiki/Disconnect_%282012_film%29

καταλήγουν όλοι να τον κοροϊδεύουν. Φορτισμένος ψυχολογικά και ντροπιασμένος, ο Ben οδηγείτε σε απόπειρα αυτοκτονίας.

Η συγκεκριμένη ταινία, μπορεί να αποτελέσει απλώς την αφόρμηση. Ο κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει και κάποια διαφορετική αφόρμηση, δηλαδή, είτε να διηγηθεί ο ίδιος μια ιστορία στους μαθητές, είτε να βασιστεί, ενδεχομένως, σε κάποιο γεγονός της επικαιρότητας. Τα ονόματα του Jason και του Ben είναι ενδεικτικά. Στο παιχνίδι ρόλων που θα ακολουθήσει, οι ρόλοι μπορούν να διαφοροποιηθούν.

➤ 2^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ: Παιχνίδι ρόλων

Κατά τη δεύτερη διδακτική ώρα θα πραγματοποιηθεί ένα παιχνίδι ρόλων, στο οποίο θα συμμετέχουν όλοι οι μαθητές της τάξης. Οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν από μόνοι τους τους ρόλους ή ο εκπαιδευτικός να τους μοιράσει ο ίδιος. Οι ρόλοι είναι οι εξής:

Τον ρόλο του εισαγγελέα μπορεί να τον αναλάβει και ο ίδιος ο εκπαιδευτικός, εάν κρίνει σκόπιμο ότι θα πρέπει να συμμετέχει ως συντονιστής της διαδικασίας. Για πρακτικούς λόγους καλό θα ήταν τα θρανία να ταξινομηθούν όπως φαίνεται στο παραπάνω σχεδιάγραμμα. Οι οδηγίες για την κάθε ομάδα διατίθενται γραπτώς στο Φύλλο Εργασίας 3 που θα τους δοθεί. Δίνονται 5 λεπτά στην κάθε ομάδα, για να οργανωθεί και να συντονίσει τις σκέψεις της. Όση ώρα συζητούν οι ομάδες μεταξύ τους, ο εκπαιδευτικός περνάει από την κάθε ομάδα, σε περίπτωση που χρειάζεται βοήθεια ή προκειμένου να τους δοθούν περαιτέρω συμβουλές. Καλό είναι οι μαθητές

να σημειώνουν κάποιες λέξεις – κλειδιά που θα ειπωθούν κατά τη σύσκεψη κάθε ομάδας, τις οποίες μπορούν να εμπλουτίζουν κατά τη διάρκεια της «δίκης».

Αφού ακουστούν όλες οι καταθέσεις, οι οποίες δε θα διαρκέσουν περισσότερο από 20 λεπτά, οι ένορκοι θα πουν εν συντομία, ο καθένας ξεχωριστά, τη γνώμη τους για τη συμπεριφορά του Jason απέναντι στον Ben, η οποία θα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα συναισθήματα που τους προκάλεσε αυτό το περιστατικό (θυμό, οίκτο, λύπη κ.ο.κ.). Θέλουμε οι μαθητές να μπορούν να εκφράζουν τα συναισθήματά τους, ώστε κι εμείς να μπορούμε να αντιληφθούμε καλύτερα τί τους προβληματίζει και να τους βοηθάμε. Για τον λόγο αυτόν, πρέπει, μέσα από τη διδασκαλία, να έρθουν στην επιφάνεια τα συναισθήματά τους για να μπορούν και οι ίδιοι να τα αναγνωρίζουν.

Η διαδικασία έχει άλλο ένα στάδιο κι αυτό είναι οι αποφάσεις των δικαστών, οι οποίοι θα συσκεφθούν και θα τις ανακοινώσουν μετά το διάλειμμα. Καλό θα ήταν η 2η και η 3η διδακτική ώρα να είναι την ίδια ημέρα και μάλιστα, αν είναι δυνατόν, η μία μετά την άλλη, ώστε να καταστεί δυνατό να ολοκληρωθεί η διαδικασία, χωρίς να χρειαστεί να επαναληφθεί το τί ειπώθηκε την προηγούμενη φορά, για να το ξαναθυμηθούν οι μαθητές, κάτι το οποίο θα καθυστερήσει χρονικά τη διδασκαλία.

➤ **3^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ: Αποφάσεις δικαστηρίου, οδηγίες για την καταπολέμηση του bullying, χαρτογράφηση των χαρακτηριστικών των πρωταγωνιστών**

Η τρίτη διδακτική ώρα ξεκινάει με τη σύσκεψη των δικαστών, οι οποίοι δε θα προβούν σε καταδίκη ή αθώωση, αλλά θα προτείνουν μέτρα που θα διασφαλίζουν τη μη επαναληψιμότητα τέτοιων περιστατικών, τόσο σε επίπεδο σχολείου, αλλά και οικογένειας. Ενδεικτικά αναφέρονται τα εξής:

1. Ο Jason να μην επαναλάβει τον εκφοβισμό εναντίον κάποιου συμμαθητή του. (π.χ. - οι παρατηρητές πρέπει να αναφέρουν το γεγονός και να μην το υποστηρίζουν - πρέπει να παρέχεται ψυχολογική υποστήριξη στο παιδί που παρουσιάζει μια αποκλίνουσα συμπεριφορά, ώστε να βρεθεί η αιτία που την προκάλεσε - προτείνεται επικοινωνία του πατέρα, ο οποίος είναι πολύ αυστηρός και βίαιος, με το σχολείο ή και με τον ψυχολόγο κ.λπ.)
2. Ο Ben να μην επηρεάζεται από τέτοιου είδους συμπεριφορές, αλλά να μπορεί να τις αντιμετωπίζει. (π.χ. - να μιλά σε κάποιον ενήλικα που εμπιστεύεται – γονείς, δάσκαλος – - να βρει τρόπους να ηρεμεί, ώστε να μην καταφεύγει σε ακραίες ενέργειες κ.λπ.).

Οι δικαστές έχουν 5 λεπτά στη διάθεσή τους. Όση ώρα συζητούν οι πέντε μαθητές, τα υπόλοιπα παιδιά μπορούν να σκεφτούν δύο – τρεις συμβουλές / λύσεις που θα μπορούσαν να προτείνουν σε κάποιον που υφίσταται κάποια από τις μορφές εκφοβισμού ή στους παρατηρητές του φαινομένου. Καλό είναι να ακούμε τί έχουν να

μας πουν τα παιδιά. Αυτός είναι και ο λόγος που ανατίθεται στους ίδιους τους μαθητές να σκεφτούν προτάσεις αντιμετώπισης του εκφοβισμού.

Ακολουθεί η ανακοίνωση των αποφάσεων των δικαστών, οι οποίες πρόκειται να είναι σαφείς και τεκμηριωμένες. Ο εκπαιδευτικός σημειώνει στον πίνακα λέξεις – κλειδιά απ’ όσα θα ειπωθούν. Στη συνέχεια, ζητείται απ’ όλα τα παιδιά να προτείνουν κάποιες λύσεις – συμβουλές για την αντιμετώπιση του bullying. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν και στοιχεία από αυτά που ανακοίνωσαν προηγουμένως τα πέντε παιδιά, αλλά πιο γενικευμένα, καθώς επιθυμητό είναι οι οδηγίες αυτές να βρίσκουν εφαρμογή και σε άλλες περιπτώσεις εκφοβισμού, πέρα από το περιστατικό της ταινίας. Όση ώρα λαμβάνει χώρα ο καταγισμός ιδεών, σημειώνονται στον πίνακα λέξεις – κλειδιά από τις προτάσεις των μαθητών, τις οποίες μπορούν να καταγράψουν στο Φύλλο Εργασίας 4. Ενδεικτικές απαντήσεις είναι οι εξής :

- Ζήτησε βοήθεια.
- Μίλα σε κάποιον μεγαλύτερο που εμπιστεύεσαι.
- Μη νιώθεις ότι καρφώνεις κάποιον και θα ντροπιαστείς. Αυτό θα συμβεί, μόνο αν αδρανήσεις⁷.
- Μην απαντάς σε απειλητικά email ή μηνύματα στο κινητό. Εκτύπωσέ τα ή κάνε αναφορά στο μέσο κοινωνικής δικτύωσης που χρησιμοποιείς.
- Κάνε delete στο cyber bullying!
- Βρες τρόπο να ηρεμήσεις. (Τηλεφώνησε σε φίλους, κάνε γυμναστική, δες μια ταινία, άκουσε μουσική, διάβασε το αγαπημένο σου περιοδικό κ.ο.κ.)⁸.
- Μην υποστηρίζεις μια ενέργεια που σκοπό έχει να βλάψει ή να φέρει σε δύσκολη θέση κάποιον.
- Υποστήριξε αυτόν που έχει ανάγκη.
- Μην εντείνεις τον καβγά.
- Ξανασκέψου το πριν ενεργήσεις επιθετικά.

Τέλος, θα υπάρξει ενασχόληση με τα χαρακτηριστικά στοιχεία του κάθε ρόλου σε μια πράξη εκφοβισμού. Αυτά μπορεί να είναι :

I. Το παιδί που υφίσταται Bullying :

- Χαμηλή αυτοεκτίμηση – αυτοπεποίθηση.
- Απομονωμένο – συνήθως δεν έχει φίλους (συναισθηματική απομόνωση).
- Ευάλωτο και αδύναμο.
- Έχει κάποιο ταλέντο, το οποίο ζηλεύουν τα άλλα παιδιά ή έχει χαμηλές επιδόσεις.
- Διαφέρει με κάποιον τρόπο από τα υπόλοιπα παιδιά. (προέρχεται από άλλη χώρα, έχει άλλη θρησκεία, φοράει σιδεράκια, φοράει γυαλιά, είναι παχουλό, είναι

⁷ <http://www.cfchildren.org/bullying-prevention/related-articles/why-kids-dont-report-bullying.aspx>

⁸ http://stopcyberbullying.org/take_action/take_a_stand_against_cyberbullying.html

μικροκαμωμένο)⁹ «Με την έννοια αυτή, ο καθένας μπορεί να γίνει στόχος εκφοβιστικών και βίαιων συμπεριφορών σε κάποια φάση της ζωής του και, συνεπώς, το συγκεκριμένο φαινόμενο μας αφορά όλους. Εξάλλου, τα ιδιαίτερα γνωρίσματα που έχει το κάθε παιδί, και γενικότερα ο κάθε άνθρωπος, είναι κι αυτά που τον κάνουν ξεχωριστό και μοναδικό μεταξύ δισεκατομμυρίων ανθρώπων»¹⁰.

- Ντρέπεται γι' αυτό που του συμβαίνει, νιώθει θυμό, δε θέλει να απογοητεύσει τους γονείς του, οπότε δεν τους αποκαλύπτει τί συμβαίνει, νιώθει ότι φταίει γι' αυτό που γίνεται, φοβάται ότι θα το κοροϊδέσουν¹¹.

II. Το παιδί που εκφοβίζει :

- Θέλει να τραβάει την προσοχή.
- Θέλει να επιδεικνύει τη δύναμή του.
- Επιθυμεί να είναι διάσημο στο σχολείο.
- Έχει μεγάλη αυτοπεποίθηση.
- Ζηλεύει, έχει ανασφάλεια.
- Έχει μειωμένη ικανότητα αυτοελέγχου, αδυναμία τήρησης κανόνων και ορίων¹².
- Διπλός ρόλος – είναι αποδέκτης εκφοβιστικών και βίαιων συμπεριφορών: Στο οικογενειακό του περιβάλλον είναι θύμα, του έχει επιβληθεί αυστηρή πειθαρχία ή έχει κακοποιηθεί – μεταφέρει τον θυμό του σ' ένα άλλο περιβάλλον¹³.
- Συνήθως στο μέλλον έχει σοβαρότερα προβλήματα παραβατικής συμπεριφοράς (χρήση ουσιών, εμπλοκή με τον νόμο κ.ά.)¹⁴.

III. Οι παρατηρητές – αυτόπτες μάρτυρες :

- Δεν αναγνωρίζουν τη σοβαρότητα της κατάστασης και πόσο επικίνδυνη μπορεί να γίνει.
- Υποστηρίζουν / ενισχύουν τέτοιου είδους συμπεριφορές και μ' αυτόν τον τρόπο επιτρέπουν τη διατήρηση του φαινομένου¹⁵.
- Είναι παθητικοί θεατές, δε βοηθούν το άτομο που χρειάζεται τη βοήθειά τους.
- Φοβούνται μην «μπλέξουν» και έχουν έλλειψη αποφασιστικότητας.
- Όταν δεν αντιδρούν, είναι συνυπεύθυνοι για την πράξη τους.

Οι μαθητές λένε κάποια από τα χαρακτηριστικά, τα οποία μπορούν να σημειωθούν στον πίνακα, ώστε να καταγραφούν στο Φύλλο Εργασίας 4. Πολύ πιθανό να ακουστούν περισσότερα στοιχεία από τους μαθητές. Πολύ σημαντικό είναι να ακουστεί το ό,τι, όταν δεν αντιδρά ο παρατηρητής, είναι συνυπεύθυνος στην πράξη

⁹ <http://www.e-abc.eu/gr/sholikos-ekfovismos/to-paidi-pou-vionei-ekfovismo/>

¹⁰ http://www.antibullyingnetwork.gr/faq.aspx?footer_menu=319&parent_id=268

¹¹ <http://www.e-abc.eu/gr/sholikos-ekfovismos/to-paidi-pou-vionei-ekfovismo/>

¹² <http://www.e-abc.eu/gr/sholikos-ekfovismos/to-paidi-pou-ekfovizei/>

¹³ www.ucy.ac.cy/jls/documents/jls/handbook/DaphneHandbookGR.pdf

¹⁴ <http://www.e-abc.eu/gr/sholikos-ekfovismos/to-paidi-pou-ekfovizei/>

¹⁵ http://stopcyberbullying.org/take_action/take_a_stand_against_cyberbullying.html

εκφοβισμού. Ο παρατηρητής μπορεί να παίξει καταλυτικό ρόλο στην αντιμετώπιση του εκφοβισμού, αρκεί να το συνειδητοποιήσει.

Στο τέλος της διδακτικής ώρας μπορεί ν' ανατεθεί στα παιδιά μια ομαδική εργασία (για το σπίτι) με θέμα «Φτιάχνω κανόνες για την τάξη μου». Η εργασία αυτή, η οποία υπάρχει στο Φύλλο Εργασίας 4, έχει στόχο να θεσπιστούν κάποια όρια συμπεριφοράς και ν' ακουστούν κάποιες απόψεις των μαθητών για την τάξη τους, που δε θα τολμούσαν να πάρουν την πρωτοβουλία να τις εκφράσουν.

➤ **4^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ: Οργάνωση εκστρατείας: Δημιουργούμε αφίσες και γυαλιά διαφορετικότητας**

Η έναρξη της τέταρτης διδακτικής ώρας γίνεται με τις προτάσεις των παιδιών για τους κανόνες που θα ήθελαν να θέσουν στην τάξη. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- ❖ Δεν επιτρέπονται βίαιες συμπεριφορές, όπως χτυπήματα, σπρωξίματα κ.λπ.
- ❖ Δεν αναγκάζουμε έναν συμμαθητή μας να κάνει κάτι παρά τη θέλησή του
- ❖ Δε γράφουμε ούτε λέμε άσχημα και προσβλητικά πράγματα για έναν συμμαθητή μας
- ❖ Δε βρίζουμε ούτε προσβάλλουμε τους συμμαθητές μας
- ❖ Δεν απειλούμε τους συμμαθητές μας μέσω διαδικτύου ή μέσω μηνυμάτων στο κινητό τηλέφωνο ή κατά πρόσωπο
- ❖ Δε διαδίδουμε φήμες ή φωτογραφίες ενός συμμαθητή μας με άσεμνα σχόλια ή επεξεργασμένες με ντροπιαστικό τρόπο
- ❖ Δεν κλέβουμε ούτε καταστρέφουμε τα πράγματα των συμμαθητών μας
- ❖ Δεν απομονώνουμε τους συμμαθητές μας
- ❖ Σεβόμαστε τη διαφορετικότητα του άλλου
- ❖ Αναφέρουμε σε κάποιον μεγαλύτερο ένα περιστατικό εκφοβισμού. *Δεν είναι κάρφωμα να μιλήσεις! Προστάτεψε το παιδί που βρίσκεται σε δύσκολη θέση!*

Με τη σύνταξη των κανόνων διασφαλίζεται η επικύρωσή τους με την εξασφάλιση της αποδοχής τους από την ολομέλεια της τάξης. Οι κανόνες αυτοί θα χρησιμοποιηθούν, για ν' αναρτηθούν στην αίθουσα την επόμενη φορά, ως ένα σύμβολο, στο οποίο θα αναγράφονται οι κανόνες αυτοί και στο τέλος οι επιπτώσεις που θα υπάρχουν σε περίπτωση που δεν τηρηθούν. Δεδομένης της αναποτελεσματικότητας της τιμωρίας - αποβολή ή αποστολή του μαθητή στον διευθυντή- ανάλογα με τη βαρύτητα της πράξης οι συνέπειες μπορεί να είναι: ν' αντιμετωπίσει το άτομο στο οποίο φέρθηκε άσχημα, ζητώντας του συγγνώμη και λέγοντας μπροστά σε όλη την τάξη τον λόγο για τον οποίο προέβη σ' αυτή την πράξη κ.ο.κ.

Τέλος, θα ενημερωθούν οι μαθητές ότι στις 6 Μαρτίου είναι η Πανελλήνια Ημέρα κατά της σχολικής βίας και του εκφοβισμού. Για τον λόγο αυτόν, το τμήμα/σχολείο, θα οργανώσει μια εκστρατεία κατά του Bullying. Αυτό που θα κληθούν να κάνουν, αρχικά, οι μαθητές είναι να δημιουργήσουν τρεις αφίσες, όπως αναφέρεται και στο Φύλλο Εργασίας 5.

Τα παιδιά θα χωριστούν σε 3 ομάδες, καθεμιά από τις οποίες θα αποτελείται από 8 άτομα. Η κάθε αφίσα θα έχει ένα σύνθημα που θα επινοήσουν οι ίδιοι οι μαθητές και που θα απευθύνεται σε καθέναν από τους τρεις ρόλους, π.χ. «Μίλα σε κάποιον μεγαλύτερο που εμπιστεύεσαι», «Ξανασκέψου το πριν ενεργήσεις βίαια», «Υποστήριξε αυτόν που έχει ανάγκη». Τα παιδιά καλούνται, λοιπόν, να βρουν ένα σύνθημα και ν' αναλάβουν τον σχεδιασμό της αφίσας, όπως εκείνοι επιθυμούν, με τον όρο ότι συμμετέχουν όλοι στη διαδικασία. Στο σημείο αυτό θα ήταν καλό να εμπλακούν και άλλα μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού, όπως για παράδειγμα ο/η καθηγητής/-τρια των εικαστικών, προκειμένου να τους βοηθήσει στον σχεδιασμό της αφίσας και να τους δώσει και κάποιες ιδέες και συμβουλές που θα βελτιώσουν την εργασία τους.

Η τελευταία δραστηριότητα στο Φύλλο Εργασίας 5, είναι εμπνευσμένη από το βίντεο «Τα γυαλιά της διαφορετικότητας», το οποίο μπορούν οι μαθητές να δουν στο YouTube. Οι μαθητές θα κατασκευάσουν, λοιπόν, γυαλιά από χαρτόνι, σύμφωνα με τις προδιαγραφές που δίνονται στο Φύλλο Εργασίας 5 και θα τα φορέσουν τη μέρα που θα γίνει η εκστρατεία για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού. Μάλιστα, οι μαθητές μπορούν να φτιάξουν γυαλιά και για τα υπόλοιπα παιδιά του σχολείου και θα τους τα μοιράσουν εκείνη την ημέρα. Πρέπει να μεταφερθεί το μήνυμα ότι το να είσαι διαφορετικός είναι πλεονέκτημα και όχι αρνητικό στοιχείο σε έναν άνθρωπο. Εξάλλου, αν κοιτάξουμε γύρω μας, όλοι διαφέρουμε μεταξύ μας, άλλοι σε μεγαλύτερο και άλλοι σε μικρότερο βαθμό. Με την εκστρατεία, λοιπόν, αυτή θα γίνει προσπάθεια να περάσει το μήνυμα αυτό σε όλους τους μαθητές του σχολείου, ώστε να δουν τα πράγματα και από άλλη οπτική και να γίνουν πιο φιλικόι προς τους συμμαθητές τους.

5.3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Αξιολόγηση μαθητών:

Σύμφωνα με το Α.Π.Σ.¹⁶, η αξιολόγηση για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας για το Γυμνάσιο περιλαμβάνει τόσο τη γραπτή παραγωγή λόγου, όσο και διάφορες προφορικές και γραπτές ασκήσεις μέσα στην τάξη, αλλά και εργασίες για το σπίτι (γραπτές ή μια προετοιμασία για έναν προσχεδιασμένο προφορικό λόγο που πρόκειται να πραγματοποιηθεί στην τάξη)¹⁷.

Όταν ζητείται από τα παιδιά να γράψουν μια έκθεση ή να κάνουν μια συζήτηση για κάποιο συγκεκριμένο θέμα, πρέπει να τοποθετείται το θέμα σε μια επικοινωνιακή περίσταση. Παράδειγμα αυτού αποτελεί το παιχνίδι ρόλων του συγκεκριμένου σεναρίου διδασκαλίας.

Μέσα από τέτοιες δραστηριότητες τα παιδιά εκφράζονται περισσότερο φυσικά και ελεύθερα, χωρίς να επιβαρύνονται με το άγχος της βαθμολογίας που θα εξαρτάται μόνο από τη γραπτή εξέταση. Το παιχνίδι και η δραματοποίηση, αποτελούν βοηθητικό μέσο απόκτησης γλωσσικών, κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων και συμβάλλουν στο να γίνει καλύτερη η κατανόηση του αντικειμένου με το οποίο ασχολούμαστε κάθε φορά¹⁸.

Αξιολόγηση Δεξιοτήτων

Ο εκπαιδευτικός ενδιαφέρεται μέσα από το σενάριο οι μαθητές του ν' αναπτύξουν δεξιότητες, προσωπικές και νοητικές –για μάθηση και σκέψη– (Personal, Learning & Thinking Skills - PLTS), οι οποίες είναι απαραίτητες για την κοινωνικοποίησή τους και την ομαλή ένταξή τους στην εργασία και την ενήλικη ζωή –ως ικανά άτομα που μπορούν να συμβάλουν θετικά. Έτσι, οι μαθητές θα αναπτύξουν τις ακόλουθες δεξιότητες: να κάνουν έρευνα, να σκέφτονται δημιουργικά, ν' αναστοχάζονται, να εργάζονται σε ομάδες, να αυτορυθμίζονται, να συμμετέχουν αποτελεσματικά (αυτόνομοι ερευνητές, κριτικά σκεπτόμενοι, αναστοχαστικοί, συνεργατικοί, αυτοδιαχειριστές και ενεργά συμμετέχοντες).

Αξιολόγηση εννοιών και διαδικασιών

Η αξιολόγηση των βασικών εννοιών και διαδικασιών που προσεγγίστηκαν μέσα από το σενάριο αποτελούν αντικείμενο διερεύνησης /αξιολόγησης από τον διδάσκοντα.

Επιπλέον, ενθαρρύνει τους μαθητές του για αυτοαξιολόγηση (ο μαθητής μαθαίνει να αξιολογεί τον εαυτό του).

¹⁶ Το Α.Π.Σ. – Δ.Ε.Π.Π.Σ. υπάρχει σε ψηφιακή μορφή στα διδακτικά πακέτα στην ιστοσελίδα : <http://ebooks.edu.gr/new/class-main.php?classcode=DSGYM-B>

¹⁷ Κακανά Δ.-Μ., Μπότσογλου Κ., Χανιωτάκης Ν. & Καβαλάρη Ε. (επιμ.), *Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση : Παιδαγωγική και Διδακτική διάσταση*, εκδοτικός οίκος Αδελφών Κυριακίδη Α.Ε., Θεσσαλονίκη 2010, σελ. 663.

¹⁸ Κασσωτάκης Μ., *Η αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών: Μέσα, μέθοδοι, προβλήματα, προοπτικές*, εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 2010, σελ. 132, 136.

Παραθέτουμε ενδεικτικά παραδείγματα αξιολόγησης:

Παράδειγμα 1. Ένας μαθητής, το σενάριο, η πρόδός του

Μια ικανότητα αποκτάται βαθμιαία, μέσα σε διαφορετικά πλαίσια. Ο εκπαιδευτικός επιλέγει τις ικανότητες των οποίων επιθυμεί να αξιολογήσει την εξέλιξη της απόκτησης τους. Ο πίνακας (ρουμπρίκα) που ακολουθεί είναι ενδεικτικός και μπορεί να περιέχει επιπλέον στήλες ή σειρές.

Ικανότητα	Περίοδος	αξιολόγηση
Ακολουθεί τις οδηγίες	πριν	
	κατά τη διάρκεια	
	μετά	
Διατυπώνει μια ερώτηση / υπόθεση – Εκφράζει την άποψή του		
Αιτιολογεί την απάντησή του / επιχειρηματολογεί		
Βρίσκει μια πληροφορία αξιοποιώντας το διαδίκτυο ή άλλες πηγές		
Αντιλαμβάνεται θέσεις/συναισθήματα των άλλων (εμπλεκόμενων)		
Αναπτύσσει στάσεις και συναισθήματα (για θύτη, θύμα, παρατηρητή) ανάλογα με τις αφορμές που δέχεται κάθε φορά		

Παράδειγμα 2. Ικανότητες - Δραστηριότητες

Ικανότητες	Δραστηριότητες	Ημερομηνίες
Υλοποιεί		
Οργανώνει την εργασία /δραστηριότητα / έρευνα του		
Ακολουθεί το πρωτόκολλο/ φύλλο εργασίας		
Συλλογίζεται / επιχειρηματολογεί / αιτιολογεί		
Προσδιορίζει ένα		

ερευνητικό πρόβλημα / ερώτημα		
Εφαρμόζει μια διαδικασία εξεύρεσης λύσης		
Επικοινωνεί - Συνεργάζεται		
Ενημερώνει / κοινοποιεί		
Διαχειρίζεται – συλλογίζεται μια πληροφορία διατυπωμένη από έναν συμμαθητή του		
Σέβεται την άποψη του συμμαθητή του στην ομάδα		
Κινητοποιεί γνώσεις		
Αναγνωρίζει / εφαρμόζει		
Πράττει		
Δημιουργία υλικού		

Αναστοχασμός και Αυτοαξιολόγηση εκπαιδευτικού:

Η έννοια του αναστοχασμού είναι κεντρική έννοια της καταλληλότητας του δασκάλου. Μας παραπέμπει στον προβληματισμό για το ποιοι πρέπει να είμαστε από τη σκοπιά του εκπαιδευτικού.

Ύστερα, λοιπόν, από κάθε εκπαιδευτική ενέργεια, ο εκπαιδευτικός μετά το πέρας της διδασκαλίας, αλλά πολλές φορές και κατά τη διάρκεια, αναστοχάζεται, ανασυνθέτει, αλλάζει, εμπλουτίζει τη διδασκαλία του, προκειμένου να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της συγκεκριμένης σχολικής τάξης κάθε φορά.

Ενδεικτικά, παρατίθεται ένα φύλλο αξιολόγησης, το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς με την υλοποίηση του πιλοτικού προγράμματος.

ΦΥΛΛΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
(αφορά τους διδάσκοντες)

Περιγραφή	Καθόλου (0 βαθμοί)	Λίγο (1 βαθμοί)	Αρκετά (2 βαθμοί)	Πολύ (3 βαθμοί)	Πάρα πολύ (4 βαθμοί)
Καθοδήγησα τους μαθητές σε όλα τα στάδια του σεναρίου, παρωθώντας τους να εκφραστούν ελεύθερα χωρίς να «υπαγορεύω» τις σωστές συμπεριφορές					
Κατάφερα να κινητοποιήσω τους μαθητές σε περαιτέρω διερεύνηση και να αναλάβουν πρωτοβουλίες.					
Έμεινα μέσα στο χρονοδιάγραμμα κάθε δραστηριότητας.					
Χρησιμοποίησα νέες τεχνολογίες και διδακτικά εργαλεία κατά την εφαρμογή του σεναρίου.					
Παρουσίασα και εφάρμοσα με αντικειμενικότητα το σενάριο.					
Έδωσα πρωτοβουλίες στους μαθητές.					
Κράτησα αμείωτο το ενδιαφέρον των μαθητών.					
Έβαλα τους μαθητές να συνεργαστούν και τους έδωσα ρόλους.					
<u>Εντυπώσεις από την εφαρμογή του σεναρίου:</u>					
<u>Παρατηρήσεις:</u>					

Βιβλιογραφική τεκμηρίωση:

- Κακανά, Δ. Μ, Μπότσογλου, Κ., Χανιωτάκης, Ν. Ι. & Καβαλάρη, Ε. (επιμ.) (2010).
Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση: Παιδαγωγική και Διδακτική διάσταση.
Θεσσαλονίκη: Κυριακίδη Αφοί
- Κασσωτάκης, Μ. (2010). *Η αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών: Μέσα, μέθοδοι, προβλήματα, προοπτικές.* Αθήνα: Γρηγόρη

Διαδικτυογραφία: (με τη σειρά που χρησιμοποιήθηκε)

<http://ebooks.edu.gr/new/class-main.php?classcode=DSGYM-B>.

Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.

www.sansimera.gr Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.

<http://www.education.vic.gov.au/about/programs/bullystoppers/Pages/what.aspx>

Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.

<http://www.cfchildren.org/bullying-prevention/related-articles/why-kids-dont-report-bullying.aspx>. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.

http://stopcyberbullying.org/take_action/take_a_stand_against_cyberbullying.html.

Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.

<http://www.e-abc.eu/gr/sholikos-ekfovismos/to-paidi-pou-vionei-ekfovismo/>.

Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.

http://www.antibullyingnetwork.gr/faq.aspx?footer_menu=319&parent_id=268.

Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.

<http://www.e-abc.eu/gr/sholikos-ekfovismos/to-paidi-pou-ekfovizei/>.

Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.

www.ucy.ac.cy/jls/documents/jls/handbook/DaphneHandbookGR.pdf.

Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

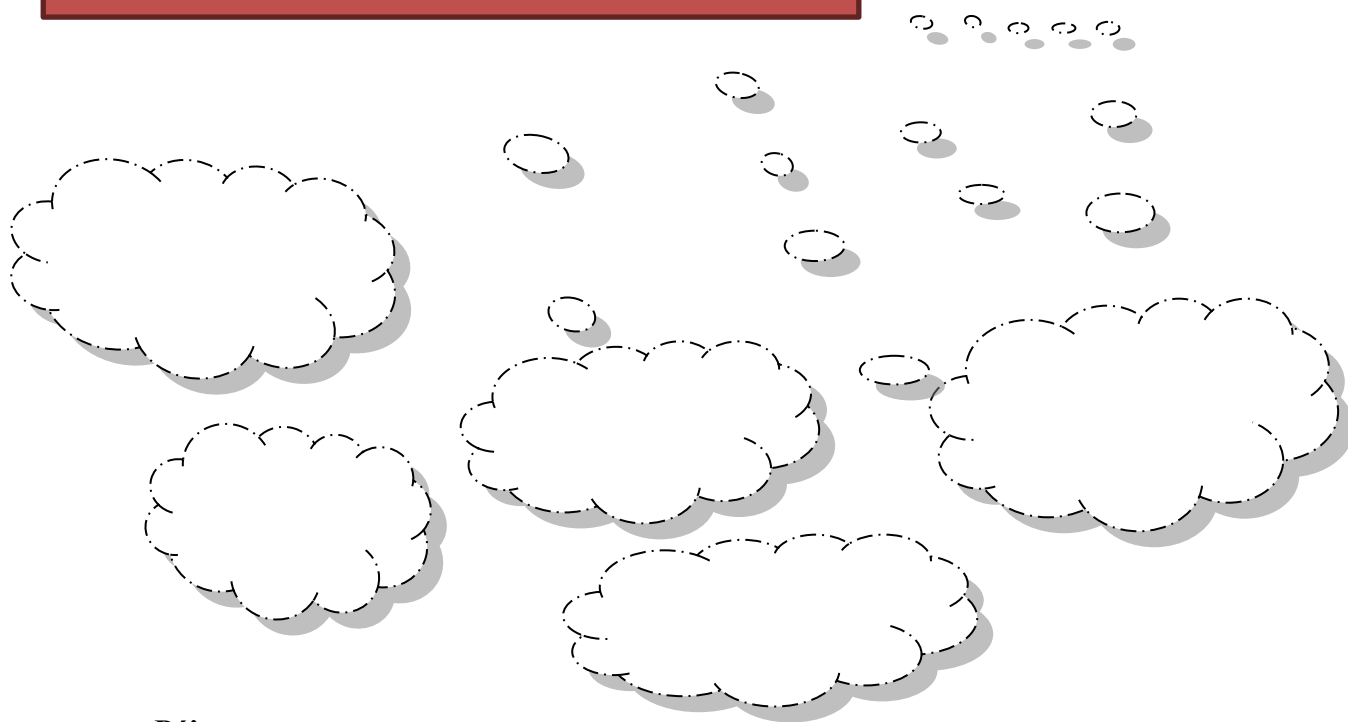
ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1:

Όνοματεπώνυμο:

Εκφοβισμός:

Μορφές εκφοβισμού

Ρόλοι :

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2:

Όνοματεπώνυμο:

➤ **Φίλοι: Μοιάζουμε, αλλά είμαστε και διαφορετικοί!**

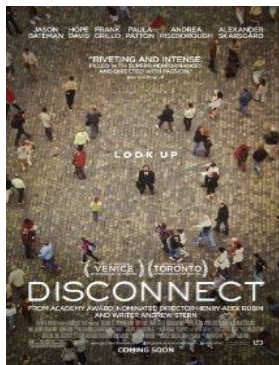
Γράψε κάποια στοιχεία του χαρακτήρα ή της εμφάνισής σου που μοιάζουν και κάποια άλλα στοιχεία που διαφέρουν από αυτά που έχει ένας φίλος-η σου.

Μοιάζουμε

Διαφέρουμε

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

- Ενημερωθείτε για την ταινία «Disconnect» και επικεντρωθείτε στην ιστορία του Ben και του Jason. Στο επόμενο μάθημα θα λάβετε όλοι μέρος σ' ένα παιχνίδι ρόλων που σχετίζεται με την ιστορία από αυτή την ταινία! 😊

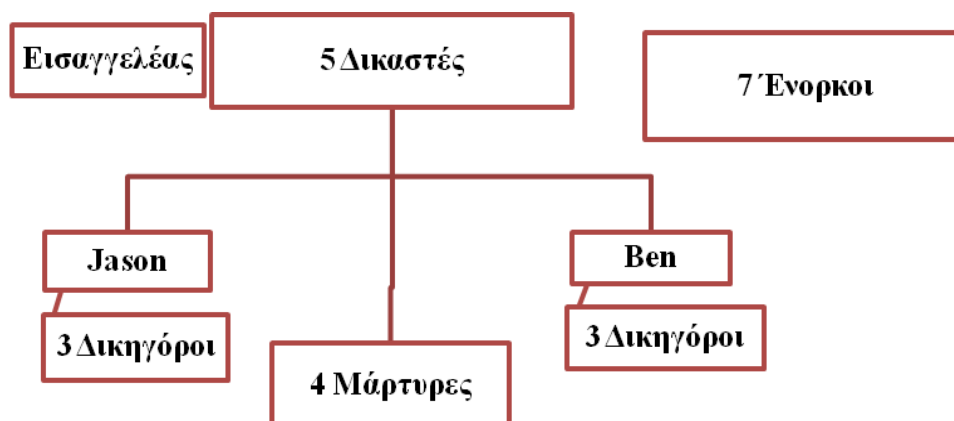

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3:

Ονοματεπώνυμο:

➤ Ας παίξουμε...

Ας αξιολογήσουμε μέσα από μια δίκη το περιστατικό εκφοβισμού που παρακολούθησαμε στην ιστορία του Ben και του Jason στην ταινία Disconnect. Οδηγίες ρόλων:

- ◇ *Jason*: Μπορείς να πεις τί σε οδήγησε σε αυτή τη συμπεριφορά και αν το μετάνιωσες και γιατί;
- ◇ *Δικηγόροι Jason*: Προσπαθήστε να βρείτε επαρκή επιχειρήματα προκειμένου να αθώσετε τον πελάτη σας.
- ◇ *Ben*: Μπορείς να πεις πώς ένιωθες για όλη αυτή την κατάσταση.
- ◇ *Δικηγόροι Ben*: Μπορείτε να κάνετε ερωτήσεις στους μάρτυρες ή και στον κατηγορούμενο, προκειμένου να δείξετε πόσο λανθασμένη ήταν η συμπεριφορά του Jason απέναντι στον πελάτη σας.
- ◇ *Δικαστές*: Ακούστε προσεκτικά όλες τις μαρτυρίες και κρατήστε σημειώσεις (λέξεις/φράσεις – κλειδιά) που θα σας βοηθήσουν στο να αποφασίσετε στο τέλος της διαδικασίας, καθώς η απόφασή σας πρέπει να είναι τεκμηριωμένη. Στο τέλος κάθε κατάθεσης, μπορείτε να κάνετε ερωτήσεις στον μάρτυρα, αν έχετε απορίες.
- ◇ *Ένορκοι*: Ακούστε προσεκτικά όλες τις μαρτυρίες και κρατήστε σημειώσεις (λέξεις/φράσεις – κλειδιά) που θα σας βοηθήσουν στο να αποφασίσετε στο τέλος της διαδικασίας, καθώς η απόφασή σας πρέπει να είναι τεκμηριωμένη. Αντιπροσωπεύετε το λαϊκό αίσθημα (την κοινωνία των ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένων και των

γονιών), οπότε μπορείτε να λειτουργήσετε και λίγο συναισθηματικά, αλλά βασικό κριτήριο θα πρέπει να αποτελεί η λογική.

◇ *Μάρτυρες – μαθητές του σχολείου των παιδιών*: Καταθέστε συνοπτικά όσα είδατε να συμβαίνουν στη συγκεκριμένη ιστορία της ταινίας.

◇ *Μάρτυρες – Abby (αδερφή του Ben) και Frye (φίλη του Jason)*: Καταθέστε όσα ζήσατε οι ίδιοι ως Abby και Frye δίπλα στον Ben και τον Jason αντίστοιχα.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4:

Όνοματεπώνυμο:

➤ **Φτιάχνω κανόνες για την τάξη μου :**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

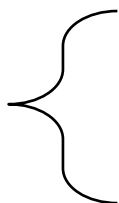
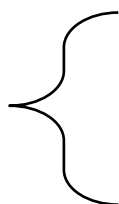
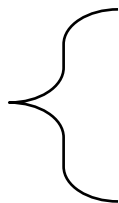
.....

➤ **Οδηγίες για να αντιμετωπίσουμε το bullying:**

Three empty scrollable boxes, each with a blue border and rounded corners, designed for writing instructions. Each box has a small grey circle at the top-left and bottom-left corners, indicating they are scrollable.

➤ Χαρακτηριστικά στοιχεία του κάθε ρόλου :

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5:

Ονοματεπώνυμο:

➤ Αφίσες για την εκστρατεία :

Δημιουργήστε 3 αφίσες (1 αφίσα / κάθε ομάδα) οι οποίες θα απευθύνονται :

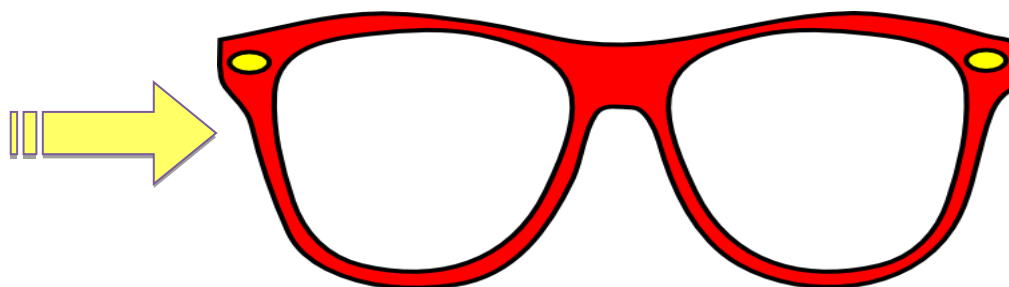
- I. Στο άτομο που εκφοβίζεται
- II. Στο άτομο που εκφοβίζει
- III. Στον παρατηρητή

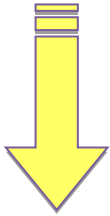
➤ Τα γυαλιά της διαφορετικότητας :

Σχεδιάστε σε μπλε χαρτόνι τα γυαλιά της διαφορετικότητας, ακολουθώντας τις παρακάτω οδηγίες :

ΒΗΜΑ 1 : Το μπροστινό μέρος του σκελετού είναι σε πραγματικό μέγεθος.

ΒΗΜΑ 2 : Δίνονται οι διαστάσεις για το πλαϊνό μέρος του σκελετού.

6. ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΣΕΒΑΣΜΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

6.1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ – ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Τίτλος: «Ας εξερευνήσουμε μια πολύ κοντινή μας έννοια...»

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές:

Διαθεματική προσέγγιση. Εφαρμογή στο πλαίσιο της Σχολικής και Κοινωνικής Ζωής
Έννοια που αφορά το σενάριο : Σχολικός εκφοβισμός, Σχολική βία

Σκοποί και Στόχοι:

Γενικοί σκοποί :

Βασική αρχή των δημοκρατικών κοινωνιών είναι ότι όλοι οι μαθητές έχουν, όταν βρίσκονται στο σχολείο, τόσο δικαιώματα όσο και υποχρεώσεις. Όλοι οι μαθητές ανεξάρτητα από την ηλικία, το φύλο, την εθνική ταυτότητα, το θρήσκευμά τους ή οποιονδήποτε άλλον παράγοντα έχουν δικαίωμα μεταξύ των άλλων:

- να μαθαίνουν, να ασκούνται, να μορφώνονται
- να σέβονται τ' άλλα παιδιά και τους εκπαιδευτικούς
- να πηγαίνουν στο σχολείο χωρίς να αισθάνονται ότι μπορεί να υποστούν την ταπείνωση και τον εξευτελισμό που επιβάλλουν κάποια άτομα

Παράλληλα, όμως, έχουν και κάποιες υποχρεώσεις, όταν βρίσκονται στον χώρο του σχολείου. Ορισμένες από αυτές είναι:

- Να σέβονται την προσωπικότητα των συμμαθητών και των καθηγητών τους
- Να σέβονται τους κανόνες και την περιουσία του σχολείου

Όμως, το βασικό δικαίωμα κάθε μαθητή, το να τον σέβονται οι άλλοι, σε πολλές περιπτώσεις δεν υποστηρίζεται, με αποτέλεσμα στα σχολεία να εκδηλώνονται διάφορες μορφές επιθετικότητας, των οποίων ο βαθμός σοβαρότητας είναι διαφορετικός σε κάθε περίπτωση. Στο συγκεκριμένο διδακτικό σενάριο, δεν επιλέχθηκε τυχαία το θέμα του σχολικού εκφοβισμού. Είναι ένα φαινόμενο επίκαιρο, το οποίο αρχίζει και παίρνει μεγάλες διαστάσεις. Σε αυτό το σενάριο παρουσιάζονται οι μορφές του σχολικού εκφοβισμού, ενώ παράλληλα δίνεται η ευκαιρία στους μαθητές να συζητήσουν το θέμα, ώστε να ενημερωθούν, αλλά και να ευαισθητοποιηθούν. Με λίγα λόγια, πέρα από την ενημέρωση, ζητούμενο είναι και η κατανόηση του φαινομένου, δηλαδή τί επιπτώσεις έχει σε ένα παιδί που βιώνει τον σχολικό εκφοβισμό. Τέλος, με τις προτάσεις αντιμετώπισης του προβλήματος, προάγονται θετικές κοινωνικές συμπεριφορές (διάλογος, συνεργασία, αλληλεγγύη, σεβασμός στη διαφορετικότητα, σύμφιξη φιλικών σχέσεων).

Ειδικότεροι στόχοι :

Οι μαθητές, κατά τη διάρκεια της διδακτικής διαδικασίας, αλλά και μετά το πέρας της διδασκαλίας, θα είναι σε θέση:

ΓΝΩΣΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **αναγνωρίζουν** τις μορφές του εκφοβισμού
2. Να **αναλύουν** τις επιπτώσεις του εκφοβισμού
3. Να **περιγράφουν** δυνατούς τρόπους αντιμετώπισης του εκφοβισμού
4. Να **προτείνουν** λύσεις, οι οποίες θα συμβάλουν στην άμβλυνση της βίαιης συμπεριφοράς στο σχολείο.

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **προσλάβουν** οι μαθητές ερεθίσματα μέσω των πληροφοριών διαμέσου της κίνησης και της μεταβολής της διανοητικής και συναισθηματικής τους κατάστασης
2. Να **κρίνουν** τις πληροφορίες, τις ιδέες και τις έννοιες αποδεχόμενοι ή αντιστεκόμενοι αιτιολογώντας τη θέση που έλαβαν
3. Να **διαμορφώσουν** τις προσωπικές τους στάσεις και πεποιθήσεις για το θέμα με βάση το δικό τους αξιακό σύστημα, τις αξίες που έχει ο κάθε μαθητής και να διαμορφώσουν το ήθος τους μέσα από τη νέα γνώση που έλαβαν και τη βιωματική συμμετοχή τους
4. Να **εντυπώσουν** στο νόημα των λέξεων, στα νοήματα των εικόνων (Σημειωτική Θεωρία), στην αξία του ήχου και να τα καταγράψουν συγκινησιακά την εμπειρία τους, για να διαμορφώσουν το ήθος τους.

ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **αναπτύξουν** πρωτοβουλίες για την παρουσίαση των εκπονημάτων τους
2. Να **διακρίνουν** την αντικειμενικότητα από την υποκειμενικότητα, την μεροληψία από την αμεροληψία
3. Να **διερευνούν** και να ερμηνεύουν παρόμοια περιστατικά και γεγονότα, καθώς και πράξεις ανθρώπων και να τα επεκτείνουν και σε άλλα γνωστικά αντικείμενα ή στην προσωπική τους ζωή

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **κάνουν χρήση** λογισμικών για την επεξεργασία και διαχείριση της πληροφορίας, την παραγωγή γνώσης και παραγωγή λόγου
2. Να **καλλιεργήσουν** την πολυαισθητηριακή τους αντίληψη μέσα από την οργάνωση και επεξεργασία οπτικο-ακουστικών πληροφοριών.

Εργαλεία για τη διδασκαλία:

- ❖ Διαδίκτυο
- ❖ Παραμύθι

- ❖ Βίντεο
- ❖ Web2.0 εργαλεία : Tagxedo, Glogster, Prezi
- ❖ Υπολογιστές
- ❖ Αφίσες

Εκτιμώμενη διάρκεια:

Η συγκεκριμένη διδακτική παρέμβαση είναι σχεδιασμένη να υλοποιηθεί σε τουλάχιστον 3 διδακτικές ώρες.

6.2 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ – ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Το διδακτικό σενάριο σχεδιάστηκε για να απευθύνεται σε μαθητές Γ' Γυμνασίου, με αφορμή τα συμβουλευτικά έντυπα που έχουν αποσταλεί στις σχολικές μονάδες σχετικά με το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού, στο πλαίσιο του μαθήματος «Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή», αλλά και της μεγάλης και ανησυχητικής αύξησης του φαινομένου στη σχολική πραγματικότητα. Βασικός στόχος είναι να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές στο θέμα αυτό, να γνωρίσουν τρόπους αντιμετώπισής του και να τους δοθεί η ευκαιρία ν' ανακαλύψουν μόνοι τους τη νέα γνώση.

➤ 1^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ: 1^η δραστηριότητα: Μορφές Σχολικού Εκφοβισμού

Σ' αυτήν τη δραστηριότητα θα υπάρξει ενασχόληση με τις μορφές του σχολικού εκφοβισμού.

Ο εκπαιδευτικός εισάγει τους μαθητές στη νέα έννοια. Τους ζητά να χωριστούν σε ομάδες των 4-5 ατόμων και τους μοιράζει το υλικό προς διερεύνηση.

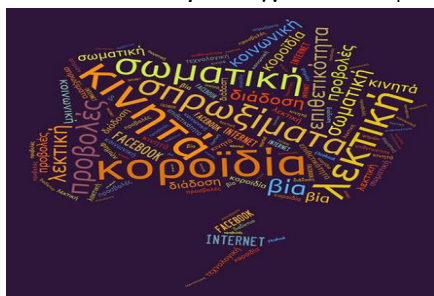
Αρχικά, μεταβαίνουν στο Τριβιζάς Ευγένιος, «Το αληθινό παραμύθι της βίας», διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση

<http://www.tovima.gr/vimagazino/views/article/?aid=452910>. Μελετούν το άρθρο «Το αληθινό παραμύθι της βίας» και προσπαθούν να εντοπίσουν όλες τις μορφές του σχολικού εκφοβισμού. Τα παιδιά συζητούν μεταξύ τους για το θέμα του σχολικού εκφοβισμού και για τους τρόπους με τους οποίους εμφανίζεται, δημιουργώντας μια ομάδα συζήτησης. Ακολουθεί μία σύντομη συζήτηση στην τάξη από όλες τις ομάδες, όπου και αναφέρονται όλες οι μορφές του σχολικού εκφοβισμού που αναγνωρίστηκαν.

Επιπλέον, μπορεί να μην περιοριστούν εκπαιδευτικός και μαθητές/μαθήτριες σε επίπεδο συζήτησης. Η κάθε ομάδα μπορεί να κατασκευάσει ένα *σύννεφο λέξεων* με τις μορφές που έχει εντοπίσει στο κείμενο και να το παρουσιάσει στην ολομέλεια της τάξης. Η μελέτη του υλικού και η κατασκευή σύννεφου λέξεων προσφέρει τη δυνατότητα στους μαθητές να συνεργαστούν με άλλα άτομα, να βιώσουν την ομαδική εργασία, ν' ανταλλάξουν απόψεις και να καταλήξουν σ' ένα κοινό εύρημα, το οποίο

θα εκπροσωπεί ολόκληρη την ομάδα. Η παρουσίαση των σύννεφων λέξεων βοηθά τους μαθητές να γνωρίσουν όλες τις μορφές του σχολικού εκφοβισμού, διότι η κάθε ομάδα μπορεί να προσθέτει και άλλες μορφές, οι οποίες δεν είχαν ειπωθεί μέχρι τότε.

Το σύννεφο λέξεων μπορεί να σχεδιαστεί με το Web2.0 εργαλείο Tagxedo. Ενδεικτικό παράδειγμα σύννεφου λέξεων δίνεται στην παρακάτω εικόνα.

Η παραπάνω δραστηριότητα δεν απαιτεί γνώσεις πληροφορικής ή κάποια εξειδίκευση και για να εφαρμοστεί αρκεί ελάχιστη εξοικείωση εκπαιδευτικού και μαθητών/μαθητριών στη χρήση απλών ψηφιακών εργαλείων.

➤ **2^η ΔΙΑΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ: 2^η δραστηριότητα: Επιπτώσεις Σχολικού Εκφοβισμού**

Σε αυτήν τη δραστηριότητα θα υπάρξει ενασχόληση με τις επιπτώσεις του σχολικού εκφοβισμού. Αφού διαπιστώθηκε ότι ο σχολικός εκφοβισμός παίρνει διάφορες μορφές, πρέπει ν' ακολουθήσει προβληματισμός για το εάν υπάρχουν συνέπειες στα παιδιά που έχουν πέσει θύματα της σχολικής βίας.

Οι ομάδες που είχαν δημιουργηθεί στο πλαίσιο της προηγούμενης διδακτικής ώρας διατηρούνται και καλούνται να μελετήσουν και αναλύσουν μία σειρά από σχετικά βίντεο που τους δίνονται στο διαδίκτυο

Συγκεκριμένα, τα παιδιά παρακολουθούν τα παρακάτω βίντεο, στα οποία παρουσιάζονται οι περιπτώσεις δύο παιδιών που εκφοβίζονται στο σχολείο από συμμαθητές τους.

- Ευρωπαϊκή Καμπάνια κατά του Σχολικού Εκφοβισμού, «Διαδραστικό εκπαιδευτικό εργαλείο για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού», διαθέσιμο στη διεύθυνση
<http://www.onevibefilms.com/bullying/greek/index.html#/?snu=217>
- Ευρωπαϊκή Καμπάνια κατά του Σχολικού Εκφοβισμού, «Διαδραστικό εκπαιδευτικό εργαλείο για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού», διαθέσιμο στη διεύθυνση
<http://www.onevibefilms.com/bullying/greek/#/?snu=577>

- Ευρωπαϊκή Καμπάνια κατά του Σχολικού Εκφοβισμού, «Διαδραστικό εκπαιδευτικό εργαλείο για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού», διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://www.onevibefilms.com/bullying/greek/#/?snu=2215>
- Ευρωπαϊκή Καμπάνια κατά του Σχολικού Εκφοβισμού, «Διαδραστικό εκπαιδευτικό εργαλείο για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού», διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://www.onevibefilms.com/bullying/greek/#/?snu=2228>

Τα παιδιά επεξεργάζονται και συζητούν τις πληροφορίες από τα παραπάνω βίντεο και καλούνται να δημιουργήσουν με την ομάδα τους μία αφίσα, με την οποία θα ενημερώνουν τους συμπολίτες και τους συμμαθητές για τις επιπτώσεις του σχολικού εκφοβισμού. Αφού κάθε ομάδα ολοκληρώσει την αφίσα της, ο εκπρόσωπος θα την παρουσιάσει στην τάξη.

Οι αφίσες μπορούν να δημιουργηθούν με διάφορους τρόπους (π.χ. κολάζ, ζωγραφική κ.λπ.).

Ακόμη, σε περίπτωση που υπάρχει η σχετική δυνατότητα και εξοικείωση των παιδιών με απλά διαδικτυακά εργαλεία μπορούν να δημιουργήσουν μία διαδραστική αφίσα (με το Web2.0 εργαλείο Glogster). Ενδεικτικό παράδειγμα διαδραστικής αφίσας μπορείτε να βρείτε στη διεύθυνση <http://www.glogster.com/ginariga/-/g-6kuf6rqo0sk7b6r32v8qda0>.

➤ **3^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ: 3^η δραστηριότητα: Τρόποι Αντιμετώπισης Σχολικού Εκφοβισμού**

Σ' αυτήν τη δραστηριότητα η ενασχόληση αφορά στους τρόπους αντιμετώπισης του σχολικού εκφοβισμού. Τί μπορεί να γίνει για ν' αντιμετωπιστεί αυτό το φαινόμενο; Υπάρχουν μέτρα που πρέπει να ληφθούν και τρόποι αντιμετώπισης;

Οι μαθητές/μαθήτριες, για να ερευνήσουν τους τρόπους αντιμετώπισης του σχολικού εκφοβισμού, συνεργάζονται πάλι σε ομάδες και αναζητούν σε συγκεκριμένες ιστοσελίδες πληροφορίες.

Ενδεικτικά, δίνονται ορισμένες σελίδες στο διαδίκτυο που αναφέρονται στο φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού:

- Δίκτυο Πρόληψης και Αντιμετώπισης των φαινομένων σχολικής βίας και εκφοβισμού, διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://stop-bullying.sch.gr/>
- Μέντορας, «Ενημερωτικό Φυλλάδιο για το Σχολικό Εκφοβισμό», διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://www.mentoras.org/PDF/bullying-site.pdf>

- Ευρωπαϊκή Καμπάνια κατά του Σχολικού Εκφοβισμού, «Ο ρόλος των εκπαιδευτικών», διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://www.e-abc.eu/gr/sholikos-ekfovismos/oi-ekpaideutikoi/>.
- Δίκτυο κατά της Βίας στο σχολείο, «Τρόποι πρόληψης και αντιμετώπισης», διαθέσιμο στη διεύθυνση http://www.antibullyingnetwork.gr/page.aspx?id=106&main_menu=274&parent_id=161.
- Παπάζογλου Ευρυδίκη, «Εθνική Στρατηγική για την Αντιμετώπιση Σχολικής Βίας», διαθέσιμο στη διεύθυνση http://pdeamth.gr/paratiritiriovias/images/file2014/ethn_strat.pdf.
- Γενικό Λύκειο Καβάλας, «Ενδοσχολική Βία και Εκφοβισμός», διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://www.3lykeiokavalas.gr/magazino1/item/201->.

Τα παιδιά θα πρέπει να συνεργαστούν σε επίπεδο ομάδας και να αναζητήσουν τους τρόπους αντιμετώπισης του εκφοβισμού και τις ενέργειες που πρέπει να κάνουν οι ίδιοι οι μαθητές που υπέστησαν βία, οι εκπαιδευτικοί, οι γονείς και οι συμμαθητές.

Στη συνέχεια, τα παιδιά θα πρέπει να δημιουργήσουν μια παρουσίαση – μικρή αναφορά σχετικά με τα ευρήματα. Στην παρουσίαση θα πρέπει να αναφερθούν στους τρόπους αντιμετώπισης του εκφοβισμού από τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς, τα ίδια τα παιδιά που εκφοβίζονται και από τους συμμαθητές που παρακολουθούν τον εκφοβισμό. Βασικός στόχος είναι οι μαθητές τελικά να οδηγηθούν μέσω της συνεργασίας και της δημιουργίας στην κατάκτηση της γνώσης, αλλά και στη διαμόρφωση στάσεων απέναντι στο πρόβλημα του σχολικού εκφοβισμού.

Η παρουσίαση μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους: χειρόγραφα, με κείμενο σε word, με τη χρήση power point ή και με τη χρήση του Web2.0 εργαλείου Prezi (Ενδεικτικό παράδειγμα παρουσίασης, στη διεύθυνση <http://prezi.com/kuunpb4bzfpz/untitled-prezi/>).

Η παρουσίαση μπορεί να γίνει σε επίπεδο τάξης, ή σχολείου ή και να δημοσιευτεί στο διαδίκτυο (για παράδειγμα, στην ιστοσελίδα ή στο blog του σχολείου).

Πιθανές επεκτάσεις του σεναρίου

Ο σχολικός εκφοβισμός αποτελεί ένα σύνθετο κοινωνικό φαινόμενο με αρνητικές και μακροχρόνιες συνέπειες για όλα τα παιδιά που εμπλέκονται σε αυτόν. Το φαινόμενο αποτελεί ένα πολύ καλό θέμα διαπραγμάτευσης και εμπλοκής των μαθητών στο σχολείο, γιατί είναι ένα φαινόμενο που βρίσκεται σε συνεχή αύξηση, εντοπίζεται στο χώρο του σχολείου και κρίνεται απαραίτητη η αντιμετώπισή του μέσα σ' αυτόν τον χώρο. Το συγκεκριμένο διδακτικό σενάριο θα μπορούσε να εφαρμοστεί και ως project. Η συνεργασία ανάμεσα στο σχολείο και την οικογένεια, καθώς και οι έγκαιρες και συστηματικές δράσεις μπορούν να αποφέρουν αποτελέσματα. Η εμπλοκή όλου του σχολείου (μέσω του project) βοηθά τα παιδιά και τους ενήλικες να

κατανοήσουν πως ο εκφοβισμός δεν αποτελεί φυσιολογικό μέρος της ανάπτυξης των παιδιών και πως είναι ζήτημα που μας αφορά όλους. Σκοπός του project θα είναι να παρατηρήσει και να μελετήσει συστηματικά την έκταση του εκφοβισμού στο σχολείο, τη συχνότητα με την οποία επεμβαίνουν οι εκπαιδευτικοί, τον βαθμό επίγνωσης των γονιών, καθώς και να προάγει θετικές κοινωνικές συμπεριφορές (διάλογο, συνεργασία, αλληλεγγύη, σεβασμό στη διαφορετικότητα, σύσφιξη φιλικών σχέσεων) και να μην εστιάζει μόνο στις σχολικές επιδόσεις των παιδιών. Στην προσπάθεια αυτή μπορούν να χρησιμοποιηθούν λογοτεχνικά κείμενα, παιχνίδια ρόλων, καλλιτεχνικές δημιουργίες, προβολή σχετικών ταινιών, προγράμματα ψυχικής υγείας, ομαδοσυνεργατικές μέθοδοι διδασκαλίας.

6.3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η δομή του σεναρίου, η σειρά των δραστηριοτήτων και τα ερωτήματα που τίθενται στους μαθητές αποτελούν αντικείμενο αξιολόγησης από τον ίδιο τον διδάσκοντα. Κρατώντας σημειώσεις για τις δυσκολίες υλοποίησης συγκεκριμένων δραστηριοτήτων και λαμβάνοντας υπόψη τις δυσκολίες που αναφέρουν ή καταγράφουν οι ίδιοι οι μαθητές, μπορεί να εκτιμήσει τα σημεία στα οποία οι μαθητές δήλωναν ή εκδήλωναν δυσκολίες κατανόησης ή εφαρμογής. Στη συνέχεια, με κατάλληλες επεμβάσεις στις δραστηριότητες, ο εκπαιδευτικός επιχειρεί να θεραπεύσει τα προβλήματα που προέκυψαν, απλοποιώντας διαδικασίες ή περιγράφοντας με μεγαλύτερη σαφήνεια τις ερωτήσεις των δραστηριοτήτων.

Η αξιολόγηση των βασικών εννοιών και διαδικασιών που προσεγγίστηκαν μέσα από το σενάριο αποτελούν αντικείμενο διερεύνησης /αξιολόγησης από τον διδάσκοντα. Επιπλέον, ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τους μαθητές του για αυτο-αξιολόγηση (ο μαθητής μαθαίνει να αξιολογεί τον εαυτό του).

Παραθέτουμε ενδεικτικά παραδείγματα αξιολόγησης:

Παράδειγμα 1. Ένας μαθητής, το σενάριο, η πρόοδός του

Μια ικανότητα αποκτάται βαθμιαία, μέσα σε διαφορετικά πλαίσια. Ο εκπαιδευτικός επιλέγει τις ικανότητες των οποίων επιθυμεί να αξιολογήσει την εξέλιξη της απόκτησης τους. Ο πίνακας (ρουμπρίκα) που ακολουθεί είναι ενδεικτικός και μπορεί να περιέχει επιπλέον στήλες ή σειρές.

Ικανότητα	Περίοδος	αξιολόγηση
Ακολουθεί τις οδηγίες	πριν	
	κατά τη διάρκεια	
	μετά	
Υλοποιεί σωστά μια διερεύνηση		
Εργάζεται μόνος του (παρουσίαση αποτελεσμάτων, συγγραφή αναφοράς) ή ομαδικά		
Βρίσκει μια πληροφορία,		

αξιοποιώντας το διαδίκτυο ή άλλες πηγές		
Αντιλαμβάνεται θέσεις/συναισθήματα		
Αναπτύσσει στάσεις και συναισθήματα ανάλογα με τις αφορμές και τα ερεθίσματα που δέχεται κάθε φορά		

Διαδικτυογραφία:

- <http://www.tovima.gr/vimagazino/views/article/?aid=452910>. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.
- <http://www.onevibefilms.com/bullying/greek/index.html#/?snu=217>. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.
- <http://www.onevibefilms.com/bullying/greek/#/?snu=577>. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014
- <http://www.onevibefilms.com/bullying/greek/#/?snu=2215>. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.
- <http://www.onevibefilms.com/bullying/greek/#/?snu=2228>. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.
- <http://www.glogster.com/ginariga/-/g-6kuf6rqo0sk7b6r32v8qda0>. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.
- <http://www.mentoras.org/PDF/bullying-site.pdf>. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.
- <http://www.e-abc.eu/gr/sholikos-ekfovismos/oi-ekpaideutikoi/>. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.
- http://www.antibullyingnetwork.gr/page.aspx?id=106&main_menu=274&parent_id=161. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.
- http://pdeamth.gr/paratiritiriovias/images/file2014/ethn_strat.pdf. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.
- <http://www.3lykeiokavalas.gr/magazino1/item/201->. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.
- <http://prezi.com/kuunpb4bzfpz/untitled-prezi/>. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.

Σχολικό πιλοτικό πρόγραμμα 7

Τίτλος: «Τώρα»

Ηλικιακή ομάδα: Α' Γυμνασίου

7. ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΟΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

7.1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ – ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Τίτλος: «Τώρα»

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές:

Διαθεματική προσέγγιση.

Δυνατότητα υλοποίησης στο πλαίσιο της Σχολικής και Κοινωνικής Ζωής.

Θέμα είναι ο σχολικός εκφοβισμός.

Συνιστάται για μαθητές Α΄ Γυμνασίου.

Δεδομένα & Προϋποθέσεις:

Προαπαιτούμενες γνώσεις των μαθητών

Για τη συμμετοχή των μαθητών και τη σωστή υλοποίηση του σεναρίου, οι μαθητές χρειάζεται να έχουν ασκηθεί και στο παρελθόν σε ομαδοσυνεργατικές εργασίες.

Σκοποί και Στόχοι:

Γενικός σκοπός:

Να ενημερωθούν οι μαθητές για το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού και τις διάφορες εκφάνσεις του, να προβληματιστούν και να κινητοποιηθούν για τον περιορισμό και την καταπολέμησή του.

Ειδικότεροι στόχοι:

ΓΝΩΣΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές μετά το πέρας της διδασκαλίας να είναι σε θέση:

1. Να **ορίζουν** το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού
2. Να **εντοπίζουν** τις αιτίες και τις επιπτώσεις του σχολικού εκφοβισμού
3. Να **διευκρινίζουν** τις διαφορές στη συμπεριφορά των ανθρώπων που στέκονται παθητικά απέναντι στον σχολικό εκφοβισμό και των ανθρώπων που αντιδρούν
4. Να **σκέπτονται** δημιουργικά και ν' αναπτύσσουν γραπτό λόγο σε θέμα που αφορά στον σχολικό εκφοβισμό
5. Να **αναζητούν** διαφορετικές λύσεις για την καταπολέμηση του σχολικού εκφοβισμού
6. Να **συλλέγουν** στοιχεία για τις μορφές του σχολικού εκφοβισμού στο Διαδίκτυο
7. Να **διατυπώνουν** απορίες για θέματα που αφορούν στον σχολικό εκφοβισμό
8. Να **δίνουν** παραδείγματα μορφών σχολικού εκφοβισμού
9. Να **υποστηρίζουν** με επιχειρήματα τις απόψεις τους κατά του σχολικού εκφοβισμού.

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές μετά το πέρας της διδασκαλίας να είναι σε θέση:

1. Να **αυτοαξιολογούν** μέσα από τη συζήτηση τη στάση τους απέναντι στον σχολικό εκφοβισμό
2. Να **προσλάβουν** ερεθίσματα μέσω των πληροφοριών, διαμέσου της κίνησης και της μεταβολής της διανοητικής και συναισθηματικής τους κατάστασης
3. Να **αποκτήσουν** δεκτικότητα ως προς την εξέταση στοιχείων που σχετίζονται με τη θεματική ενότητα που επεξεργάζονται
4. Να **καλλιεργήσουν** δεξιότητες ενσυναίσθησης
5. Να **αποκτήσουν** εκλεκτικότητα, για να συγκεντρώνονται στα κυριότερα σημεία των πληροφοριών
6. Να **κρίνουν** τις πληροφορίες, τις ιδέες και τις έννοιες, αποδεχόμενοι ή αντιστεκόμενοι, αιτιολογώντας τη θέση που έλαβαν
7. Να **διαμορφώσουν** τις προσωπικές τους στάσεις και πεποιθήσεις για το θέμα με βάση το δικό τους αξιακό σύστημα, τις αξίες που έχει ο κάθε μαθητής και να διαμορφώσουν το ήθος τους μέσα από τη νέα γνώση που έλαβαν και τη βιωματική συμμετοχή τους.

ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές μετά το πέρας της διδασκαλίας να είναι σε θέση:

1. Να **συνεργάζονται** αρμονικά και να παρουσιάζουν τα παραγόμενα έργα τους στην ολομέλεια της τάξης
2. Να **συμμετέχουν** ενεργά σε ενέργειες για την πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού
3. Να **εφαρμόζουν** τα όσα διδάχτηκαν για την καταπολέμηση του σχολικού εκφοβισμού.

Εργαλεία για τη διδασκαλία:

Τα εργαλεία που χρειάζονται για τη διδασκαλία είναι:

- ❖ πράσινος πίνακας
- ❖ χρωματιστά αυτοκόλλητα χαρτάκια
- ❖ βίντεο
- ❖ χαρτόνια
- ❖ ηλεκτρονικοί υπολογιστές
- ❖ κείμενα
- ❖ ποιήματα
- ❖ μπογιές
- ❖ πανό

Εκτιμώμενη διάρκεια:

Το σενάριο προβλέπεται να υλοποιηθεί τουλάχιστον σε 5 διδακτικές ώρες.

7.2. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ – ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

➤ 1^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ

Η υλοποίηση του σεναρίου ξεκινά με την αφορμή του διδάσκοντος. Οι μαθητές μπαίνουν στην αίθουσα και τους ζητείται να σχηματίσουν έναν κύκλο, όπου όλοι θα στέκονται όρθιοι. Ο εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές να κλείσουν τα μάτια τους και να μη τ' ανοίξουν μέχρι να τους το ζητήσει. Έχει πάρει 6 διαφορετικά χρωματιστά αυτοκόλλητα χαρτάκια σημειώσεων και, ενώ οι μαθητές έχουν κλειστά τα μάτια τους, περιφέρεται ανάμεσά τους κολλώντας στο μέτωπο του κάθε μαθητή ένα από τα χαρτάκια με τυχαία σειρά. Κολλά το κάθε χρώμα σε 5 άτομα, εκτός από ένα χρώμα που θα το κολλήσει σε μόνο ένα παιδί. Έτσι δημιουργούνται 5 ομάδες χρωμάτων με 5 μαθητές ανά ομάδα και μια ακόμα μ' έναν μόνο μαθητή. Αφού ολοκληρώσει την προετοιμασία των ομάδων, εκφωνεί την άσκηση στους μαθητές: *Καλείστε όλοι να σχηματίσετε ομάδες, χωρίς, όμως, να μιλήσετε καθόλου μεταξύ σας. Ανοίξτε τα μάτια σας και διαμορφώστε τις ομάδες σας.*

Οι μαθητές ανοίγουν τα μάτια τους, υποθέτουν πως το αυτοκόλλητο που βρίσκεται στο μέτωπό τους έχει να κάνει με την ομάδα την οποία πρέπει να σχηματίσουν, περιφέρονται στον κύκλο και με χειρονομίες προσπαθούν να βρουν τα υπόλοιπα μέλη της. Ύστερα από λίγα λεπτά όλοι έχουν σχηματίσει ομάδες εκτός από εκείνον τον μαθητή, ο οποίος έχει το χρώμα που δεν έχει κανένας άλλος από τους συμμαθητές του¹⁹.

Ο εκπαιδευτικός επιβραβεύει τους μαθητές και τους ζητά να επανέλθουν στον κύκλο. Ξεκινά, ρωτώντας κάποιον μαθητή πώς βρήκε σε ποια ομάδα ανήκει. Εδώ περιμένουμε από τον μαθητή να περιγράψει την παραπάνω διαδικασία και να πει ότι τα αυτοκόλλητα είχαν να κάνουν με το σχηματισμό των ομάδων. Έκαναν, δηλαδή, μια υπόθεση ότι έπρεπε να σχηματίσουν μια συγκεκριμένη ομάδα, διότι είχαν αυτοκόλλητο με το ίδιο χρώμα. Τότε ρωτά τον μαθητή με το μοναδικό χρώμα τί κατάλαβε από τις αντιδράσεις των συμμαθητών του και πώς ένιωσε που δεν τον δέχονταν στις ομάδες τους. Ρωτά, επίσης, και άλλους μαθητές αν έχουν αισθανθεί να έρχονται σε παρόμοια θέση με τον συμμαθητή τους στην καθημερινότητά τους ή πώς θα ένιωθαν αν ήταν στη θέση του. Στη συζήτηση που ακολουθεί, η οποία δεν πρέπει να ξεπερνά τα πέντε λεπτά, αναμένεται ν' ακουστούν λέξεις, όπως «μοναξιά», «απομόνωση», «αποξένωση», «περιθωριοποίηση», χωρίς, όμως, η κουβέντα να πάρει μεγάλες προεκτάσεις.

Μετά το πέρας της συζήτησης, οι μαθητές κάθονται στα θρανία τους και τους ζητείται να θυμούνται τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας την οποία σχημάτισαν, καθώς θα επανέλθουν σε αυτή.

Η διδασκαλία θα συνεχιστεί με την προβολή βίντεο. Πρόκειται για ένα απόσπασμα από ένα επεισόδιο της εκπομπής του Σταύρου Θεοδωράκη «Πρωταγωνιστές» με θέμα «Η τρομοκρατία της αθωότητας» (<https://www.youtube.com/watch?v=BbXvT2aKkjo>). Στο

¹⁹ Η ιδέα είναι εμπνευσμένη από το βίντεο <https://www.youtube.com/watch?v=e5sB7mndfrQ>

απόσπασμα που θα προβληθεί στους μαθητές παρουσιάζονται ο ηθοποιός Αντίνοος Αλμπάνης, η δημοσιογράφος Κατερίνα Ζαρίφη, ο ηθοποιός Αλέξης Γεωργούλης, ο τραγουδιστής Ησαΐας Ματιάμπα, ο αθλητής Βλάσης Μάρας και οι ηθοποιοί Μίνα Ορφανού και Μάκης Παπαδημητρίου να μιλούν για όσα βίωσαν στο σχολείο. Με τη μορφή μαρτυρίας περιγράφουν τις δύσκολες καταστάσεις απομόνωσης, συναισθηματικής, λεκτικής και σωματικής βίας που έζησαν στα μαθητικά τους χρόνια, επειδή ήταν διαφορετικοί από τους συμμαθητές τους και με σύνθημα «Είμαι σαν και σένα... Δεν είσαι μόνος!» παρακινούν τους τηλεθεατές να μην επηρεάζονται, ν' αντιδρούν και να μιλούν. Πρόκειται, δηλαδή, για ένα βίντεο μέσω του οποίου γίνεται άμεσα η εισαγωγή στο θέμα «σχολικός εκφοβισμός».

Ο προηγούμενος σχηματισμός σε ομάδες και η συζήτηση που προέκυψε περί διαφορετικότητας-αποξένωσης έρχονται τώρα να συμπληρωθούν με το βίντεο, στο οποίο οι πρωταγωνιστές μαρτυρούν πώς είναι να βρίσκεσαι στη θέση του μαθητή με το μοναδικό αυτοκόλλητο στο μέτωπό του, να μην ανήκεις σε καμία ομάδα και παράλληλα να γίνεσαι θύμα βίας για τη διαφορετικότητά σου. Τα θέματα, δηλαδή, για τα οποία πριν από λίγα λεπτά συζητούσαν, τώρα γίνονται εικόνα, αποτυπώνονται καλύτερα στη συνείδησή τους και προστίθεται και το βασικό στοιχείο, ο σχολικός εκφοβισμός. Ιδιαίτερα χρήσιμο είναι το βίντεο για τους μαθητές-θύματα, αφού μπορούν να ταυτιστούν με τα διάσημα πρόσωπα, να πάρουν κουράγιο και δύναμη, τόσο για να μιλήσουν όσο και για ν' αντιδράσουν. Το ίδιο, όμως, και για τους υπόλοιπους μαθητές (παιδιά θύτες και μάρτυρες περιστατικών σχολικού εκφοβισμού) που τους δίνεται η ευκαιρία να ενημερωθούν για το θέμα και ν' ακούσουν μαρτυρίες από την πλευρά του θύματος με σκοπό αρχικά να ευαισθητοποιηθούν.

Μετά την προβολή του δεκάλεπτου βίντεο ο εκπαιδευτικός ζωγραφίζει στον πίνακα το περίγραμμα σώματος ενός παιδιού (το ίδιο περίγραμμα βρίσκεται και στο φύλλο εργασίας των μαθητών το οποίο και μοιράζει) [Βλ. Παράρτημα].

Ξεκινά να ρωτά τους μαθητές για το τί είδαν, τί κατάλαβαν και κατευθύνει τις ερωτήσεις με τέτοιο τρόπο, ώστε να επικεντρωθούν στα συναισθήματα των προσώπων που μίλησαν. Ρωτά, δηλαδή, τους μαθητές πώς ένιωθαν οι πρωταγωνιστές του βίντεο στο σχολείο για τη διαφορετικότητά τους και καταγράφει τα συναισθήματα που ακούγονται, π.χ. πικρία, στεναχώρια, φόβο, μέσα στο περίγραμμα του ανθρώπου που βρίσκεται στον πίνακα, ζητώντας από τους μαθητές να κάνουν το ίδιο. Στη συνέχεια ρωτά για το τί οδήγησε τα άλλα παιδιά να απομονώσουν τους συμμαθητές τους, να τους κοροϊδέψουν και να τους κάνουν να νιώσουν άσχημα. Και αυτές οι απαντήσεις, π.χ. ανάγκη επιβολής δύναμης, ζήλεια, μη ανοχή της διαφορετικότητας κ.λπ., γράφονται στον πίνακα και έξω από το περίγραμμα. Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές βρίσκουν από μόνοι τους τις συναισθηματικές επιπτώσεις του σχολικού εκφοβισμού στον ψυχισμό του παιδιού θύματος και τους λόγους για τους οποίους οι θύτες εκφοβίζουν τους συμμαθητές τους. Ο εκπαιδευτικός αποκαλύπτει ότι το περίγραμμα πρόκειται για το μαθητή-θύμα και οτιδήποτε έξω από αυτό για τις αιτίες του σχολικού εκφοβισμού, διευκρινίζοντας τους όρους θύτης - θύμα.

Το μάθημα κλείνει με καταγραφή του ορισμού του σχολικού εκφοβισμού στο φύλλο εργασίας, ο οποίος εκμαιεύεται από τους μαθητές με ερωτήσεις πάνω σε αυτά που συζήτησαν και παρακολούθησαν. *Ως σχολικό εκφοβισμό μπορούμε να ορίσουμε μια επαναλαμβανόμενη λεκτική, σωματική, κοινωνική ή ψυχολογική επιθετική συμπεριφορά από*

ένα ή παραπάνω πρόσωπα προς ένα πρόσωπο ή μια ομάδα ατόμων λιγότερο δυνατά με σκοπό την πρόκληση κακού, αγωνίας και φόβου²⁰. Στο τέλος ανατίθεται στους μαθητές να παρακολουθήσουν πάλι το βίντεο στο σπίτι τους, καθώς το επόμενο μάθημα θα ξεκινήσει με ερωτήσεις πάνω σ' αυτό, χωρίς, όμως, να γίνει επαναπροβολή.

➤ 2η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ

Τη δεύτερη διδακτική ώρα οι μαθητές θα κληθούν για τις ανάγκες του σεναρίου να αναζητήσουν υλικό στο Διαδίκτυο.

Η ώρα ξεκινά με μια επανάληψη του τί ειπώθηκε στο προηγούμενο μάθημα και ερωτήσεις του διδάσκοντος πάνω στο βίντεο που παρακολούθησαν στη σχολική αίθουσα και αργότερα στο σπίτι. Σκοπός των ερωτήσεων είναι να καταλάβουν οι μαθητές πως κάθε πρωταγωνιστής του βίντεο σχετίζεται και με μια διαφορετική μορφή σχολικού εκφοβισμού και σύμφωνα με τις ομάδες που είχαν σχηματίσει στο προηγούμενο μάθημα, ν' αναλάβει η κάθε ομάδα και μια μορφή σχολικού εκφοβισμού για την οποία θα αναζητήσει πληροφορίες, θα τις καταγράψει σε χαρτόνι και θα τις παρουσιάσει στους συμμαθητές της κατά τη διάρκεια της διδακτικής ώρας που διανύουν.

Ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να καθίσουν με τέτοιο τρόπο, ούτως ώστε να σχηματίζονται και πάλι οι 5 ομάδες που προέκυψαν από το προηγούμενο μάθημα²¹ και τους λέει να ανακαλέσουν στη μνήμη τους τα πρόσωπα που είδαν στο βίντεο και τις ιστορίες τους. Ο μαθητής που δεν είχε ενταχθεί σε κάποια ομάδα λόγω του έκτου και μοναδικού χρώματος αυτοκόλλητου, εντάσσεται τώρα σε κάποια από τις ήδη υπάρχουσες. Με ερωτήσεις πάνω σε κάθε πρόσωπο οι μαθητές πρέπει να καταλήξουν στο γεγονός πως οι ηθοποιοί Αντίνοος Αλμπάνης και Μάκης Παπαδημητρίου, η δημοσιογράφος Κατερίνα Ζαρίφη και ο αθλητής Βασίλης Μάρας ήταν θύματα προφορικών ή γραπτών βρισιών, προσβολών, ειρωνείας και σαρκασμού, ο ηθοποιός Αλέξης Γεωργούλης ήταν θύμα σωματικής βίας, ο τραγουδιστής Ησαΐας Ματιάμπα φυλετικής διάκρισης και η ηθοποιός Μίνα Ορφανού θύμα ομοφοβίας. Όλοι τους μπορεί να ήταν θύματα περισσότερων μορφών σχολικού εκφοβισμού.

Για λόγους, όμως, σαφέστερης διάκρισης των μορφών και διευκόλυνσης τόσο σε επίπεδο κατανόησης όσο και σε επίπεδο συνεργασίας, προτείνεται να ταυτιστεί το κάθε πρόσωπο ή ομάδες προσώπων και με μια μορφή. Έτσι, σύμφωνα με τις απαντήσεις των μαθητών και με την καθοδήγηση του διδάσκοντος καταγράφονται οι εξής μορφές σχολικού εκφοβισμού²²:

1. Σωματική βία (χτυπήματα, κλωτσιές, σπρωξίματα ή με το να αναγκάζεις κάποιον να κάνει κάτι παρά την αντίθετη θέλησή του, αρπαγή ή καταστροφή προσωπικών αντικειμένων άλλου)

²⁰ Υπάρχει πληθώρα διαφορετικών ορισμών για το σχολικό εκφοβισμό, στην παρούσα εργασία επιλέχθηκε ο σχολικός εκφοβισμός όπως ορίζεται στην παρακάτω ιστοσελίδα
<http://www.education.vic.gov.au/about/programs/bullystoppers/Pages/what.aspx>

²¹ Ο εκπαιδευτικός προσέχει οι ομάδες που δημιουργήθηκαν την πρώτη διδακτική ώρα να αποτελούνται από μαθητές ποικίλων ικανοτήτων και επιδόσεων και διαφορετικής κοινωνικής επιρροής στον πληθυσμό της σχολικής τάξης.

²² Οι μορφές προέρχονται από την ιστοσελίδα:

<http://www.education.vic.gov.au/about/programs/bullystoppers/Pages/what.aspx>

2. Λεκτική βία (προφορικές ή γραπτές βρισιές, προσβολές, ειρωνεία, σαρκασμός, συνεχείς και επίμονες απειλές)
3. Διαδικτυακός εκφοβισμός (διάδοση ψευδούς φήμης, απειλές, κοινοποίηση αστείων εις βάρος ενός ατόμου, φωτογραφίες του θύματος με άσεμνα σχόλια ή επεξεργασμένες με ντροπιαστικό το αποτέλεσμα)
4. Φυλετική διάκριση, ομοφοβία και επιθετικότητα σε καθετί διαφορετικό.
5. Σεξουαλική παρενόχληση

Ο διαδικτυακός εκφοβισμός (cyberbullying) και η σεξουαλική παρενόχληση είναι μορφές που δε θίγονται στο βίντεο, οπότε προστίθενται από τον εκπαιδευτικό σε περίπτωση που δεν αναφερθούν από κάποιον μαθητή κατά τη διάρκεια της συζήτησης.

Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός αναθέτει σε κάθε ομάδα μια από τις μορφές και τους μοιράζει πέντε χαρτόνια (επιλέγει το ίδιο χρώμα με το αυτοκόλλητο που είχαν στο προηγούμενο μάθημα), στα οποία θα πρέπει να καταγράψουν βασικά στοιχεία και γνωρίσματα, όπως τα αντιλαμβάνονται, για τη μορφή εκφοβισμού που τους αντιστοιχεί.

Το χαρτόνι θα πρέπει να παρουσιαστεί στο τέλος του μαθήματος στο σύνολο της τάξης. Ορίζει κάποιον συντονιστή σε κάθε ομάδα και ενημερώνει ότι η διάρκεια αναζήτησης και σχεδιασμού του χαρτονιού δεν πρέπει να ξεπερνά τα 15 λεπτά, ενώ για την παρουσίαση η κάθε ομάδα έχει 3 λεπτά. Καθ' όλη τη διάρκεια της εργασίας επισκέπτεται τις ομάδες, ενθαρρύνει τους μαθητές και απαντά σε ενδεχόμενες ερωτήσεις.

Μετά το πέρας των εργασιών η κάθε ομάδα σηκώνεται και παρουσιάζει το χαρτόνι της στις υπόλοιπες ομάδες. Το μάθημα κλείνει με επιβράβευση του διδάσκοντος και με ένα συνολικό σχόλιο που θα επαναλαμβάνει τις μορφές εκφοβισμού.

Μέσα από τη συγκεκριμένη ομαδοσυνεργατική δραστηριότητα καλλιεργείται το πνεύμα της συνεργασίας και της συμμετοχής και συσφίγγονται οι δεσμοί ανάμεσα στους μαθητές. Η μάθηση, επίσης, παίρνει διερευνητική μορφή, αυξάνεται η πρόσβαση των μαθητών στην πληροφορία και καλλιεργείται η κριτική τους σκέψη, καθώς από όγκο πληροφοριών και ιδεών θα πρέπει να επιλέξουν συγκεκριμένα στοιχεία τα οποία θα εντάξουν στο χαρτόνι τους. Με τον σχεδιασμό του χαρτονιού αναπτύσσονται οι δημιουργικές και καλλιτεχνικές δεξιότητες των μαθητών και εκπληρώνονται ψυχοκινητικοί στόχοι, ενώ με την παρουσίαση που ακολουθεί οι μαθητές αισθάνονται ικανοποίηση για το αποτέλεσμα που παρήγαγαν και τονώνεται η αυτοπεποίθησή τους. Φυσικά μέσα από την παραπάνω δραστηριότητα καλλιεργούνται και οι μεταγνωστικές τους ικανότητες και, κυρίως, μαθαίνουν έμπρακτα για τον σχολικό εκφοβισμό και αποκτούν μεγαλύτερη εξοικείωση με τις μορφές του.

Εναλλακτικά και εφόσον είναι δυνατόν η τάξη μπορεί να μεταφερθεί στην αίθουσα πληροφορικής για τις δραστηριότητες της συγκεκριμένης διδακτικής ώρας. Οι μαθητές, χωρισμένοι σε ομάδες θα μπορούν, ανάλογα με το θέμα τους, να ψάξουν πληροφορίες στο διαδίκτυο, να κρατήσουν σημειώσεις και, τελικά, να καταγράψουν στο χαρτόνι τους τα

σημαντικότερα στοιχεία από όσα εντόπισαν από την έρευνά τους. Ο/η εκπαιδευτικός θα τους κατευθύνει στις πιθανές διαδικτυακές πηγές.

Ενδεικτικά, μπορεί να χρησιμοποιηθούν ως πηγές οι ιστοσελίδες:

Δίκτυο Πρόληψης και Αντιμετώπισης των φαινομένων σχολικής βίας και εκφοβισμού, διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://stop-bullying.sch.gr/>

Συνήγορος του Παιδιού <http://www.0-18.gr/>

Δίκτυο κατά της βίας στο σχολείο <http://www.antibullyingnetwork.gr/>

Ευρωπαϊκή καμπάνια κατά του σχολικού εκφοβισμού <http://www.e-abc.eu/gr/>

➤ 3η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ

Η διδασκαλία ξεκινά με μια επανάληψη των όσων έλαβαν χώρα στις δύο προηγούμενες ώρες. Πρώτα, δηλαδή, ο εκπαιδευτικός τους μαθητές τί είναι τελικά σχολικός εκφοβισμός, τί τον προκαλεί, ποιες συναισθηματικές επιδράσεις εντόπισαν στο θύμα και ποιες είναι οι μορφές του.

Στη συνέχεια μοιράζει στους μαθητές δυο κείμενα. Το πρώτο είναι απόσπασμα από το βιβλίο του Νίκου Καζαντζάκη «Αναφορά στον Γκρέκο» και το δεύτερο είναι ένα ανώνυμο άρθρο από την ηλεκτρονική σελίδα difo.gr.

Στο πρώτο κείμενο ο Καζαντζάκης παρουσιάζει πώς η τυχαία επιλογή του δασκάλου του να παρομοιάσει έναν συμμαθητή του με τον Ιούδα, αποτέλεσε αφορμή για να γίνει ο μαθητής θύμα σχολικού εκφοβισμού από την πλειοψηφία των συμμαθητών του στο τέλος της σχολικής ημέρας και τον αντίκτυπο που είχε το περιστατικό αυτό στον ψυχισμό του παιδιού που, όχι μόνο δε ξαναπήγε στο σχολείο, αλλά συνέχισε να κουβαλά την τραυματική του εμπειρία τριάντα χρόνια μετά ως ενήλικος πια, όταν συναντιέται και πάλι με τον συγγραφέα.

Το δεύτερο κείμενο περιγράφει πώς η συμπαράσταση ενός παιδιού που γίνεται μάρτυρας σχολικού εκφοβισμού ενός συμμαθητή του, αλλάζει τη ζωή του θύματος και πώς η φιλία που χτίστηκε μετά το περιστατικό έγινε ο λόγος που έκανε το θύμα να μην αυτοκτονήσει, όπως είχε σχεδιάσει.

Με αυτά τα κείμενα στόχος είναι να ξεχωρίσουν οι μαθητές τη διαφορά των συμπεριφορών των ηρώων, ν' αντιληφθούν τη σημασία της λήψης θέσης απέναντι στον σχολικό εκφοβισμό και να κινητοποιηθούν.

Ξεκινά ο εκπαιδευτικός με το κείμενο του Καζαντζάκη, το οποίο και διαβάσει αυτός στην τάξη. Επιλέγει να διαβάσει αυτός και τα δυο κείμενα, διότι θέλει με τον τρόπο ανάγνωσής του και τη φωνή του να τονίζει τα συναισθηματικά φορτισμένα σημεία του κειμένου. Ενημερώνει ότι πρόκειται για ένα κείμενο που πραγματεύεται τον σχολικό εκφοβισμό και πριν ξεκινήσει δίνει αναγνωστική οδηγία στους μαθητές να υπογραμμίσουν λέξεις ή φράσεις που αναφέρονται σε συναισθήματα. Όταν τελειώσει ακολουθεί κατευθυνόμενος διάλογος με τους μαθητές με τη μορφή ερωτοαποκρίσεων, σχετικές με το νόημα του κειμένου και επικεντρώνεται στην πράξη των μαθητών που χτύπησαν τον συμμαθητή τους, την αιτία, το αποτέλεσμα της καθώς και τον αντίκτυπο που βλέπουν πως είχε.

Στη συνέχεια καταπιάνεται με το δεύτερο κείμενο, το οποίο διαβάσει και πάλι ο ίδιος και δίνει την ίδια αναγνωστική οδηγία. Εδώ επιμένει περισσότερο μέσα από τις ερωτήσεις του στη χειρονομία του παιδιού να βοηθήσει τον συμμαθητή του, στη δύναμη της πράξης του,

στην ευκαιρία που του έδωσε να τον γνωρίσει, στη φιλία που γεννήθηκε μεταξύ τους. Δε ξεχνά να επιβραβεύσει την αντίδραση του συμμαθητή και εισάγει στη συζήτηση έννοιες όπως «συμπόνια», «αλληλεγγύη» και «ανθρωπιά». Ο εκπαιδευτικός πληροφορεί μάλιστα την τάξη και για το ολοένα αυξανόμενο ποσοστό αυτοκτονιών παιδιών που έχουν υπάρξει θύματα σχολικού εκφοβισμού, όπως οι ήρωες των κειμένων.

Οι μαθητές καλούνται να συγκρίνουν προφορικά τα δυο κείμενα ως προς το περιεχόμενο και το νόημά τους και να σταθούν στην ψυχολογία των δυο θυμάτων στο πέρασμα των χρόνων. Πρέπει να βρουν μόνοι τους την ειδοποιό διαφορά τους, που είναι η στάση του περίγυρου. Στο πρώτο απόσπασμα χλευάζουν τον μαθητή και δε βρίσκεται κανείς να τον βοηθήσει, με αποτέλεσμα να εγκαταλείψει το σχολείο και να έχει έναν πληγωμένο ψυχισμό ακόμη και μετά από τριάντα χρόνια και στο δεύτερο κείμενο το θύμα χαίρει βοήθειας από τον περαστικό συμμαθητή του. Πρέπει να ακουστεί, δηλαδή, η δύναμη της δράσης και η θετική επίδραση μιας απλής πράξης ανθρωπιάς στην πορεία της ζωής κάποιου συνανθρώπου. Στις περισσότερες περιπτώσεις σχολικού εκφοβισμού οι μάρτυρες στέκονται απαθείς, κλείνουν φοβισμένα τα μάτια απέναντι στη βία και γυρίζουν την πλάτη τους στο θύμα, κάτι που οι μαθητές πρέπει να καταλάβουν πως είναι λάθος. Γι' αυτό και πρέπει να προωθηθεί η αντίδραση και η επέμβαση, όπως έκανε και ο ήρωας του δεύτερου κειμένου.

Τα δύο κείμενα, που είναι εντελώς διαφορετικά μεταξύ τους, στοχεύουν στη συνειδητοποίηση της δύναμης των πράξεών τους και στην κινητοποίηση των παιδιών. Ζητούμενο είναι οι μαθητές να καταλάβουν την αξία της βοήθειας, την επιρροή της συμπεριφοράς τους στις ζωές των άλλων ανθρώπων και την ευθύνη των επιλογών τους. Εντάσσεται, μάλιστα, και η έννοια της αντίδρασης που θα είναι και η βασική έννοια του επόμενου μαθήματος και η πρόταση απέναντι στον σχολικό εκφοβισμό.

Στο τελευταίο τέταρτο της διδακτικής ώρας οι μαθητές συμπληρώνουν το φύλλο εργασίας [Βλ. Παράρτημα], το οποίο αφορά στην καλλιέργεια του γραπτού λόγου: *Ποτέ μην υποτιμάτε τη δύναμη των πράξεών σας. Με μια μικρή χειρονομία, μπορείτε ν' αλλάξετε τη ζωή ενός ανθρώπου. Προς το καλό ή προς το κακό. Με κάποιον μαγικό τρόπο οι ζωές μας μπλέκονται και επηρεάζουν τις ζωές των άλλων συνανθρώπων μας. Ας προσπαθήσουμε να είμαστε αυτοί που θα σηκώσουν κάποιον άγνωστο από το χώμα και όχι αυτοί που θα τον ρίξουν σ' αυτό. Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο το νόημα των παραπάνω προτάσεων.*

Στα εναπομείναντα πέντε λεπτά οι μαθητές διαβάζουν προφορικά τις απαντήσεις τους. Στόχος της παραπάνω εργασίας είναι αφενός να αναπτύξουν γραπτό λόγο οι μαθητές και αφετέρου να αξιολογήσει ο διδάσκων κατά πόσο αντιλήφθηκαν το μήνυμα του δεύτερου κειμένου και είναι έτοιμοι για την επόμενη διδακτική ώρα.

➤ **4η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ**

Στην τέταρτη και προτελευταία διδακτική ώρα οι μαθητές θα διαβάσουν δυο ποιήματα, θα δουν ένα βίντεο και θα κάνουν ομάδα με τον διπλανό συμμαθητή τους στο θρανίο, θα ανταλλάξουν απόψεις με εκείνον και θα φτιάξουν μαζί το δικό τους σύνθημα για τον σχολικό εκφοβισμό, το οποίο θα καταγράψουν σε ένα φύλλο χαρτί.

Τα ποιήματα με τα οποία θα ασχοληθούν οι μαθητές είναι το «Όταν ήρθαν να πάρουν...» του Μπέρτολτ Μπρέχτ και το «Σώπα μη μιλάς!» του Αζίζ Νεσίν. Η επιλογή των ποιημάτων έγινε με βάση το θέμα τους, την απλότητα των στίχων και τη δυναμικότητά τους. Πρόκειται για δυο εύκολα, αλλά πολύ δυνατά ποιήματα που μπορούν να κατανοηθούν πλήρως από μαθητές Γυμνασίου και μεταφέρουν εύστοχα το μήνυμα της αντίδρασης.

Τα ποιήματα μοιράζονται, αλλά όχι ολόκληρα. Σε κάθε ποίημα λείπουν λέξεις ή φράσεις που έχουν να κάνουν με τον προβληματισμό και την κινητοποίηση των μαθητών²³. Ενδεικτικά αναφέρουμε πως στο ποίημα του Μπρεχτ επαναλαμβάνεται συνεχώς το ρήμα «δεν αντέδρασα». Σβήνεται, λοιπόν, το ρήμα και μένει κενό στη ροή του ποιήματος μιας και θα ζητηθεί από τους ίδιους τους μαθητές να το βρουν. Με αυτόν τον τρόπο ενεργοποιείται η σκέψη των μαθητών, τονίζεται η λέξη, η σημασία της και η αξία της πράξης που περιγράφει και κατευθύνεται έμμεσα ο συλλογισμός τους προς τη συγκεκριμένη πρόταση-απάντηση στον σχολικό εκφοβισμό. Το ίδιο γίνεται και με το «Σώπα μη μιλάς!». Το ποίημα αυτό, αν και μακροσκελές, μιλά για τη σιωπή και την απάθεια που χαρακτηρίζει την κοινωνία. Επειδή η σιωπή αυτή είναι και το χαρακτηριστικό όσων γίνονται μάρτυρες περιστατικών σχολικού εκφοβισμού, ζητούμενο είναι να αφυπνιστούν οι μαθητές μάρτυρες, αλλά και ο μαθητής θύμα να μην αποσιωπούν σε φαινόμενα βίας, αλλά να μιλούν, όπως ακριβώς παραπέμπει και ο τελευταίος στίχος. *Το ίδιο ποίημα συνοδεύεται από ένα βίντεο όπου η ηθοποιός Μαρίετα Ριάλδη το απαγγέλει και αξίζει οι μαθητές να παρακολουθήσουν μετά τη συμπλήρωση των κενών λέξεων και φράσεων.*

Μοιράζεται, λοιπόν, το πρώτο ποίημα στους μαθητές, το διαβάζει ο εκπαιδευτικός με τα κενά που έχει αφήσει και αρχίζει η συζήτηση. Ρωτά για το νόημα και ξεκινά μια διαδικασία εκμαίευσης των λέξεων που έχει σβήσει. Οι μαθητές πρέπει να βρουν τις λέξεις και να τις σημειώσουν με κόκκινο στυλό. Η ίδια ακριβώς διαδικασία ακολουθείται και στο δεύτερο ποίημα του Αζίζ Νεσίν με μόνη διαφορά ότι, όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία, προβάλλεται το βίντεο της απαγγελίας της Μαρίετας Ριάλδη στη συναυλία που έγινε για τους πυροπαθείς στο Ηρώδειο στις 29.09.2007²⁴.

Αφού βρεθούν οι λέξεις κλειδιά, ολοκληρωθεί ο σχολιασμός των ποιημάτων και συμπληρωθεί το φύλλο εργασίας, οι μαθητές έχουν χρόνο να κάνουν ομάδα με τον διπλανό συμμαθητή τους, να συζητήσουν για τρία λεπτά και να καταλήξουν σ' ένα σύνθημα ή σε μια φράση κατά του σχολικού εκφοβισμού, το οποίο και θα παρουσιάσουν στην τάξη. Ο διδάσκων τους προτείνει να χρησιμοποιήσουν ρήματα σαν αυτά που συμπλήρωσαν στα ποιήματα, όπως «μιλώ», «αντιδρώ», «επεμβαίνω», «σταματώ», για να καταγράψουν ακόμα μια σκέψη τους, λαμβάνοντας, παράλληλα, υπόψη όλα όσα έμαθαν για τον σχολικό εκφοβισμό κατά τη διάρκεια υλοποίησης του σεναρίου. Μέσα από τις παραπάνω δραστηριότητες καλλιεργούνται και οι δεξιότητες των μαθητών γενικότερα, αφού καλούνται να βρουν λέξεις και φράσεις ποιημάτων, έρχονται σε επαφή με την τέχνη, συνεργάζονται και καταλήγουν σε δικά τους συμπεράσματα για το θέμα που απασχολεί, τα οποία και καταγράφουν δημιουργικά.

²³ Τα ποιήματα βρίσκονται ολόκληρα και ημισυμπληρωμένα στο παράρτημα

²⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=Sm8fe1EammY>

Μέσω των παραπάνω, στόχος είναι οι μαθητές να καταλάβουν ότι μια από τις απαντήσεις στον σχολικό εκφοβισμό είναι η αντίδραση και η καταγγελία. Τα παιδιά έρχονται καθημερινά αντιμέτωπα με τις μορφές σχολικού εκφοβισμού, αλλά δε μιλούν είτε διότι είναι οι ίδιοι τα θύματα και φοβούνται, είτε επειδή φοβούνται τους θύτες χωρίς να είναι τα θύματα, είτε επειδή δεν ενδιαφέρονται. Η απάθεια, όμως, και ο ωχαδερφισμός δεν είναι λύση. Και αυτό είναι που επιδιώκεται να εμπεδώσουν οι μαθητές μετά την ολοκλήρωση του συγκεκριμένου σεναρίου.

➤ 5η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ

Για την τελευταία διδακτική ώρα έχουν ειδοποιηθεί οι μαθητές ότι δε θα χρειαστούν βιβλία, γιατί δεν θέλει ο εκπαιδευτικός να συνδυάσουν τα όσα έμαθαν κατά τη διάρκεια υλοποίησης του σεναρίου μόνο με το πλαίσιο της σχολικής τάξης και των βιβλίων, αλλά με τη γενικότερη συμπεριφορά τους ως πολίτες της κοινωνίας και όχι μόνο ως μαθητές του σχολείου. Επιθυμία του διδάσκοντος αποτελεί να είναι μια ελεύθερη ώρα κατά τη διάρκεια της οποίας θα γίνει μια επανάληψη των όσων ειπώθηκαν τις προηγούμενες ώρες με τη μορφή συζήτησης σε κύκλο, όπως ακριβώς ξεκίνησε η υλοποίηση του σεναρίου και η ώρα θα κλείσει με τη δημιουργία πανό κατά του σχολικού εκφοβισμού με τη συνεργασία μαθητών και διδάσκοντος.

Τα θρανία έχουν αλλάξει θέση και οι μαθητές έρχονται και σχηματίζουν έναν κύκλο. Ο εκπαιδευτικός περιφέρεται ανάμεσά τους και κάνει επαναληπτικές ερωτήσεις σχετικές με τον σχολικό εκφοβισμό. Ζητά να θυμηθούν όλοι μαζί τον ορισμό του σχολικού εκφοβισμού, τις αιτίες του, τις επιπτώσεις του στον άνθρωπο, τις μορφές του και φυσικά την πρόταση στην οποία κατέληξαν για την αντιμετώπισή του. Είναι σημαντικό, όμως, να μη μείνει μόνο στις επαναληπτικές ερωτήσεις, αλλά να ρωτήσει τους μαθητές πώς τους φάνηκαν οι προηγούμενες ώρες, τί αποκόμισαν, τί έμαθαν, αν πιστεύουν ότι άλλαξε κάτι μέσα τους μετά την ενασχόληση με το συγκεκριμένο θέμα, αν είναι πρόθυμοι ν' αλλάξουν κάτι τώρα στον εαυτό τους και πώς θα είναι η στάση τους στο μέλλον απέναντι σε περιστατικά σχολικού εκφοβισμού. Θέλει, δηλαδή, οι μαθητές μετά το πέρας του σεναρίου να έχουν κερδίσει όχι μόνο γνώσεις για το θέμα που αναλύθηκε, αλλά και να έχουν κατανοήσει αξίες, αρχές και να έχουν αποκτήσει ερεθίσματα ανθρωπιάς και αλληλεγγύης που θα είναι τροφή για σκέψη και αλλαγή της οπτικής γωνίας με την οποία αντιμετωπίζουν μέχρι τώρα τον σχολικό εκφοβισμό και άλλα αντίστοιχα προβλήματα.

Στην συνέχεια, ο εκπαιδευτικός έχει φέρει στην τάξη χρώματα και ένα μεγάλο πανό και καλεί τους μαθητές να σκεφτούν όλοι μαζί για το ποιο θέλουν να είναι το μήνυμα που θέλουν να μεταφέρουν, εφόσον έχουν την έγκριση του διευθυντή να αναρτήσουν το πανό στην είσοδο του σχολείου.

Ύστερα από διάφορες ιδέες καταλήγουν στο «ΤΕΛΟΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ. ΣΤΑΜΑΤΩ-ΑΝΤΙΔΡΩ-ΜΙΑΩ ΤΩΡΑ» (αναφέρεται ως ενδεικτικό παράδειγμα). Ο εκπαιδευτικός δίνει στους μαθητές χρώματα και ο καθένας γράφει είτε από ένα γράμμα, είτε κάποιο στοιχείο του σχολείου, είτε σχεδιάζει κάτι για την ολοκλήρωση του πανό.

Όταν τελειώσει ο σχεδιασμός του πανό, ο διδάσκων ευχαριστεί τους μαθητές για τη συνεργασία και πηγαίνουν όλοι μαζί να το κρεμάσουν στην είσοδο. Η διδακτική ώρα έχει τελειώσει και στόχος είναι η έξοδος των μαθητών από τη σχολική αίθουσα να σημαίνει και την έξοδό τους από το τέλμα της απάθειας απέναντι στο σχολικό εκφοβισμό.

7.3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Ο αναστοχασμός²⁵ και η αυτοαξιολόγηση θεωρούνται εξαιρετικά χρήσιμα εργαλεία προκειμένου να καταγραφούν τα διδακτικά καθήκοντα των εκπαιδευτικών, δηλαδή ο σχεδιασμός, η διδακτική πράξη, η αξιολόγηση της μάθησης, η δημιουργία, η διαχείριση του μαθησιακού κλίματος.

Ο αναστοχασμός δίνει την ευκαιρία να επανεξετάσει ο εκπαιδευτικός αυτό που σχεδίασε και εφάρμοσε στην τάξη και να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητά του σε σχέση με την επίδρασή του στη μάθηση των μαθητών. Για να κατευθύνει κάποιος τη διδασκαλία του με ουσιαστικό τρόπο, θέτει στον εαυτό του μια σειρά ερωτήσεων:

- ✚ Ήταν αυτή η καλύτερη δυνατή στρατηγική που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για το περιεχόμενο που δίδαξα;
- ✚ Γνώριζα το υπόβαθρο των μαθητών μου, τα βιώματα που έφερναν μαζί τους στην τάξη και διέκρινα τον τρόπο με τον οποίο αυτά τα βιώματα επηρεάζουν ή παρεμποδίζουν την ατομική τους μάθηση;
- ✚ Βοήθησα στη δόμηση ή στην επέκταση του γνωστικού υποβάθρου των μαθητών μου, δημιουργώντας μαθησιακές εμπειρίες που θα τους βοηθήσουν να κατανοήσουν σε βάθος τις νέες έννοιες που παρουσίασα;
- ✚ Έχω διαμορφώσει τις δικές μου διαδικασίες γραπτής έκφρασης και σκέψης, ώστε να βοηθήσω τους μαθητές μου να κάνουν συνδέσεις ανάμεσα στην παραγωγή γραπτού λόγου μέσα στο σχολείο και έξω από αυτό;
- ✚ Έχω δώσει σ' αυτούς κατευθύνσεις για την κατανόηση και την παραγωγή γραπτού λόγου, συνδέοντας αυτές τις δεξιότητες με τον πραγματικό κόσμο μέσα στον οποίο ζουν;
- ✚ Ποιοι πολιτισμικοί ή κοινωνικοπολιτισμικοί φραγμοί ή αποκλεισμοί εμποδίζουν τους μαθητές να μάθουν στον βαθμό που θα έπρεπε, για να λειτουργήσουν αποτελεσματικά μέσα στην ευρύτερη κοινωνία;

Άλλες αναστοχαστικές ερωτήσεις:

- ◇ Τί χρειάζονται οι μαθητές μου;
- ◇ Πώς θα λάβω υπόψη μου τις ανάγκες αυτές στον σχεδιασμό μου;
- ◇ Γιατί επιλέγω τις συγκεκριμένες δραστηριότητες;

²⁵ Goethals Serra M., Howard Rose A. & Sanders Marie, M. (2013). *Ο Αρχάριος Εκπαιδευτικός ενόπιον της Διδασκαλίας*, (μετρ. Αργυροπούλου Α. & Ευριπίδου Ρ.). Αθήνα: daVinci.

- ◇ Ποιες προσεγγίσεις θα χρησιμοποιήσω, για να μεταδώσω αυτή την έννοια;
- ◇ Ποια μέσα αξιολόγησης θα χρησιμοποιήσω, για να προσδιορίσω πόσο καλά μαθαίνουν οι μαθητές μου;
- ◇ Ποιες αλλαγές μπορώ να επιφέρω, προκειμένου να διατηρήσω την προσοχή των μαθητών μου;

Αξιολογώντας την όλη διαδικασία και τον εαυτό του, ο διδάσκων αναρωτιέται ακόμα αν πέτυχε τους στόχους που έθεσε, αν απάντησε στις ερωτήσεις και στις απορίες των μαθητών, αν η διδασκαλία και η μάθηση έγιναν σε ευχάριστο κλίμα, αν τα παιδιά συνεργάστηκαν μεταξύ τους και ποια ήταν η συμμετοχή και ο ρόλος του καθενός στην όλη διαδικασία.

Όλες αυτές οι ερωτήσεις βοηθούν να αναζητηθούν τρόποι για να επεκτείνει και να εμβαθύνει ο εκπαιδευτικός τις γνώσεις του για τους μαθητές, για το γνωστικό περιεχόμενο και τις δεξιότητες διδασκαλίας και διαχείρισης της τάξης. Όταν ο εκπαιδευτικός ενστερνίζεται τον αναστοχασμό και την αυτοαξιολόγηση, είναι σε θέση να εμβαθύνει σε κάθε πτυχή της διδασκαλίας.

Αξιολόγηση μαθητών

Ο εκπαιδευτικός ενδιαφέρεται μέσα από το σενάριο ώστε οι μαθητές του να αναπτύξουν δεξιότητες, προσωπικές και νοητικές -για μάθηση και σκέψη- (Personal, Learning & Thinking Skills -PLTS), οι οποίες είναι απαραίτητες για την κοινωνικοποίηση τους και την ομαλή ένταξή τους στην εργασία και την ενήλικη ζωή -ως ικανά άτομα που μπορούν να συμβάλουν θετικά. Έτσι, οι μαθητές θα αναπτύξουν τις ακόλουθες δεξιότητες: να κάνουν έρευνα, να σκέφτονται δημιουργικά, να αναστοχάζονται, να εργάζονται σε ομάδες, να αυτορυθμίζονται, να συμμετέχουν αποτελεσματικά (αυτόνομοι ερευνητές, κριτικά σκεπτόμενοι, αναστοχαστικοί, συνεργατικοί, αυτο-διαχειριστές και ενεργά συμμετέχοντες).

Παραθέτουμε ενδεικτικά παραδείγματα αξιολόγησης:

Παράδειγμα 1. Ένας μαθητής, το σενάριο, η πρόοδός του

Μια ικανότητα αποκτάται βαθμιαία, μέσα σε διαφορετικά πλαίσια. Ο εκπαιδευτικός επιλέγει τις ικανότητες των οποίων επιθυμεί να αξιολογήσει την εξέλιξη της απόκτησης τους. Ο πίνακας (ρουμπρίκα) που ακολουθεί είναι ενδεικτικός και μπορεί να περιέχει επιπλέον στήλες ή σειρές.

Ικανότητα	Περίοδος	αξιολόγηση
Ακολουθεί τις οδηγίες	πριν	
	κατά τη διάρκεια	
	μετά	
Υλοποιεί σωστά μια		

δραστηριότητα		
Με βάση τα ερεθίσματα που δέχεται, αναπτύσσει ανάλογους προβληματισμούς		
Βρίσκει μια πληροφορία, αξιοποιώντας το διαδίκτυο ή άλλες πηγές		
Αξιολογεί κριτικά τις πληροφορίες που λαμβάνει		
Εργάζεται αρμονικά στην ομάδα		
Αντιλαμβάνεται θέσεις/συναισθήματα		
Αναπτύσσει στάσεις και συναισθήματα ανάλογα με τις αφορμές και τα ερεθίσματα που δέχεται κάθε φορά		

Παράδειγμα 2. Ικανότητες – Δραστηριότητες

Ικανότητες	Δραστηριότητες	Ημερομηνίες
Υλοποιεί		
Οργανώνει την εργασία /δραστηριότητα / έρευνα του		
Ακολουθεί το πρωτόκολλο/ φύλλο εργασίας		
Γράφει μια αναφορά / έκθεση		
Συλλογίζεται / επιχειρηματολογεί / αιτιολογεί		
Προσδιορίζει ένα ερευνητικό πρόβλημα / ερώτημα		

Εφαρμόζει μια διαδικασία εξεύρεσης λύσης		
Επικοινωνεί - Συνεργάζεται		
Ενημερώνει / κοινοποιεί		
Διαχειρίζεται – συλλογίζεται μια πληροφορία διατυπωμένη από έναν συμμαθητή του		
Σέβεται την άποψη του συμμαθητή του στην ομάδα		
Κινητοποιεί γνώσεις		
Αναγνωρίζει / εφαρμόζει		
Πράττει		
Δημιουργία υλικού		

Βιβλιογραφική τεκμηρίωση

Goethals, M. S., Howard, R. A., Sanders, M.M. (2013). *Ο Αρχάριος Εκπαιδευτικός ενόπιον της Διδασκαλίας*, (μτφρ. Αργυροπούλου Α. & Ευριπίδου Ρ.). Αθήνα: daVinci
Καζαντζάκης, Ν. (2009). *Αναφορά στον Γκρέκο*, Αθήνα: Καζαντζάκη.

Διαδικτυογραφία

[http://www.dinfo.gr/%CE%AD%CE%BD%CE%B1-](http://www.dinfo.gr/%CE%AD%CE%BD%CE%B1-%CE%B1%CE%B3%CF%8C%CF%81%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%B4%CE%B5-%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D%CF%82-%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%AE%CE%B4%CE%B5%CF%82-%CE%BD%CE%B1-%CF%80%CE%B1%CF%81/)

[%CE%B1%CE%B3%CF%8C%CF%81%CE%B9-](http://www.dinfo.gr/%CE%AD%CE%BD%CE%B1-%CE%B1%CE%B3%CF%8C%CF%81%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%B4%CE%B5-%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D%CF%82-%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%AE%CE%B4%CE%B5%CF%82-%CE%BD%CE%B1-%CF%80%CE%B1%CF%81/)

[%CE%B5%CE%AF%CE%B4%CE%B5-](http://www.dinfo.gr/%CE%AD%CE%BD%CE%B1-%CE%B1%CE%B3%CF%8C%CF%81%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%B4%CE%B5-%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D%CF%82-%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%AE%CE%B4%CE%B5%CF%82-%CE%BD%CE%B1-%CF%80%CE%B1%CF%81/)

[%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D%CF%82-](http://www.dinfo.gr/%CE%AD%CE%BD%CE%B1-%CE%B1%CE%B3%CF%8C%CF%81%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%B4%CE%B5-%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D%CF%82-%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%AE%CE%B4%CE%B5%CF%82-%CE%BD%CE%B1-%CF%80%CE%B1%CF%81/)

[%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%AE%CE%B4%CE%B5%CF%82-](http://www.dinfo.gr/%CE%AD%CE%BD%CE%B1-%CE%B1%CE%B3%CF%8C%CF%81%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%B4%CE%B5-%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D%CF%82-%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%AE%CE%B4%CE%B5%CF%82-%CE%BD%CE%B1-%CF%80%CE%B1%CF%81/)

[%CE%BD%CE%B1-%CF%80%CE%B1%CF%81/](http://www.dinfo.gr/%CE%AD%CE%BD%CE%B1-%CE%B1%CE%B3%CF%8C%CF%81%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%B4%CE%B5-%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D%CF%82-%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%AE%CE%B4%CE%B5%CF%82-%CE%BD%CE%B1-%CF%80%CE%B1%CF%81/). Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.

<http://www.education.vic.gov.au/about/programs/bullystoppers/Pages/what.aspx>. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.

<https://www.youtube.com/watch?v=e5sB7mndfrQ>. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου

2014.<https://www.youtube.com/watch?v=BbXvT2aKkjo>. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου

2014.<https://www.youtube.com/watch?v=Sm8fe1EammY>. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου

2014.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

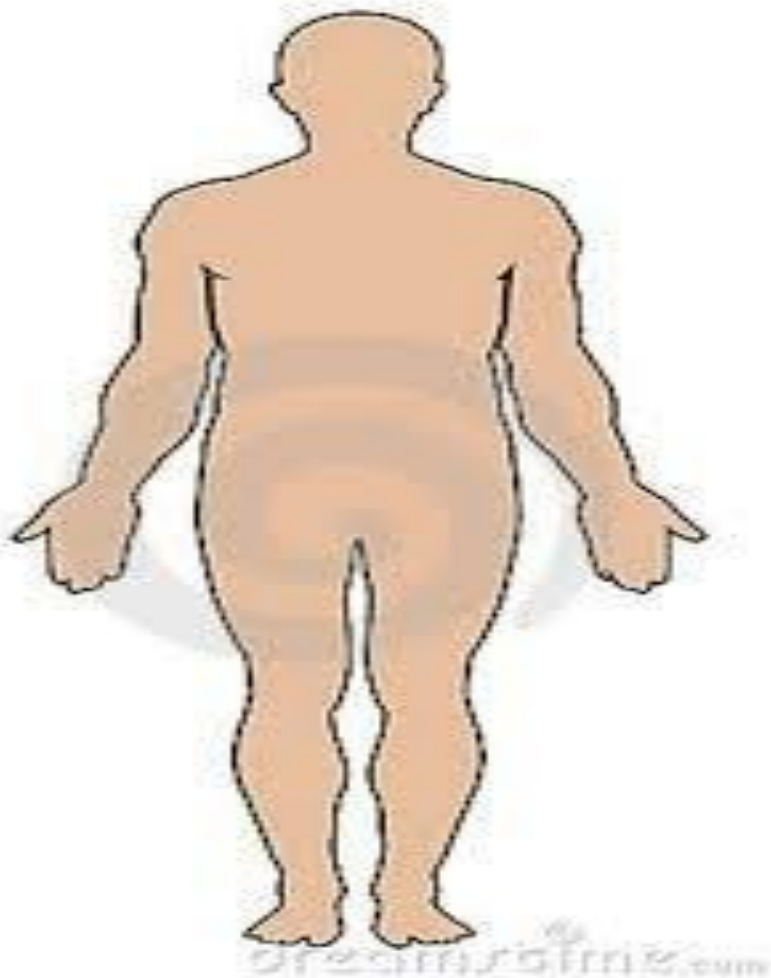
ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

(1^η, 2^η διδακτική ώρα)

ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ

Όνομα:

Ημερομηνία:

1. ΟΡΙΣΜΟΣ:

Φύλλο εργασίας

Απόσπασμα από το βιβλίο του Νίκου Καζαντζάκη «Αναφορά στον Γκρέκο»

Τη Μεγάλη Παρασκευή μās πήγε στην εκκλησιά νά προσκυνήσουμε τὸ Σταυρωμένο. Μās γύρισε ὕστερα στὸ σκολειὸ νά μās ζηγήσει τί εἶδαμε, ποιὸν προσκυνήσαμε καὶ τί θὰ πεί Σταύρωσι. Ἄραδιαστήκαμε στὰ θρανία, κουρασμένοι, βαριεστισιμένοι, γιατί δὲ φάγαμε σήμερα παρά ξινὸ λεμόνι καὶ δὲν ἤπιαμε παρά ξίδι, γιὰ νά δοκιμάσουμε κι ἡμεῖς τὸν πόνο τοῦ Χριστοῦ. Ἄρχισε λοιπὸν ὁ ἄντρας τῆς Νέας Παιδαγωγικῆς, μὲ βαριά ἐπίσημη φωνή, νά μās ζηγᾶει πὼς ὁ Θεὸς κατέβηκε στὴ γῆς καὶ γίνηκε Χριστὸς, κι ἔπαθε καὶ σταυρώθηκε, γιὰ νά μās σώσει ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Ποιὰ ἁμαρτία; καλὰ καλὰ δὲν καταλάβαμε· μὰ καταλάβαμε καλὰ πὼς εἶχε δώδεκα μαθητὲς κι ἓνας τὸν πρόδωκε, ὁ Ἰούδας.

— Κι ἦταν ὁ Ἰούδας, σάν ποιόν; σάν ποιόν;

Σηκώθηκε ἀπὸ τὴν ἔδρα ὁ δάσκαλος κι ἄρχισε νά προχωρᾶει ἀργά, ἀπειλητικά, ἀπὸ θρανιὸ σὲ θρανιὸ καὶ μās κοιτοῦσε, ἓνα ἓνα.

— Ἦταν ὁ Ἰούδας σάν τὸν... σάν τὸν...

ἔβλεπε ἀπὸ τὸν ἓνα μās στὸν ἄλλο, ζητώντας νά βρεῖ μὲ ποιὸν ἀπὸ μās ἔμοιαζε ὁ Ἰούδας. Κι ἡμεῖς ζαρώναμε καὶ τρέμαμε μὴν μās καὶ σταθεῖ τὸ δάχτυλο τὸ φοβερὸ ἀπάνω μας. Κι ἄξαφνα ὁ δάσκαλος ἔσυρε φωνή καὶ τὸ δάχτυλό του στάθηκε σ' ἓνα γλωμὸ φτωχοντυμένο παιδάκι μὲ ὄμορφα ρουσόξανθα μαλλιά. Ἦταν τὸ Νικολιό, πού ᾤχε φωνάζει πέρυσι στὴν Τρίτη Τάξη: «Σώπα, δάσκαλε, ν' ἀκούσουμε τὸ πουλί».

Νά, σάν τὸ Νικολιό! φώναξε ὁ δάσκαλος. Ἄπαράλλαχτος. Ἔτσι γλωμὸς, ἔτσι ντυμένος κι αὐτός, κι εἶχε κόκκινα μαλλιά, κόκκινα κόκκινα, σάν τὶς φλόγες τῆς Κόλασης!

Νά τὸ ἀκούσει τὸ κακόμοιρο τὸ Νικολιό, ξέσπασε σὲ θρήνη· κι ἡμεῖς ὅλοι, πού εἶχαμε γλιτώσει ἀπὸ τὸν κίντυνο, τὸν ἀγριοματιάσαμε μὲ μίσος καὶ συμφωνήσαμε κρυφὰ ἀπὸ θρανιὸ σὲ θρανιὸ, ἅμα βγοῦμε ἔξω νά τὸν σπάσουμε στὸ ξύλο, πού πρόδωκε τὸ Χριστό.

Εὐχαριστημένος ὁ δάσκαλος πού ἔτσι μās ἔδειξε χεροπιαστά, καθὼς τὸ ὀρίζει ἡ Νέα Παιδαγωγική, πὼς ἦταν ὁ Ἰούδας, μās σκόλασε· κι ἡμεῖς βάλουμε στὴ μέση τὸ Νικολιό, κι ὡς βγήκαμε στὸ δρόμο ἀρχίσαμε νά τὸν φτύνουμε καὶ νά τὸν δέρνουμε, πῆρε αὐτὸς δρόμο κλαίγοντας, μὰ ἡμεῖς τὸν κυνηγοῦσαμε μὲ τὶς πέτρες,

τὸν προγκοῦσαμε «Ἰούδα! Ἰούδα!», ὥσπου ἔφτασε σπῆτι του καὶ τρύπωξε μέσα.

Τὸ Νικολιὸ δὲν ξαναφάνηκε στὴν τάξη, δὲν ξαναπάτησε στὸ σκολειὸ. Ἦστερα ἀπὸ τριάντα χρόνια πού εἶχα γυρίσει ἀπὸ τὴ Φραγκιά στὸ πατρικὸ σπῆτι κι ἦταν Μεγάλο Σάββατο, χτύπησε ἡ πόρτα καὶ φάνηκε στὸ κατώφλι ἓνας γλωμὸς, ἀδύνατος ἄντρας, μὲ κόκκινα μαλλιά, μὲ κόκκινα γένια· ἔφερε σ' ἓνα χρωματιστὸ μαντίλι τὰ καινούρια παπούτσια πού ᾤχε παραγγεῖλει γιὰ ὅλους μας ὁ πατέρας γιὰ τὴ Λαμπρή. Στάθηκε δειλιασμένος στὸ κατώφλι, μὲ κοίταξε, κούνησε τὸ κεφάλι.

— Δὲ μὲ γνωρίζεις; ἔκαμε· δὲ μὲ θυμᾶσαι;

Κι ὡς νά μοῦ τὸ πεί, τὸν γνώρισα.

— Τὸ Νικολιό! φώναξα καὶ τὸν ἄρπαξα στὴν ἀγκαλιά μου.

— Ὁ Ἰούδας... ἔκαμε αὐτὸς καὶ χαμογέλασε μὲ πικρία. |

Φύλλο εργασίας

ανώνυμο άρθρο από την ηλεκτρονική σελίδα [dinfo.gr](http://www.dinfo.gr).

(<http://www.dinfo.gr/%CE%AD%CE%BD%CE%B1-%CE%B1%CE%B3%CF%8C%CF%81%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%B4%CE%B5-%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D%CF%82-%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%AE%CE%B4%CE%B5%CF%82-%CE%BD%CE%B1-%CF%80%CE%B1%CF%81/>)

Ένα αγόρι είδε μερικούς νταήδες να παρενοχλούν έναν συμμαθητή του. Διαβάστε τι συνέβη 6 χρόνια μετά.

Μία μέρα, όταν πήγαινα πρώτη Γυμνασίου, είδα ένα παιδί από την τάξη μου να πηγαίνει με τα πόδια στο σπίτι από το σχολείο. Το όνομά του ήταν Κάιλ. Φαινόταν σαν να κουβαλούσε μαζί του όλα τα βιβλία του. Σκέφτηκα: «Γιατί κάποιος να κουβαλάει μαζί του κάθε μέρα όλα τα βιβλία του; Θα πρέπει να είναι φυτό!».

Είχα προγραμματίσει όμορφα το Σαββατοκύριακο μου. Το Σάββατο το βράδυ θα πήγαινα σε ένα πάρτι και το απόγευμα της Κυριακής θα συναντιόμασταν με τους φίλους μου, για να παίξουμε ποδόσφαιρο στο γήπεδο.

Ήμουν πολύ ενθουσιασμένος που τελείωσε επιτέλους άλλη μια δύσκολη εβδομάδα, γι' αυτό και δεν του έδωσα περισσότερο σημασία. Σήκωσα τους ώμους μου και συνέχισα το δρόμο μου.

Καθώς περπατούσα, είδα μια ομάδα παιδιών να τρέχουν προς το μέρος του. Τον πλησίασαν, πέταξαν τα βιβλία από τα χέρια του, του έβγαλαν τα γυαλιά του και τον έσπρωξαν με δύναμη. Το αγόρι προσγειώθηκε άσχημα στο χώμα.

Τον κοίταξα και είδα αυτή την τρομερή θλίψη στα μάτια του. Τον λυπήθηκα. Όταν τα αγόρια έφυγαν, τον πλησίασα για να τον βοηθήσω. Σερνόταν στο χώμα ψάχνοντας τα γυαλιά του. Δε δυσκολεύτηκα να δω ένα δάκρυ να κυλάει από τα μάτια του.

Τη στιγμή που του έδινα τα γυαλιά του, μου είπε: «Αυτοί οι τύποι είναι ηλίθιοι. Δεν έχουν κάτι άλλο να κάνουν στη ζωή τους και ασχολούνται συνέχεια μαζί μου».

Φόρεσε τα γυαλιά του, με κοίταξε και μου είπε «Σε ευχαριστώ!». Για πρώτη φορά τον είδα να χαμογελάει. Ήταν ένα από εκείνα τα χαμόγελα που έδειχναν πραγματική ευγνωμοσύνη. Τον βοήθησα να μαζέψει τα βιβλία του και τον ρώτησα που έμενε. Όπως αποδείχθηκε, το σπίτι του ήταν πολύ κοντά στο δικό μου, οπότε τον ρώτησα γιατί δεν τον είχα δει ποτέ ξανά στο παρελθόν.

Μου είπε ότι πριν πήγαινε σε ιδιωτικό σχολείο. Δεν είχα κάνει ποτέ παρέα με κάποιον που πήγαινε σε ιδιωτικό σχολείο.

Πήρα από τα χέρια του τα μισά βιβλία του και ξεκινήσαμε να προχωράμε προς τα σπίτια μας. Σε όλη τη διαδρομή δεν σταματήσαμε να μιλάμε. Τελικά ο Κάιλ ήταν ένα πολύ ενδιαφέρον παιδί και μου άρεσε η παρέα του.

Τον ρώτησαν αν ήθελε να παίξει ποδόσφαιρο την Κυριακή με εμένα και τους φίλους μου. Δέχτηκε με χαρά. Κάναμε παρέα όλο το Σαββατοκύριακο και όσο περισσότερο τον γνώριζα, τόσο πιο πολύ μου άρεσε να κάνω παρέα μαζί του. Αλλά και οι φίλοι μου είχαν την ίδια άποψη με εμένα.

Τη Δευτέρα το πρωί ήρθε στο σχολείο κουβαλώντας πάλι όλα τα βιβλία του.

Τον σταμάτησα και του είπα χαμογελαστά: «Πω πω φίλε! Με αυτό που κάνεις κάθε μέρα με τα βιβλία σου, δεν θα αργήσεις να αποκτήσεις μυς σε όλο σου το σώμα». Εκείνος γέλασε και μου έδωσε να κουβαλήσω τα μισά από τα βιβλία του.

Κατά τη διάρκεια των επόμενων ετών στο σχολείο, ο Κάιλ κι εγώ γίναμε οι καλύτεροι φίλοι. Τελειώνοντας το Λύκειο, αρχίσαμε να σκεφτόμαστε το κολέγιο.

Ο Κάιλ ήθελε να πάρει στο Georgetown, ενώ εγώ σκεφτόμουν πολύ σοβαρά το Duke. Ήξερα ότι τα χιλιόμετρα δε θα μπορούσαν να σταθούν ποτέ εμπόδιο στη φιλία μας.

Εκείνος ήθελε να γίνει γιατρός και εγώ ήθελα να πάω στη Γυμναστική Ακαδημία.

Όταν ήρθε η μέρα της αποφοίτησης, ο Κάιλ ήταν αυτός που θα εκφωνούσε τον αποχαιρετιστήριο λόγο της τάξης μας. Τον πείραζα όλη την ώρα γι' αυτό. Του έλεγα με χαμόγελο πως ήταν φυτό, αλλά η αλήθεια ήταν πως χαιρόμουν πολύ με την επιτυχία του.

Όταν σηκώθηκε για να ξεκινήσει τον λόγο του, τον κοίταξα περήφανος. Αυτό το παιδί βρήκε πραγματικά τον εαυτό του κατά τη διάρκεια του Γυμνασίου. Όλα τα παιδιά τον αγαπούσαν. Ακόμη και τα κορίτσια.

Στεκόταν εκεί όρθιος μπροστά σε όλους και έμοιαζε δυνατός, ανίκητος και πολύ όμορφος. Του πήγαιναν τα γυαλιά του. Η αλήθεια είναι ότι τα δύο τελευταία χρόνια έβγαине περισσότερα ραντεβού από εμένα. Εντάξει, ίσως για αυτό να τον ζήλευα. Λιγάκι!

Όταν ξεκίνησε να μιλάει μπορούσα να καταλάβω ότι ήταν νευρικός. Κόμπιαζε. Σηκώθηκα όρθιος και του χαμογέλασα για να του δώσω κουράγιο. Με κοίταξε και μου ψιθύρισε χαμογελαστός: «Σ' ευχαριστώ φίλε».

Καθάρισε το λαιμό του και άρχισε.

«Σήμερα θα πρέπει να ευχαριστήσετε πραγματικά όσους σας βοήθησαν να τα καταφέρετε αυτά τα δύσκολα χρόνια. Τους γονείς σας, τους καθηγητές σας, τα αδέρφια σας ακόμη και τους οδηγούς των σχολικών λεωφορείων. Αλλά περισσότερο από όλους θα πρέπει να ευχαριστήσετε τους φίλους σας. Είμαι εδώ για να πω σε όλους σας, ότι το να είσαι φίλος με κάποιον είναι το καλύτερο δώρο που μπορείς να του χαρίσεις. Θα σας πω μια ιστορία...».

Σήκωσα το βλέμμα μου και τον κοίταξα με έκπληξη την ώρα που διηγούταν σε όλους εκείνη την ιστορία της πρώτης μέρας που συναντηθήκαμε.

Έμεινα με ανοιχτό το στόμα, όταν τον άκουσα να λέει ότι είχε προγραμματίσει να αυτοκτονήσει εκείνο το Σαββατοκύριακο.

Μίλησε για το πώς είχε καθαρίσει το ντουλάπι του, για να μην το κάνει η μαμά του αργότερα και για το πώς μετέφερε όλα τα πράγματά του στο σπίτι του. Σταμάτησε για λίγο και με κοίταξε χαμογελαστός.

«Ευτυχώς, σώθηκα. Ο φίλος μου με έσωσε από το να κάνω κάτι πολύ άσχημο για μένα και την οικογένειά μου».

Όλοι τον άκουγαν με κομμένη την ανάσα την ώρα που αυτό το όμορφο, δημοφιλές αγόρι άνοιγε την ψυχή του. Γύρισα και είδα τη μαμά και τον μπαμπά του. Με κοίταζαν χαμογελώντας με ευγνωμοσύνη. Μέχρι τότε δεν είχα καταλάβει πόσο σημαντικό ήταν αυτό που είχα κάνει εκείνο το μεσημέρι Παρασκευής.

Ποτέ μην υποτιμάτε τη δύναμη των πράξεών σας. Με μια μικρή χειρονομία, μπορείτε να αλλάξετε τη ζωή ενός ανθρώπου. Προς το καλό ή προς το κακό. Με κάποιον μαγικό τρόπο οι ζωές μας μπλέκονται και επηρεάζουν τις ζωές των άλλων συνανθρώπων μας. Ας

προσπαθήσουμε να είμαστε αυτοί που θα σηκώσουν κάποιον άγνωστο από το χώμα και όχι αυτοί που θα τον ρίξουν σ' αυτό...

Φύλλο εργασίας

«Όταν ήρθαν να πάρουν...» του Μπέρτολτ Μπρέχτ

Όταν ήρθαν να πάρουν τους τσιγγάνους δεν αντέδρασα.
Δεν ήμουν τσιγγάνος.
Όταν ήρθαν να πάρουν τους κομμουνιστές δεν αντέδρασα.
Δεν ήμουν κομμουνιστής.
Όταν ήρθαν να πάρουν τους Εβραίους δεν αντέδρασα.
Δεν ήμουν Εβραίος.
Όταν ήρθαν να πάρουν εμένα,
Δεν είχε απομείνει κανείς για να αντιδράσει...

Μπέρτολτ Μπρέχτ

«Σώπα μη μιλάς!» του Αζίζ Νεσίν

Σώπα, μη μιλάς, είναι ντροπή
κόψ' τη φωνή σου, σώπασε
κι επιτέλους
αν ο λόγος είναι άργυρος
η σιωπή είναι χρυσός.

Τα πρώτα λόγια, οι πρώτες λέξεις
που άκουσα από παιδί
έκλαιγα, γέλαγα, έπαιζα
μού 'λεγαν: «σώπα».
Στο σχολείο μου 'κρυψαν την αλήθεια τη μισή
και μού 'λεγαν: «εσένα τί σε νοιάζει; σώπα!»
Με φιλούσε το πρώτο αγόρι
που ερωτεύτηκα και μού 'λεγε:
«κοίτα, μην πεις τίποτα, και...σώπα!»
Κόψ' τη φωνή σου, μη μιλάς, σώπαινε.
Κι αυτό βάστηξε μέχρι τα είκοσί μου χρόνια.
Ο λόγος του μεγάλου, η σιωπή του μικρού.

Έβλεπα αίματα στα πεζοδρόμια
«τί σε νοιάζει, μού 'λεγαν,

θα βρεις το μπελά σου – τσιμουδιά, σώπα».
Αργότερα φώναζαν οι προϊστάμενοι:
«μη χώνεις τη μύτη σου παντού,
κάνε πως δεν καταλαβαίνεις, και σώπα».

Παντρεύτηκα κι έκανα παιδιά και τα ‘μαθα να σωπαίνουν.
Ο άντρας μου ήταν τίμιος κι εργατικός
κι ήξερε να σωπαίνει.
Είχε μάνα συνετή που του έλεγε «σώπα».
Στα χρόνια τα δίσεχτα οι γείτονες με συμβούλευαν:
«μην ανακατεύεσαι, πες πως δεν είδες τίποτα και σώπα».
Μπορεί να μην είχαμε με δαύτους γνωριμία ζηλευτή
μας ένωνε όμως το «σώπα».

Σώπα ο ένας, σώπα ο άλλος, σώπα οι επάνω, σώπα οι κάτω,
σώπα όλη η πολυκατοικία και όλο το τετράγωνο.
Σώπα οι δρόμοι οι κάθετοι κι οι δρόμοι οι παράλληλοι.
Κατάπιαμε τη γλώσσα μας.
Στόμα έχουμε και μιλιά δεν έχουμε.
Φτιάξαμε το σύλλογο του «σώπα»,
και μαζευτήκαμε πολλοί,
μια πολιτεία ολόκληρη, μια δύναμη μεγάλη
αλλά μουγκή!
Πετύχαμε πολλά και φτάσαμε ψηλά, μας δώσανε παράσημα
κι όλα πολύ εύκολα, μόνο με το «σώπα».
Μεγάλη τέχνη αυτή, το «σώπα».
Μάθε το στα παιδιά σου, στη γυναίκα σου, στην πεθερά σου
κι αν νιώθεις την ανάγκη να μιλήσεις, ξερίζωσε τη γλώσσα σου
και κάν’ την να σωπάσει.
Κόψ’ την σύρριζα.
Πέταχ’ την στα σκυλιά.
Το μόνο άχρηστο όργανο απ’ τη στιγμή
που δεν το μεταχειρίζεσαι σωστά.
Δεν θα ‘χεις έτσι εφιάλτες, τύψεις κι αμφιβολίες.
Δεν θα ντρέπεσαι τα παιδιά σου
και θα γλιτώσεις απ’ το βραχνά
να μιλάς χωρίς να μιλάς
να λες «έχετε δίκιο, είμαι με ‘σας».

Αχ, πόσο θα ‘θελα να μιλήσω ο κερατάς
και δεν θα μιλάς,
θα γίνεις φαφλατάς,

θα σαλιαρίζεις αντί να μιλάς.
Κόψε τη γλώσσα σου, κόψ' την αμέσως.
Δεν έχεις περιθώρια. Γίνε μουγκός.
Αφού δε θα μιλήσεις, καλύτερα να το τολμήσεις
κόψε τη γλώσσα σου.

Για να 'σαι τουλάχιστον σωστός
στα σχέδια και τα όνειρά μου
ανάμεσα σε λυγμούς και παροξυσμούς
κρατώ τη γλώσσα μου
γιατί νομίζω πως θα 'ρθει η στιγμή
που δε θ' αντέξω
και θα ξεσπάσω και δε θα φοβηθώ και θα ελπίζω
και κάθε στιγμή το λαρύγγι μου θα γεμίζω μ' έναν φθόγγο
μ' έναν ψίθυρο μ' ένα τραύλισμα με μια κραυγή
που θα μου λέει: ΜΙΛΑ !

Αζίζ Νεσίν

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΜΕ ΚΕΝΑ

«Όταν ήρθαν να πάρουν...» του Μπέρτολτ Μπρέχτ

Όταν ήρθαν να πάρουν τους τσιγγάνους δεν αντέδρασα.
Δεν ήμουν τσιγγάνος.
Όταν ήρθαν να πάρουν τους κομμουνιστές δεν
Δεν ήμουν κομμουνιστής.
Όταν ήρθαν να πάρουν τους Εβραίους δεν
Δεν ήμουν Εβραίος.
Όταν ήρθαν να πάρουν εμένα,
Δεν είχε απομείνει κανείς για να

Μπέρτολτ Μπρέχτ

«Σώπα μη μιλάς» του Αζίζ Νεσίν

Σώπα, μη μιλάς, είναι ντροπή
κόψ' τη φωνή σου, σώπασε
κι επιτέλους

αν ο λόγος είναι άργυρος
η σιωπή είναι χρυσός.

Τα πρώτα λόγια, οι πρώτες λέξεις
που άκουσα από παιδί
έκλαιγα, γέλαγα, έπαιζα
μού 'λεγαν: «σώπα».
Στο σχολείο μου 'κρυψαν την αλήθεια τη μισή
και μού 'λεγαν: «εσένα τί σε νοιάζει; σώπα!»
Με φιλούσε το πρώτο αγόρι
που ερωτεύτηκα και μού 'λεγε:
«κοίτα, μην πεις τίποτα, και...σώπα!»
Κόψ' τη φωνή σου, μη μιλάς, σώπαινε.
Κι αυτό βάστηξε μέχρι τα είκοσί μου χρόνια.
Ο λόγος του μεγάλου, η σιωπή του μικρού.

Έβλεπα αίματα στα πεζοδρόμια
«τι σε νοιάζει, μού 'λεγαν,
θα βρεις το μπελά σου – τσιμουδιά, σώπα».
Αργότερα φώναζαν οι προϊστάμενοι:
«μη χώνεις τη μύτη σου παντού,
κάνε πως δεν καταλαβαίνεις, και σώπα».

Παντρεύτηκα κι έκανα παιδιά και τα 'μαθα να σωπαίνουν.
Ο άντρας μου ήταν τίμιος κι εργατικός
κι ήξερε να σωπαίνει.
Είχε μάνα συνετή που του έλεγε «σώπα».
Στα χρόνια τα δίσεχτα οι γείτονες με συμβούλευαν:
«μην, πες πως δεν είδες τίποτα και σώπα».
Μπορεί να μην είχαμε με δαύτους γνωριμία ζηλευτή
μας ένωνε όμως το «σώπα».

Σώπα ο ένας, σώπα ο άλλος, σώπα οι επάνω, σώπα οι κάτω,
σώπα όλη η πολυκατοικία και όλο το τετράγωνο.
Σώπα οι δρόμοι οι κάθετοι κι οι δρόμοι οι παράλληλοι.
Κατάπιαμε τη γλώσσα μας.
Στόμα έχουμε και μιλιά δεν έχουμε.
Φτιάξαμε το σύλλογο του «σώπα»,
και μαζευτήκαμε πολλοί,
μια πολιτεία ολόκληρη, μια δύναμη μεγάλη
αλλά μουγκή!
Πετύχαμε πολλά και φτάσαμε ψηλά, μας δώσανε παράσημα

κι όλα πολύ εύκολα, μόνο με το «σώπα».
Μεγάλη τέχνη αυτή, το «σώπα».
Μάθε το στα παιδιά σου, στη γυναίκα σου, στην πεθερά σου
κι αν νιώθεις την ανάγκη να μιλήσεις, ξερίζωσε τη γλώσσα σου
και κάν' την να σωπάσει.
Κόψ' την σύρριζα.
Πέταχ' την στα σκυλιά.
Το μόνο άχρηστο όργανο απ' τη στιγμή
που δεν το μεταχειρίζεσαι σωστά.
Δεν θα 'χεις έτσι εφιάλτες, τύψεις κι αμφιβολίες.
Δεν θα ντρέπεσαι τα παιδιά σου
και θα γλιτώσεις απ' το βραχνά
να μιλάς χωρίς να μιλάς
να λες «έχετε δίκιο, είμαι με 'σας».

Αχ, πόσο θα 'θελα να ο κερατάς
και δεν θα μιλάς,
θα γίνεις φαφλατάς,
θα σαλιαρίζεις αντί να μιλάς.
Κόψε τη γλώσσα σου, κόψ' την αμέσως.
Δεν έχεις περιθώρια. Γίνε μουγκός.
Αφού δε θα μιλήσεις, καλύτερα να το τολμήσεις
κόψε τη γλώσσα σου.

Για να 'σαι τουλάχιστον σωστός
στα σχέδια και τα όνειρά μου
ανάμεσα σε λυγμούς και παροξυσμούς
κρατώ τη γλώσσα μου
γιατί νομίζω πως θα 'ρθει η στιγμή
που δε θ' αντέξω
και θα ξεσπάσω και δε θα φοβηθώ και θα ελπίζω
και κάθε στιγμή το λαρύγγι μου θα γεμίζω μ' έναν φθόγγο
μ' έναν ψίθυρο μ' ένα τραύλισμα με μια κραυγή
που θα μου λέει: ΜΙΛΑ!

Αζίζ Νεσίν

Σχολικό πιλοτικό πρόγραμμα 8

Τίτλος: Δικαίωμα στην αδιαφορία

Λύκειο (Α' Λυκείου)

8. ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

8.1 ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ – ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Τίτλος: «Δικαίωμα στην αδιαφορία»

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές

Διαθεματική προσέγγιση. Μπορεί να υλοποιηθεί από εκπαιδευτικούς κάθε κατεύθυνσης ή και σε συνεργασία μεταξύ περισσότερων εκπαιδευτικών.

Μπορεί να υλοποιηθεί στο πλαίσιο του μαθήματος της Σχολικής και Κοινωνικής Ζωής.

Έννοια/ Έννοιες που αφορά το σενάριο: Σχολική Βία/ Σχολικός - Εκφοβισμός/ Ομοφυλοφιλία

Ομάδα – Στόχος / Βαθμίδα Εκπαίδευσης: Α' Λυκείου

Δεδομένα & Προϋποθέσεις:

Προαπαιτούμενες γνώσεις των μαθητών

Για τη συμμετοχή των μαθητών και τη σωστή υλοποίηση του σεναρίου, οι μαθητές χρειάζεται να έχουν ασκηθεί και στο παρελθόν σε ομαδοσυνεργατικές εργασίες.

Σκοποί και Στόχοι:

Το θέμα του συγκεκριμένου σχολικού σεναρίου δεν επιλέχθηκε τυχαία. Το φαινόμενο του ομοφοβικού και τρανσφοβικού εκφοβισμού δεν πρόκειται βέβαια για καινοτομία των ημερών. Ωστόσο, μόλις προσφάτως άρχισε να συζητιέται ανοιχτά στην Ελλάδα. Δυστυχώς, τα περισσότερα περιστατικά ομοφοβικού και τρανσφοβικού εκφοβισμού εντός της σχολικής κοινότητας δεν γίνονται συνήθως αντιληπτά ως τέτοια, με αποτέλεσμα να μη δίνεται η δυνατότητα ν' αντιμετωπιστούν και να προληφθούν.

Σε μια νέα μελέτη (Elise & Berlan, 2010) που διεξήχθη από γιατρούς στο Nationwide Children's Hospital διαπιστώθηκε ότι οι έφηβοι που αυτοπροσδιορίζονται ως γκέι, λεσβίες ή αμφιφυλόφιλοι, πέφτουν θύματα σχολικού εκφοβισμού δύο έως τρεις φορές περισσότερο από τους ετεροφυλόφιλους εφήβους. Ακόμη, οι αμφιφυλόφιλοι έφηβοι γίνονται περισσότερο ευάλωτοι σωματικά και ψυχικά και είναι πιο επιρρεπείς σε σκέψεις αυτοκτονίας λόγω της συνεχόμενης και επαναλαμβανόμενης παρενόχλησης.

Το παρόν διδακτικό σενάριο επιδιώκει όχι απλά να θίξει το φαινόμενο του ομοφοβικού και τρανσφοβικού εκφοβισμού στην εκπαίδευση, αλλά και να εμπλέξει ενεργά τους μαθητές στο να αντιληφθούν τη σοβαρότητα του φαινομένου και να ενεργοποιηθούν δραστικά στην προσπάθεια πρόληψής του. Αποτελεί ένα εργαλείο

για μαθητές και καθηγητές με σκοπό να εμβαθύνει στη συνειδητοποίηση της κοινωνικής κρίσης που βιώνουμε στη χώρα μας.

Επιπλέον, μέσω της βιωματική εμπειρίας επιδιώκεται οι μαθητές να συναισθανθούν τον ψυχικό κόσμο του ατόμου στο οποίο ασκείται εκφοβισμός και να προβληματιστούν απέναντι στις μακροπρόθεσμες συνέπειες που επιφέρονται. Τέλος, το σενάριο αποσκοπεί στην ενημέρωση της σχολικής κοινότητας για το φαινόμενο αυτό μέσα από τις δράσεις των ίδιων των μαθητών, οι οποίες θα προάγουν τις απαραίτητες θετικές κοινωνικές συμπεριφορές.

Ο άνθρωπος ζει σ' ένα περίπλοκο κοινωνικό περιβάλλον υποχρεώσεων, καθηκόντων, δικαιωμάτων, απαγορεύσεων, διορισμών, χρεών, συμπαθειών, προσβολών, συμμάχων, εχθρών, συμβολαίων, συμβιβασμών, αμοιβαίας αγάπης, ερώτων, νόμιμων προσδοκιών και συλλογικών ιδεωδών. Προκειμένου να επιβιώσει μέσα σε αυτό το πολύπλοκο περιβάλλον, οφείλει κανείς να έχει συνειδητοποιήσει τη θέση του μέσα σ' αυτό, όσο και τη θέση των υπολοίπων και να είναι βέβαιος πως, όσο κινείται μέσα σ' αυτό, δεν θίγεται η σωματική - ψυχική του ακεραιότητα (Βούτου & Βαϊδάκης, 2004). Για να φτάσει ωστόσο το άτομο σ' ένα τέτοιο επίπεδο επίγνωσης της κοινωνικής δομής, προαπαιτείται να έχει διδαχτεί και αναπτύξει συγκεκριμένες κοινωνικές δεξιότητες. Σε αυτό το σημείο χρειάζεται ν' αναλάβει ενεργότερο ρόλο το σχολείο και ο εκπαιδευτικός.

Μέσα από αυτό το σενάριο οι μαθητές δε θα έρθουν απλά σε επαφή με τη σεξουαλική ταυτότητα των συμμαθητών τους, αλλά θα βιώσουν το ψυχικό βάρος που τους επιφέρει ο εκφοβισμός και η περιθωριοποίηση. Επιπλέον, θα αναπτύξουν την αίσθηση του «ανήκειν», καθώς θα εργαστούν σε ομάδες για έναν κοινό σκοπό. Ο σκοπός αυτός θα είναι ακόμη πιο επωφελής για τους μαθητές, καθότι θα συνειδητοποιήσουν πως μπορούν να αγωνιστούν με εναλλακτικές μορφές, προκειμένου να επιτύχουν την ίση μεταχείριση όλων από όλους εντός του σχολείου.

Γενικοί σκοποί:

Μετά το τέλος του σεναρίου, οι μαθητές θα είναι σε θέση:

1. Να **γνωρίζουν** την έννοια του ομοφοβικού/τρανσφοβικού εκφοβισμού
2. Ν' **αναγνωρίζουν** τις διάφορες μορφές του
3. Να **αναλύουν** τις αιτίες που οδηγούν τον θύτη στον εκφοβισμό
4. Να **αναλάβουν** ενεργό δράση για την ενημέρωση της σχολικής κοινότητας
5. Να **αναλογίζονται** τη θέση τους στη διαδικασία πρόληψης του φαινομένου

Ειδικότεροι στόχοι:

ΓΝΩΣΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **κατανοήσουν** την έννοια του ομοφοβικού / τρανσφοβικού εκφοβισμού
2. Να **διακρίνουν** τις διάφορες μορφές του
3. Να **αναλύσουν** τις αιτίες που οδηγούν τον θύτη στον εκφοβισμό

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΙ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ:

1. Να **ασκηθούν** στην απόκτηση κριτικής σκέψης μέσω της βιωματικής εμπειρίας που θα βιώσουν με το παιχνίδι ρόλων
2. Να **ασκηθούν** σε δεξιότητες συνεργασίας με άλλους σε ομάδα
3. Να **αμφισβητήσουν** τις απόψεις τους σχετικά με τον βαθμό στον οποίο επηρεάζει η σεξουαλική ταυτότητα την κοινωνική συναναστροφή των ατόμων
4. Να **διαμορφώσουν** τις προσωπικές τους στάσεις και πεποιθήσεις για το θέμα με βάση το δικό τους αξιακό σύστημα, τις αξίες που έχει ο κάθε μαθητής και να διαμορφώσουν το ήθος τους μέσα από τη νέα γνώση που έλαβαν και τη βιωματική συμμετοχή τους.

ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **καλλιεργήσουν** δεξιότητες ενσυναίσθησης
2. Να **κατανοήσουν** τις έννοιες του αλληλοσεβασμού και της αυτοεκτίμησης
3. Να **αναπτύξουν** πρωτοβουλίες για την παρουσίαση των εκπονημάτων τους

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **διαχειρίζονται** διαδικτυακά εργαλεία και να **επικοινωνούν** ασύγχρονα προκειμένου να παίρνουν από κοινού αποφάσεις με άλλους
2. Να **δημιουργούν** νοητικούς χάρτες διαδικτυακά
3. Να **αξιοποιούν** το Youtube
4. Να **δημιουργούν** βιβλίο τάξης
5. Να **δημιουργούν** αφίσες για το σχολείο τους
6. Να **κατασκευάζουν** φυλλάδια
7. Να **γυρίζουν και να μοντάρουν** το δικό τους βίντεο

Εργαλεία για τη διδασκαλία:

- ❖ Διαδίκτυο
- ❖ Βίντεο
- ❖ Web2.0 εργαλεία
- ❖ Υπολογιστές
- ❖ Αφίσες
- ❖ Κολλάζ
- ❖ Χαρτόνια
- ❖ Μπλουζάκια
- ❖ Φυλλάδια
- ❖ Νοητικός χάρτης

Εκτιμώμενη διάρκεια:

Για την προτεινόμενη διδακτική παρέμβαση απαιτούνται τουλάχιστον 4 διδακτικές ώρες.

8.2 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ – ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

➤ 1^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ

Η υλοποίηση του σεναρίου ξεκινά με αφόρμηση του διδάσκοντος. Στόχοι της 1^{ης} Διδακτικής Ωρας είναι να μπορούν οι μαθητές να θέτουν τα προσωπικά επιτεύγματα πάνω από τη σεξουαλική ταυτότητα, να αναγνωρίζουν την έννοια του ομοφοβικού εκφοβισμού, να ευαισθητοποιηθούν απέναντι σε εφήβους που ανήκουν στη ΛΟΑΤ κοινότητα.

Για αρχή ο εκπαιδευτικός κολλά στον πίνακα τη φωτογραφία ενός άντρα και μιας γυναίκας [βλ. Παράρτημα] και καλεί τους μαθητές να σηκωθούν και να γράψουν γύρω από τις φωτογραφίες όσα περισσότερα στερεότυπα σχετικά με το φύλο των εικονιζόμενων τους έρχονται στο μυαλό (π.χ. Οι άντρες γίνονται συχνά γιατροί ή δικηγόροι). Μόλις τελειώσουν οι μαθητές, τους αποκαλύπτει την ταυτότητα των εικονιζόμενων δίνοντας έμφαση στο γεγονός πως και οι δύο υπήρξαν θύματα σχολικού εκφοβισμού. Στη συνέχεια ρωτά τους μαθητές πώς αισθάνονται για τον σχολικό εκφοβισμό και για ποιον λόγο πιστεύουν πως δύο επιτυχημένοι, ο καθένας στον χώρο του, άνθρωποι υπήρξαν θύματα σχολικού εκφοβισμού. Αφού δεχτεί τις απαντήσεις των μαθητών, τους ανακοινώνει, πως και οι δυο φιγούρες έχουν δηλώσει ανοιχτά πως είναι ομοφυλόφιλοι και αυτός είναι ο λόγος που έπεσαν θύματα εκφοβισμού.

Στο σημείο αυτό ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να απαντήσουν στο φύλλο εργασίας. Εφόσον απαντήσουν οι μαθητές στις ερωτήσεις, ζητά από όσους επιθυμούν να διαβάσουν τα όσα έγραψαν. Στο σημείο αυτό ο εκπαιδευτικός χρειάζεται να προσανατολίσει τη συζήτηση γύρω από τα στερεότυπα σχετικά με τα φύλα και τον σεξουαλικό προσανατολισμό, κυρίως στο πώς αυτά επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε τους άλλους και τον τρόπο με τον οποίο τους συμπεριφερόμαστε.

Στη συνέχεια προτείνεται να παρακολουθήσουν όλοι στην τάξη το ακόλουθο βίντεο:

- Imagine A World Where Being "Gay" The Norm & Being "Straight" Would Be The Minority! : <https://www.youtube.com/watch?v=CnOJgDW0gPI>

Ο εκπαιδευτικός ρωτά τους μαθητές πώς αισθάνθηκαν βλέποντας μια μαθήτριά, εξαιτίας του σεξουαλικού της προσανατολισμού να οδηγείται στην αυτοκτονία, αλλά και πώς ένιωσαν που είδαν την κοινωνία από την αντίθετη πλευρά. Ταυτίστηκαν με το κορίτσι του βίντεο; Χρειάζεται να τονιστεί ότι τα τελευταία χρόνια μόνο στην Αμερική έχουν καταγραφεί δεκάδες αυτοκτονίες εφήβων, θυμάτων ομοφοβικού εκφοβισμού από συμμαθητές τους.

Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να σχεδιάσουν, ανά ομάδες, έναν νοητικό χάρτη σχετικά με το μάθημα και τις σκέψεις και τα συναισθήματα που τους προκάλεσε.

Οι νοητικοί χάρτες που θα σχεδιαστούν θα αποτελέσουν την αφετηρία για την επόμενη διδακτική ώρα.

Εναλλακτικά, και εφόσον υπάρχει η δυνατότητα, οι νοητικοί χάρτες μπορούν να σχεδιαστούν και ηλεκτρονικά, χρησιμοποιώντας τους υπολογιστές που υπάρχουν στην αίθουσα πληροφορικής. Οι μαθητές/μαθήτριες μπορούν να χρησιμοποιήσουν διαδικτυακά εργαλεία, όπως το <https://coggle.it/> και να φτιάξουν τους νοητικούς χάρτες. Για την χρήση των συγκεκριμένων εργαλείων δεν απαιτούνται ιδιαίτερες γνώσεις πληροφορικής.

Παράδειγμα νοητικού χάρτη:

coggle

➤ 2^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ

Η δεύτερη διδακτική ώρα ξεκινά με την προβολή των νοητικών χαρτών, που έφτιαξαν οι μαθητές στο προηγούμενο μάθημα, πάνω στον πίνακα. Ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να βρουν τα κοινά σημεία των νοητικών χαρτών. Στο σημείο αυτό αναμένει οι απαντήσεις να περιέχουν λέξεις όπως: «ομοφοβία», «ομοφυλοφιλία», «σχολικός εκφοβισμός». Συζητιούνται περιληπτικά οι εντυπώσεις των μαθητών και γιατί στάθηκαν στα συγκεκριμένα σημεία. Τί ήταν αυτό που τους ενεργοποίησε;

Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτικός στέκεται κυρίως στη λέξη ομοφοβία και ρωτά τους μαθητές να πουν τί πιστεύουν πως σημαίνει η λέξη αυτή. Σε περίπτωση που δεν έχει

αναφερθεί η συγκεκριμένη λέξη σε κάποιον νοητικό χάρτη, την αναφέρει ο εκπαιδευτικός. Σημειώνει στον πίνακα τις σκέψεις των μαθητών.

Πλέον έχουν τεθεί οι βάσεις προκειμένου οι μαθητές να μπορέσουν να εμβαθύνουν στο θέμα. Τους παρουσιάζεται η παρακάτω μελέτη περίπτωσης:

«Ο Μ. είναι ο αρχηγός της ομάδας ποδοσφαίρου του σχολείου. Ένας καινούριος μαθητής ρώτησε τον Μ., αν μπορούσε να συμμετέχει ενεργά στην ομάδα. Ο Μ., αφού περιεργάστηκε τον μαθητή, αποφάσισε πως δεν τον ήθελε. Ο κύριος λόγος ήταν πως ο καινούριος μαθητής του φαινόταν “ομοφυλόφιλος” και δεν ήθελε τέτοια άτομα στην ομάδα του. Επομένως, είπε στον καινούριο μαθητή ότι δεν υπήρχε χώρος γι’ αυτόν στην ομάδα, καθώς είχαν συμπληρωθεί τα άτομα. Ο μαθητής, όμως, δεν πτοήθηκε και εμφανίστηκε στην προπόνηση, όπου ο γυμναστής αποφάσισε ότι ήταν καλός κι έπρεπε να μπει στην ομάδα. Κατά τη διάρκεια των επόμενων προπονήσεων, ο Μ. άρχισε να εκβιάζει τον μαθητή, προκειμένου να φύγει από την ομάδα, ενώ οι υπόλοιποι συμπαίκτες γελούσαν με τις προσβολές αυτές. Ωστόσο, ο καινούριος μαθητής δεν παραιτήθηκε με αποτέλεσμα ο Μ. να αρχίσει να τον χτυπάει κάθε φορά που ο καθηγητής κοιτούσε αλλού» (Unesco, 2011).

Χρησιμοποιείται το συγκεκριμένο παράδειγμα για να συζητηθεί ποιοι παράγοντες παρακινούν τον εκφοβισμό. Ερωτώνται οι μαθητές τί πιστεύουν ότι σκέφτεται το παιδί που ασκεί εκφοβισμό τη συγκεκριμένη στιγμή, για παράδειγμα:

- Στους ομοφυλόφιλους αξίζει να εκφοβίζονται.
- Έχει πλάκα να εκμεταλλεύεσαι τους ανθρώπους.
- Ότι κερδίζει το σεβασμό των φίλων του με το να εκφοβίζει τους άλλους.

Στη συνέχεια ζητείται από τους μαθητές να σκεφτούν τί είναι αυτό που μπορεί να παρακίνησε τον Μ. να συμπεριφερθεί μ’ αυτόν τον τρόπο, εστιάζοντας κυρίως σε εσωτερικά συναισθήματα και σκέψεις, για παράδειγμα:

- Έλλειψη ενσυναίσθησης
- Ανάγκη επιβολής στους άλλους
- Ανασφάλεια

Ύστερα από αυτό οι μαθητές/μαθήτριες μπορούν να παρακολουθήσουν τα ακόλουθα βίντεο τα οποία συνοψίζουν την συζήτηση που προηγήθηκε:

- Ομοφοβία και Τρανσφοβία στην Εκπαίδευση - Παρουσίαση περιστατικών (1)
Πέτρος Σαπουντζάκης:
<https://www.youtube.com/watch?v=CMcOyi1oLyU>
- Ομοφοβία και Τρανσφοβία στην Εκπαίδευση - Παρουσίαση περιστατικών (2)
Πέτρος Σαπουντζάκης:
<https://www.youtube.com/watch?v=0MnpsBDNrIo>

Τέλος οι μαθητές καλούνται να συμπληρώσουν το φύλλο εργασίας του μαθήματος [βλ. Παράρτημα].

➤ 3^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ

Η 3η Διδακτική Ωρα είναι αποκλειστικά αφιερωμένη στη διενέργεια μιας δραστηριότητας και στον αντίκτυπο που θα έχει στους μαθητές (MyGSA, A sociometry of oppressions).

Μέσα από τις δραστηριότητες της συγκεκριμένης Διδακτικής Ωρας στόχος είναι οι μαθητές να αναγνωρίζουν τις έννοιες «προνόμιο» και «καταπίεση», να βιώσουν το πώς οι άνθρωποι επηρεάζονται από αυτές, να αναπτύξουν καλύτερη κατανόηση σχετικά με την πολυπλοκότητα των ατομικών παραγόντων μέσα στη κοινωνία μας, να αναπτύξουν ενσυναίσθηση για τον συνάνθρωπό τους.

Θα χρειαστεί μια αίθουσα (καλύτερα άδεια από αντικείμενα). Για αρχή καλούνται οι μαθητές να σταθούν απέναντι από τον τοίχο ο ένας δίπλα στον άλλον. Οι μαθητές πρέπει να κοιτάζουν τον τοίχο. Στη συνέχεια μοιράζονται οι ρόλοι στους μαθητές [βλ. Παράρτημα] και τους τονίζεται πως ο ρόλος τους είναι κρυφός και δεν πρέπει να τον μοιραστούν με τους υπόλοιπους. Αφού διαβάσουν τον ρόλο τους, ο εκπαιδευτικός λύνει τυχόν απορίες που θα προκύψουν στον καθένα ξεχωριστά.

Μόλις οι μαθητές είναι έτοιμοι, διευκρινίζεται πως όσες ερωτήσεις θα γίνουν από εδώ και στο εξής θα αφορούν στον χαρακτήρα που τους δόθηκε και ξεκινά η δραστηριότητα. Ο εκπαιδευτικός ζητά απ' όσους αισθάνονται πως μπορούν να εκφραστούν ελεύθερα για τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό να γυρίσουν και να κοιτάξουν το δωμάτιο. Συνεχίζει με τις υπόλοιπες ερωτήσεις, τονίζοντας πως όσοι δεν μπορούν να έχουν τα προνόμια που θα ζητηθούν παραμένουν στη θέση τους, ενώ οι υπόλοιποι κάνουν ένα βήμα μπρος ή πίσω αναλόγως την αρχική θέση.

- Πιστεύετε ότι μπορείτε να εκφραστείτε ελεύθερα σχετικά με τη σεξουαλική σας ταυτότητα στο σχολείο ή στον εργασιακό χώρο, χωρίς τον κίνδυνο να υποστείτε προσβολές ή να προκαλέσετε αρνητικές αντιδράσεις;
- Αισθάνεστε ασφάλεια να περπατάτε έξω μόνοι σας το βράδυ;
- Θεωρείτε πως θα αντιμετωπιστείτε με σεβασμό στο σχολείο ή στον εργασιακό χώρο, χωρίς να νιώθετε τον κίνδυνο παρενόχλησης;
- Μπορείτε να πάτε στο γωνιακό κατάστημα για ψώνια με τα πόδια σας γρήγορα και εύκολα;
- Μπορείτε να περάσετε δίπλα από μια ομάδα εφήβων χωρίς τον κίνδυνο παρενόχλησης και προσβολής σας;
- Πιστεύετε ότι τα παιδιά σας θα μπορέσουν να πάνε στο σχολείο χωρίς να αισθάνονται φόβο μήπως πέσουν θύματα σχολικού εκφοβισμού;
- Μπορείτε να παντρευτείτε;
- Στο μέλλον προβλέπετε πως θα είστε οικονομικά ανεξάρτητοι και θα έχετε τη δυνατότητα να κάνετε ταξίδια, αφού συνταξιοδοτηθείτε;
- Σκέφτεστε να δεχτείτε την προαγωγή στη δουλειά σας. Αισθάνεστε σίγουροι πως η προσωπική σας ζωή και η σεξουαλική σας ταυτότητα δεν θα σταθεί εμπόδιο;

- Είστε σ' ένα κοινωνικό γεγονός και σας ρωτάνε αν είστε παντρεμένοι. Αισθάνεστε άνετα να απαντήσετε ειλικρινά;
- Αισθάνεστε άνετα να φέρετε τον/την σύντροφό σας στην εκδήλωση που διοργανώνει το 15μελες;
- Είναι εύκολο να συστήσετε τον/την σύντροφό σας στην οικογένειά σας;
- Οι αρμόδιες αρχές θα σας επιτρέψουν να υιοθετήσετε στο μέλλον;
- Μπορείτε να περπατάτε δημόσια με τον/την σύντροφό σας κρατώντας ο ένας το χέρι του άλλου/άλλης;
- Αν νοσήσετε από τον ιό HIV, πιστεύετε πως ο κόσμος θα σας συμπονέσει ή θα θεωρήσουν πως σας άξιζε;

Με το τέλος των ερωτήσεων ο διδάσκων ζητά από κάθε μαθητή να γυρίσει και να διαβάσει δυνατά τον ρόλο του προσέχοντας ταυτόχρονα πόσο έχουν προχωρήσει οι υπόλοιποι και πόσο αυτός. Οι μαθητές δεν μετακινούνται καθ' όλη τη διάρκεια της παρουσίασης, καθώς η θέση στην οποία βρίσκονται είναι ιδιαίτερα σημαντική για τον σκοπό της δραστηριότητας. Συνεχίζει ο εκπαιδευτικός να ζητά από τον καθένα να περιγράψει τη εμπειρία του. Σε αυτό το σημείο ο κάθε μαθητής κάνει τον απολογισμό του.

Χρειάζεται να βεβαιωθεί ο εκπαιδευτικός ότι στο τέλος της διαδικασίας όλοι οι μαθητές έχουν καταφέρει να διατυπώσουν τις σκέψεις τους. Αφού έχουν τοποθετηθεί όλοι, ξεκινά συζήτηση για τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα προνόμια στην κοινωνία μας, πως όσοι τα κατέχουν μπορούν να είναι επιτυχείς, ενώ οι υπόλοιποι βρίσκονται αρκετά βήματα πίσω. Δίνουμε έμφαση στο πώς λειτουργούν οι αλυσίδες παραγόντων που κρατούν πίσω ένα άτομο (π.χ. ένα άτομο που βιώνει ταυτόχρονα τον ρατσισμό λόγω φυλής, την ομοφοβία λόγω σεξουαλικής ταυτότητας και τη φτώχεια λόγω οικονομικής κρίσης). Γίνεται συζήτηση για τον λόγο για τον οποίο μπορεί αυτό να συμβαίνει στην κοινωνία μας. Γιατί καταπιέζονται συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες; Είναι αποδεκτό; Νομικά; Δίκαιο; Ηθικό; Τί μπορούμε να κάνουμε για να το αλλάξουμε αυτό; Πώς μπορούμε να το κάνουμε; Ποιος είναι υπεύθυνος για το τί συμβαίνει στην κοινωνία μας; Τί μάθαμε από αυτή τη συζήτηση;

Οι μαθητές στη συνέχεια συμπληρώνουν το φύλλο εργασίας του μαθήματος.

**Εναλλακτικά μοιράζουμε στους μαθητές το φύλλο εργασίας και τους καλούμε ανά ομάδες να γράψουν ένα άρθρο για όποια ερώτηση τους προβληματίζει περισσότερο. Τα άρθρα θα χρησιμοποιηθούν, ενοποιημένα, για να δημιουργηθεί το βιβλίο της τάξης.*

Εφόσον υπάρχει η σχετική δυνατότητα, και με δεδομένο ότι δεν είναι προαπαιτούμενο η ύπαρξη εξειδικευμένων γνώσεων πληροφορικής, το βιβλίο της τάξης μπορεί να δημιουργηθεί και στο Web 2.0 εργαλείο: <https://www.tikatok.com/>

➤ **4^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ**

Στο 4ο μάθημα θα γίνει προσπάθεια οι μαθητές να οργανώσουν δράσεις κατά του ομοφοβικού εκφοβισμού. Στην αρχή προβάλλεται το παρακάτω βίντεο:

- Ένα παιδί, θύμα ενδοσχολικής βίας, μιλάει με τη σιωπή του:
<https://www.youtube.com/watch?v=fkHuA8XxKaY>

Στη συνέχεια ερωτώνται οι μαθητές τί θα έκαναν προκειμένου να βοηθήσουν το συγκεκριμένο παιδί, εάν ήταν συμμαθητής τους. Ο εκπαιδευτικός γράφει διάφορες ιδέες στον πίνακα. Ενημερώνει τους μαθητές ότι θα δουν μερικά βίντεο όπου οι ιδέες τους φαίνεται να γίνονται πράξη.

- Stand Up! - Don't Stand for Homophobic Bullying:
<https://www.youtube.com/watch?v=lrJxqvalFxm>
- Stand Up for Your Friends:
<https://www.youtube.com/watch?v=L4Q3ABMLWos>
- Stand Up! for Jen: <https://www.youtube.com/watch?v=CY2OllsQhUc>
- Shh! Silence Helps Homophobia - LGBT Youth Scotland:
<https://www.youtube.com/watch?v=XQKGigb5l28>

Αφού παρακολουθήσουν τα βίντεο, οι μαθητές αναλαμβάνουν να οργανώσουν για τις επόμενες βδομάδες δράσεις στο σχολείο, προκειμένου να ενημερωθεί ολόκληρη η σχολική κοινότητα σχετικά με αυτό το ιδιαίτερα σημαντικό φαινόμενο. Οι ομάδες εργασίας που θα δημιουργηθούν θα είναι οι εξής:

- Ομάδα δημιουργίας αφισών
- Ομάδα δημιουργίας κολάζ ή ολιγόλεπτου βίντεο
- Ομάδα ενάντια στον λεκτικό εκφοβισμό
- Ομάδα δημιουργίας φυλλαδίων

Η Ομάδα δημιουργίας αφισών θα αναλάβει να δημιουργήσει posters και να τα τοιχοκολλήσει στους διαδρόμους και στις αίθουσες του σχολείου.

Εναλλακτικά, η αφίσα μπορεί να δημιουργηθεί και ηλεκτρονικά και οι μαθητές της συγκεκριμένης ομάδας μπορούν να χρησιμοποιήσουν το Web 2.0 εργαλείο: <http://www.postermywall.com/>

Η Ομάδα δημιουργίας κολάζ ή ολιγόλεπτου βίντεο μπορεί να αναζητήσει μέσω περιοδικών ή διαδικτύου φωτογραφίες και να φτιάξει το δικό της κολάζ.

Εναλλακτικά, σε περίπτωση που υπάρχει η δυνατότητα δημιουργίας βίντεο, μπορεί να δημιουργήσει δικό της σενάριο και να το σκηνοθετήσει ή να φτιάξει σε βίντεο κάποιο collage εικόνων που εκφράζουν τους συμμετέχοντες. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί η εξής ιστοσελίδα <https://animoto.com/>.

Παραδείγματα αντίστοιχων βίντεο για τους μαθητές προκειμένου να πάρουν ιδέες:

- Ο σχολικός εκφοβισμός (Bullying) - Λύκειο Νέας Κυδωνίας – Χανιά :
<https://www.youtube.com/watch?v=-qs9BF29q-4>
- Σχολική βία -Γυμνάσιο και Λύκειο Αλοννήσου :
<https://www.youtube.com/watch?v=74jXS4tQQx4>
- Σχολική βία: https://www.youtube.com/watch?v=FaHIJrv_74I
- Italy - G.A.Y - Good As You: <https://www.youtube.com/watch?v=6ubLyXvrc58>

Η Ομάδα ενάντια στον λεκτικό εκφοβισμό θα αναλάβει να φτιάξει μπλουζάκια στα οποία θα αναγράφονται χαρακτηρισμοί οι οποίοι χρησιμοποιούνται συχνά όταν ασκείται λεκτική βία π.χ.: «φυτό», «ομοφυλόφιλος», «χαζός» κ.λπ. Στο σημείο αυτό τονίζεται στους μαθητές ότι χρησιμοποιούνται αυτές οι λέξεις προκειμένου να ευαισθητοποιηθούν οι υπόλοιποι συμμαθητές εναντίον του λεκτικού εκφοβισμού. Στη συνέχεια οι μπλούζες αυτές θα εκτεθούν σε χώρους του σχολείου με το σύνθημα «Μερικοί τις φοράνε κάθε μέρα. Βοήθησε στη καταπολέμηση της λεκτικής βίας!».

Τέλος, η Ομάδα δημιουργίας φυλλαδίων θα δημιουργήσει, για παράδειγμα σε κόλλες Α4 (είτε γράφοντας με στυλό, χρώματα, είτε χρησιμοποιώντας το word) φυλλάδια τα οποία θα στοχεύουν κατά του ομοφοβικού εκφοβισμού και θα είναι διαθέσιμα για γονείς και μαθητές στο γραφείο των καθηγητών και του διευθυντή.

Εναλλακτικά, και εφόσον υπάρχει η δυνατότητα, τα παιδιά μπορούν να χρησιμοποιήσουν το Web 2.0 εργαλείο: <http://edu.glogster.com/> για τη δημιουργία των φυλλαδίων.

8.3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση είναι η αποτίμηση του αποτελέσματος μιας προσπάθειας. Στην περίπτωση των μαθητών, το εκτιμώμενο αποτέλεσμα αφορά κατά κύριο λόγο τις γνώσεις ή τις δεξιότητες που επιθυμούμε να έχουν αποκτήσει με το πέρας του σεναρίου.

Το παρόν σενάριο προτείνει ένα σύστημα αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης, καθώς έχει ως κύριο στόχο να δώσει κίνητρο στους μαθητές να αναλάβουν πρωτοβουλίες δράσης και όχι να επαναπαυτούν σε μια απλή ανάγνωση των γεγονότων υπό το φόβητρο της γραπτής βαθμολόγησης. Στο παράρτημα υπάρχει προτεινόμενος πίνακας, ο οποίος ωστόσο είναι ενδεικτικός

Προτείνεται η κάθε ομάδα με το πέρας του σεναρίου να αξιολογήσει την προσπάθειά της, καθώς και των άλλων ομάδων συμπληρώνοντας έναν τέτοιο πίνακα. Οι πίνακες αυτοί προτείνεται να συμπληρωθούν σε συμπληρωματική ώρα, οπότε και θα μαζευτούν όλες μαζί οι ομάδες. Στο τέλος «αξιολογεί» και ο καθηγητής. Η κλίμακα η οποία χρησιμοποιείται και προτείνεται είναι αξιολογικού τύπου [καλά, πολύ καλά, άριστα] και όχι αριθμητική.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Ομάδα:

	Καθόλου 1	Λίγο 2	Αρκετά 3	Πολύ 4	Πάρα Πολύ 5
...Χρησιμοποίησαν / χρησιμοποίησαμε υλικό από τις					

παρουσιάσεις των μαθημάτων.					
...Έδειξαν / Δείξαμε ενδιαφέρον για την καταπολέμηση του φαινομένου.					
...Χρησιμοποίησαν/ χρησιμοποιήσαμε το διαδίκτυο για να βρουν / βρούμε περισσότερες πληροφορίες.					
...Χρησιμοποίησαν / χρησιμοποιήσαμε τα διαδικτυακά εργαλεία προς διευκόλυνση τους / μας.					
...Μας άρεσε το αποτέλεσμα της δουλειάς τους/ μας.					
...Πιστεύω πως η δουλειά τους/μας θα έχει αντίκτυπο στην καταπολέμηση του φαινομένου.					
...Ήταν/ Ήμασταν εφευρετικοί.					

Βιβλιογραφική τεκμηρίωση

- Berlan, E. D., Corliss, H. L., Field, A. E., Goodman, E. & Austin, S.B. (2010). Sexual orientation and bullying among adolescents in the growing up today study. *The Journal of Adolescent Health: Official Publication of the Society for Adolescent Medicine*, 46(4), 366–371.
- Olweus, D. (1978). *Aggression in the schools: Bullies and whipping boys*. Oxford: Hemisphere.
- Piaget, J. (1970). *Structuralism*. New York: Harper & Row.
- Φλουρής, Μ. Κ. (2006). *Μάθηση & Διδασκαλία Τόμος Α'*. Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση .

Διαδικτυογραφία

- Βούτου, Α. & Βαϊδάκης, Ν. (2004). Βιολογικό υπόβαθρο των διαπροσωπικών δεσμών. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014, από <http://www.psych.gr/documents/psychiatry/15.2-GR-77.pdf>
- Βώρος, Φ.Κ. (n.d.). «Αξιολόγηση του Μαθητή, και Παιδαγωγική Ευαισθησία (ή Αναλγησία)». Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014, από www.voros.gr/paid/axiol.doc
- Ζωίτος, Γ. (2014). *Γκρεγκ Λουγκάνις: Βουτιά στη διαφορετικότητα...* Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014, από <http://www.contra.gr/Archive/ContraFiles/gkregk-loyghanis-afierwma.3164235.html>
- Λατίφης, Κ. & Χρύσος, Β. (2007). *Ελεύθερο λογισμικό- λογισμικό ανοιχτού κώδικα: διερεύνηση ενσωμάτωσης στο Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα*. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014, από <http://mediacampathens.files.wordpress.com/2008/04/open-source-educational-institutions.pdf>
- Μπαλκίζας, Ν. (2008). Σύγχρονες Θεωρίες για τη Μάθηση με Εργαλεία ΤΠΕ. Ανάκτηση Δεκέμβριος 2014, από http://users.sch.gr/nikbalki/epim_kse/files/Parousiaseis/Scenario_PE60-70/LearningTheories-ErgaleiaTPE.pdf
- MyGSA. (n.d.). *A sociometry of oppressions*. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014, από <http://mygsa.ca/sites/default/files/MyGSA.ca%20%20Sociometry%20of%20Oppressions.pdf#overlay-context=educators/lesson-plans-resources/4884>
- MyGSA. (n.d.). *Try this today #3 - Famous as Queer Folk*. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014, από <http://www.mygsa.ca/sites/default/files/MyGSA.ca%20%20Lesson%20Plans%20%20%20Try%20This%20Today%20%20Famous%20as%20Queer%20Folk.pdf>
- Unesco. (2011). *Lesson Plan*. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014, από IDAHO: <http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/ED/pdf/IDAHO%20Lesson%20plan.pdf>
- <https://www.youtube.com/watch?v=1hlCEIUATzg> (Ellen Page Joins HRCF's Time to Thrive Conference). Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΥΛΙΚΟ 1^{ης} ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΩΡΑΣ

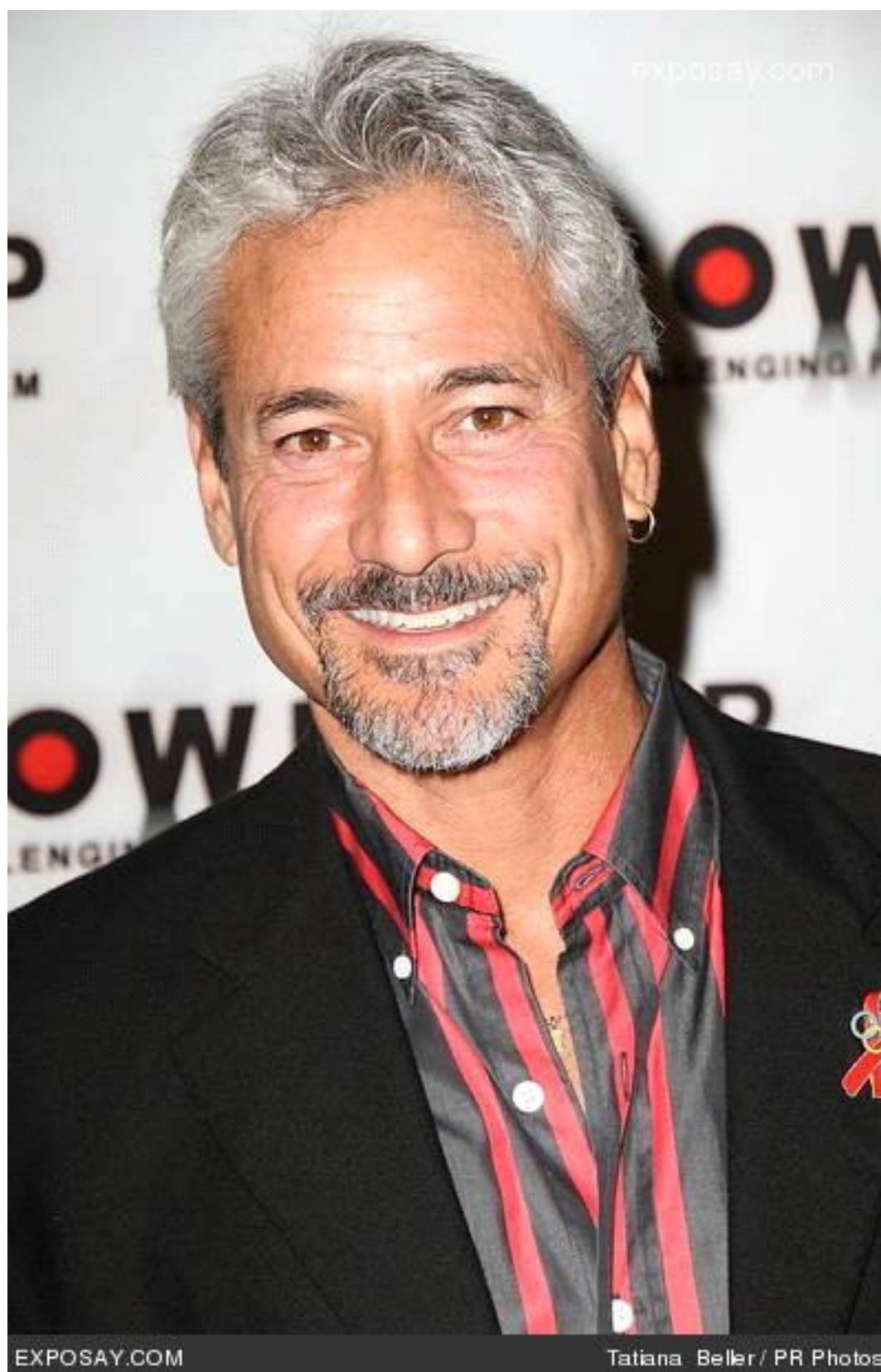
Η Ellen Page είναι Καναδή ηθοποιός. Έχει κερδίσει περισσότερα από 25 βραβεία και ήταν υποψήφια για το Όσκαρ Α Γυναικείου Ρόλου, μία Χρυσή Σφαίρα και ένα

BAFTA για το Juno. Το 2008 ήταν μία από τις 30 προσωπικότητες που συμμετείχαν σε μια διαδικτυακή σειρά διαφημίσεων των ΗΠΑ για τη Βιρμανία, ζητώντας να τεθεί τέλος στη στρατιωτική δικτατορία στη χώρα. Περιγράφει τον εαυτό της ως φεμινίστρια από προεπιλογή. Είναι χορτοφάγος και έχει βραβευτεί από τη PETA. Στις 14 Φεβρουαρίου 2014 αποκάλυψε πως είναι ομοφυλόφιλη σε μια ομιλία στο συνέδριο “Time to Thrive” (Campaign, 2014). Συγκεκριμένα δήλωσε:

«... Είναι μεγάλη τιμή να βρίσκομαι εδώ. Αλλά είναι και λίγο περίεργο, επίσης. Βρίσκομαι εδώ σ’ αυτή την αίθουσα, εξαιτίας ενός οργανισμού του οποίου το έργο βαθιά θαυμάζω και περιβάλλομαι από ανθρώπους που έχουν κάνει έργο ζωής να κάνουν τη ζωή άλλων ανθρώπων καλύτερη. Μερικοί από σας διδάσκετε στους νέους ανθρώπους. Μερικοί από σας βοηθάτε τους νέους να θεραπευτούν και να βρουν τη φωνή τους. Κάποιοι από εσάς απλά τους ακούτε. Μερικοί από εσάς έχετε αναλάβει δράση. Κάποιοι από εσάς είστε νέοι οι ίδιοι, οπότε είναι ακόμα πιο περίεργα για ένα νεαρό άτομο σαν εμένα ν’ απευθύνομαι σε σας.

...Και ξέρω ότι υπάρχουν άνθρωποι σε αυτό το δωμάτιο που πηγαίνουν στο σχολείο κάθε μέρα και να αντιμετωπίζονται απαίσια για κανένα λόγο. Ή πάτε σπίτι και νιώθετε σαν δεν μπορείτε να πείτε στους γονείς σας όλη την αλήθεια για τον εαυτό σας. Και πέρα από αυτό θέτετε τον εαυτό σας σ’ ένα άλλο πλαίσιο ή ανησυχείτε για το μέλλον, για το πανεπιστήμιο, ή την δουλειά σας, ή ακόμη και τη για σωματική σας ασφάλεια. Και προσπαθείτε να φανταστείτε τί μπορεί να σας συμβεί την επόμενη μέρα το οποίο θα σας συντρίψει. Και αυτό είναι τοξικό και επώδυνο και βαθιά άδικο. Και μερικές φορές είναι τα μικρά, ασήμαντα πράγματα που μπορούν να σας γκρεμίσουν.

...Είμαι εδώ σήμερα γιατί είμαι γκέι. Και επειδή ...ίσως μπορώ να κάνω τη διαφορά. Να βοηθήσω και άλλους να έχουν μια πιο εύκολη και ελπιδοφόρα ζωή. Ανεξάρτητα από εμένα, νιώθω υποχρέωση και κοινωνική ευθύνη. Το πνεύμα μου υπέφερε, η πνευματική μου υγεία υπέφερε και οι σχέσεις μου υπέφεραν. Στέκομαι σήμερα εδώ, μαζί με όλους εσάς, από την άλλη πλευρά όλου αυτού του πόνου...».

Ο Γκρεγκ Λουγκάνις κατέχει τέσσερα χρυσά μετάλλια στις καταδύσεις από βαθύρα 3 και πλατφόρμα 10 μέτρων σε δύο συνεχόμενους Ολυμπιακούς Αγώνες (1984, 1988),

που θα ήταν –πιθανόν– έξι αν οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν μοιχόταραν με την προεδρική εντολή Κάρτερ τους Ολυμπιακούς Αγώνες στη Μόσχα το '80. Είναι μοναδικό επίτευγμα ακόμη και σήμερα. Ήταν ο πρώτος που στο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα του 1982 έλαβε το απόλυτο 10 από επτά κριτές, θεωρείται μακράν του δεύτερου ο κορυφαίος του αθλήματος και από τους μύστες αζεπέραστος. Μόλις στα 16 του, όντας παιδί - θαύμα με τρομερές δεξιότητες, ανήκε ήδη στην κολυμβητική ομάδα των ΗΠΑ. Μάλιστα, στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Μόντρεαλ κέρδισε το αργυρό ολυμπιακό μετάλλιο στα 10 μέτρα, πίσω μόνο από τον θρυλικό Ιταλό Κλάους Ντιμπιάζι.

Η ιστορία του (Ζωίτος, 2014):

Όντας ήδη σε κρυφή σχέση με τον Τομ Μπάρρετ, ο οποίος ήταν επίσης οροθετικός και απεβίωσε το 1990, έμαθε ότι το τεστ για AIDS στο οποίο είχε υποβληθεί βγήκε θετικό. Προσπάθησε να μην κλονιστεί, δεν διέλαθε του στόχου να συμμετάσχει στους Ολυμπιακούς Αγώνες και έλαβε κανονικά μέρος με την εθνική ομάδα των ΗΠΑ. Μόνο που στον προκριματικό των 3 μέτρων, στην 9η βουτιά του, δεν υπολόγισε σωστά τη φόρα του και την απόσταση που έπρεπε από την άκρη του βατήρα, χτύπησε με το κεφάλι στον βατήρα και έπεσε ματωμένος στην πισίνα. Προκλήθηκε πανικός σε διοργανωτές και θεατές. Ο πρωταθλητής είχε τραυματιστεί...

Ήταν η φορά που ήθελε να μιλήσει, να «ξεγυμνωθεί», αλλά τρομοκρατήθηκε. «Παρέλυσσα από τον φόβο» θα εξομολογηθεί αργότερα, «δεν ήξερα ποια ακριβώς ήταν ευθύνη μου εκείνη τη στιγμή». Δέχθηκε κανονικά τις περιποιήσεις των γιατρών, ο ένας μάλιστα δεν χρησιμοποίησε γάντια, του έγιναν ράμματα και παρά τη διάσειση που είχε υποστεί από το χτύπημα επανήλθε ύστερα από 35 λεπτά στον αγώνα. Κέρδισε με μια εκπληκτική προσπάθεια την πρόκριση στον τελικό και λίγες ημέρες μετά το χρυσό μετάλλιο απέναντι στον 14χρονο Κινέζο Σιόνγκ Νι. Έγραψε ιστορία. Τότε αποφάσισε να ξανασυστηθεί στον κόσμο ως Γκρεγκ Λουγκάνις οροθετικός και ομοφυλόφιλος. Ύστερα από αυτό ο μύθος του κάθε άλλο παρά γκρεμίστηκε. Παρέμεινε και παραμένει ο πρώτος των πρώτων, έγινε «ισχυρότερος», αποτέλεσε έμπνευση για ταινία (“Breaking the Surface”). Νίκησε τις φοβίες του ίδιου και των υπολοίπων, επανέκτησε βασικά τον αυτοσεβασμό του. «Δεν ζήτησα να γίνω ομοφυλόφιλος, γεννήθηκα έτσι. Όπως γεννήθηκα δυσλεκτικός και με καφέ μάτια», έλεγε σε μια άλλη συνέντευξή του αποδεχόμενος πρώτα και κύρια τον εαυτό του και έχοντας συμβιβαστεί με τον ιό.

Σε μια άλλη του συνέντευξη δηλώνει: «Σχεδόν θέλω να ευχαριστήσω όλους όσους με εκφόβισαν στη ζωή μου: αυτοί που με φώναζαν ... Εκείνους που απείλησαν να μου ρίξουν μπουιές και πήραν τα χρήματα και γεύμα μου στη στάση του λεωφορείου. Αυτούς που μου έριξαν στην πραγματικότητα γροθιές και έτριψαν το πρόσωπό μου στην άσφαλτο.

Όλοι αυτοί συνέβαλαν στη διαμόρφωσή μου και χωρίς αυτές τις εμπειρίες δε θα μπορούσα να είμαι το πρόσωπο που είμαι σήμερα. Έπρεπε να μάθω να ‘συγχωρώ’ τον εαυτό μου και στη συνέχεια να βρω στην καρδιά μου χώρο να ‘συγχωρεί’ τους άλλους και να ευλογήσει το φως μέσα τους, ακόμη και αν ήταν αμυδρό. Όμως, το να τους ευχαριστήσω πάει μακριά και είναι ανακριβές. Στο τέλος ήταν η εσωτερική

αίσθηση του εαυτού μου, η δύναμη της θέλησής μου και η αποφασιστικότητά μου, που με βοήθησε να αποδεχθώ αυτές τις εμπειρίες και κυριολεκτικά να τις μετατρέψω σε χρυσό. ...»

Υλικό 3^{ης} διδακτικής ώρας

Ρόλοι (αναγράφονται ενδεικτικά. Ο/η κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει τις δικές του ιδέες για τη δημιουργία των ρόλων):

19χρονος ομοφυλόφιλος που έχει σχέση με κοπέλα, ενώ παράλληλα βγαίνει κρυφά με άτομα του ίδιου φύλου. Η κοπέλα του πιστεύει ότι είναι η ώρα να παντρευτούν.	16χρονη λευκή κοπέλα που είχε την πρώτη της ερωτική επαφή πριν από έναν χρόνο. Μόλις ανακάλυψε ότι είναι θετική στον ιό HIV+ [AIDS].	17χρονη ορφανή που κατοικεί με τον παππού και τη γιαγιά. Είναι άριστη μπασκετμπολίστρια, ωστόσο αργεί συχνά στις προπονήσεις, γιατί πρέπει να φροντίζει τ' αδέρφια της.	17χρονη ετεροφυλοφιλική κοπέλα με πλούσιο πατέρα. Τα Χριστούγεννα τα περνάει κάνοντας σκι στην Αράχωβα και το καλοκαίρι στη βίλα τους στη Μύκονο.
19χρονη ασιάτισσα μαθήτρια ΕΠΑΛ. Οι γονείς της την αγνοούν και έχει μείνει 2 χρόνια πίσω στο σχολείο. Είναι συχνά μόνη και θλιμμένη.	Ελληνίδα που βγαίνει με μαύρο άντρα. Η οικογένειά της είναι κατά αυτής της σχέσης. Η κοπέλα θέλει να μείνει έγκυος.	Γκοθ μαθητής που βγαίνει με κοπέλα από την Αφρική. Η οικογένεια του ζει κάτω από το όριο της φτώχειας.	Μαθητής της Β' Λυκείου που ασχολείται με το skateboard. Έχει αρκετούς φίλους και από τα δυο φύλα.
Μαθητής Α' Λυκείου με μαθησιακές δυσκολίες. Σκέφτεται να παρατήσει το σχολείο. Η οικογένεια του πιστεύει πως δε θα καταφέρει να μπει σε κάποια πανεπιστημιακή σχολή	Μαθήτρια Γ' Λυκείου που έχει εκφράσει ανοιχτά την ομοφυλοφιλία της. Έχει αναπτύξει και ακτιβιστική δράση.	17χρονη μαθήτρια με κατάθλιψη. Χρησιμοποιεί αναπηρικό αμαξίδιο για τις μετακινήσεις της, ενώ παράλληλα αμφισβητεί τον σεξουαλικό της προσανατολισμό.	17χρονη μαθήτρια, η οποία διατηρεί σχέση με μεγαλύτερο και κακοποιείται σεξουαλικά. Είναι φοβισμένη και δεν αποφασίζει να το μοιραστεί με κάποιον.
16χρονη έγκυος, η οποία αναγκάστηκε να παρατήσει το σχολείο λόγω των συχνών λεκτικών επιθέσεων από τους συμμαθητές της. Πλέον είναι κατ' οίκον μαθήτρια.	Μαθητής Α' Λυκείου με διακρίσεις στα μαθήματα. Φέτος βραβεύτηκε από τον δήμαρχο της πόλης του για την πρωτοβουλία του να διοργανώσει φιλανθρωπικό έρανο.	Μαθήτρια Α' Λυκείου, η οποία νοιάζεται για το περιβάλλον και κάνει παρουσιάσεις στους συμμαθητές της σχετικά με την υγιεινή διατροφή.	15χρονος, ο οποίος φεύγει από το σχολείο τις περισσότερες μέρες και αράζει στο παρκάκι της γειτονιάς. Κρυφά κάνει καταχρήσεις.

Φύλλο εργασίας 1^{ης} διδακτικής ώρας

1. Άλλαξε η άποψή σας για τα συγκεκριμένα άτομα ύστερα από την αποκάλυψη του σεξουαλικού τους προσανατολισμού;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Η αντίδρασή σας απέναντι σε αυτή την αποκάλυψη σας εξέπληξε;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Πώς αισθάνεστε που οι άνθρωποι αυτοί ήταν θύματα σχολικού εκφοβισμού στα μαθητικά τους χρόνια εξαιτίας του σεξουαλικού τους προσανατολισμού;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2^{ης} ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΩΡΑΣ

1. Συμπληρώστε στα κουτάκια ποια πιστεύετε ότι είναι τα κύρια χαρακτηριστικά ενός παιδιού που εκφοβίζεται:

2. Πώς αισθάνεται κατά την άποψη σας το παιδί που εκφοβίζεται;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Ποια είναι τα συναισθήματά σας σχετικά με όσα παρακολουθήσατε; Εσείς πώς θα αντιδρούσατε, εάν συνέβαινε ένα αντίστοιχο περιστατικό μπροστά σας;

.....
.....
.....
.....
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3^{ης} ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΩΡΑΣ

1. Τί κρατάει πίσω τους ανθρώπους στη ζωή τους σύμφωνα με όσα αντιληφθήκατε από τη δραστηριότητα;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Ποιο χαρακτηριστικό δίνει προνόμια στους ανθρώπους κατά την άποψή σας;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Έχετε εντοπίσει παρόμοιες υποθέσεις στο σχολείο μας;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

7. Πόσο σημαντική είναι η προσωπική ταυτότητα κάποιου, προκειμένου να επιτύχει τους στόχους ζωής του;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Σχολικό πιλοτικό πρόγραμμα 9

Τίτλος: Παγκόσμιοι πολίτες: Ρατσιστικός εκφοβισμός

Λύκειο (Β' Λυκείου)

9 ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ, ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΟ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ ΓΙΑ ΤΗ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

9.1 ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ – ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Τίτλος: «Παγκόσμιοι πολίτες: Ρατσιστικός εκφοβισμός»

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές

Προτείνεται διαθεματική προσέγγιση και συνεργασία εκπαιδευτικών διαφόρων ειδικοτήτων.

Το σενάριο θα μπορούσε να εφαρμοστεί στο πλαίσιο του μαθήματος της Σχολικής και Κοινωνικής Ζωής.

Εννοια/Εννοιες που αφορά το σενάριο: Παγκόσμιος Πολίτης/ Ανθρώπινα Δικαιώματα / Σχολική Βία - Ρατσιστικός Εκφοβισμός

Ομάδα – Στόχος / Βαθμίδα Εκπαίδευσης: Β' Λυκείου

Σκοποί και Στόχοι:

Ενώ το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης αποτελεί σήμερα εδραιωμένο τρόπο της καθημερινότητάς μας, λίγες μαθησιακές πρακτικές παρατηρούνται στην εκπαιδευτική κοινότητα για την προαγωγή και καλλιέργεια μιας ανάλογης κουλτούρας στους μαθητές, γεγονός που αδιαμφισβήτητα θα είχε συντελέσει και στη μείωση περιστατικών ρατσιστικού εκφοβισμού στον σχολικό χώρο.

Στο πλαίσιο καλλιέργειας μιας κουλτούρας και νοοτροπίας που συνάδει με την ταυτότητα ενός παγκόσμιου πολίτη είναι βασικό να βοηθήσουμε τους μαθητές – αυριανούς παγκόσμιους πολίτες– να κατανοήσουν τη σημασία της αλληλεπίδρασης και του σεβασμού ως προς τα δικαιώματα τα δικά μας και των άλλων. Δηλαδή ν' αντιληφθούν και να εμπεδώσουν τη θεμελιώδη αρχή, ότι η ζωή μας επηρεάζεται σημαντικά από αποφάσεις που λαμβάνονται σε άλλα μέρη του κόσμου, ενώ και οι δικές μας αποφάσεις με τη σειρά τους επηρεάζουν τις ζωές των άλλων.

Σύμφωνα με τον μη κερδοσκοπικό οργανισμό OXFAM²⁶ που ασχολείται με τη διάδοση της σχετικής εκπαιδευτικής πολιτικής «*Η εκπαίδευση για τον Παγκόσμιο Πολίτη βοηθά τους μαθητές να αναπτύξουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις αξίες που είναι αναγκαίες για τη διασφάλιση ενός δίκαιου και αειφόρου κόσμου, στον οποίο ο καθένας θα μπορεί να εκπληρώνει τις δυνατότητές του*» ενώ ως βασικά χαρακτηριστικά σύνθεσης του προφίλ του παγκόσμιου πολίτη αναφέρονται:

²⁶ Oxfam (2006). Εκπαίδευση για τον Παγκόσμιο Πολίτη. Οδηγός για τα σχολεία. Ανάκτηση από: <http://www.glob-edu.net/media/common/uploads/material/-/Oxfam>

- ο βαθμός ενημέρωσής του για το τί συμβαίνει στον κόσμο και η συναίσθηση του ρόλου του ως πολίτη αυτού του κόσμου
- ο σεβασμός και η εκτίμηση της διαφορετικότητας που επιδεικνύει
- η κατανόησή του για το πώς λειτουργεί ο κόσμος
- η εκδήλωση αγανάκτησης για κάθε μορφή κοινωνικής αδικίας
- η συμμετοχή του σε διάφορα θέματα που αφορούν στην έννοια της κοινότητας από τοπικό μέχρι και παγκόσμιο επίπεδο
- η ανάληψη δράσης και πρωτοβουλιών προκειμένου να καταστεί ο κόσμος δίκαιος και αειφόρος
- η ανάληψη ευθυνών για τις πράξεις του

Το παρόν σενάριο αποσκοπεί σε μια ολιστική θεώρηση του φαινομένου του ρατσιστικού εκφοβισμού, θέτοντας εξ αρχής το πλαίσιο μιας αξιακής κουλτούρας, κατοχυρωμένης και νομικά (μέσα από τη διακήρυξη των ανθρώπινων δικαιωμάτων) και εμπλέκοντας τους μαθητές σε ψυχοσυναισθηματικές καταστάσεις (μέσα από τις βιωματικές δραστηριότητες), προκειμένου οι ίδιοι να συνειδητοποιήσουν τις διαστάσεις και επιπτώσεις του φαινομένου, τους παράγοντες πρόκλησής του και να διαμορφώσουν βάσει εκλογικευμένων διεργασιών ανάλογες στάσεις και συμπεριφορές. Επίσης, επιδίωξη είναι να τονιστεί η ευκολία με την οποία σε μια έκρυθμη κοινωνική κατάσταση μπορεί να αναδειχτούν ρατσιστικές τάσεις, σε μια κατά τα άλλα και έως εκείνη τη στιγμή «φιλήσυχη» κοινωνία. Δεδομένων των σημερινών συγκυριών (οικονομική κρίση, κινητικότητα πληθυσμού, ανεργία κ.λπ.) είναι σημαντικό να καλλιεργήσουν οι μαθητές δεξιότητες κριτικής σκέψης, να αξιολογούν βάσει πολυπαραγοντικών κριτηρίων, να είναι ενήμεροι ιστορικά και να έχουν αναπτύξει και ενστερνιστεί σταθερές πανανθρώπινες αξίες, τις οποίες θα θεωρούν αμετάκλητες και αδιαπραγμάτευτες, ενώ θα αγωνίζονται για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων, των δικών τους, αλλά και των άλλων, όταν θεωρούν ότι παραβιάζονται.

Πέρα, όμως, από τον σχεδιασμό παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση της επιθετικής συμπεριφοράς και του σχολικού εκφοβισμού, καθοριστικής σημασίας είναι και η δημιουργία θετικού κλίματος στο σχολείο προκειμένου να καλλιεργηθεί στους μαθητές η αίσθηση «του ανήκειν» μέσα στο σχολικό περιβάλλον, γεγονός που συντελεί στην ισχυροποίηση του αλληλοσεβασμού και της συλλογικής προσπάθειας για την επίτευξη κοινών στόχων (Πετρόπουλος & Παπαστυλιανού, 2001). Επιπλέον, το σχολικό κλίμα αντανakλά κανόνες, στόχους, αξίες, διαπροσωπικές σχέσεις, διδακτικές, μαθησιακές και πρακτικές ηγεσίας καθώς και οργανωτικές δομές (Cohen et al., 2009) και αποτυπώνει τις κοινές αντιλήψεις συμπεριφοράς που μοιράζονται τα μέλη της σχολικής κοινότητας, ενώ έχει τη δυναμική να συμπαρασύρει και να εμπνέει ως προς το αίσθημα της συλλογικότητας.

Ως προς αυτό τον σκοπό, την καλλιέργεια ενός θετικού κλίματος, το παρόν σενάριο διαρθρώνεται βάσει της ενεργούς εμπλοκής όλου του διδακτικού προσωπικού, ενώ τα παραγόμενα προϊόντα θα απευθύνονται σε όλη τη σχολική μονάδα. Στο ίδιο πνεύμα

της συνεργατικότητας εδράζονται και όλες οι δραστηριότητες που είναι σχεδιασμένες να εμπλέξουν τους μαθητές σε συλλογικές ενέργειες και αποφάσεις, μέσα από την καλλιέργεια δημοκρατικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων.

Γενικοί σκοποί:

- Να **γνωρίζουν** και να **κατανοούν** την έννοια του παγκόσμιου πολίτη και τη σημασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων
- Να **γνωρίζουν** και να **κατανοούν** την έννοια του ρατσιστικού εκφοβισμού
- Να **αναλύουν** τα αίτια ενίσχυσης ρατσιστικών τάσεων
- Να **αναλάβουν** ενεργό δράση για την υλοποίηση αντιρατσιστικής καμπάνιας
- Να **αναλογίζονται** τη θέση τους στη διαδικασία πρόληψης του φαινομένου.

Ειδικότεροι στόχοι

ΓΝΩΣΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **γνωρίζουν** και να **κατανοούν** την έννοια του παγκόσμιου πολίτη και τη σημασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων
2. Να **γνωρίζουν** και να **κατανοούν** την έννοια του ρατσιστικού εκφοβισμού
3. Να **αναλύουν** τα αίτια ενίσχυσης ρατσιστικών τάσεων
4. Να **γνωρίζουν** και να **κατανοούν** τη σημασία ισχύος των ανθρώπινων δικαιωμάτων για την ίδια την επιβίωση του ανθρώπου
5. Να **ασκηθούν** στην απόκτηση κριτικής σκέψης κατά την εμπλοκή τους σε διερευνητικές δραστηριότητες
6. Να **μάθουν** να διαχειρίζονται διαδικτυακά εργαλεία και να επικοινωνούν ασύγχρονα προκειμένου να παίρνουν από κοινού αποφάσεις με άλλους.

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **ανακαλούν** τις βιωματικές και πρότερες γνώσεις τους και να τις **αξιοποιούν** κριτικά για εξαγωγή συμπερασμάτων
2. Να **λειτουργούν** ως ομάδα με κοινό στόχο, στο πλαίσιο της οποίας θα συνεργάζονται, προκειμένου να αναπτύσσουν συλλογικά επιχειρήματα, να κατανοούν έννοιες, ιδέες ή διαδικασίες, να τεκμηριώνουν θέσεις, να επιλύουν προβλήματα
3. Να **κάνουν** συγκρίσεις, να **διαπιστώνουν** συσχετίσεις και να **συνθέτουν** τη δική τους ερμηνεία ή να προβαίνουν σε αναθεώρηση στάσεων και συμπεριφορών
4. Να **διαμορφώσουν** στάσεις και συμπεριφορές απέναντι στον ρατσιστικό εκφοβισμό μέσα από ορθολογικά συμπεράσματα και τεκμηριωμένα επιχειρήματα
5. Να **καλλιεργήσουν** δεξιότητες ενσυναίσθησης
6. Να **προσλάβουν** ερεθίσματα μέσω των πληροφοριών, διαμέσου της κίνησης και της μεταβολής της διανοητικής και συναισθηματικής τους κατάστασης.

ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **αυτενεργήσουν** ως καλλιτεχνικοί δημιουργοί αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες
2. Να **ασκηθούν** σε επικοινωνιακές και συνεργατικές δεξιότητες δρώντας μέσα σε ομάδες
3. Να **αναπτύξουν** πρωτοβουλίες για την παρουσίαση των εκπονημάτων τους.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **ασκηθούν** στην παραγωγή λόγου σε ηλεκτρονικό περιβάλλον εργασίας
2. Να **εργαστούν** στο περιβάλλον του Wiki ως ένα επιπρόσθετο μέσο διδασκαλίας και εκμάθησης
3. Να **παράγουν** ποικιλία πολυτροπικών κειμενικών τύπων, τα οποία διαμορφώνονται στο πλαίσιο πολυπολιτισμικών και τεχνολογικά ανεπτυγμένων κοινωνιών
4. Να **εμπλακούν** σε ενεργητική αναζήτηση και επεξεργασία δικτυακής πληροφορίας
5. Να **ασκηθούν** στη συνεργατική παραγωγή ηλεκτρονικού λόγου, αξιοποιώντας την ευελιξία που τους προσφέρει η μορφή του ψηφιακού κειμένου (ρευστότητα).

Εργαλεία για τη διδασκαλία:

- ❖ Διαδίκτυο
- ❖ Βίντεο
- ❖ Web2.0 εργαλεία (Glogster, wiki, postermymwall)
- ❖ Υπολογιστές
- ❖ Αφίσες
- ❖ Χαρτόνια
- ❖ Φυλλάδια

Εκτιμώμενη Διάρκεια:

Για την προτεινόμενη διδακτική παρέμβαση εκτιμάται ότι θα απαιτηθούν τουλάχιστον 4 διδακτικές ώρες.

Εναλλακτικά, επιπλέον ενασχόληση των μαθητών σε ασύγχρονο περιβάλλον μάθησης (wiki).

9.2 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ – ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Οι περισσότερες ασκήσεις / δραστηριότητες είναι αυτόνομες η μια από την άλλη. Αυτό δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να επιλέξει τη δική του διδακτική διαδρομή μέσα από το κάθε σχέδιο μαθήματος.

➤ 1η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ

Η υλοποίηση του σεναρίου ξεκινά με αφόρμηση του διδάσκοντος.

Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να εισάγει το θέμα των ανθρώπινων δικαιωμάτων με όσο το δυνατόν πιο ευρηματικό τρόπο, προκειμένου να προκαλέσει το ενδιαφέρον των μαθητών του. Μια εισαγωγή του τύπου «...σήμερα θα σκότωνα άνθρωπο έτσι όπως τον είδα να οδηγεί! Ξέρετε όμως γιατί δεν το έκανα;» αναμένεται να προκαλέσει έκπληξη στην τάξη, αλλά και να αιφνιδιάσει τα παιδιά που είναι πολύ πιθανόν να μην απαντήσουν «γιατί υπάρχουν ανθρώπινα δικαιώματα». Αφού ο εκπαιδευτικός δώσει χρόνο στους μαθητές του ν' απαντήσουν στο ερώτημά του, θα δώσει τελικά την προαναφερθείσα απάντηση.

Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να του πουν ποια ανθρώπινα δικαιώματα γνωρίζουν ή ποια νομίζουν ότι είναι. Καταγράφονται στον πίνακα οι προτάσεις που θα ακουστούν, αλλά παράλληλα γίνεται προσπάθεια να ενισχυθεί ο διάλογος και η ελεύθερη συζήτηση μεταξύ των μαθητών, εάν τυχόν υπάρχουν αντίθετες απόψεις, δηλαδή ότι κάποιες προτάσεις δεν συγκαταλέγονται στα ανθρώπινα δικαιώματα – πάντα βέβαια με επιχειρηματολογία.

Στο αντίστοιχο φυλλάδιο εργασίας [Βλ. Παράρτημα] οι μαθητές καταγράφουν μόνο τις προτάσεις με τις οποίες συμφωνούν, καθώς και την αιτιολόγηση γι' αυτή τους την απάντηση.

Στη συνέχεια μοιράζεται στους μαθητές φωτοτυπία με τα 30 ανθρώπινα δικαιώματα και τους ζητείται να κυκλώσουν όσα δεν έχουν συμπεριλάβει στη δική τους λίστα. Καταγράφονται στον πίνακα τα δικαιώματα που δεν είχαν προαναφερθεί από τους μαθητές και βάσει του ποσοστού μη αναφοράς διαμορφώνεται από έναν μαθητή στον πίνακα μια πίτα γραφήματος. Οι μαθητές στη συνέχεια συζητάνε για τη σημασία των δικαιωμάτων ως προς την ίδια μας την επιβίωση.

Όταν ολοκληρωθεί η παραπάνω διαδικασία, ενημερώνονται οι μαθητές ότι θα παρακολουθήσουν ένα βίντεο με «την ιστορία των ανθρώπινων δικαιωμάτων» (<http://gr.humanrights.com/what-are-human-rights.html>).

Συνεχίζοντας την προσπάθεια για τη δημιουργία φιλικού κλίματος στην τάξη, αλλά και για να προλογιστεί το συγκεκριμένο βίντεο ο εκπαιδευτικός επισημαίνει στα παιδιά τη δυσκολία ακόμα και των ενηλίκων να ορίσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, παρόλο που είναι ζωτικής σημασίας για την ευημερία, αλλά και για την ύπαρξή μας.

Αφού οι μαθητές παρακολουθήσουν το βίντεο, ερωτώνται αν όλα τα δικαιώματα τηρούνται σε όλο τον κόσμο. Γεγονός είναι ότι χρόνια μετά την έκδοσή της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων παραβιάσεις σημειώνονται σε κάθε μέρος του κόσμου και αφορούν βασανιστήρια ή κακοποίηση, κακοδικίες, περιορισμούς στην ελευθερία της έκφρασης, περιθωριοποίηση των γυναικών και των παιδιών, έλλειψη ελευθερίας του τύπου κ.λπ.

Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές, με βάση τις δικές τους γνώσεις να καταγράψουν στο Φύλλο Εργασίας γεγονότα και περιστατικά που έχουν συμβεί και συμβαίνουν στον κόσμο μας και αποτελούν παραδείγματα παραβίασης των

θεσμοθετημένων δικαιωμάτων. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα μπορεί να γίνει και σε πλαίσιο ομάδων.

Ακόμη, ο εκπαιδευτικός, εφόσον υπάρχει η δυνατότητα, μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές να συλλέξουν πληροφορίες για γεγονότα και περιστατικά που συνιστούν παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων διαδικτυακά, για παράδειγμα, μέσα από τον ιστότοπο «Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα»²⁷.

Στη συνέχεια, στο ίδιο Φύλλο Εργασίας δίνονται οδηγίες στους μαθητές προκειμένου να καταγράψουν ανάλογα περιστατικά παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα οποία όμως αποτελούν δικά τους βιώματα ή μαρτυρίες από την τοπική κοινωνία και το σχολείο.

Το γεγονός αυτό, προϋποθέτει την καλλιέργεια θετικού κλίματος, αμοιβαίας εμπιστοσύνης και αλληλοσεβασμού μεταξύ των μαθητών της τάξης, προκειμένου οι μαθητές να αισθάνονται άνετα να αναφέρουν προσωπικές μαρτυρίες. Οι μαθητές παροτρύνονται να κάνουν τουλάχιστον μία συνεισφορά, ενώ θα πρέπει να προσέξουν την κατηγοριοποίηση των περιστατικών βάσει των αντίστοιχων άρθρων.

Εναλλακτικά, ο εκπαιδευτικός μπορεί να διαμορφώσει ένα wiki είτε για τις ανάγκες του συγκεκριμένου σεναρίου είτε για να επικοινωνεί για εκπαιδευτικά θέματα με τους μαθητές της τάξης του. Η καταγραφή στο wiki προτείνεται να γίνει στην τάξη, προκειμένου οι μαθητές να εξοικειωθούν με το συγκεκριμένο περιβάλλον και να μπορεί ο εκπαιδευτικός να τους παράσχει άμεση βοήθεια και υποστήριξη σε τυχόν απορίες τους για τη λειτουργία του περιβάλλοντος. Σε περίπτωση που οι μαθητές είναι ήδη εξοικειωμένοι με το συγκεκριμένο περιβάλλον, ανατίθεται η δραστηριότητα για το σπίτι. Οι μαθητές μπορούν να συνεχίζουν την καταγραφή στοιχείων ασύγχρονα στο wiki.

➤ 2η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΏΡΑ

Λόγω της μεγάλης διάρκειας των βίντεο που προτείνονται σ' αυτή τη διδακτική ώρα, συστήνεται η εξοικονόμηση δύο συνεχόμενων διδακτικών ωρών για την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων ή εναλλακτικά ο εκπαιδευτικός να προβάλλει τα καίριας μόνο σημασίας στιγμιότυπα των συγκεκριμένων βίντεο.

Η δεύτερη διδακτική ώρα ξεκινά με αναφορά και συνοπτική καταγραφή στον πίνακα των περιστατικών που διαμόρφωσαν οι μαθητές στο Φύλλο Εργασίας (ή/και στο περιβάλλον του wiki). Ένας μαθητής καλείται στον πίνακα, προκειμένου να σχεδιάσει ένα στατιστικό γράφημα ως προς τη συχνότητα των κρουσμάτων παραβίασης των δικαιωμάτων. Ακόμα και εάν οι επιθέσεις ρατσιστικού εκφοβισμού δεν αποτελούν την πλειοψηφία, βάσει της σημερινής εικόνας της ελληνικής κοινωνίας, είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα έχουν αναφερθεί τέτοιες περιπτώσεις.

²⁷ Παραβιάσεις των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. <http://gr.humanrights.com/what-are-human-rights/violations-of-human-rights/article-3.html>

Ο εκπαιδευτικός δεν έχει ακόμα ανακοινώσει το βασικό αντικείμενο συζήτησης που είναι ο ρατσιστικός εκφοβισμός, καθώς ακολουθεί τη μαιευτική μέθοδο βάσει της λογικής της διερεύνησης και όχι της παροχής έτοιμων απαντήσεων.

Στη συνέχεια προτείνεται να παρακολουθηθεί στην τάξη το ακόλουθο βίντεο, το οποίο εδράζεται κι αυτό στην ίδια λογική της διερεύνησης, εφόσον η ιστορία που αποτυπώνεται είναι αλληγορική και επομένως οι μαθητές μέσα από νοητικές διεργασίες και καλλιέργεια συναισθηματικών δεξιοτήτων θα πρέπει να κάνουν τις συσχετίσεις με τον πραγματικό κόσμο:

- ‘Zero’ <https://www.youtube.com/watch?v=LOMbySJTKpg>

Το βίντεο πραγματεύεται την ιστορία ενός ανθρώπου που η ταυτότητά του φέρει τον «ευτελή» αριθμό μηδέν σ’ έναν κόσμο όπου οι άνθρωποι κρίνονται από το πόσο μεγάλος είναι ο αριθμός που φέρουν στην ταυτότητά τους. Η ιστορία τελειώνει με το δημιούργημα, άξιο πανανθρώπινου θαυμασμού, που συντελέστηκε από δύο απλά μηδενικά. Η κεντρική ιδέα στην οποία εδράζεται η ταινία είναι όλες οι μορφές ρατσιστικής συμπεριφοράς που καταγράφονται στις ανθρώπινες κοινωνίες, ενώ διαπραγματεύονται έννοιες όπως κοινωνικός αποκλεισμός, σωματικός, λεκτικός, ψυχολογικός και συναισθηματικός εκφοβισμός.

Ο εκπαιδευτικός αφήνει τους μαθητές να εκφραστούν ελεύθερα σχετικά με το βίντεο που είδαν, ενθαρρύνοντας τα παιδιά να μιλήσουν για τα αισθήματα που τους προκλήθηκαν, αλλά και για τις μορφές κακοποίησης των animated πρωταγωνιστών. Στη συνέχεια, οι μαθητές, πάλι σε συνεργασία, απαντούν στο αντίστοιχο φύλλο εργασίας, προκειμένου να δώσουν τη δική τους ερμηνεία και να εκφράσουν τις δικές τους απόψεις στα αλληγορικά νοήματα της μικρής διάρκειας animated ταινίας [Βλ. Παράρτημα]. Εφόσον ήδη έχει αναδυθεί το θέμα του ρατσισμού, οι μαθητές ερωτώνται και, σε συνάρτηση με τα προσωπικά βιώματα που είχαν αναφέρει στο προηγούμενο μάθημα, για το αν πιστεύουν ότι στην ελληνική κοινωνία παρατηρούνται φαινόμενα ρατσισμού.

Στη συνέχεια προτείνεται να παίξει στην τάξη το ακόλουθο βίντεο:

- **Και 1 θύμα ρατσιστικής βίας είναι πολύ:** βίντεο της Ύπατης Αρμοστείας ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (με προσωπικές μαρτυρίες)
http://www.youtube.com/watch?v=MAEvfnw4kXs&feature=player_embedded

Οι μαθητές μετά την προβολή του βίντεο καλούνται να συμπληρώσουν στο αντίστοιχο Φύλλο Εργασίας ερωτήσεις που αφορούν στα αισθήματά τους, αλλά και επιχειρήματα που καταδικάζουν τη σύγχρονη ρατσιστική επίθεση των Ελλήνων κατά των μεταναστών, καθώς και επιχειρήματα που δικαιολογούν τη στάση τους. Αναλογιζόμενοι τον ρόλο του σχολείου ως φορέα διαπαιδαγώγησης και τον κατεξοχήν χώρο για τη διαμόρφωση υγιών και κριτικά σκεπτόμενων ανθρώπων, στόχος μέσα από αυτή τη διδακτική παρέμβαση δεν πρέπει να είναι η καθοδήγηση

απλά του καθηγητή ως προς τις αρμόζουσες κοινωνικές στάσεις και την ανθρωπιστική κουλτούρα που θα πρέπει να υιοθετήσει ο μαθητής, αλλά η εμπλοκή των μαθητών σε μια εσωτερική και εξωτερική διερεύνηση προκειμένου συλλογικά με τους συνομηλίκους τους να εκφραστούν ελεύθερα και βάσει επιχειρημάτων να διαμορφώσουν συνειδητά βαθιά εδραιωμένες στάσεις και συμπεριφορές που θα τους ακολουθούν για όλη τους τη ζωή.

Για τον λόγο αυτόν, συνειδητά προτείνεται να ακουστούν και επιχειρήματα που δικαιολογούν ρατσιστικές εκδηλώσεις, οι οποίες όμως αναμένεται να καταρριφθούν μέσα από την προσωπική αναζήτηση του ατόμου τόσο ως προς τις αρχές του, αλλά και βάσει πηγών.

Σκοπός δεν είναι η προπαγάνδα ή η επιβολή αρχών –που δεν θα είχε και καμία αξία– αλλά η θεραπεία. Επομένως, ενθαρρύνονται οι μαθητές να εκφράσουν τις όποιες απόψεις έχουν ελεύθερα και αυτές θα καταγράφονται συνοπτικά και στον πίνακα.

Εν συνεχεία, οι μαθητές προτείνεται να παρακολουθήσουν ένα βίντεο με την «άλλη όψη του νομίσματος» όπου οι Έλληνες θα είναι στη θέση των μεταναστών και θα αποτελούν θύματα ρατσιστικών εκδηλώσεων. Ενδεικτικά προτείνεται το βίντεο:

- **Η ελληνική νύχτα των κρυστάλλων.** Ντοκιμαντέρ με θέμα το πογκρόμ κατά των Ελλήνων μεταναστών στο Τορόντο του Καναδά το 1918. Χαρακτηριστικά, στο 44.46: «Σε περιόδους κρίσης είναι εύκολο για μια κοινωνία να ψάχνει για αποδιοπομπαίους τράγους, συνήθως μέσα σε μειονοτικές ομάδες ώστε να τους φορτώσει τα προβλήματά της. Στα 1918 οι Έλληνες ήταν το δαδί που έγινε προσάναμμα για να εκτονωθούν τέτοιου είδους συσσωρευμένα συναισθήματα» <http://goo.gl/ZS2fd>

ή εναλλακτικά

- **Βρωμοέλληνες.** Με αφορμή την απαγόρευση της κυκλοφορίας των Αλβανών μετά την δύση του ηλίου από τον κοινοτάρχη του χωριού Παλαιό Κεραμμύδι, τον Μάρτιο του 1998, ο Σ. Κούλογλου επισκέπτεται τους κατοίκους του χωριού και συμφωνούν σε μια συζήτηση πάνω στο θέμα της μετανάστευσης και του ρατσισμού, μετά την προβολή ενός ντοκιμαντέρ για τους Έλληνες μετανάστες στην Αμερική και την αντιμετώπισή τους. «Βρωμοέλληνες» ήταν το παρατσούκλι που είχαν δώσει οι Αμερικανοί που τους υποδέχθηκαν, μέσα από το οποίο επιχειρείται μια σύγκριση των Ελλήνων της Αμερικής, με τους Αλβανούς της Ελλάδας, οι οποίοι με την σειρά τους έχουν επιφορτιστεί με παρόμοιους υποτιμητικούς χαρακτηρισμούς από τον ντόπιο πληθυσμό. <http://goo.gl/Hqr63>

Στη συνέχεια οι μαθητές θα συμπληρώσουν το αντίστοιχο Φύλλο Εργασίας [Βλ. Παράρτημα] που αφορά μια συγκριτική αξιολόγηση των συναισθημάτων που βίωσαν οι μαθητές παρακολουθώντας τα δύο video, το ένα με τους Έλληνες ως θύτες και το δεύτερο με τους Έλληνες στον ρόλο θύματος σε κρούσματα ρατσιστικού εκφοβισμού. Αφού και για το δεύτερο βίντεο οι μαθητές καταγράφουν τα επιχειρήματα που καταδικάζουν τη ρατσιστική επίθεση των Καναδών κατά των Ελλήνων μεταναστών, καθώς και επιχειρήματα που δικαιολογούν τη στάση τους,

παροτρύνονται να συζητήσουν αναφορικά με τελικά συμπεράσματα ως προς το φαινόμενο του ρατσισμού και να δηλώσουν εάν θέλουν να αναθεωρήσουν προηγούμενες απαντήσεις τους και γιατί.

Για το επόμενο μάθημα, τους δίνονται οδηγίες στο Φύλλο Εργασίας προκειμένου να αναπτύξουν τις διαπιστώσεις τους αναφορικά με τη συγκριτική ανάλυση των επιχειρημάτων που έχουν καταγράψει με την παρακολούθηση των video σε σχέση με το ζήτημα ύπαρξης προκαταλήψεων στη διατήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όταν δεν ωφελούμαστε άμεσα από την τήρησή τους.

Εναλλακτική – πρόσθετη δραστηριότητα

Πείραμα «the eye of the storm»

(πηγή για τους εμπλεκόμενους εκπαιδευτικούς: **Μια τάξη φυλετικά διαχωρισμένη**
<http://goo.gl/rnpeK>)

Στους στόχους του σεναρίου, σκοπός είναι ο σχεδιασμός μιας μαθησιακής δράσης η οποία θα εδράζεται στο πνεύμα της συνεργασίας και της συλλογικότητας. Βάσει αυτού του άξονα, κρίνεται επιθυμητή η ενεργή συμμετοχή του διδακτικού προσωπικού. Εφόσον είναι δυνατόν, εκπαιδευτικοί που διδάσκουν στο τμήμα/τάξη, όπου εφαρμόζεται η συγκεκριμένη εκπαιδευτική παρέμβαση σε συνεννόηση με τη/τον διευθύντρια/διευθυντή της σχολικής μονάδας (και κατόπιν γονικής συναίνεσης, εάν κρίνεται αναγκαία) καλούνται να εφαρμόσουν το πείραμα «the eye of the storm» στη διδακτική τους ώρα.

Την 1^η ημέρα, την ομάδα της «άρχουσας και προνομιούχας φυλής» θα αποτελούν όσοι/ες μαθητές/τριες έχουν γαλιανά και μαύρα μάτια, ενώ τη δεύτερη μέρα τη θέση τους θα πάρουν οι έχοντες/έχουσες καστανά και πράσινα μάτια. Με τον τρόπο αυτό, οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία μιας βιωματικής εμπειρίας, η οποία αποτελεί την πλέον αποτελεσματική μέθοδο για προσωπική διερεύνηση στάσεων και συμπεριφορών. Οι μαθητές, λοιπόν, οι ίδιοι θα βιώσουν τον ρόλο των ρατσιστών, αλλά και των θυμάτων ρατσισμού.

Προς ενημέρωση του διδακτικού προσωπικού καλό θα ήταν να παρακολουθήσουν το παρακάτω σχετικό βίντεο, προκειμένου να κατανοήσουν τον ρόλο τους στο πείραμα:

- **Μια τάξη φυλετικά διαχωρισμένη.** Μία ημέρα μετά τη δολοφονία του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ το 1968, η Jane Elliott πήγε να διδάξει στο δημοτικό της πόλης της στην Αϊόβα, όπου κατοικούσαν μόνο λευκοί. Χώρισε τους μαθητές της σε δύο ομάδες, εκείνους με γαλάζια μάτια κι εκείνους με καφέ μάτια και αποφάσισε να τους δώσει ένα γερό μάθημα κατά των φυλετικών διακρίσεων. Το ντοκιμαντέρ αυτό παρουσιάζει την ιστορία εκείνου του

μαθήματος, τη μακροχρόνια επιρροή του στα παιδιά και τη δύναμή του που κράτησε τριάντα ολόκληρα χρόνια²⁸. <http://goo.gl/rnpeK>

Εάν δεν καταστεί δυνατή η διεξαγωγή του συγκεκριμένου πειράματος, για κάποιους λόγους, προτείνεται εναλλακτικά η υλοποίηση των δραστηριοτήτων της 3^{ης} διδακτικής ώρας.

➤ 3η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΏΡΑ

Η 3η Διδακτική Ώρα αφορά στην αναγωγή του φαινομένου του ρατσισμού σε προβληματική κατάσταση που εμφανίζεται σήμερα στην μικρογραφική απεικόνιση της κοινωνίας στο σχολικό περιβάλλον. Ο εκπαιδευτικός, διασυνδέοντας τα προηγούμενα μαθήματα, υπενθυμίζει στα παιδιά ότι στο βίντεο που παρακολούθησαν στο πρώτο μάθημα για τα ανθρώπινα δικαιώματα αναφέρθηκε ότι παραβιάσεις τους συναντάμε στο περιβάλλον γύρω μας, στη γειτονιά μας και στο σχολείο. Με αφορμή τη δήλωση αυτή ρωτάει τους μαθητές εάν γνωρίζουν τον ορισμό του **ρατσιστικού εκφοβισμού**.

Εφαρμόζοντας τη τεχνική του brainstorming, καταγράφει στον πίνακα τις διάφορες απόψεις των μαθητών ή τα προσωπικά βιώματα που ίσως αναφέρουν. Έτσι, οι μαθητές θα συνθέσουν τη βασική ιδέα του ρατσιστικού εκφοβισμού, η οποία αναφέρεται στην εκδήλωση λεκτικής, συναισθηματικής ή και σωματικής βίας που στόχο έχει να προσβάλει το θύμα λόγω της καταγωγής του, της κοινωνικής τάξης του, της οικονομικής κατάστασης της οικογένειάς του και γενικά της διαφορετικότητάς του από το σύνολο της πλειοψηφίας.

Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτικός ενημερώνει τους μαθητές ότι θα συμμετάσχουν σ' ένα παιχνίδι ρόλων στο οποίο θα εμπλακούν προκειμένου να βιώσουν τις κοινωνικές συνέπειες και τον αντίκτυπο που έχει ο αποκλεισμός και η στέρηση ίσων ευκαιριών σε άτομα που διαφοροποιούνται κατά κάποιον τρόπο από την «άρχουσα» ομάδα της πλειοψηφίας. Για τη διενέργεια αυτής της δραστηριότητας, θα ήταν καλό να έχουν παραμεριστεί τα θρανία προκειμένου να υπάρχει χώρος για την ελεύθερη κίνηση των μαθητών στην αίθουσα.

Το συγκεκριμένο παιχνίδι ονομάζεται «Παιχνίδι του Αποκλεισμού» και πηγή αναφοράς του αποτελεί ο «Οδηγός Αντιρατσιστικής Εκπαίδευσης» του Τσιάκαλου, οποίος αναφέρει ότι «τα παιχνίδια ρόλων είναι μια συνηθισμένη τεχνική για να διαπιστώσουμε τον τρόπο με τον οποίο οι μαθητές και οι μαθήτριες αντιλαμβάνονται τα κοινωνικά φαινόμενα και αντιδρούν σε αυτά ... ενώ μπορούν να προκαλέσουν ενδιαφέρον και συναισθηματική φόρτιση για θέματα ανισότιμων κοινωνικών σχέσεων» (Τσιάκαλος, 2011:325).

Οι μαθητές χωρίζονται σε τρεις ομάδες και ο εκπαιδευτικός ζωγραφίζει χρωματιστές κηλίδες στο μέτωπο του κάθε παιδιού (κόκκινη για την 1^η ομάδα, μπλε για τη 2^η και

²⁸ Πηγή: AlfaVita. (2013). Πολύ καλό υλικό αντιρατσιστικού περιεχομένου για τα σχολεία. <http://www.alfavita.gr/arthra>

πράσινη για την 3^η). Οι χρωματιστές κηλίδες αποτελούν το κοινό χαρακτηριστικό γνώρισμα των ομάδων, ενώ συμβολίζουν τη διαφοροποίηση που αυτομάτως σηματοδοτεί σε σχέση με τις άλλες ομάδες. Πρόκειται για ένα παιχνίδι εξουσίας όπου η κάθε ομάδα έχει διαφορετική εξουσιαστική δύναμη και υπεροχή με διαβάθμιση ως προς την κατάταξη των τριών ομάδων. Συγκεκριμένα, στον 1^ο γύρο του παιχνιδιού, η κόκκινη ομάδα είναι η πιο ισχυρή και τα μέλη της προτρέπονται να καθίσουν όπου επιλέξουν στον χώρο. Διατάζουν τους μπλε να στέκονται όλοι μαζί όρθιοι κοιτώντας τον τοίχο. Τους απαγορεύουν οποιαδήποτε δραστηριότητα, καθώς επίσης να κοιτούν γύρω τους ή να μιλούν. Στους πράσινους δίνουν διαταγές, τις οποίες είναι υποχρεωμένοι να εκτελούν, όπως χοροπηδήστε στο ένα πόδι, κάντε φωνές ζώων, φέρτε μου μια καρέκλα κ.λπ. Βέβαια, ο εκπαιδευτικός έχει ενημερώσει από την αρχή ότι όλες οι δραστηριότητες-διαταγές θα πρέπει να είναι μέσα στα όρια της ασφάλειας και βέβαια το θετικό κλίμα της τάξης θα συντελέσει στο να διεξαχθεί το παιχνίδι ρόλων με την απαιτούμενη σοβαρότητα. Μετά από λίγα λεπτά, οι ομάδες αλλάζουν ρόλους ακολουθώντας την ίδια διαβάθμιση ως προς την εξουσία, προκειμένου όλες οι ομάδες να περάσουν από όλες τις θέσεις.

Μετά την ολοκλήρωση της δραστηριότητας ο εκπαιδευτικός ζητά απ' όλους τους/τις μαθητές/τριες να περιγράψουν την εμπειρία τους και τα συναισθήματα που βίωσαν. Αφού έχουν τοποθετηθεί όλοι ξεκινά συζήτηση για τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα προνόμια στην κοινωνία μας και ποιες κατηγορίες ανθρώπων αισθάνονται αποκλεισμένες. Γίνεται συζήτηση για τον λόγο για τον οποίο μπορεί αυτό να συμβαίνει στην κοινωνία μας. Καταπατώνται ανθρώπινα δικαιώματα; Τί μπορούμε να κάνουμε για ν' ανατρέψουμε αυτήν την πραγματικότητα; Ποιες ομάδες ανθρώπων ενισχύουν την κοινωνική ανισότητα και γιατί; Έχουμε και εμείς ευθύνες (άμεσες και έμμεσες) για τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η κοινωνία μας; Ποια είναι τα συμπεράσματα και γενικές διαπιστώσεις από τη συζήτηση;

Οι μαθητές στη συνέχεια συμπληρώνουν το Φύλλο Εργασίας του μαθήματος [Βλ. Παράρτημα].

➤ **4η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΏΡΑ**

Στόχος της 4ης Διδακτικής Ώρας είναι οι μαθητές να αποτυπώσουν και να εφαρμόσουν τα όσα έμαθαν στις προηγούμενες διδακτικές ώρες, οργανώνοντας δράσεις και τη σχολική καμπάνια κατά του ρατσιστικού εκφοβισμού. (*Η 4^η διδακτική ώρα μπορεί και να παραληφθεί*).

Οι μαθητές, προκειμένου να καλλιεργήσουν τις δημιουργικές τους δεξιότητες, θα πρέπει να προτείνουν τις δικές τους ιδέες σχετικά με την οργάνωση της καμπάνιας και τη δημιουργία του συνοδευτικού υλικού. Επιπλέον, δική τους απόφαση θα πρέπει να είναι και ο τρόπος δημοσιοποίησης των δημιουργημάτων τους, αλλά και της εμβέλειας που επιθυμούν να έχει (*σχολική μονάδα, γειτονιά, δήμος, παρουσίαση σε άλλα σχολεία εσωτερικού/εξωτερικού μέσω Web 2.0 εργαλείων*). Βάσει των προτάσεων των μαθητών, ο εκπαιδευτικός θα οργανώσει και θα είναι υπεύθυνος για

τον συντονισμό των ομάδων εργασίας, ενώ θα τους υποστηρίζει ως προς την υλοποίηση των στόχων τους.

Επομένως οι παρακάτω δραστηριότητες αναφέρονται ως ενδεικτικές ενέργειες που θα μπορούσαν να υλοποιηθούν.

Οι ομάδες εργασίας που θα δημιουργηθούν θα είναι οι εξής:

- Ομάδα δημιουργίας αφισών
- Ομάδα δημιουργίας ενημερωτικών φυλλαδίων
- (εφόσον υπάρχει η δυνατότητα) Ομάδα δημιουργίας ενημερωτικού βίντεο/ντοκιμαντέρ

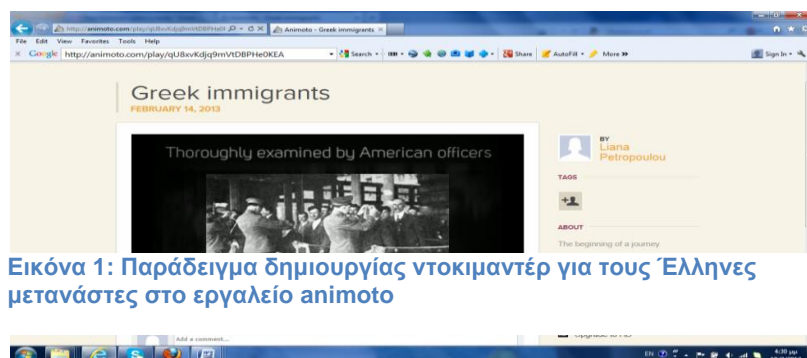
Η Ομάδα δημιουργίας αφισών θα αναλάβει να δημιουργήσει posters (σε χαρτόνι, χαρτί A3, χειρόγραφα ή σε word) και να τα τοιχοκολλήσει στους διαδρόμους και στις αίθουσες του σχολείου.

Εναλλακτικά, η δημιουργία των αφισών μπορεί να γίνει και με τη χρήση του Web 2.0 εργαλείο: <http://www.postermywall.com/>

Η Ομάδα δημιουργίας φυλλαδίων θα δημιουργήσει (σε χαρτί, χαρτόνι, χειρόγραφα, σε αρχείο word κ.λπ) φυλλάδια που στοχεύουν κατά του ρατσιστικού εκφοβισμού και μπορούν να μοιραστούν σε όλη την τοπική κοινωνία.

Εναλλακτικά, μπορεί να χρησιμοποιηθεί το Web 2.0 εργαλείο: <http://edu.glogster.com/>.

Η Ομάδα δημιουργίας ολιγόλεπτου βίντεο μπορεί να δημιουργήσει δικό της σενάριο και να το σκηνοθετήσει ή να φτιάξει σε βίντεο κάποιο κολάζ εικόνων που εκφράζουν τους συμμετέχοντες. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν την εξής ιστοσελίδα <https://animoto.com/>.

Εικόνα 1: Παράδειγμα δημιουργίας ντοκιμαντέρ για τους Έλληνες μετανάστες στο εργαλείο animoto

Όλες οι προαναφερθείσες δραστηριότητες δίνουν στον μαθητή τη δυνατότητα να επιστρατεύσει δημιουργικές και καλλιτεχνικές δεξιότητες, προκειμένου να αναπαραστήσει πολυτροπικά τις προσωπικές του αντιλήψεις.

Δεδομένου ότι η υλοποίηση των δράσεων δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί σε μία μόνο διδακτική ώρα, εφόσον υπάρχει η δυνατότητα θα μπορούσε να δημιουργηθεί από τον

εκπαιδευτικό wiki (ή εφόσον υπάρχει να γίνει χρήση του wiki της τάξης), όπου οι μαθητές θα επικοινωνούν μεταξύ τους ως προς το σχεδιασμό της καμπάνιας, ενώ ο εκπαιδευτικός θα μπορεί να τους καθοδηγεί και να τους παρέχει βοήθεια. Καθ' όλη τη διάρκεια της ασύγχρονης και εκτός σχολικού περιβάλλοντος δραστηριότητας, ο διδάσκων, παρεμβαίνει όπου και όποτε χρειάζεται είτε ενθαρρύνοντας είτε διευκολύνοντας τους μαθητές στη διεκπεραίωση της δραστηριότητας. Η ασύγχρονη, αλλά ουσιαστική αυτή συνεννόηση και επικοινωνία του διδάσκοντα με τους μαθητές, ενισχύει τον ρόλο του και ενδυναμώνει τη σχέση του με τους μαθητές του, που τώρα τελούνται σ' ένα ψηφιακό περιβάλλον.

9.3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Το τελικό στάδιο υλοποίησης του σχεδίου μαθήματος αφορά στην αξιολόγηση του σεναρίου, τόσο την αθροιστική όσο και την αποτιμητική (*summative*, *evalutive* αντιστοίχως). Πιο αναλυτικά:

- Αξιολόγηση ομάδων. Αθροιστική –*summative*– αξιολόγηση

Η αξιολόγηση των μαθητών κατά τη διάρκεια, αλλά και μετά την ολοκλήρωση του σχεδίου μαθήματος, γίνεται με κριτήριο την επίτευξη των στόχων που τέθηκαν αρχικά. Συνεκτιμώνται τα δημιουργήματα των ομάδων, τόσο ως προς τη αποτελεσματικότητα εφαρμογής της νεοπροσληφθείσας γνώσης και της σαφήνειας αποτύπωσης και επικοινωνίας των προσδοκώμενων μηνυμάτων όσο και από αισθητική και πρωτοποριακή παρουσίαση, καθώς επίσης και η συνεργατικότητα που επέδειξαν οι μαθητές, τόσο μέσα στην ομάδα όσο και μεταξύ των άλλων ομάδων. Μέσα από την αξιολόγηση, οι μαθητές μπορούν να οδηγηθούν στην αναγνώριση των λαθών τους και στην ανάπτυξη τεχνικών για τη βελτίωσή τους και να αποκτήσουν υπευθυνότητα για την ίδια τη διαδικασία της μάθησης.

- Αξιολόγηση μαθησιακής διαδικασίας. Αποτιμητική –*evalutive*– αξιολόγηση

Η αξιολόγηση θα βασιστεί στα παρακάτω κριτήρια:

- ✓ Νιώθετε ότι διευρύνθηκαν οι γνώσεις σας πάνω στο ερευνώμενο θέμα;
- ✓ Σας δόθηκε η δυνατότητα να αυτενεργήσετε και να δημιουργήσετε;
- ✓ Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε και πώς τις ξεπεράσατε;
- ✓ Οι εργασίες σας είναι αποτέλεσμα αμοιβαίας και ισότιμης συνεργασίας και συνεισφοράς όλων των μελών της ομάδας;
- ✓ Σε ποιο βαθμό η διάδρασή σας με τα προτεινόμενα ψηφιακά εργαλεία συνέβαλε στη δημιουργική αποτύπωση του συλλογισμού σας;
- ✓ Νιώθετε ικανοποιημένοι από την παρουσίαση των εργασιών σας;
- ✓ Τί θ' αλλάζατε την επόμενη φορά;
- ✓ Πώς αξιολογήσατε τον ρόλο του εκπαιδευτικού;

Ενδεικτικά προτείνεται ο παρακάτω πίνακας κριτηρίων (ρουμπρίκα), ο οποίος θα μπορούσε να αξιοποιηθεί κατά την αξιολόγηση του πιλοτικού προγράμματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

	Καθόλου 1	Λίγο 2	Αρκετά 3	Πολύ 4	Πάρα Πολύ 5
Νιώθετε ότι διευρύνθηκαν οι γνώσεις σας πάνω στο ερευνώμενο θέμα;					
Σας δόθηκε η δυνατότητα να αυτενεργήσετε και να δημιουργήσετε;					
Οι εργασίες σας είναι αποτέλεσμα αμοιβαίας και ισότιμης συνεργασίας και συνεισφοράς όλων των μελών της ομάδας;					
Σε ποιο βαθμό η διάδρασή σας με τα προτεινόμενα ψηφιακά εργαλεία συνέβαλε στη δημιουργική αποτύπωση του συλλογισμού σας;					
Νιώθετε ικανοποιημένοι από την παρουσίαση των εργασιών σας;					

Βιβλιογραφική τεκμηρίωση

- Cohen, J., McCabe, L., Michelli, N. M. & Pickeral, T. (2009). School climate: Research, policy, practice, and teacher education. *Teachers College Record*, *111*, 180-193
- Πετρόπουλος, Ν. & Παπαστυλιανού, Α. (2001). Μορφές βίας και διαμαρτυρίας στο σχολείο (γενεσιουργοί παράγοντες και επιπτώσεις). Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Τσιάκαλος, Γ. (2011). Οδηγός Αντιρατσιστικής Εκπαίδευσης. Επίκεντρο: Θεσσαλονίκη. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014, από: http://users.auth.gr/~gtsiakal/tsiakalos_book.pdf

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΥΛΙΚΟ 1ης ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΩΡΑΣ

Η ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ²⁹

Απλοποιημένη Έκδοση των 30 άρθρων της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

- 1. Είμαστε Όλοι Γεννημένοι Ελεύθεροι και Ίσοι.** Είμαστε όλοι γεννημένοι ελεύθεροι. Όλοι έχουμε τις δικές μας σκέψεις και ιδέες. Θα πρέπει όλοι να μας αντιμετωπίζουν με τον ίδιο τρόπο.
- 2. Μην Κάνεις Διακρίσεις.** Αυτά τα δικαιώματα ανήκουν σε όλους, ανεξάρτητα από τις διαφορές μας.
- 3. Το Δικαίωμα στη Ζωή.** Όλοι έχουμε δικαίωμα στη ζωή, και να ζήσουμε με ελευθερία και ασφάλεια.
- 4. Όχι Σκλαβιά.** Κανείς δεν έχει το δικαίωμα να μας κάνει σκλάβους. Δεν μπορούμε εμείς να σκλαβώσουμε κανέναν.
- 5. Όχι Βασανιστήρια.** Κανείς δεν έχει το δικαίωμα να μας πληγώσει ή να μας βασανίσει.
- 6. Έχεις Δικαιώματα Όπου κι αν Πηγαίνεις.** Είμαι ένας άνθρωπος όπως κι εσύ!
- 7. Είμαστε Όλοι Ίσοι Ενώπιον του Νόμου.** Ο νόμος είναι ίδιος για όλους. Πρέπει να φέρεται σε όλους μας δίκαια.
- 8. Τα Ανθρώπινα Δικαιώματά σου Προστατεύονται από το Νόμο.** Μπορούμε όλοι να ζητήσουμε τη βοήθεια του νόμου όταν αντιμετωπίζουμε άδικη μεταχείριση.
- 9. Όχι Άδικη Κράτηση.** Κανείς δεν έχει το δικαίωμα να μας φυλακίσει χωρίς καλό λόγο και να μας κρατάει εκεί ή να μας διώξει από τη χώρα μας.
- 10. Το Δικαίωμα για Δίκη.** Αν δικαζόμαστε, αυτό πρέπει να γίνεται δημοσίως. Οι άνθρωποι που μας δικάζουν, δεν πρέπει να αφήνουν κανένα να τους λέει τι να κάνουν.
- 11. Είμαστε Πάντα Αθώοι Μέχρι Αποδείξεως του Εναντίου.** Κανείς δεν θα πρέπει να κατηγορείται για τίποτα μέχρι να αποδειχθεί η ενοχή του. Όταν οι άνθρωποι λένε ότι κάναμε κάτι κακό, έχουμε το δικαίωμα να δείξουμε ότι δεν είναι αλήθεια.

²⁹<http://www.youthforhumanrights.org/el/what-are-human-rights/universal-declaration-of-human-rights/articles-1-15.html>

12. Δικαίωμα στην Ιδιωτική Ζωή. Κανείς δεν πρέπει να προσπαθήσει να βλάψει την υπόληψή μας. Κανείς δεν έχει το δικαίωμα να μπει στο σπίτι μας, να ανοίξει τα γράμματά μας ή να ενοχλεί εμάς ή την οικογένειά μας χωρίς κάποιο καλό λόγο.

13. Ελευθερία της Μετακίνησης. Όλοι έχουμε το δικαίωμα να πάμε όπου θέλουμε στη χώρα μας και να ταξιδέψουμε όπως θέλουμε.

14. Το Δικαίωμα στο να Αναζητάς Ασφαλή Τόπο να Ζήσεις. Αν φοβόμαστε μια κακή μεταχείριση στη χώρα μας έχουμε όλοι το δικαίωμα να μεταβούμε σε μια άλλη χώρα για να είμαστε ασφαλείς.

15. Δικαίωμα στην Εθνικότητα. Όλοι έχουμε το δικαίωμα να ανήκουμε σε μια χώρα.

6. Γάμος και Οικογένεια. Κάθε ενήλικας έχει το δικαίωμα να παντρευτεί και να κάνει οικογένεια αν το θέλει. Άνδρες και γυναίκες έχουν τα ίδια δικαιώματα όταν είναι παντρεμένοι, και όταν είναι χωρισμένοι.

17. Το Δικαίωμα στα Δικά σου Πράγματα. Ο καθένας έχει το δικαίωμα να κατέχει πράγματα ή να τα μοιράζεται. Κανείς δεν έχει το δικαίωμα να παίρνει τα πράγματά μας χωρίς κάποιον καλό λόγο.

18.. Ελευθερία της Σκέψης. Όλοι έχουμε το δικαίωμα να πιστεύουμε σε αυτό που θέλουμε να πιστεύουμε, να έχουμε μια θρησκεία ή να την αλλάζουμε αν θέλουμε.

19.. Ελευθερία της Έκφρασης. Όλοι έχουμε το δικαίωμα να παίρνουμε αποφάσεις, να σκεφτόμαστε ότι θέλουμε, να λέμε ό,τι πιστεύουμε και να μοιραζόμαστε τις ιδέες μας με άλλους ανθρώπους.

20. Το Δικαίωμα στις Δημόσιες Συγκεντρώσεις. Όλοι έχουμε το δικαίωμα να συναντιόμαστε με τους φίλους μας και να δουλεύουμε μαζί ειρηνικά για να υπερασπιστούμε τα δικαιώματά μας. Κανείς δεν μπορεί να μας κάνει μέλη μιας ομάδας αν δεν το θέλουμε.

21.. Το Δικαίωμα στη Δημοκρατία. Όλοι έχουμε το δικαίωμα να συμμετέχουμε στην κυβέρνηση της χώρας μας. Κάθε ενήλικας θα πρέπει να μπορεί να επιλέξει τους δικούς του ηγέτες.

22. Κοινωνική Ασφάλιση. Όλοι έχουμε το δικαίωμα για μια οικονομικώς προσιτή στέγαση, φάρμακα, εκπαίδευση και παιδική φροντίδα, αρκετά χρήματα για να ζούμε και ιατρική περίθαλψη αν είμαστε άρρωστοι ή ηλικιωμένοι.

23. Δικαιώματα Εργαζομένων. Κάθε ενήλικος έχει το δικαίωμα να κάνει μια δουλειά, να παίρνει ένα τίμιο εισόδημα για τη δουλειά του και να γίνει μέλος ενός επαγγελματικού σωματείου.

24. Το Δικαίωμα στο Παιχνίδι. Όλοι έχουμε το δικαίωμα να ξεκουραζόμαστε από την εργασία μας και να αναπαυόμαστε.

25. Φαγητό και Στέγη για Όλους. Όλοι έχουμε το δικαίωμα μιας καλής ζωής. Μητέρες και παιδιά, ηλικιωμένοι, άνεργοι ή ανάπηροι, όλοι έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν φροντίδα.

26. Το Δικαίωμα στην Εκπαίδευση. Η εκπαίδευση είναι ένα δικαίωμα. Το δημοτικό σχολείο πρέπει να είναι δωρεάν. Πρέπει να μάθουμε για τα Ηνωμένα Έθνη και για το πώς να συνεργαζόμαστε με τους άλλους. Οι γονείς μας μπορούν να επιλέξουν τι θα μάθουμε.

27. Δικαίωμα Πνευματικής Ιδιοκτησίας. Τα πνευματικά δικαιώματα είναι ένας ειδικός νόμος που προστατεύει τις προσωπικές καλλιτεχνικές δημιουργίες και συγγράμματα. Οι άλλοι δεν μπορούν να κάνουν αντίγραφα χωρίς άδεια. Έχουμε όλοι το δικαίωμα του δικού μας τρόπου ζωής και του να επωφελούμαστε από την τέχνη, την επιστήμη και τη μάθηση.

28. Ένας Δίκαιος και Ελεύθερος Κόσμος. Πρέπει να υπάρχει τάξη ώστε να επωφελούμαστε από τα δικαιώματα και τις ελευθερίες στη χώρα μας και σε όλο τον κόσμο.

29. Υπευθυνότητα. Έχουμε ένα καθήκον απέναντι στους άλλους ανθρώπους και θα πρέπει να προστατεύουμε τα δικά τους δικαιώματα και τις ελευθερίες τους.

30. Κανείς δεν Μπορεί να σας Αφαιρέσει αυτά τα Δικαιώματα.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1ης ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΩΡΑΣ

1. Καταγράψτε στον παρακάτω πίνακα, σύμφωνα με την άποψή σας, ποια δικαιώματα πιστεύετε ότι συμπεριλαμβάνονται στη Διακήρυξη των 30 Ανθρώπινων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ και γιατί. Γράψτε όσα περισσότερα μπορείτε να σκεφτείτε.

Ανθρώπινα Δικαιώματα	Λόγοι (με αναφορά στη σημασία τους)
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	

20	
21	
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30.	

2. Καταγράψτε περιστατικά που έχουν συμβεί ή συμβαίνουν στον κόσμο και αποτελούν παραδείγματα παραβίασης των θεσμοθετημένων δικαιωμάτων. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να μεταβείτε στον ισότοπο «Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα».

<http://gr.humanrights.com/what-are-human-rights/violations-of-human-rights/article-3.html>

Να συμπληρώσετε τον πίνακα αναφορικά με το **άρθρο** σύμφωνα με το οποίο δηλώνεται η παραβίαση, **τη χρονολογία, τη χώρα/χώρες** που αφορά καθώς και τους **λόγους** (πολιτικούς, οικονομικούς, θρησκευτικούς κ.λπ.) που κατά τη γνώμη σας συνετέλεσαν στο να σημειωθεί η συγκεκριμένη παραβίαση.

Περιστατικά Παραβίασης	Άρθρο	Χρονολογία	Χώρα	Λόγοι

3. Καταγράψτε περιστατικά παραβίασης κάποιου δικαιώματος, τα οποία είτε βιώσατε είτε παρακολουθήσατε ως μάρτυρας ή ακούσατε ότι συνέβησαν στην τοπική κοινωνία μας και στον χώρο του σχολείου μας.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2ης ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΩΡΑΣ

1. Έχοντας παρακολουθήσει το video **‘Zero’**, προσπαθήστε να καταγράψετε όλες τις μορφές εκφοβισμού που είδατε στο video.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Βάσει πάλι του video **‘Zero’** σκεφτείτε και καταγράψτε σε ομάδες τις αλληγορικές καταστάσεις που αποτυπώνονται στο video σε σχέση με τις κοινωνικές ανισότητες και διακρίσεις που απαντώνται στον πραγματικό κόσμο.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Έχοντας παρακολουθήσει το video **«Και 1 θύμα ρατσιστικής βίας είναι πολύ»** της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ απαντήστε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

α) Ποια είναι τα συναισθήματά σας σχετικά με όσα παρακολουθήσατε; Εσείς πώς θα αντιδρούσατε εάν συνέβαινε ένα αντίστοιχο περιστατικό μπροστά σας;

.....
.....
.....
.....

β) Σε ομάδες συμπληρώστε τον πίνακα γράφοντας στην 1^η στήλη επιχειρήματα με τα οποία καταδικάζετε τις ρατσιστικές επιθέσεις των Ελλήνων κατά των μεταναστών/προσφύγων και στη δεύτερη στήλη επιχειρήματα που δικαιολογούν τη στάση αυτή των Ελλήνων.

Επιχειρήματα κατά των επιθέσεων	Επιχειρήματα υπέρ των επιθέσεων

4. Έχοντας παρακολουθήσει το ντοκιμαντέρ «**Η ελληνική νύχτα των κρυστάλλων**», απαντήστε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

α) Ποια είναι τα συναισθήματά σας σχετικά με όσα παρακολουθήσατε;

.....
.....
.....
.....
.....
.....

β) Σε ομάδες συμπληρώστε τον πίνακα γράφοντας στην 1^η στήλη επιχειρήματα με τα οποία καταδικάζετε τις ρατσιστικές επιθέσεις των Καναδών κατά των Ελλήνων μεταναστών/προσφύγων και στη δεύτερη στήλη επιχειρήματα που δικαιολογούν τη στάση αυτή των Καναδών.

Επιχειρήματα κατά των επιθέσεων	Επιχειρήματα υπέρ των επιθέσεων

--	--

γ) Σε σχέση και με το προηγούμενο video «**Και 1 θύμα ρατσιστικής βίας είναι πολύ**» πιστεύετε ότι βιώσατε πιο **έντονα, λιγότερο έντονα ή τα ίδια συναισθήματα και γιατί;**

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

δ) Σε ομάδες, αναφορικά με τις απαντήσεις σας στα ερωτήματα 3β και 4β συγκρίνετε τα επιχειρήματα που καταγράψατε τόσο **ποσοτικά**

-αριθμός επιχειρημάτων δικαιολόγησης της ρατσιστικής στάσης των Ελλήνων σε σχέση με τον αριθμό επιχειρημάτων δικαιολόγησης της ρατσιστικής στάσης των Καναδών

-αριθμός επιχειρημάτων καταδίκης της ρατσιστικής στάσης των Ελλήνων σε σχέση με τον αριθμό επιχειρημάτων καταδίκης της ρατσιστικής στάσης των Καναδών
όσο και **ποιοτικά**

-ως προς τη σημασία/σπουδαιότητα των επιχειρημάτων δικαιολόγησης της ρατσιστικής στάσης των Ελλήνων σε σχέση με τη σημασία των επιχειρημάτων δικαιολόγησης της ρατσιστικής στάσης των Καναδών

- ως προς τη σημασία/σπουδαιότητα των επιχειρημάτων προάσπισης των δικαιωμάτων των Αλβανών μεταναστών σε σχέση με τη σημασία των επιχειρημάτων προάσπισης των δικαιωμάτων των Ελλήνων μεταναστών στον Καναδά.

5. Για το επόμενο μάθημα αναπτύξτε τις διαπιστώσεις σας σχετικά με τα παραπάνω ευρήματα αναφορικά με τις προκαταλήψεις και την προθυμία μας στη διατήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όταν δεν ωφελούμαστε άμεσα από την τήρησή τους.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3ης ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΩΡΑΣ

Καταγράψτε τους λόγους που πιστεύετε ότι κάποιοι άνθρωποι θεωρούν ότι πρέπει να απολαμβάνουν περισσότερα προνόμια σε σχέση με κάποιους άλλους.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Έχετε εντοπίσει παρόμοιες υποθέσεις στο σχολείο μας;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Τί εμπειρίες πιστεύετε πως κερδίσατε από αυτή την άσκηση;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

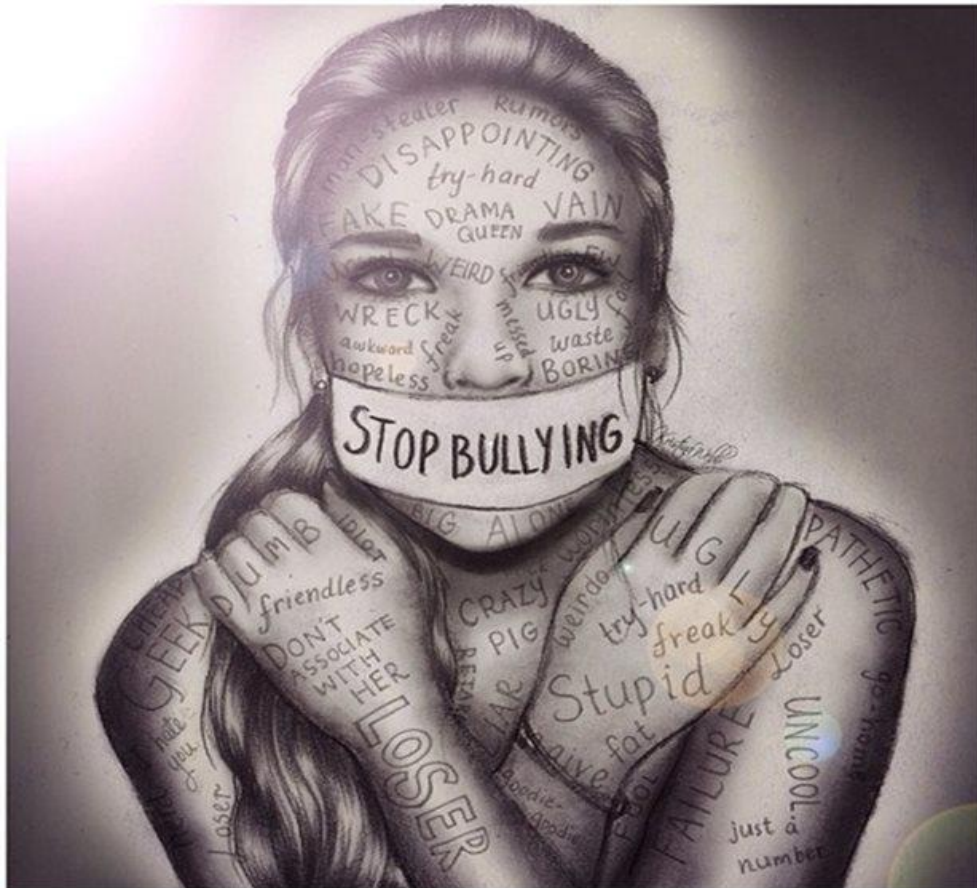
Πόσο σημαντική είναι η προσωπική ταυτότητα κάποιου προκειμένου να επιτύχει τους στόχους ζωής του;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Σχολικό πιλοτικό πρόγραμμα 10

Τίτλος: Σεξουαλικός Εκφοβισμός (*sexual bullying*)

Λύκειο (Γ' Λυκείου)

10 ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΟΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ ΓΙΑ ΤΗ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

10.1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ – ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Τίτλος: «Σεξουαλικός Εκφοβισμός (sexual bullying)»

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές

Κοινωνιολογία

Αγγλικά

Νεοελληνική γλώσσα

Σχολική και Κοινωνική Ζωή

Εννοιες που αφορά το σενάριο

Σχολικός Εκφοβισμός

Σεξουαλικός Εκφοβισμός

Ομάδα-Στόχος (βαθμίδα εκπαίδευσης)

Γ' Λυκείου

Σκοποί και Στόχοι:

Γενικός σκοπός:

Ο σκοπός του σεναρίου είναι να κινητοποιηθούν οι μαθητές/-τριες προκειμένου μέσα από τη διερεύνησή τους να μπορούν να ορίσουν, ν' αναγνωρίσουν και να αντιμετωπίσουν το συγκεκριμένο φαινόμενο το οποίο αποτελεί ένα μόνο παρακλάδι του σχολικού εκφοβισμού. Μέρος του σεναρίου είναι να κατανοήσουν τις συνέπειες που μπορεί να έχει το φαινόμενο αυτό όχι μόνο ατομικά, αλλά και συλλογικά, καθώς μπορεί να ανατρέψει τις ισορροπίες και τη δυναμική του σχολείου ως κοινότητα.

Ειδικότεροι στόχοι:

ΓΝΩΣΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **κατανοήσουν** οι μαθητές τον ορισμό και τα χαρακτηριστικά του σεξουαλικού εκφοβισμού
2. Να **κατανοήσουν** τη σημασία σεβασμού της «διαφορετικότητας» των άλλων μέσα από ρεαλιστικά παραδείγματα
3. Να **κατανοήσουν** οι μαθητές πως για κάθε παραβατική πράξη η οποία καταπατά τα δικαιώματα συνανθρώπων τους θα υπάρχουν συνέπειες
4. Να **προτείνουν** λύσεις, οι οποίες θα συμβάλλουν στην άμβλυνση της βίαιης συμπεριφοράς στο σχολείο

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΙ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Να **τοποθετήσουν** τον εαυτό τους στη θέση των ατόμων που βιώνουν εκφοβισμό
2. Να **επαναπροσδιορίσουν** και να αξιολογήσουν τη σημασία της διαφορετικότητας στην καθημερινή μας ζωή μέσα από δραστηριότητες
3. Να **παρουσιάσουν** τις εργασίες τους σε όλο το σχολείο, ώστε να ευαισθητοποιήσουν και να κινητοποιήσουν τους υπόλοιπους μαθητές του σχολείου
4. Να **συναισθανθούν** τις επιπτώσεις που έχει ο σεξουαλικός εκφοβισμός στην ψυχολογία των παιδιών που έχουν πέσει θύματά του
5. Να **κρίνουν** τις πληροφορίες, τις ιδέες και τις έννοιες αποδεχόμενοι ή αντιστεκόμενοι αιτιολογώντας τη θέση που έλαβαν
6. Να **διαμορφώσουν** τις προσωπικές τους στάσεις και πεποιθήσεις για το θέμα με βάση το δικό τους αξιακό σύστημα, τις αξίες που έχει ο κάθε μαθητής και να διαμορφώσουν το ήθος τους μέσα από τη νέα γνώση που έλαβαν και τη βιωματική συμμετοχή τους.

Εργαλεία για τη διδασκαλία

Τα εργαλεία που χρειάζονται για τη διδασκαλία είναι:

- ❖ χαρτόνια
- ❖ βίντεο
- ❖ ηλεκτρονικοί υπολογιστές

Εκτιμώμενη διάρκεια:

Η συγκεκριμένη διδακτική παρέμβαση είναι σχεδιασμένη να υλοποιηθεί σε τουλάχιστον τρεις διδακτικές ώρες.

10. 2. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ – ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

➤ 1^η Διδακτική ώρα

(Καλό θα ήταν να χρησιμοποιηθούν ένας Η/Υ και προβολέας παρουσιάσεων. Σε περίπτωση που αυτό δεν είναι εφικτό, οι σχετικές παρουσιάσεις μπορούν να δοθούν και τυπωμένες)

Η υλοποίηση του σεναρίου ξεκινά με αφόρμηση του διδάσκοντος. Ο εκπαιδευτικός προβάλλει ή μοιράζει τις διαφάνειες [βλέπε συνοδευτικό αρχείο ppt] που έχουν δημιουργηθεί με σκοπό να ενημερωθούν και να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές γύρω από το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού γενικότερα και του σεξουαλικού εκφοβισμού ειδικότερα. (Η εννοιολόγηση του φαινομένου και οι ορισμοί δίνονται ενδεικτικά, ενώ συστήνεται οι ίδιοι οι μαθητές με την τεχνική του brainstorming να εκφράσουν τις δικές τους απόψεις για τη διαμόρφωσή τους. Ενδεχομένως, ο καταγισμός ιδεών θα μπορούσε να προηγηθεί και μετά την ανταλλαγή απόψεων τη δημιουργία της παρουσίασης να αναλάβουν οι ίδιοι οι μαθητές).

Οι διαφάνειες (που βοηθητικά δίνονται με το παρόν σενάριο) εμπεριέχουν τα εξής:

- Ορισμό του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού (school bullying).
- Μορφές σχολικού εκφοβισμού.
- Ορισμό του σεξουαλικού εκφοβισμού (sexual bullying).
- Παραδείγματα σεξουαλικού εκφοβισμού.
- Διερεύνηση σχετικά με το γιατί πολλοί ασκούν σεξουαλικό εκφοβισμό.
- Τί να προσέξουμε.
- Σεξουαλική παρενόχληση και σεξουαλικός εκφοβισμός.

Στη συνέχεια οι μαθητές μπορούν να δουν βίντεο μέσω των οποίων παρουσιάζεται στην πράξη η μορφή που μπορεί να πάρει ο σεξουαλικός εκφοβισμός μέσα στην σχολική κοινότητα. (Το site που θα χρησιμοποιηθεί είναι το εξής:

http://www.girlsguidetoendbullying.org/VerbalSexual_RecognizeBullying.html)

(Τα βίντεο είναι στην αγγλική γλώσσα. Θεωρείται δεδομένο πως στην Γ' Λυκείου οι μαθητές/μαθήτριες στο σύνολό τους ή τουλάχιστον κάποιοι από αυτούς κατέχουν στοιχειώδεις γνώσεις αγγλικών για να κατανοήσουν τα σύντομα μηνύματά του. Η απαραίτητη «αφήγηση» ή «περιγραφή» των σκηνών, θα μπορούσε να γίνει από τον εκπαιδευτικό ή από κάποιον από τους μαθητές. Εξάλλου, προτείνεται η εμπλοκή και των εκπαιδευτικών Αγγλικής Γλώσσας –ακόμη και στο πλαίσιο του δικού τους μαθήματος- στην εφαρμογή του σεναρίου).

Ο εκπαιδευτικός εξηγεί στους μαθητές πως στο 1^ο video θα παρακολουθήσουν μία έφηβη κοπέλα την Lisa να τραβάει άθελά της την προσοχή του Brent. Στη συνέχεια θα κάνει στους μαθητές δύο ερωτήσεις σχετικά με το video και θα επιδιωχθεί να γίνει μία σύντομη συζήτηση γύρω από τις ερωτήσεις.

1^η Ερώτηση

Γιατί θα μπορούσαν οι πράξεις και τα σχόλια του Brent να χαρακτηριστούν ως σεξουαλικός εκφοβισμός;

Απάντηση (ενδεικτική)

- Ο Brent πλησιάζει τη Lisa ανάμεσα στις τάξεις και μπροστά σε άλλους και κάνει το εξής σχόλιο «Σου αρέσει αυτό που βλέπεις;» με στόχο να εκφοβίσει τη Lisa και να την κάνει να αισθανθεί άβολα.
- Ο σεξουαλικός εκφοβισμός μπορεί να είναι λεκτικός, αλλά και σωματικός. Η πράξη του Brent να αρπάξει το χέρι της Lisa μετά το σχόλιο που της έκανε θεωρείται σεξουαλικός εκφοβισμός.
- Ο Brent ζητώντας από τη Lisa να φορέσει ένα μπλουζάκι με μεγαλύτερο άνοιγμα αφότου η ίδια η Lisa ξεκαθάρισε ότι δεν ενδιαφέρεται γι' αυτόν δείχνει πως την εκφοβίζει σεξουαλικά καθώς στοχεύει στο να την κάνει να αισθανθεί ακόμη πιο άβολα.

2η Ερώτηση

Πιστεύετε πως τα σχόλια του Brent θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως αστείο; Γιατί δεν είναι αστείο;

Απάντηση (ενδεικτική)

- Ο Brent -όπως και κάποιοι άλλοι- μπορεί να θεωρήσει τα σχόλια και τις πράξεις του ως ένα ακίνδυνο και άκακο αστείο, ωστόσο τα σχόλια είναι κακόβουλα και ταπεινωτικά.
- Τα σχόλια του Brent δεν μπορούν να θεωρηθούν αστεία, διότι αναστατώνουν τη Lisa και την κάνουν να αισθάνεται πολύ άβολα.
- Τα σχόλια αυτά έχουν αρνητική επίδραση στο θύμα, στη συγκεκριμένη περίπτωση τη Lisa και την κάνουν να αισθάνεται ντροπή, ενώ συγχρόνως την φέρνουν σε δύσκολη θέση.
- Αυτού του είδους τα σχόλια φέρνουν σε δύσκολη θέση και άλλους ανθρώπους που έτυχε να τα ακούσουν και παρά το ότι μπορεί και να γελάσουν πιθανότατα να μην συμφωνούν με το αστείο.

Στη συνέχεια θα προβληθεί στους μαθητές το δεύτερο video (από την ίδια ιστοσελίδα) που αφορά σε μία νεαρή κοπέλα την Alicia η οποία δέχεται «πειράγματα» και σχόλια σχετικά με το σώμα και τη σεξουαλικότητά της από συναθλήτριές της και κυρίως μία συναθλήτρια της, την Casi. Ο εκπαιδευτικός και πάλι θα θέσει ερωτήσεις στους μαθητές για να δώσει αφορμή για συζήτηση.

1^η Ερώτηση

Πιστεύετε πως τα σχόλια της Casi θα μπορούσαν να θεωρηθούν αστείο;

Γιατί δεν θα έπρεπε να θεωρηθούν αστείο;

Απάντηση (ενδεικτική)

- Η Casi και τα άλλα κορίτσια μπορεί να θεώρησαν τα σχόλιά τους ως ένα άκακο και ακίνδυνο αστείο, ωστόσο τα σχόλια είναι κακόβουλα και ταπεινωτικά.
- Τα σχόλια της Casi δεν είναι αστείο, γιατί ντροπιάζουν την Alycia και την κάνουν να αισθάνεται άσχημα για τον εαυτό της.
- Αυτά τα σχόλια έχουν αρνητική επίδραση στην Alycia και την κάνουν να αισθάνεται άσχημα για το σώμα της.
- Αυτού του είδους τα σχόλια φέρνουν σε δύσκολη θέση και άλλους ανθρώπους που έτυχε να τα ακούσουν και παρά το ότι μπορεί και να γελάσουν πιθανότατα να μην συμφωνούν με το αστείο.

2^η Ερώτηση

Γιατί θα μπορούσαν οι πράξεις και τα σχόλια της Casi να θεωρηθούν ως σεξουαλικός εκφοβισμός;

Απάντηση (ενδεικτική)

- Η Casi κάνει σχόλιο σχετικά με το στήθος της Alycia και τη σεξουαλικότητά της λέγοντας ότι η Alycia είναι «εύκολη».
- Αυτά τα σχόλια θεωρούνται σεξουαλικός εκφοβισμός, επειδή αναφέρονται με αρνητικό τρόπο στο σώμα της Alycia και έχουν ως στόχο να την ντροπιάσουν, να τη φέρουν σε δύσκολη θέση και να την κάνουν να αισθανθεί άσχημα για τον εαυτό της.

➤ **2η Διδακτική ώρα**

Σκοπός της δεύτερης διδακτικής ώρας είναι να αναγνωριστούν οι επιπτώσεις που μπορεί να έχει ο σεξουαλικός εκφοβισμός στα εμπλεκόμενα μέρη.

Αρχικά, θα παρουσιαστούν τα βίντεο που δείχνουν τις επιπτώσεις που είχαν τα περιστατικά σεξουαλικού εκφοβισμού στη Lisa (1^η περίπτωση) και στην Alycia (2^η περίπτωση).

(τα βίντεο υπάρχουν στον ίδιο σύνδεσμο, στην ενότητα «after the bullying» http://www.girlsguidetoendbullying.org/VerbalSexual_AfterBullying.html)

Οι ερωτήσεις που θα τεθούν από τον εκπαιδευτικό θα αποτελέσουν την αφορμή για συζήτηση και προβληματισμό γύρω από το θέμα.

1^ο βίντεο

1η Ερώτηση (για τους μαθητές)

Τί μπορεί να αισθάνεται ή να σκέφτεται η Lisa μετά τον σεξουαλικό εκφοβισμό που δέχτηκε;

Απάντηση (ενδεικτική)

- Ντροπή

- Αναστάτωση
- Φόβο
- Αμηχανία
- Θυμό

2η Ερώτηση (για τους μαθητές)

Πώς αλλάζουν οι πράξεις του Brent τον τρόπο με τον οποίο φέρονται τ' άλλα παιδιά στη Lisa;

Απάντηση (ενδεικτική)

- Όταν κάποιος/-α δέχεται bullying οι άλλοι μαθητές τον κατηγοριοποιούν ως «διαφορετικό». Στην περίπτωση της Lisa τα σεξουαλικά σχόλια του Brent ίσως να κάνουν τα υπόλοιπα παιδιά να σκεφτούν ότι η Lisa είναι «εύκολη» ή ότι φλερτάρει υπερβολικά.
- Από τη στιγμή που ο «νταής», υποδεικνύει κάτι που μπορεί να είναι διαφορετικό ή λάθος στο άτομο που έχει στοχοποιήσει, είτε είναι αλήθεια είτε είναι ψέμα, οι υπόλοιποι μαθητές αρχίζουν να αποδέχονται αυτές τις απόψεις του «νταή» περί διαφορετικότητας του ατόμου που έχει στοχοποιηθεί.
- Οι υπόλοιποι μαθητές ίσως αρχίσουν να συμπεριφέρονται στη Lisa διαφορετικά, ν' αρχίσουν δηλαδή να ασκούν bullying σ' αυτήν ή ίσως να αποφεύγουν να συναναστρέφονται μαζί της εντελώς.

2^ο βίντεο

1η Ερώτηση

Τί μπορεί να αισθάνεται ή να σκέφτεται η Alycia μετά τον σεξουαλικό εκφοβισμό που δέχτηκε;

(Η ενδεικτική απάντηση είναι ίδια με αυτή του 1ου video).

- Ντροπή
- Αναστάτωση
- Φόβο
- Αμηχανία
- Θυμό

Θα ακολουθήσει σχετική συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων για το θέμα μεταξύ των μαθητών.

➤ **3η Διδακτική ώρα**

Στην 3^η διδακτική ώρα, οι μαθητές θα οργανώσουν ένα «δημοψήφισμα» ψάχνοντας το δυνατότερο συναίσθημα για να νικήσουν το bullying.

Κόβονται μικρά ορθογώνια χαρτάκια όσα είναι και τα παιδιά³⁰. Κάθε παιδί που παίρνει μέρος στην καμπάνια επιλέγει ένα συναίσθημα το οποίο θεωρεί ότι μπορεί να νικήσει τον σεξουαλικό εκφοβισμό. Χρωματίζει το καθένα από ένα χαρτάκι με ένα συγκεκριμένο χρώμα που θα συμβολίζει ένα συναίσθημα και με το ίδιο χρώμα γράφει το λόγο για τον οποίο επέλεξε το συναίσθημα αυτό.

Τα χαρτάκια διπλώνονται στη μέση και τοποθετούνται όλα μαζί σε ένα μέρος (π.χ. δοχείο, κουτί κ.λπ.). Ο κάθε μαθητής/μαθήτρια θα επιλέγει ένα χαρτάκι. Θα διαβάζει το περιεχόμενό του δυνατά στην τάξη και θα καλείται να πει αν θα επέλεγε και ο/η ίδιος/ίδια αυτό το συναίσθημα ως «όπλο» ενάντια στον σεξουαλικό εκφοβισμό και γιατί.

Ενδεικτικά, τα χαρτάκια των συναισθημάτων θα μπορούσαν να έχουν την κάτωθι μορφή:

Αγάπη

«Γιατί νομίζω πως όλοι θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ισάξια»

-Laura monge-

Φιλία

«Οι φίλοι είναι η οικογένεια που επιλέγουμε»

-Deidre m-

Συμπόνια

«Γιατί ο καθένας ανεξάρτητα από το τι έχει κάνει αξίζει συμπόνια»

-Matthew Srithiemthong-

Σεβασμός

«Νομίζω ότι ο σεβασμός έχει μεγάλη επίδραση στην ανθρώπινη συμπεριφορά»

-Sara-

³⁰ Η ιδέα βασίζεται στην ιστοσελίδα <http://whatdoyouchoose.org/your-choice-matters/>

Ευγένεια

«Γιατί ανεξάρτητα από το πώς σου έχουν φερθεί είναι σημαντικό να συμπεριφέρεσαι στους άλλους όσο πιο ευγενικά μπορείς»

-Lauren-

Συμπόνια

«Δέχτηκα bullying πολλά χρόνια πριν, είμαι ακόμα επηρεασμένη από αυτό, τρέφω απίστευτη συμπόνια για όσους έχουν δεχτεί bullying ισάξια»

-Jessica-

Φιλία

«Επιλέγω τη φίλια, επειδή νομίζω ότι πάντα χρειάζεσαι κάποιον για να μιλήσεις, πάντα χρειάζεσαι έναν φίλο»

-Shante-

Σεβασμός

«Γιατί η επιλογή σου μετράει»

-Ανώνυμος-

Η «καταμέτρηση» των αποτελεσμάτων θα αναδείξει το συναίσθημα που επιλέχθηκε από τους περισσότερους μαθητές.

Τη διαδικασία θα ακολουθήσει συζήτηση μεταξύ των μαθητών, ανταλλαγή απόψεων και προβληματισμών σχετικά με το θέμα

Τα χαρτάκια που συμπληρώθηκαν από τους μαθητές μπορούν να αποτελέσουν το υλικό για ένα κολάζ ή αφίσα ή πανό το οποίο μπορούν να δημιουργήσουν και να αναρτήσουν είτε στην τάξη τους, είτε σε κάποιον άλλον χώρο του σχολείου.

10.3 Αξιολόγηση

Ο στόχος του σεναρίου ήταν η πληροφόρηση, αλλά και η αντιμετώπιση του σεξουαλικού εκφοβισμού και αυτό θα εξεταστεί μέσω του Φύλλου Εργασίας που θα

μοιραστεί στους μαθητές. Επιπλέον, μέσα από τα δημιουργικά παραγόμενα των μαθητών, τα οποία τους εμπλέκουν σε διαδικασίες έκφρασης των συναισθημάτων τους, θα αναδειχθούν οι αξίες, στάσεις και συμπεριφορές που υιοθέτησαν οι μαθητές. Η διαδικασία της αξιολόγησης δεν έχει ως στόχο να βαθμολογήσει, αλλά να δείξει στους εκπαιδευτικούς πού εντοπίζονται αδυναμίες κατά την εφαρμογή του σεναρίου με απώτερο σκοπό την βελτίωσή του. Ιδιαίτερη αξία έχει και η αυτοαξιολόγηση με την οποία οι εκπαιδευτικοί θα αποφανθούν για τις πιθανές αλλαγές /επεκτάσεις και βελτιώσεις του σεναρίου.

Φύλλο Εργασίας (για τους μαθητές)	
1	Τί είναι ο σχολικός εκφοβισμός (bullying) για εσάς ;
2	Τί είναι ο σεξουαλικός εκφοβισμός (sexual bullying) για εσάς;
3	Πώς αντιλαμβάνεστε τους όρους:
3α	Άντρας
3β	Γυναίκα
3γ	Διαφυλικές Σχέσεις
3δ	Σεβασμός
3ε	Άρνηση
3στ	Επιθυμία
3ζ	Σεξουαλική παρενόχληση
3η	Σεξουαλική κακοποίηση

30	Στοχοποίηση	
4	Αν βλέπατε μια μορφή σεξουαλικού εκφοβισμού εντός της σχολικής κοινότητας, θα αντιδρούσατε; Αν όχι, αιτιολογήστε την άποψή σας, αν ναι με ποιους τρόπους ;	
5	Ποιες θεωρείτε ότι θα ήταν οι επιπτώσεις σ' ένα άτομο που έχει δεχτεί σεξουαλικό εκφοβισμό;	

ΦΥΛΛΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
 (αφορά στους διδάσκοντες)

Περιγραφή	Καθόλου (0 βαθμοί)	Λίγο (1 βαθμοί)	Αρκετά (2 βαθμοί)	Πολύ (3 βαθμοί)	Πάρα πολύ (4 βαθμοί)
Καθοδήγησα τους μαθητές σε όλα τα στάδια του σεναρίου, παρωθώντας τους να εκφραστούν ελεύθερα χωρίς να «υπαγορεύω» τις σωστές συμπεριφορές					
Κατάφερα να κινητοποιήσω τους μαθητές σε περαιτέρω διερεύνηση και ν' αναλάβουν πρωτοβουλίες.					
Έμεινα μέσα στο χρονοδιάγραμμα κάθε δραστηριότητας.					
Χρησιμοποίησα νέες τεχνολογίες και διδακτικά εργαλεία κατά την εφαρμογή του σεναρίου.					
Παρουσίασα και εφάρμοσα με αντικειμενικότητα το σενάριο.					

Έδωσα πρωτοβουλίες στους μαθητές.					
-----------------------------------	--	--	--	--	--

Κράτησα αμείωτο το ενδιαφέρον των μαθητών.					
--	--	--	--	--	--

Εντυπώσεις από την εφαρμογή του σεναρίου:

Δυσκολίες κατά την εφαρμογή και σε ποιο κομμάτι:

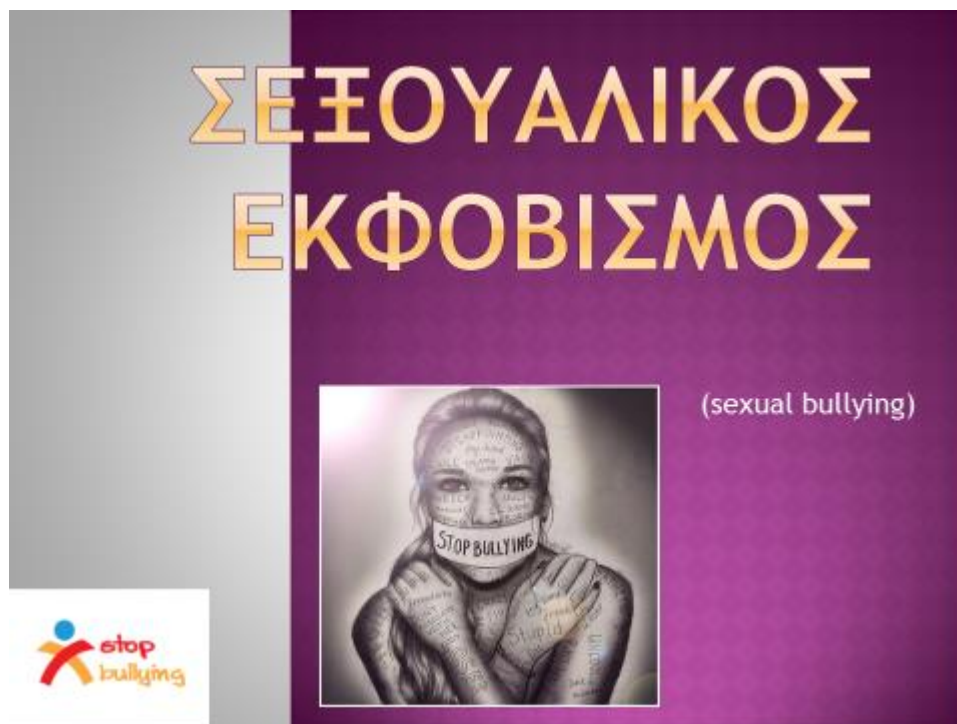
Παρατηρήσεις:

Διαδικτυογραφία

Girls guide to end bullying: <http://www.girlsguidetoendbullying.org/startguide.html>.
Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2014.

“I choose” antibullying campaign: <http://whatdoyouchoose.org>. Ανάκτηση 15
Δεκεμβρίου 2014.

Παρουσίαση κεφαλαίου

ΟΡΙΣΜΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ (SCHOOL BULLYING)

- ✓ Ο όρος «εκφοβισμός και βία στο σχολείο»

school bullying

- ✓ και ο όρος «θυματοποίηση» **victimization** περιγράφουν μια κατάσταση κατά την οποία ασκείται:

εσκεμμένη, απρόκλητη, συστηματική & επαναλαμβανόμενη βία & επιθετική συμπεριφορά με σκοπό την επιβολή, την καταδυνάστευση και την πρόκληση σωματικού και ψυχικού πόνου σε μαθητές από συμμαθητές τους, εντός και εκτός σχολείου.

ΜΟΡΦΕΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

- **Σωματικός:** φυσικός τραυματισμός ή απειλή τραυματισμού προς κάποιον. Εκδηλώνεται με σπρωξίματα, σκουντήματα, αγκωνιές, γροθιές και κλοτσιές, τρικλοποδιές, χτυπήματα με αντικείμενα, τσιμπήματα και δαγκωνιές, περιορισμό του άλλου μέσω σωματικών πρακτικών.
- **Λεκτικός:** συστηματική χρησιμοποίηση υβριστικών εκφράσεων, φραστικών επιθέσεων, προσβολών και απειλών, αγενών σχολίων και ειρωνείας, χρήση παρατσουκλιών.
- **Εκφοβισμός με εκβιασμό:** εκούσια απόσπαση χρημάτων ή προσωπικών αντικειμένων, η οποία συνοδεύεται από απειλές ή και τον εξαναγκασμό σε αντικοινωνικές πράξεις.
- **Έμμεσος ή κοινωνικός:** προσπάθεια για κοινωνική απομόνωση ή αγνόηση ατόμου, για άσκηση επιρροής στην ομάδα των συνομηλίκων ώστε να αισθανθούν αντιπάθεια για κάποιο συγκεκριμένο συμμαθητή τους, διάδοση κακόβουλων φημών και ψευδών.
- **Ηλεκτρονικός:** αποστολή απειλητικού ή υβριστικού υλικού μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, των υπηρεσιών MMS και SMS που παρέχουν τα κινητά τηλέφωνα και των διαδικτυακών τόπων κοινωνικής δικτύωσης, χρήση ή παραποίηση των προσωπικών δεδομένων κάποιου ατόμου, αποκλεισμός του από μια δικτυακή ομάδα, κλήσεις στο κινητό του από άγνωστο νούμερο.
- **Ρατσιστικός:** διάδοση αρνητικών σχολίων εξαιτίας της καταγωγής, της κοινωνικής τάξης, της οικονομικής κατάστασης, της διαφορετικότητας.
- **Σεξουαλικός:** υβριστικά σχόλια, σκίτσα και γκράφιτι με σεξουαλικό περιεχόμενο, ανήθικες χειρονομίες, ανεπιθύμητο άγγιγμα, μέχρι και σοβαρές σεξουαλικές επιθέσεις.

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ

- Ο σεξουαλικός εκφοβισμός είναι μια μορφή του σχολικού εκφοβισμού που είναι κοινή μεταξύ των εφήβων σε αυτή την ηλικία. Αυτή η συμπεριφορά περιγράφει ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων που παρενοχλούν τους άλλους με τα σχόλια και τις δράσεις τους που είναι σεξουαλικής φύσεως. Επιπλέον, ο σεξουαλικός εκφοβισμός μπορεί να συμβεί είτε πρόσωπο με πρόσωπο είτε μέσω του internet και των social media.
- Όταν ένας έφηβος ή μία έφηβη πέσει θύμα σεξουαλικού εκφοβισμού τότε είναι πιθανόν να πέσει και θύμα κουτσομπολιού, πειραγμάτων και προσβολών εξαιτίας του bullying που ήδη δέχεται καθώς στοχοποιείται από τα υπόλοιπα μέλη του σχολείου. Σε αντίθεση με τη σωματική βία, ο σεξουαλικός εκφοβισμός μπορεί να είναι δύσκολο να εντοπιστεί διότι δεν αφήνει πάντα ένα ορατό σημάδι και λαμβάνει χώρα συνήθως όταν δεν είναι ενήλικες παρόντες. Ως εκ τούτου, είναι πολύ σημαντικό οι γονείς να μιλούν τακτικά στα παιδιά τους για τον σεξουαλικό εκφοβισμό και την υγιή σεξουαλική ανάπτυξη.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

- Οι Σεξουαλικές εικόνες, τα σεξουαλικά αστεία και σχόλια θεωρούνται ανάρμοστα. Ως πειράγματα σεξουαλικής φύσεως κάνουν τον στόχο να αισθάνεται αναστάτωση, αμηχανία ή φόβο και γι' αυτό θεωρούνται σεξουαλική παρενόχληση ή σεξουαλικός εκφοβισμός. Ο σεξουαλικός εκφοβισμός μπορεί να περιλαμβάνει τις ακόλουθες δράσεις και σχόλια:
 - Κάνοντας σεξουαλικά ανέκδοτα ή σχόλια για κάποιον
 - Κάνοντας σεξουαλικές χειρονομίες σε κάποιον
 - Κάνοντας σχόλια σχετικά με τις σεξουαλικές προτιμήσεις κάποιου
 - Καλώντας κάποιον/-α με σεξουαλικά και υποτιμητικά ονόματα
 - Αγγίζοντας, αρπάζοντας κάποιον/-α με σκόπιμο σεξουαλικό τρόπο
 - Αρπάζοντας τα ρούχα κάποιου ή κολλώντας πάνω του/της με σκόπιμο σεξουαλικό τρόπο.

- Διάδοση σεξουαλικών φημών ή κουτσομπολιών πρόσωπο με πρόσωπο ή μέσω του υπολογιστή και των social media. Συγκεκριμένα με σχόλια σεξουαλικού περιεχομένου, εικόνες ή βίντεο σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης όπως το Facebook
- Αποστολή σεξουαλικών κειμένων, σχολίων και ακατάλληλων εικόνων μέσω μηνυμάτων, γνωστό ως sexting
- Πιέζουν να συμμετάσχει κάποιος στο sexting ακολουθώντας τους «νταήδες»
- Προώθηση σεξουαλικών σχολίων ή κειμένων μέσω e-mail
- Γράφοντας σχόλια σεξουαλικού περιεχομένου για ανθρώπους σε blogs, σε πάγκους μπάνιου ή σε άλλους δημόσιους χώρους
- Κοινή χρήση ανάρμοστων σεξουαλικών βίντεο ή φωτογραφιών
- Οι νταήδες πλαστοπροσωπούν την ηλεκτρονική ταυτότητα άλλων ανθρώπων μέσω internet και κάνουν σχόλια σεξουαλικού περιεχομένου για λογαριασμό τους

ΓΙΑΤΙ ΠΟΛΛΟΙ ΑΣΚΟΥΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ

- Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για τους οποίους τα παιδιά συμμετέχουν στον σεξουαλικό εκφοβισμό. Όμως, οι πιο σημαντικοί λόγοι που αφορούν στην κοινωνική κατάσταση μέσα στο σχολείο είναι η ζήλια, η ανάγκη για προσοχή και ο φόβος της δικής τους ανάπτυξης της σεξουαλικότητας.

Επισκόπηση των κινήτρων που λειτουργούν ως παράγοντες για τον σεξουαλικό εκφοβισμό:

- Οι «νταήδες» αισθάνονται ισχυροί. Μερικές φορές οι έφηβοι ασκούν σεξουαλικό εκφοβισμό στους άλλους όταν αισθάνονται αδύναμοι ή ανήμποροι. Και άλλες φορές φοβούνται σεξουαλικά άλλους, επειδή δέχονται σεξουαλικό εκφοβισμό ή παρενόχληση. Για να ανακτήσουν κάποιον έλεγχο στις ζωές τους, στοχεύουν σε εκείνους που είναι πιο αδύναμοι από αυτούς, πιστεύοντας ότι έτσι θα ανακτήσουν τον έλεγχο στη ζωή τους και θα αισθάνονται ισχυροί. Άλλες φορές έφηβοι στοχοποιούνται λόγω των σεξουαλικών τους προτιμήσεων.

- **Να εμφανίζονται σεξουαλικά ώριμοι.** Μόλις οι έφηβοι φτάσουν στην εφηβεία δίνουν μεγάλη σημασία στο πώς φαίνονται και τι σκέφτονται οι συνομηλικοί τους. Ο στόχος είναι να φαίνονται ώριμοι και αποδεκτοί. Ως αποτέλεσμα δέχονται πίεση από τους συνομηλίκους τους και από διάφορες κλίκες. Πολλές φορές ιδιαίτερα τα αγόρια μπορεί να ασκήσουν σεξουαλικό εκφοβισμό σε κορίτσια ώστε να κερδίσουν την αποδοχή από τους συνομηλίκους τους ή να δώσουν την εντύπωση ότι είναι σεξουαλικά έμπειροι. Τα κορίτσια από την άλλη πλευρά μπορεί να εκφοβίζονται άλλα κορίτσια καλώντας τα με διάφορα σεξουαλικά ονόματα σε μια προσπάθεια να μειώσουν την κοινωνική θέση ή το κύρος ενός κοριτσιού.
- **Να δημιουργούν εντυπώσεις για πρόκληση ενθουσιασμού.** Ορισμένοι νταήδες αισθάνονται ενθουσιασμό όταν αφηγούνται μια ζουμερή ιστορία, διαδίδουν φήμες ή ανταλλάσσουν σεξουαλικές λεπτομέρειες σχετικά με ένα άλλο πρόσωπο. Τα κορίτσια νταήδες αντίστοιχα ασκούν σεξουαλικό εκφοβισμό διαδίδοντας φήμες, λέγοντας μυστικά ή ιστορίες. Απολαμβάνουν την προσοχή που λαμβάνουν καθώς γνωρίζουν κάτι που οι άλλοι δεν ξέρουν και συχνά χαίρονται με την δυστυχία των άλλων.
- **Μείωση της ανασφάλειας.** Σε πολλές περιπτώσεις ο σεξουαλικός εκφοβισμός είναι μια συγκάλυψη για τα συναισθήματα ανεπάρκειας και χαμηλής αυτοεκτίμησης. Για παράδειγμα, ένας «νταής» μπορεί να αισθάνεται ανασφάλεια για το σώμα του και την ανάπτυξή του ή τη σεξουαλικότητά του και θα επιτεθεί σε άλλους πριν να έχουν την ευκαιρία να του επιτεθούν.
- **Αφαιρέστε τον ανταγωνισμό.** Πολλές φορές τα κορίτσια θα εκφοβίσουν σεξουαλικά ένα άλλο κορίτσι μόνο και μόνο επειδή ζηλεύουν. Ίσως αισθάνονται ότι είναι πιο όμορφη, πιο έξυπνη ή πιο δημοφιλή στα αγόρια. Όποιος και αν είναι ο λόγος, τα κορίτσια θα στοχεύουν συχνά σ' ένα άλλο κορίτσι για να την κάνουν να φαίνεται λιγότερο επιθυμητή στους άλλους. Αυτό το είδος των σχέσεων περιλαμβάνει πράγματα όπως την κοινή χρήση σεξουαλικών μυστικών ή διάδοση ψεμάτων και φημών σχετικά με τη σεξουαλική δραστηριότητα του στόχου.
- **Μίμηση άλλων.** Μερικές φορές τα παιδιά θα συμμετάσχουν σε σεξουαλικό εκφοβισμό λόγω του ό,τι βλέπουν άλλους να το κάνουν. Επιρροές μπορεί να δέχονται από τα πάντα, από τους ενήλικες στη ζωή τους, την τηλεόραση, ταινίες και μουσική. Μπορεί να πρόκειται για ένα τηλεοπτικό πρόγραμμα, έναν αδελφό, έναν φίλο, έναν γονέα ή ακόμα και μια ομάδα, από γείτονες κτλ. τα παιδιά συχνά ακολουθούν ένα μοντέλο συμπεριφοράς με βάση αυτό που έχουν μπροστά τους.

ΠΡΟΣΟΧΗ

- Η σεξουαλική παρενόχληση δεν μπορεί να συμβεί μόνο σε κορίτσια. Τα αγόρια μπορούν να παρενοχλήσουν τα κορίτσια, αλλά τα κορίτσια επίσης να παρενοχλούν άλλα κορίτσια. Ο σεξουαλικός εκφοβισμός δεν περιορίζεται σε ανθρώπους της ίδιας ηλικίας, μπορεί μερικές φορές ενήλικες να παρενοχλούν σεξουαλικά νεαρά άτομα (μερικές φορές, οι έφηβοι μπορεί να παρενοχλούν τους ενήλικες, αν και αυτό είναι πιο σπάνιο). Αλλά τις περισσότερες φορές ο σεξουαλικός εκφοβισμός συμβαίνει στην εφηβεία γίνεται από τους ανθρώπους της ίδιας ηλικιακής ομάδας.

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ ΚΑΙ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ

- Η σεξουαλική παρενόχληση και εκφοβισμός είναι πολύ παρόμοια - και οι δύο αφορούν ανεπιθύμητα σχόλια σεξουαλικού περιεχομένου ή ανεπιθύμητη προσοχή και σωματική επαφή. Γιατί, λοιπόν, να χρησιμοποιούμε για ένα πράγμα δύο διαφορετικά ονόματα;
- Μερικές φορές τα σχολεία και άλλοι χώροι χρησιμοποιούν τον έναν όρο ή τον άλλο για νομικούς λόγους. Για παράδειγμα, ένα σχολικό έγγραφο μπορεί να χρησιμοποιήσει τον όρο «εκφοβισμός» για να περιγράψει τι είναι ενάντια στην πολιτική του σχολείου, ενώ ένας νόμος θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει τον όρο «παρενόχληση» για να ορίσει τι είναι ενάντια στον νόμο. Ορισμένες συμπεριφορές μπορεί να είναι ενάντια στην πολιτική του σχολείου, αλλά και ενάντια στο, νόμο.
- Για το πρόσωπο που έχει γίνει στόχος όμως δεν κάνει μεγάλη διαφορά αν κάτι λέγεται εκφοβισμός ή παρενόχληση. Αυτού του είδους η συμπεριφορά προκαλεί αναστάτωση στο θύμα ανεξάρτητα από το πώς λέγεται. Όπως όποιος είναι θύμα εκφοβισμού, έτσι και οι άνθρωποι που δέχονται σεξουαλική παρενόχληση μπορεί να αισθάνονται ότι απειλούνται και φοβούνται και να αντιμετωπίζουν μεγάλη συναισθηματική πίεση.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ

